Helen Garner

Sarı Defter

Günlükler 1978-1987

Çeviren: Elif Ersavcı

YKY
YAPI KREDİ YAYINLARI

SARI DEFTER
Günlükler, 1. Cilt
1978-1987

Helen Garner 1942 yılında, Avustralya'nın Victoria eyaletinin Geelong şehrinde doğdu. Melbourne Üniversitesi'nde İngilizce ve Fransızca okudu, mezun olduktan sonra bir süre öğretmenlik yaptı. Roman, öykü, deneme, senaryo, günlük gibi birçok türde eser verdi; 1990'lardan itibaren, Avustralya'da işlenmiş ve ses getirmiş kimi suçların mahkeme sürecini takip edip bu deneyimlerini kitaplaştırdı. Melbourne Edebiyat Ödülü, Windham-Campbell Ödülü, Australia Council Edebiyatta Yaşam Boyu Başarı Ödülü gibi ülkesinin birçok önde gelen edebiyat ödülüne layık görülen Garner'ın başlıca eserleri şunlardır: *Monkey Grip* (1977), *The Children's Bach* (1984; *Çocuklar İçin Bach*, YKY, 2021), *The First Stone* (1995), *Joe Cinque's Consolation* (2004), *The Spare Room* (2008; *Misafir Odası*, YKY, 2021), *This House of Grief* (2014; *Bu Yas Yuvası*, YKY, 2024).

Elif Ersavcı 1982'de Ankara'da doğdu. Boğaziçi Üniversitesi Mütercim-Tercümanlık bölümünden mezun oldu. J. G. Ballard'dan *Vahşet Sergisi*, John Steinbeck'ten *Bir Savaş Vardı*, Terry Eagleton'dan *Edebiyat Nasıl Okunur*, Toni Morrison'dan *Tanrı Çocuğu Korusun*, Neil Gaiman'dan *Sandman*, Enzo Traverso'dan *Solun Melankolisi* ve Adam Phillips'ten *Vazgeçmek Üzerine* Türkçeye çevirdiği eserler arasında.

Helen Garner'ın
YKY'deki kitapları

Çocuklar İçin Bach (2021)
Misafir Odası (2021)
Benim Katı Yüreğim (2023)
Bu Yas Yuvası – Bir Cinayet Davasının Öyküsü (2024)
Sarı Defter – Günlükler, 1. Cilt, 1978-1987 (2025)

HELEN GARNER

Sarı Defter

Günlükler, 1. Cilt
1978-1987

Çeviren
Elif Ersavcı

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - 6679
Edebiyat - 1888

Sarı Defter – Günlükler, 1. Cilt, 1978-1987 / Helen Garner
Özgün adı: **Yellow Notebook – Diaries Volume I, 1978-1987**
Çeviren: **Elif Ersavcı**

Kitap editörü: **Darmin Hadzibegoviç**
Düzelti: **Korkut Tankuter**

Kapak tasarımı: **Nahide Dikel**
Sayfa tasarımı: **Mehmet Ulusel**
Grafik uygulama: **Arzu Yaraş**

Baskı: Sena Ofset Ambalaj, Matbaacılık Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.
Yakuplu Mah. 194. Sok. Blok No: 1 İç Kapı No: 465 Beylikdüzü / İstanbul
Telefon: (0 212) 613 38 46
Sertifika No: 45030

Çeviriye temel alınan baskı: Text Publishing, Melbourne, 2019
1. baskı: İstanbul, Ekim 2025
Takım ISBN 978-975-08-6681-4
ISBN 978-975-08-6682-1

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2025
Sertifika No: 44719
Copyright © Helen Garner, 2019
Bu kitabın telif hakları Text Publishing ve AnatoliaLit Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 Faks: (0 212) 293 07 23
https://www.yapikrediyayinlari.com.tr
e-posta: **ykykultur@ykykultur.com.tr**
facebook.com/yapikrediyayinlari
instagram.com/yapikrediyayinlari
x.com/YKYHaber

Bunun için buradayız: Hatalar yapmak ve kendimizi düzeltmek için,
hem darbelere göğüs germek hem darbe indirmek için.

Primo Levi, *Periyodik Tablo*

1978

Başka bir günlüğe başlamak iyi bir fikir olabilir, güzel şeyleri buraya geçiririm. Bu sarı defteri bugün aldım.

Metrodaki adam, 1950'lerden bir kalıntı ama *gerçek*, yapmacık değil; pasaklı, mükemmel dönem kıyafetleri – oduncu ceketi, dar pantolon, büyük numaralı, yıpranmış, dikkat çekici bir yanı olmayan ayakkabılar. Basit ama enfes bir *rock-and-roll* gitarı çalıp beyaz Daisy Duck radyolarına benzeyen ufak bir amfiyle "Corinna"yı söylüyordu.

Monkey Grip National Book Council Ödülü'nü kazandı anlaşılan. Melbourne'deki T'den mektup: "İşin, paranın ve bursların yetenek ve sıkı çalışmanın takdiri değil de şansın işi olduğunu düşünme tuzağına düşüyorum bazen. Sen de hâlâ böyle hissediyor musun?"

Sorunun ne olduğunu biliyorum. Burada hiç kadın arkadaşım yok. Özlüyorum, özlüyorum. Kendimi deli gibi ve ağlak hissediyorum.

F aslında Fransız olmadığını söylüyor: Güneyliymiş o, oralar farklıymış. Diyor ki döşeği ters çevirmezsen kokmaya başlar. Çalışırken kendi kendine şarkı söylüyor. Omzumun üstünden yazdıklarıma bakarsa çığlığı basarım.

İşin aslı, bunları okuyup okumaması umurumda değil. İkimiz de *doğrudan temas* kurmaya azmetmedikçe aramızdaki hiç dağılmayan anlaşılmazlık sisi tarafından korunuyorum.

M ile birlikte ona oturma odasının ucunda bir uyku köşesi yapmak üzere işe koyuluyoruz. Habitat'tan aldığımız yüksek ve açık rafın üzerine ağartılmamış pamuklu kumaş geçirip duvara dik yaslıyor, sonra küçük yatağına yan yana uzanıp bu çadırımsı yapıya bakıyoruz. Oturma odası tarafında kalan bir viski şişesi ışığı yakalayıp kumaşın üzerine kahverengi bir ışıltı düşürüyor. Birlikte bir iş yaptığımızda M beni daha iyi bir anneye dönüştürüyor. Zeki biri, geçimli ve sevecen. "Hamster nasıl çizilir, bir fikrin var mı?"

Rilke, insanlar adınızı bildiğinde "güçlerinizi dağıtırlar" diye yazmış. Ele geçirilir geçirilmez adımızı değiştirmemizi öneriyor.

Vaktiyle oturup bir roman yazdığım yanılsamasından kurtulmam gerek. Büyük edebi yapılar inşa etmek becerebildiğim bir şey değil. Odaklanma sürem kısa. Küçük ve yoğun patlamalar şeklinde çalışabiliyorum ancak. Çalışırken ne yaptığımı biliyor gibi de değilim. Üstümden yük atmak için, kendimi eğlemek için, kafamda şişkinlik yapan şeyleri düzene sokmak için, kendime bir şeyleri fark ettirmek için yazıyorum ben.

Jerzy Kosiński'nin duygudan tamamen arınmış üslubu. Su gibi berrak, bir çizgi üzerine dizilmiş nesneler gibi. *Boyalı Kuş*'taki kayıp çocuk ne zaman bir çiftliğe yanaşıp iş ya da yatacak yer istese, köylüler "komşularıyla istişare ediyor".

Cap Fréhel'de F beni kayalığa çıkmaktan alıkoymaya çalıştı. "Tırmanma!" diye bağırdı, beti benzi atmış bir halde ayak bileğimden tutup. Sonra da beni izlememek için bıçağıyla kayalardan midye toplamaya gitti. Tırmandım. Korkusu bana da bulaşmış. Boşluk sırtımdan içine çekti beni.

Kendimden tiksinmek gibi büyük bir sıkıntım var. Mektuplarda yazdıklarımı bu defterde tekrarlamak beni tiksindiriyor. Bu kadar tembel olmaktan tiksiniyorum.

Melbourne'de bir eleştirmen "Kimileri *Monkey Grip*'in konusunu nahoş buluyor" diye yazmış. Başka biri de sınıfıma ihanet ettiğimi söylemiş. *Taşralı* ne demek şimdi anlıyorum.

Ev özleminin ve can sıkıntısının devası: Yürümek. Dün on kilometre yürümüşümdür herhalde. İki kazak, bir çift de kırmızı ayakkabı aldım; mükemmeller.

Solange'la tokalaşmaya davrandım. Gülüp "Yok artık!" der gibi "Aa!" yaptı ve yanaklarımdan öptü onun yerine.

M öğretmenin bu haftaki Azizler Günü tatili hakkında söylediklerini anlamamış: Okul kampı yapacaklarını sanmış ve yanında uyku tulumu ve yiyecek bir şeyler getirmesi gerekip gerekmediğini sormaya çalışmış. Öğretmen neden bahsettiğini anlamamış. M pes etmiş; eve afallamış bir halde geldi. Olanları bana açıklamaya çalışırken ağladı.

Biraz *kir**, biraz da şundan bundan içtim. *Charlie Hebdo*'da şunu okudum: "BUMM! = GELECEK YOK x 7." Gülmekten katıldım. Neresi komik, onu bile bilmiyorum. Minik kasetçalarım ve acayip kaset koleksiyonumla bir başıma yaşasaydım kendimi aptal edene kadar içerdim kesin.

F bu sabah evrak çantasından eski, ahşap saplı bir çekiç çıkarıp masamın üstüne koydu. Orada duruyor hâlâ.

F'nin VAPORUB'u telaffuz edişi.

Soğukta yürüyüşe çıktık, Place Clichy'ye, oradan da rue Joseph de Maistre'e filan. Koluma girdi ve mutluydum.

Ziyaretçi Londra'ya giderken –"Orası benim manevi evim!"– yolda şiirlerinin zamanın ilerisinde olduğundan bahsetti. "İnsanlar on sene sonra anlayacak ne yapmaya çalıştığımı." Şüpheliyim. Ayrıca Parc Monceau'da tuvalete elli kuruş veremeyecek kadar cimriydi.

Keşke bir yerde huzur içinde yaşasam. Keşke fiziksel güç gerektiren boktan bir işim olsa.

---

* Frenküzümü likörü ve şampanyayla yapılan bir Fransız kokteyli. (ç. n.)

Toulouse'da ev sahibemiz yatak odasını yurt odasına dönüştürdü ve o, M ve ben yan yana rahat bir uyku çektik. Bütün nevresim ve havlularına, ki on altı yıllık çeyizindenmiş bunlar, baş harfleri işlenmiş. Öğleden sonra dörtte doğum günüm olduğunu hatırladım. Bizi şehrin dışında bir köyde yaşayan arkadaşlarına misafirliğe götürdü. Yolda bu evli çiftin erkek tarafının bir ilişki yaşadığını anlattı. Karısı mücadele etmiş, ya da bir kenarda durup izlemekle yetinmiş diyelim. Adam geri dönmüş. "Yani" dedi beni pek ikna etmeyen bir tatminle, "kadın kazandı". Evde ağır bir hava esiyordu. Karı koca birbirinin yüzüne bakmıyordu. Öğleden sonra küçük bir dağı yarı yola kadar tırmandık. Kolay bir rotaydı. Kestane ağaçları sarı yapraklarıyla ışıl ışıldı hâlâ. Gece evin etrafındaki karanlıktan ve sessizlikten korktum.

Arnavutkaldırımlı bir sokakta sarhoş bir siyahi bize bağırıp "*de la pourriture*"* olduğumuzu söyledi.

Cımbız. Yün. İğneler. Kalemtıraş.

Tavırlarda belli bir zarafet; derinden gelen bir nezaket.

"Semtin en sert çocuğu ben olacağım" diyor M.

"Bir bardağın yüze çarpmadan dudaklara götürülebildiği gerçeği, hareketlenen uzvun incelikli tartma becerilerinin nişanesidir. Bardağın ağırlık kaybederken ağızda kalmaya devam edişi de haberlerin ne kadar dakik bir şekilde güncellendiğini gösteriyor: Bu bilgi olmadan bardak boşaldıkça havada yükselirdi." – Jonathan Miller

---

Gösteride gözüme göz yaşartıcı gaz geldi. İlk dozumdu, bu kadar kafa karıştırıcı ve acı verici olmasını aklım almadı. İnsanların duruma felsefi yaklaşmasına şaşırdım. Ağızlarını burunlarını kapattılar. "Ayyy!" dedi F'nin arkadaşı. "Gözleri acıtıyor! Ama herhalde amaç da bu." Etrafındaki herkes güldü.

---

* (Fr.) Kokuşmuşlardan. (ç. n.)

Çaresizlik, keder ve korku üzerine yazmak umut, mutluluk ve güven üzerine yazmaktan daha kolay.

Middlemarch. Yüzeyi pürüzsüz bir cisim ama yabancı maddeden müteşekkil sert topaklar ihtiva ediyor.

Ünlü yayıncı, çevirmeniyle birlikte beni Brasserie Lipp'te öğle yemeğine götürdü. Kitabımı istemeyeceklerinden eminim. Benimle kusursuz bir İngilizceyle konuştular. Şıklıkları tahammül seviyemi aşıyordu. Çevirmene elimi uzattığımda bana küçük parmağını verdi yalnızca. Utançtan yanaklarım kızardı. Çok çabalıyordu herhalde: "Şuradaki bıyıklı adamı görüyor musun? Romain Gary."

"Üzgün görünüyor" dedim.

"Jean Seberg onu terk ettiğinden beri öyle görünüyor."

F hasta. Ona ben bakıyorum. "*Dépendant*"* olmaktan nefret ediyor ama karşı koyma çabasından vazgeçmiş gibi nihayet. Yatağımda oturur pozisyonda *Playboy France* okuyor.

M ağlıyor çünkü bana sekiz mektup, ona ise sadece bir kartpostal geldi. Benimle konuşmayı reddediyor, sonra gözyaşlarına boğuluyor, kendini kucağıma atıp hıçkıra hıçkıra ağlıyor: "Birden içime bir zalimlik geldi." Öğleden sonra oturup birlikte örgü örüyoruz. Yeni vişne rengi çizmeleri onu öyle heyecanlandırıyor ki güçbela uyuyor. Gece yarısından hemen sonra uyandığımda başucumda dikiliyor, okul için giyinip kuşanmış. "Sabah oldu sandım!"

Woody Allen'a yazdığım hayran mektubunu göstermek istemediğim için F ile tartıştık. Önceki kız arkadaşıyla birlikteyken birbirlerine her şeyi gösteriyorlarmış. Benim ketum olduğumu söylüyor. Olduğumu sandığım kişiden çok farklı biri olduğumu anlamak tuhaf.

L'Empire'de Siouxsie and the Banshees konserine gittik. Berbatlardı.

Bugün Avustralya'dan boşanma evrakı geldi. O başarısızlığı hatırlayınca üzüldüm, yeni bir başarısızlıktan, sevilmeyi fazlasıyla

---

* (Fr.) Bağımlı. (ç. n.)

hak eden birini sevmeyi sürdürememekten korktum. "Aşk sizin son şansınız. Sizi bu dünya üzerinde tutabilecek başka hiçbir şey yok." – Patrick White *A Fringe of Leaves*'te Louis Aragon'dan alıntılıyor.

Père Lachaise'de kar yağıyordu. Ablam pembe bere takmış, uzun, mavi bir manto giymiş, boynuna da pembe bir atkı geçirmiş. Mezarların arasında dikkatlice yürüyüp Proust'unkini aradık. Parlak ve siyah mezar taşının üstünde donmuş bir fulya vardı. Karanlık bir gün, çok hareketsiz ve soğuk. Ablam yarın M'yi Melbourne'e, eve götürecek.

Havaalanında ağlamadık. M havalı teyzesiyle babasının yanına gideceği için heyecanlıydı. Evin karanlığına dönüp M'nin pılı pırtısını topladım. Ulur gibi ağlamaya da o zaman, oynayacak kimsesi olmadığından resim yapıp bir şeyler yazarak kendini eğlemek zorunda kaldığı onlarca minik, yarısı kullanılmış defteri bulunca başladım. Benim küçük kızım, yabancı bir ülkede huysuz annesiyle mahsur. Bu suçluluk duygusunun bir manası var mı? Burada olmaktan neler öğrendiği hakkında olsa olsa tahmin yürütebilirim.

Gazete okuyorum ve kafamda guguklu saatlerin kapıları gibi kapılar açılıyor. İnsanların neden gazete okuduğunu unutmuşum. Bir şeyler öğreniyorsun. Aklına fikirler geliyor. Bağlantılar çınlaya çınlaya birbirine çarpıyor ya da marangoz elinden çıkan geçmeler gibi oturuyor birbirine.

Herkes *Apocalypse Now*'dan bahsediyor. Yazdıklarım tırt geliyor gözüme, kısıtlı, evcil.

F'nin gazeteci arkadaşının yeni evinin duvarlarını alçılamasına yardım ettim. Siyaset cahili olduğum için beni azarlayacağından korkuyordum ama tesadüfen Ibsen'in adını geçirdiğimde utanmış görünüp "*Qui ça?*"* diye sordu.

Parc de Bagatelle'e girmek için para ödememiz gerekti. Bir buçuk frank. Değdi. Çiğdemler ve nergisler.

---

* (Fr.) "O kim?" (ç. n.)

M Melbourne'den arıyor: "En iyi arkadaşımla birlikte bir gösteri yaptık ve çocuklar çok ama çok alkışladı. Tiyatro oyunu oynayan diğer çocukları alkışladıklarından daha çok alkışladılar bizi."

Ablamdan kartpostal geldi, Renoir'ın yarı çıplak bir halde kitap okuyan iri cüsseli bir kızı resmettiği kurşunkalem çizimi. Düşünce balonu: "Vücudumun şekli 1970'lerde de moda olacak mı? Muhtemelen olmaz."

F ile bisikletlerimizi alıp trenle Compiégne ormanına gittik, patikalar ve ağaçlık yollarda bisiklete bindik. Bir kez dalaştık sadece. Dört bir yanda soluk yeşil yapraklar. Açıklıklarda mavi çiçekler pırıldıyordu bulutlar gibi. Hemen önümüzden seke seke bir geyik geçti – uçarcasına bir anda yola çıkıverdi, zarif toynaklarıyla yere tek bir kez dokunup ağaçların arasında kayboldu yine. Bir kafede barmene sayıklarcasına anlattık bunu. Yalancıktan bile ilgi gösteremeyecek kadar sıkıldı. Kendimizi aptal ve kentli hissettik; içeceklerimizi kafamıza dikip bisikletlerimize binip gittik.

Yönetmenin mavi kazağı ve parlak mavi gözleri. Cannes'da insanların onu Mick Jagger sanıp imza istediğini söylüyor. Oldukça güzel bir adam olduğunu bugüne kadar hiç fark etmemişim. "Oldukça" diyorum, çünkü fiziken *yapmacık* bir hali var. Yalnızken nasıl göründüğünü merak ediyorum.

Yazmam gereken şeyi, yazayım diye bana *burs* verdikleri şeyi düşünüyorum mütemadiyen. Çalışacak bir kütüphane buldum. Rue Pavée'de. Eğer yazmak istediklerimi, yani memleketten tanıdığım insanları yazarsam bir daha Melbourne'de yaşayamam. Her zaman sesine göre çok tiz bir perdeden şarkı söyleyen kadını yazmak isterdim mesela, ki en kötü yanı bu değildi. Müzik grubundaki tembel, çekici G'yi ve etrafında takılıp yatağa atılmayı bekleyen kızları yazmak isterdim. Bulaşıkları bile yıkamıyor, yemek yapmıyorum. Yatağımın yerini değiştiriyorum. Büyük boy çizim kâğıtları alıp yatak odasının duvarına asıyor, karakterlere ve karakterlerin birbiriyle ilişkisine dair şemalarla kaplıyorum. High Rise Bombers kasetini son ses çalıp kendi kendime dans ediyor, havalara zıplıyorum. Son-

ra kendimden şüpheye düştüğüm dehşetengiz nöbetler geçiriyor, geçmişteki hal ve hareketlerimden tiksiniyor, duygusal alışkanlıklarımdan ve ister inceden kılık değiştirmiş olsun ister hemen hemen hiç dönüşmemiş, kendi deneyimimi teşhir etmeye hâlâ ihtiyaç duyuyor olmaktan nefret ediyorum. Bu sabah kütüphaneye giderken metroda kendimi gri ve pörsük hissettim; tüneldeki ışıkların kendi ritimlerinde kayıp gidişini izlerken, keşke Fransızcayı iki misli iyi konuşabilseydim ve keşke pek hoşlanmadığım insanlarla birlikte çalıştığım gerçek bir işim olsaydı, diye düşündüm, böylece kendi varlık nedenimi her gün her gün yeniden üretmem gerekmezdi, örümceklerin ipliklerini kendi midelerinden söküp çıkarmaları gibi, ya da artık her nerelerinden çıkarıyorlarsa.

1979

Çalışmak için kiralık bir oda buldum. Moonee Ponds'taki bir butiğin üstünde. Kuzeye, çok uzaklardaki alçak bir dağa bakıyor. Bir köşesinde lavabo var. Gideri tıkanmış, bayat, kahverengi bir suyla dolu. Belki içinde sivrisinekler ürer. Umurumda değil. Günde üç cümle yazıyorum. Perişan, hırçın, asabi ve çekilmez haldeyim. Belki tek kitaplık bir kadınımdır ben.

M eve okuldaki konserle ilgili bir not getiriyor: "Çocuklar salona giyinip gelmeli. Oğlanlar pijamayla gelecek. Haleleri ve kanatları öğretmenler takacak."

HG: (*gecenin ikisinde arabadan inerken*) "İşte şuradaki cezve."

F: "Ne?"

HG: "Şu ilk yıldızı görüyor musun? Oradan yukarı çık, biraz daha git, işte orada."

F: "O cezve değil."

HG: "Otuz yedi senedir o yıldız oluşumuna 'cezve' diyorum. Ben küçük bir kızken babam elimden tuttu, orayı işaret etti ve 'Bu cezve' dedi. Şimdi sen kalkıp onun cezve olmadığını söyleyemezsin."

M ablamın tavuğunun yumurtasını yedi; gerçek bir yumurta. O kadar yoğun geldi ki sızlana sızlana yatağına çekildi ve saat 10:30'a kadar okula gidemedi: "İçimde bir sürü yumurta yüzüyor sanki."

M ile F pazarda kahverengi bir köpek yavrusu bulmuş. Güzel ama aptal. Eğitim yöntemlerimiz onda işe yaramıyor. Bu sabah ön kapı-

dan kaçıverdi. Mt Alexander Road'daki dört şeritlik trafiği koştur koştur geçti, ben de peşinden. Neyse ki hiçbir yerine bir şey olmadı ve bir palmiye ağacının altında sırtüstü yatıp tir tir titreyerek çişini yaptı işin sonunda. Ona ateş püskürürken birden farkına vardım ki kaçtığı şey *benmişim.*

———

Butikte çalışan İtalyan kız nişanlanmış. Çeyizi için anneannesinin "ördek yapraklarıyla doldurulmuş" bir yorgan verdiğini anlatıyor bana. O konuşurken kendimi kaptırıp gidiyorum. Bütün günü en alt basamakta oturup kızın saçma sapan konuşmasını dinleyerek geçirebilirim.

———

Kampuçya için düzenlenen dayanışma etkinliğinde bir masada beş altı tanıdık gördüm, gidip selam vermeye utandım. *Korktum.*

———

"F çok komik" dedi müzik grubundaki adamlardan biri. "Her şeyi o kadar şahane anlatıyor ki ne dediğini anlamasan bile gülüyorsun."

———

Bahçede bir kuş ötüyordu. Arka kapıyı açtığımda bacaya tünemiş cıvıl cıvıl şakıyordu, ama ben boy gösterir göstermez sebzeliğin üstünden uçup çitin diğer tarafındaki bir ağaca kondu ve başını geriye atıp şarkı üstüne şarkı söyledi, minik gagası makas gibi açık.

———

Bisikletle Brunswick Road'un köşesinden dönüyorum, vitesi değiştirirken beceriksizliğim tutuyor ve bisiklet olduğu gibi kilitleniyor. Bisikleti kaldırıma çıkarıyorum (F sekiz yüz metre uzaktaki köprünün üstünde sarı bir noktaya dönüştü bile) ve çömelip çaresizlik içinde göbeğine ve dişlilerine bakmaya başlıyorum. Kırklarında, iyi giyimli bir yaya yanımda duruyor. "Bir sorun mu var?" "Kilitlendi." Kadın şöyle bir bakıp parmağıyla işaret ediyor: "İşte, şurası takılmış." Zincir en küçük dişliyle beyaz kadro arasına sıkışmış. Parmağımı sokup hareket ettiriyorum. Zinciri yakalayıp çekiştiriyorum. Hayret, zincir esneyip yaylanıyor – bu iş böyle yapılıyormuş meğer! Kurtarıp doğru dişliye geçiriyorum. Yüzümün yakınında bir tomar peçete beliriyor. "Teşekkür ederim!" "Hiç önemli değil" diyor kadın nezaketen ve neşeyle gülümseyerek, sonra uzun adımlarla uzaklaşıyor. Ellerimi silip peçeteleri cebime

tıkıştırıyorum. Eve döndüğümden eminim artık. İyisiyle kötüsüyle benim ülkem.

Kendime not: Kahve içme. Beni yok yere sinirli, hatta titrek yapıyor ve yaratıcılık güçlerim konusunda mesnetsiz bir iyimserliğe yol açıyor.

1980

Bugün Tamani'de Frank Moorhouse'la buluştum. "Enerjiyi örgütlemenin" önemli bir mesele olduğuna dikkat çekti. Çok hoş adam. Kırlaşan kıvırcık saçlar, kocaman bir kafa – güçlü kuvvetli bir kabadayıya benziyor ama keskin zekâlı, ketum ve kendini çok iyi ifade ediyor. Yemek yerken dudaklarını silmek konusunda çok dikkatliydi. Şöyle böyle tanıdığım iki tip gelip yanımıza oturdu. Tam bir Carlton performansı sergilediler: Chomsky, savaş, siyaset ve gazeteciliğin yozlaşmışlığı hakkında art arda şakalar patlattılar. Çığlık atasım geldi. Sonra Frank bir şişe "kaliteli burbon" aldı – "Madem param yetiyor." Üniversitedeki ofisine kadar onunla yürüdüm (zar zor ayak uydurdum gerçi).

HG: "O iki tip gibi konuşan erkeklere katlanamıyorum. Keşke artık çenelerini kapasalar diye düşünüp durdum."

FM (*kibarca*): "Kafeini fazla kaçırmışlardı sanki, ha? Bana kahve yüzünden gibi geldi."

Mutfaktan geçerken N'nin masaya oturup kucağına koyduğu devasa prova baskılarımı okuduğunu gördüm. Gülerek başını kaldırdı ve "Seni asacaklar, bağırsaklarını deşecekler, sonra da vücudunu dört parçaya ayıracaklar" dedi. Panik içinde uzaklaştım. Bu sabah da şöyle dedi: "Okuması çok keyifli. Gülüp durdum. Ama kısmen kendini yazdığın karakterin çok üstüne gidiyorsun."

M'nin University High School giriş sınavı: Cübbe giymiş moruğun teki ödü kopmuş yüz elli çocuğa nutuk çekiyor. M'nin suratının bembeyaz kesildiğini gördüm. Can almaya hazırdım. Eve giderken

yol boyu, önce otobüste, sonra da sokağı yürürken ağladım. Sınavdan çıktığında da iyi görünmüyordu: Gergindi, beti benzi atmıştı, dalgındı biraz. Her şeyi büyük bir ciddiyetle anlattı. Açık kahverengi taytının içindeki küçük, sıska bacak kaslarına bakınca birilerine korkunç bir şekilde şiddet uygulayasım geldi. Dedi ki, "Matematik *gerçekten zordu* – hani var ya, 'Eğer n eşittir m çarpı 2 ise' filan, öyle şeyler. Bazı soruları görünce neredeyse ağlayacaktım." Ellerini kollarını uzatıp titrer gibi bir jest yaptı. "'Yok artık!' dedim içimden."

Mükemmel bir bahar sabahı: Renksiz, açık, ufka doğru parlak bir gökyüzü, trafiğin uzaktan gelen belli belirsiz uğultusu, arabanın buğulanıp boncuk boncuk terleyen camı, temiz havada net bir şekilde seçilen elektrik telleri ve antenler. Karşı evin arkasında uzun bir ağaç krem rengi çiçeklere durmuş. Uzakta, Westgarth Street tarafında bir horoz ötüyor. Tek tük geçen kuşlar hariç hiçbir şey hareket etmiyor.

Ben akşam yemeğini pişirirken mutfak masasında iki sert solcu oturmuş Hindiçin hakkında kitap yazan bir tanıdıklarından bahsediyorlardı.

"Bangkok'ta" dedi kadın, "Avustralya'da asla cesaret edemeyeceği bin türlü iş çevirmiş."

"Nasıl yani, fahişelerle yatmak gibi mi?" diye sordum.

"Yok, daha kötüsü. On ikilik bakireler filan." Güldü. "Geldiği nokta düşünülürse asla bulaşmaması gereken işler."

Ocağa döndüm yeniden.

"Hatta" diye devam etti kadın şefkatten yumuşamış bir sesle, "münasebete girdiği ilk fahişeye âşık olmuş. Kızı Avustralya'ya getirmek istemiş. Epey trajik hikâye aslında. Kızın evrakı filan için servet harcamış ama sonra kız gelmek istememiş."

Akıllı kız.

"Deneyimini bir şey yapmak için kullandın mı kendi başına bir hayatı oluyor" dedi T. "Alıp gerisingeri kaynağına sürükleyip durmak aptallık biraz."

Best American Short Stories'teki yazarları, özellikle de Yahudi olanları okurken kendimi tembel ve beceriden nasibini almamış gibi

hissediyorum. Bu adamlarsa gaza bastıkça basıyorlar. Peki bu benim için ne anlama geliyor? Kendimi emin olduklarımın dışına itmem gerektiği anlamına. Risk almalıyım.

Bahar gecesi: Benek benek yıldızlarla dolu kara bir gök, hava serin ve buram buram çimen kokuyor ve büyüyen şeylerin rayihası.

Kadın sanatın mitsel doğasına dair bir deneme yazdığını söylüyor; erkek tahakkümünün ifadesi olarak mit, *kadınların hiçbir işine yaramayan* şey olarak mit.

Honour iki haftaya çıkacakmış. Birkaç ciddi yazım hatası var. Daha fazla bakmamaya kesin kararlıyım.

Dün bütün eski günlüklerimi yakasım geldi. Bundan iki kişiye bahsettim, biri yazar, biri fotoğrafçı. İkisi de şu minvalde cevap verdi: "Yaksan da yakmasan da aynı geçmişten gelen aynı insan olacaksın." Hiçbir şeyi yakmamaya, onun yerine kolileyip onlara *ulaşamayacağım* bir yere kaldırmaya karar verdim.

Gözlerim ağrıyor, dün de Butter Menthol yerken ön dişimden bir parça kırıldı ama yaptırdım sonra.

1981

E. M. Forster'ın *Meleklerin Uğramadığı Yer*'ini yeniden okumayı bitirdim. Kitabı yazdığı sırada hayatında daha önce hiç gerçek bebek görmediğine eminim ama önemi yok, yine de harikulade. Tanışmak ya da mektup yazmak istediğim yazarlardan biri kendisi ve ölüm gerçeğini kavradığım yollardan biri bu aynı zamanda: Çünkü Forster'la ne tanışabilirim ne de ona mektup yazabilirim. Pamela Brown'ın Gertrude Stein'ın daha iyi olduğu yollu ısrarlarına rağmen Virginia Woolf da bir diğeri.

Kütüphaneye gidip *Elektra'ya Matem Yakışır*'ı aradım. Olması gereken yerde yoktu, ben de V. S. Pritchett'ın *The Working Novelist*'ini karıştırdım. Şahane, zekice, ukalalığa hiç kaçmadan nükte yapmayı biliyor. "Ucuz vecizelerin şişeden çıkan mantar tıpa misali sesi."

Roger Woodward'un Chopin çalmasını dinlemek için Dallas Brooks Hall'a gidiş. Kasıntılı, abartılı bir performans: Fazla kontrollü bir şekilde havaya fırlayan eller. Müziği beğendim ama adamın varlığı o kadar zihinsel ve mesafeliydi ki film izliyor da olabilirdik pekâlâ. Çok az sıcaklık; gerçi belli parçalarda kontrolü daha az sertti ve sol elin neredeyse erotik bir kıvraklığı vardı. Konserden sonra bir kafede otururken bir adam gelip benim masamın diğer ucunda oturan iki adamla selamlaştı. İki elini masanın kenarına polis edasıyla, kollarını hiç bükmeden dayayıp onlara doğru eğildi ve konseri beğenmediğini söyledi.

HG: (*araya girerek*) Neden?

Adam: "*Kötüydü* çünkü."

HG: "Evet ama tam olarak hangi açıdan?"

Adam: "Çok fazla yanlış nota çaldı. Hafıza sürçmeleri de vardı, bunlar rencide etti beni. Üstelik fazla soğuktu. Çok *Leh* bir yorum: Vuruşu sonraki ölçüye kadar tutuyor. *O* yapınca işlemiyor, oysa mesela Rubenstein yaptığında temel insanlık durumuyla temas halinde oluyor hâlâ, Claudio Arrau da bir şeyleri birbirine katıyor ama gerçekten *hissettiğinden* şüphe duymuyorsun hiçbir zaman."

Sonunda gitti.

"Ne karın ağrısı ama" dedi adamlardan biri. "Bazı insanların hiç anteni olmuyor." Elini sol kulağının üzerinde oynattı kıvır kıvır.

Diğeri büyük bir kibarlıkla cevap verdi: "Söyledikleri benim ilgimi çekti aslında."

H'nin Prahran'da "yeniden doğan Hıristiyanlara" katıldığı söylentisi geliyor kulağıma. Şaşırmıyorum. Bu gece aradım. Yirmi dakikalık zahmetsiz bir hoşbeşten sonra "Sır tutabilir misin?" diye sordu.

"Evet."

"Ciddiyim. Gerçekten sır tutabilir misin?"

"Tabii ki."

"Ben İsa'ya döndüm."

Bunu ne ironiye kaçarak ne de savunmaya geçerek söyledi. Kendinden memnundu hatta. "Eskiden mağrur davranıyordum" dedi, "Yeni Ahit'te tutunduğum şeyleri sanki kendim icat etmişim gibi. Kendime pay çıkarıyordum."

Age benden Beatrice Faust'un kitabı *Kadınlar, Seks ve Pornografi* üzerine eleştiri yazısı yazmamı istiyor. Yazmaktan sahiden keyif aldığım, diyalog biçiminde bir yazı teslim ediyorum. Reddediyorlar. Düz bir eleştiri şeklinde yeniden yazar mımışım lütfen? Öfke ve horgörü. Patateslerle soğanları doğrarken reddedilmenin acısını ve şimdiye dek bu acıya ne kadar az katlanmak zorunda kaldığımı düşünüyorum. Yetişkin Eğitimi Merkezi'ndeki öğrencilerim ve kıymetli çalışmalarını nasıl neşeyle deştiğim geliyor aklıma. Tevazularından ders almayı deneyebilirim. Eleştiriyi yeniden yazmayı kabul ediyorum.

Reagan vuruldu ama ölmedi. Televizyonda "Başkan Reagan! Başkan Reagan!" diye bağıran silahlı saldırganın tiz sesi. Ateş sesleri.

Saldırgan saniyeler içinde tuğla bir duvara karşı erkek vücutlarının altında kalıyor.

Ertesi sabah kütüphaneciye sordum: "Ronald Reagan olayını duydunuz mu?"

"Evet, duydum" dedi. "Kennedy vurulduğunda tam olarak ne yaptığımı ne kadar net hatırladığımı düşünüyordum ben de. Bu kez sadece, aman neyse, dedim içimden."

Rüyamda yan tarafları aralıklı tahtalardan yapılmış külüstür bir trenle uzun bir yol gidiyordum. Bir taşra istasyonunda indim, arka cephesi perona bakan harika bir ev gördüm: Soluk yeşil oluklu sac duvarlar, içeride toprak zemin, hiç kapı yok; çatının alt kısmına kalınca bir tabaka karabiber taneleri ve okaliptüs dalı parçaları serpiştirilmiş; evi çevreleyen alan temiz ve düzenli; üç dört tane okaliptüs ağacı bir Hans Heysen tablosundaymış gibi hafif bir açıyla dikiliyor.

Avustralyalı gazeteci: "Niye bu kadar fazla Amerikalı silah taşımak istiyor?"

Amerikalı politikacı: "Silah taşımak istiyorlar çünkü... onların gözünde... bu hayatın ta kendisinin sembolü."

Çocuk sahibi olduğum zamanda çocuk sahibi olmak en büyük şanslarımdan biriydi.

Kadın beni arıyor. Niye ki? Doğru dürüst tanışmıyoruz bile. "*Honour*'ı okudum ve gözyaşlarına boğuldum. O kadar iyi geldi ki." Acı kahkahalar ve ara ara da gözyaşları eşliğinde imkânsız evliliğini anlatıyor. Bütün paketi geride bırakma ihtimali üzerine düşünebileceğini teklif ediyorum çekine çekine. "Çocuklarımı asla bırakmam, *asla*, anlıyor musun?" diye bağırıyor. Beni evinde öğle yemeği yemeye davet ediyor. Sırf meraktan kabul ediyorum. Geldiğimde evde değil. Beni hizmetçi içeri alıyor: *Kadının hizmetçisi var.* Çok geçmeden elinde beyaz poşetlerle dönüyor. Zarif kıyafetleri ve yüksek topuklularıyla yürüyüşü bir acayip, kollarını manasızca sallıyor. Çenesi hep havaya kalkık ve savunma pozunda ileri çıkık. Saçı omuz hizasında, film yıldızı edasıyla sola atılmış. Saçıyla oynayıp duruyor ama hareketleri tereddütlü değil – saçının yüzüne

düşmesini engelleyen tarağı çıkarıyor, saçını elleriyle başının arkasında topluyor ve tarağı geçiriveriyor yeniden, bu şekilde yepyeni bir saç modeli yaratıyor. Benim orada olduğum süre boyunca bunu en az on kez yaptı. Cansız nesnelerle ilişkisinin şoke edici bir yanı vardı. Mutfakta dolanırken hareketleri şiddet doluydu hep: Dolabın kapağını açıyor, içine bakıyor, büyük bir gürültüyle çarpıp kapatıyordu. Neyin nerede olduğunu hiç bilmiyor gibiydi. Birtakım sebzeler doğradım: Önce yeterince ince doğramadığımı söyledi, sonra fazla ince doğradığımı; ama dert değilmiş, sebzeleri nasıl kestiğim "zerre umurunda değilmiş," onun için hiç mi hiç önemi yokmuş. Balığı dilimleyip bütün malzemeleri aşırı ısınmış bir tavaya boca ediverdi. Sohbet açayım derken nefret ettiğini bilmediğim bir kadının adını geçirdim. Bu onu çıldırttı. Bunları yazmaya çalışmak bile içimi bulandırıyor. Tabaklarımızı alıp oturduk. Her şey çok lezzetliydi ama hazırlık sürecinin vahşetini atlatamadım bir türlü. Kediyi beslemek için ayağa fırlayıp gazete kâğıdının üstünde duran üç mama kâsesini oynatıp durdu. Bir ara gidip arka kapıyı açtı. Güz rüzgârı içeri doldu, kadın söylene söylene kapıyı çarpıp kapattı.

Onu arıyorum. Sesini duyduğum an her şeyin bittiğini anlıyorum. Koridordaki telefonun önünde duran sandalyeye oturmuş, affedilemez ataklıkta bir şey yapıp *oğlanı kendisi aramış* on sekiz yaşındaki o dehşet içinde, gösterişsiz kızım bir kez daha. *Tamı tamına aynı* his. Şaşırıyor. Belli belirsiz geri çekiliyor, aramızda bir uçurum açılıyor. Belki yalnız bile değil. Aşağılanıyorum. Sesindeki sürüncemeyi duyuyorum. Korkudan titriyorum.

Başka hiçbir işe yaramayacaksa bile, bütün bu mevzu yüzünden yeniden feminist olacağım. Tam "Korkunç mutsuzum" diye yazmak üzereydim. Sonra düşündüm ki, bu doğru bile değil.

Telefon konuşmasından sonra bir hışım çalışıp University of Queensland Press'ten çıkan öykü derlemesi üzerine yazdığım eleştiriyi bitirmeye uğraştım: Kitapta kapağa koydukları çıplak kadın resminden başka kadın yok. Kalemimi bileyip sözümü esirgemezken içimdeki hıncı yazıya yansıtmamak için çok çabalamam gerekti. Başardım sanırım. Epey komik oldu, öyle çok cezalandırır gibi de değil.

Mektup nihayet geliyor. Yazarken nasıl bir etki uyandıracağını bilerek belli tuşlara basmış. Kendimden biliyorum, ne çok kısa ne çok uzun, etkileyici bir mektup yazmayı becerdiğimde, edebi üslupçulukla doğallık arasındaki dengeyi tam tutturduğumda yapmacık yazıyor, hatta belki yalan söylüyorum.

Müthiş bir aptallık yapıp kendimi rezil etmek üzereyim. Düzgün bir adamın kalbini kırıyorum. "Senin için ne yapabilirim?" diye soruyor F. "Güven bana" diyorum, "beni kendi halime bırak." Bilmek isteyen varsa diye söylüyorum, ağlıyorum çünkü Avrupa'da değil Avustralya'da doğdum, çünkü yorgun ve hastayım ve çünkü takside Kafka okudum: *Geceleyin*: "Neden izliyorsun? Çünkü biri izlemeli, derler. Orada olmalı biri."

Entelektüel donanımım paslandı. Zaten hiçbir zaman tam olarak gelişmemişti. Çok geç olabileceğini düşündüğümde korkuya kapılıyorum.

Dün M mutfaktaki piyanonun başına geçmiş "Ayışığı Sonatı"nın basitleştirilmiş versiyonunu çalıyordu. Yaklaşık yarım saattir kendini kaptırmış bir halde uğraşıp duruyordu ki sirkten bir kadın içeri girdi. Kafası güzel ve dalgın haliyle bir an durup dinledi, sonra çok yüksek, haşin bir sesle, "*Rock-and-roll* da çalabiliyor mu?" diye sordu. "Tabii ya" diye atladı biri, "müthiş *boogie* çalıyor." Çocuk, bütün bunlarla ilgisiz, çabalamaya devam etti.

İşe gitmek için 6:30'da kalktım. Şişman, kemik rengi bir ay, tavşan kafesiyle incir ağacının arasında bir yerde, yol yol pembe ve lavanta rengi bir göğe batıyordu.

Mektuplar fazla yavaş, telefon fazla hızlı.

Romantikler tehlikelidir. Çocukluğun ayrıcalıklarından vazgeçmek istemezler. Yalana dönüşebilen küçük sırlar saklarlar. Kimi zaman, gafil avlandıklarında, soğuk davranırlar.

"... bencil insanlar işte bu şekilde hep son sözü söylerler; baştan kararlarının kesin olduğunu açıkladıktan sonra, bu karardan vaz-

geçmeleri için içlerindeki duyguya çağrıda bulunulduğunda, bu duygu ne kadar etkiliyse, direndikleri için kendilerini değil de, direnmeye onları mecbur edenleri o kadar suçlu bulurlar; öyle ki, bu katılıkları, acımasızlığın en uç noktasına varabilir, üstelik de acı çekmesini, haklı olmasını düşüncesizlik olarak yorumladıkları insanın suçluluğu o oranda artar ve böylece, alçakça, karşılarındaki insanda, kendi merhamet duygusuna aykırı hareket etme acısını uyandırırlar." – Marcel Proust, *Guermantes Tarafı**

Bombalanmış bir şehir gibi hissediyorum kendimi. Kalan hayatın tümü yeraltında.

Hikâyeyi sonuna kadar götürmek zorundayım.

"Sizin insanı çeken yanınız, çok cazibeli bir... edepsizliğinizin olması" dedi gazeteci. "Bu sayede çatlaklardan içeri girebiliyorsunuz. Bir anda bir tuğla yerinden çıkıyor ve siz sırra kadem basmışsınız bile."

Yazmak hakkında: Anlam en küçük olayda *saklı*. Oraya *konması* gerekmiyor; açığa çıkarılması gerekiyor sadece.

Bobby Sands bugün Maze Hapishanesi'nde öldü. Belfast sokakları savaş alanı. Sydney sokaklarının şerit sisteminde ustalaşırken radyoda dinlediğim şeyler bunlar. Sands cehenneme mi gidecekmiş? İnsanın kendini aç bırakarak öldürmesi intihar sayılır mıymış?

Masalarında yabani bir çocuk oturuyordu. Bir oğlan, androjen (M çocuğun kız olduğuna yemin etti, yanak çizgisindeki bir şey bana çok erkeksi göründü ama), ifadesiz bir yüzü, Ruslara özgü çıkık elmacıkkemiklerinin üstüne çizgi çekilmiş gibi gözleri, kısacık kırpılmış, alnından ensesine kadar uzanan bir yol şeklinde boyanmış sarı saçları vardı. Hiç konuşmadı, bir tas çorbayı hızlıca mideye indirdi ve oturduğu masadaki genç adamların sohbet niyetine çıkardığı böğürtülerle homurtuları dinledi bıkkın bir şekilde. Biz kasaya gittiğimizde çocuk kahve sipariş ediyordu. Kahveyi bir masaya dikkatlice taşıyıp yüzünü içinde kaşığı duran fincana eğe eğe içti.

---

* Çev. Roza Hakmen, *Kayıp Zamanın İzinde*, YKY, 2010, Delta dizisi, 1. cilt, s. 1231. (ç. n.)

Arkasındaki koltukta oturduğum editör aniden bana dönüyor. "Bir söyleşini okudum da, ne hoşuma gitti biliyor musun? El yazısıyla yazıyormuşsun. El yazısı ölüp gidiyor galiba."

"İyi ve aklı başında insanlar genellikle gözle görülmeyen farklar yüzünden birbirinden uzaklaşır, her biri kendinin haklı olduğu noktalara, ötekinin hatalarına tutulur. Sonra koşullar giderek daha karmaşık ve sıkıntılı bir hal alır ve her şeyin bağlı olduğu can alıcı anda düğümü çözmek imkânsızlaşır." – Goethe, *Genç Werther'in Acıları**

Küçük oğlan: "Bizim evde kalan bir... hımm, annemle daha evlenmediler. Bir pansiyoner var. Bir gece sarhoşken anneme vurdu!"

HG: "Umarım annen de bir iki tane geçirmiştir bunun üzerine."

Oğlan: "Annem bayıldı! Sonra doğrulup, 'Ne içindi bu şimdi?' dedi."

Karşı komşular havai fişeklerle bir şey kutluyordu. Hepsi elinde birer maytap sallıyordu. Yüzleri heyecan ve hazdan yumuşacıktı. M ile ben de çatapat alıp ("Trilogy Ground Type") yakmak için otoparka çıktık. Hemen sonra arkamıza baka baka kaçmakla o kadar meşguldük ki patlamanın yalnızca en başını ve sonra da çıplak betonun üzerinde asılı kalan duman bulutunu görebildik. Biz el ele eve dönerken, yüz metre kadar ötede, evlerin üstünde, fişek roketiyle karşı atış yaptılar yumuşacık havada. İkimiz de korku içinde çığlığı bastık ve yandaki evin beyaz yan duvarına sırtımızı verircesine kaldırıma çıktık içgüdüsel bir şekilde.

"Gençken" dedi C'nin karısı, "iki insanın birlikte bir hayali gerçekleştirebileceğine gerçekten inanıyorsun; ama sonra deniyorsun, yaşlanıyorsun ve nihayetinde anlamaya başlıyorsun ki aslında bir tek *sen* varsın."

Bu günlüğün ne manası var? Yazmadığım daha derin bir şeyler kalıyor hep, hem de her şeyi söylediğimi sandığımda bile.

---

* Çev. Mahmure Kahraman, İş Bankası Kültür Yayınları, 2011. (Çeviride bazı değişikliklerle.) (ç. n.)

Akşam saat altıda S beni almaya geldi, koşuya çıkıp parkın içinden, Heidelberg Road'dan ve otoyoldan geçip sıcak cereyanlar eşliğinde, kayısı rengi bir göğün altında nehre kadar indik. Suyun kenarında çömelip günışığının solmasını, rüzgârın okaliptüs ağaçlarının arasında esmesini izledik. Yarım ay vardı, yükselmişti. Futbol sahasının tel örgüsü boyunca yürüyerek geri döndük. Bir futbol takımının oyuncuları karanlıkta mekik çekiyordu. Park halindeki bir araba bizi görünce farlarını açıp kapadı: Ön camın arkasında sırıtan salak bir surat.

B İtalya'dan döndü. Bolonya'daki erkek arkadaşı arıyor. Gülüşünü, çocukla sohbet edişini duyuyorum: *"Il cielo è molto diverso. E bellissimo."**

"Şaka yaptım sadece."

"Her şakanın altında bir gerçek vardır ama."

Bir oyun eleştirisi için seksen dolarlık çek aldım. Bir iki ay öncesine kadar en az yüz alıyordum. Bunu bir araştırsam iyi olacak.

S'nin kocasının çocukluğunun bir kısmı satılık: Healesville'i geçince bir dağda yüz kırk dönümlük bir arazi, üstünde S'nin ellilerde annesi ve babasıyla sık sık gittiği, çok önce kapanmış bir konukevi. Rüzgârlı bir sabah bizi arabayla alıp konukevini görmeye götürüyor. "Bu çimenlere hasır sandalyeler koyuyorlardı" diyor rüyada gibi bir sesle. "Ekose kilimler. İskoç bereleri." Transa girdi, donuk, bön bön sırıtıyor. Pencerelerden, koyu renk lambriler ve ağır mobilyalarla döşeli minik kulübelerin içine bakıyoruz.

"Ona söylemiştim" dedi F, "seçim meselesi değil bu. Esas ilişkin ana yemektir, öbür kişiyse baharattır sadece. Beslenmen için pirzolayla hardal arasında seçim yapman gerekirse pirzolayı seçersin her zaman."

Rüyamda kendimi arkadan gördüm. Omzu ve kolları olmayan bir üst giymiştim, çıplak sırtım sert ve parlak kaslarla dalga dalgaydı.

---

* (İt.) "Gökyüzü çok farklı. Ve güzel." (ç. n.)

B ile birlikte, evlenecek çiftlerin fotoğraf çektirmelerini izlemek üzere Fitzroy Gardens'a gittik. Uzunca bir süre bisikletlerimize yaslanıp ayrıntılara aç bir halde yeşilliklerin arkasına gizlendik. Çalıların arasında parlayan renkler. İleride, koyu renk gövdeleriyle koca koca, ağır ağır karaağaçlar, diplerinde minik beyaz bir köpük: Telaşlı bir gelin. İtalyan ve Yunan delikanlılar başlarının gerisine ittikleri saçma sapan silindir şapkalar takmışlar, gür saçlarının altında kulakları çıkıntı yapıyor, Eton'lı haytalara benziyorlar. Avustralyalı gelin güne demir yumrukla hükmediyor: Haşin, mizahsız sesiyle emirler yağdırıyor. Avustralyalılar ortamın hakkını vermeyi hiç bilmiyor. Kaba gibi görünen utangaç suratlarla öylece dikiliyorlar. Akdenizlilerse kasıntıdan uzak bir gösterişle giyinip rollerini şevkle oynuyor.

Gerçek bir içgörü kazanmaya karşı nasıl da dişimizle tırnağımızla mücadele ediyoruz. Bize acı veren şeyleri bırakmaya karşı.

"... Rus komplocuların tanıklıklarından, bombayı atmak üzere gerildikleri mutlak yalnızlık anında kapıldıkları o emsalsiz hissi biliyoruz. Bombayla birlikte kendi kaderlerini, kurbanlarının ve bütün davalarının kaderini ellerine alıyorlardı. Bu an onları kendilerinin dışına çıkarıyor, diğer herkesin üstüne taşıyordu..." – Hans Magnus Enzensberger, *Mutlağı Düşleyenler*

Flemington'da Derbi Günü. Beş saatlik safi haz. Kalabalığın mırıltılarının altında göğümsü bir sessizlik yaratan geniş çimenler; çocuklarla ve tombul bacaklı hanımlarla dolu karma bandolar; çıkardıkları gök gürültümsü sese rağmen ayakları yere değmiyormuş gibi görünen atlar; koca hayvana üstünde binicisiyle birlikte yol gösterirken sağa sola sapmasın diye başıyla omuzlarını can havliyle atın boynuna gömen on on bir yaşındaki seyis; jokeylerin kanca burunlu, cadımsı yüzleri; kalabalığın uğultusunun atlara paralel yol alıp sana kadar ulaşması, seni yutması, senin de buna kucak açman. Yanımızda iki yaşlı hanım duruyordu, tel örgülerle çevrilmiş alandaki şık şıkırdım insanlara, haşin, ince dudaklı, gözleri hırstan dönmüş amansız kadınlara gülüyorlardı okul kızları gibi. "Orada nereden baksan iki üç asır var" dedi B. "Bir tane

referans noktası bulamazsın." "Şu beyaz elbiseye bakın!" dedi yaşlı hanımlardan biri. "Sarkan yerleri cübbeye benziyor. Piskoposların giydikleri gibi hani." "Başına sardığı şey de Arapların giydiklerine benziyor" dedim ben de. Gülmekten iki büklüm olup yeşil parmaklıklara tutunduk, ellerimizi sipsivri yeşil uçların arasında tutmaya dikkat ederek.

On beş dakika içinde otuz dokuz yaşında olacağım.

İç içe geçen her türlü üçlü grupta medcezir misali bir bilgi giriş çıkışı olur ve herhangi bir anda hiç kimse payına düşmesi gereken bilgiye sahip değildir.

Kiraladığımız evin mutfağı: Arka kapıdan içeri girer girmez vaktiyle birinin o mutfakta çok mutlu olduğunu anladım. Sarı ışıkla, krem rengi duvarlarla ya da cömertçe döşenmesiyle alakalı. İleri yaşlı hanımların katıldığı yazı atölyesinde bu içgüdüsel katiyet üzerine konuşma fırsatımız oldu. Her biri bunun neredeyse istisnasız bir şekilde sadece kadınlarda bulunan bir alımlama gücü olduğu fikrine katıldı hararetle. "Bir seferinde bir ev konusunda kavgaya tutuştuk" dedi içlerinden biri. "Kocam ahşabın malzemesine, pencerelere ve ölçülere bakıyordu ama ben *olmaz* dedim. Orada hayatta yaşayamazdım. Benimki küplere bindi."

Learning Exchange'in duvarında bir ilan: Adamın teki "rekabete dayanmayan eskrim maçları" yapacağı birini arıyormuş.

Köpeği mezarlığın eski, unutulmuş kısımlarında gezdiriyorum. Devedikenleri insanın omzuna kadar geliyor, rüzgârda kuru otlar gri taşların arasında eğiliyor. Ceplerde, Emma Eliza'ların ve Charles Edward'ların arasında Panagiotis'ler, Ahmed'ler, Julio'lar yatıyor. Dev gökyüzü. Yağmurun eli kulağında.

"Gelip burada takılabilir miyim? Sana yakın olmak istiyorum sadece."

Yerel radyoda genç spikerin sesi öfkeden boğuktu: "Geçen hafta uranyum karşıtı programı yayınlamak yerine neden yarım saat

boyunca Beach Boys çaldığımızı merak eden dinleyicilerimiz için söylüyorum, *biri* 'kaydı nereye koyduğunu unutmuş.' Bu telefon sesi de nereden geliyor? Bu programı da mı kesmeye çalışıyorlar?" *Ooof.* Komplolar. Yine de gösteriye gittik. Etraftaki bir adam "daha çok banliyölü, sıradan tipli insan gelseydi keşke" dedi. "Moratoryum eylemlerini hatırlıyor musunuz?" B gösterilerin vakit kaybı olduğunu ve bir partiye katılmayı düşündüğünü söylüyor. Avustralya İşçi Partisi'nden bahsediyordu. Hayal dünyasından tamamen çıkar mı o zaman?

Yaşlı tarihçi aradı. Swanston Street'te Cafe Nostalgia adlı, masif ve cilalı eski yemek odası masalarıyla döşenmiş garip bir yerde buluştuk. Dedikoducu biri. Çoğunlukla dinliyorum. Kadınları bir türlü anlayamıyormuş. İronik bir şekilde "kadın özgürlük hareketinin ortodoksisine göre" ifadesini kullandığımda vurulmuş gibi yerinden sıçrayıverdi.

"Kadın kahramanının kılığında gel" partisine davet edildim. Krem rengi kıyafetler giyip yüzüme cerrah maskesi taktım: Hemşire Vivian Bullwinkel. Bu adı ortamdaki en yaşlı kadın tanıdı yalnızca. O da Boudicca kılığına girmiş. Boudicca'ya ansiklopediden baktım sonradan ve yiğitliklerine şaşıp kaldım.

Bir adam beş yaşındaki bir erkek çocuğunu bir okul tuvaletinde bıçaklama suçundan mahkemeye çıkarılıyor. Çocuk ve on bir yaşındaki eşlikçisi sokağın köşesindeki bir dükkâna gönderilmiş. Eve dönerlerken sanığa taş atmışlar, sanık da onları tuvalete götürmüş, ya birine ya da ikisine birden "uygunsuz şekilde saldırmış", sonra da kendisini polise şikâyet ederler diye onları öldürmek zorunda olduğunu söylemiş. On bir yaşındaki çocuk, katilin etrafta yaklaşan sesler duyunca duvarın üstünden bakmak için zıplamasını fırsat bilip kaçmış. Daha sonra beş yaşındaki çocuğun bıçak yaralarıyla kaplı cesedi bulunmuş. On bir yaşındaki çocuk, ölen çocuğun adama hayatını bağışlaması için bir dolar teklif ettiğini anlatmış mahkemede.

Belediye Binası'nda Jessye Norman. Kapı gibi bir kadın, küçük, dramatik bir baş, minik eller ve büyük büyük, yavaş ve zarif jestler.

Muhammed'e giden dağınki gibi yürüyüşüyle kulisten geçip, iki büklüm olmuş pörsük Félix Lavilla'nın eğildiği Steinway'in başında yerini aldı, bu çabadan sonra temiz bir üç dakika gözlerini kenetlediği ellerine indirdi, hiç kıpırdamadan durup kendini topladı. Sesini tarif edemem. Her bir şarkıyı ağzı kocaman açık, yüzünde esrik bir haz ifadesi, gözleri balkona dönük bitirdi.

Tanıdığım insanların zamanla daha mutlu olmadığını görmeye tahammül edemiyorum.

Bulletin içinde sinkaflı laflar geçtiği için öykümü reddetti. Geoffrey Dutton'dan bir mektup: "Bu metni reddetmek çok canımı sıkıyor... Sanatının doruğu bu." Eksik olma. Herhalde ret mektupları yazmakta becerikli biri.

Mansfield Park. Karakterlerinin görünümü hakkında hiçbir şey anlatmıyor. Sanırsın hepsi birer ahlaki güç. Bayılıyorum buna.

Cinsel özgürlük ve cinsel sadakat adına cinayete kurban giden bir dostluk daha. Arada kalmış, gözleriyle kulaklarından kan fışkırana kadar sıkışmış.

Televizyonda Papa'nın insanlara dokunup onlarla konuştuğunu gördüm. Başında küçük, ipek bir takke vardı. Bir sıra insanın arasında dolaşıp sakin, resmi bir edayla elini uzatıyor, gülümsüyor, kafa sallıyor, onlara doğru eğiliyordu. Biri bir çocuğu havaya kaldırdı ve Papa'nın eli, parmakları yıldız şeklinde açılmış, kör bir adamın eli gibi, çocuğun yanaklarına ve şakaklarına dokunmak üzere arzıendam etti o anda. Hareketleri öyle abartılı bir şekilde yavaştı ki (film yarı hızında oynatılıyordu sanki, gerçi etrafındaki diğer insanların hareketleri normaldi) ekranda yalnızca bir iki saniye kalmasına rağmen bu küçük sahnenin olağanüstü gücü bu yavaşlıktan mı kaynaklanıyor, merak ettim.

Genç kadın iflah olmaz bir şekilde konuşuyor; zekâdan ışıl ışıl parlayan güzel, geniş ağızlı yüzü, permalı, kumral, kıpırdanan saçları. Etkilemeye pek hevesli.

1982

İki genç kız bir öykü yazıp koşa koşa dışarı çıkıyor, masanın üstünde bırakıyorlar sayfayı: "Dert tasa, yıkım, isyanlar, ölüm, açlık, savaşlar, bunalım, mutsuzluk, yoksulluk, karaborsa, köleler, iç savaşlar, çatışmalar, varoşlar, ırkçılık, önyargı, yobazlar, acılar, suç, kuşak farkları, keder, ümitsizlik ve başka on milyon trajedi evrilecek onun gidişiyle."

S arayıp kocasının hasta olduğunu, acılar içinde kıvrandığını söyledi: Doktora götürmüş, doktor adamın kasığında ufak bir yumru bulmuş ve onu Alfred Hastanesi'ne yollamış dosdoğru. "Dizlerinin bağı çözüldü" dedi. "Buz gibi olmuştu, rengi bembeyazdı ve tir tir titriyordu." Dimmey's'e gidip pamuklu pijama almış ona, açık kahverengi, üstünde kestane rengi desenler varmış.

Rüyamda Rusların Çekoslovakya'yı tekrar işgal etmek suretiyle herkesi şaşırttığını gördüm.

B ile *National Times*'ın "Büyük Edebiyat Bulmacası"nı çözdük, on cevaptan biri doğru çıktı. Neyse ya, diyorum mahcup mahcup. B bana şiir hakkında hiçbir şey bilmediğini söyleyip durur ama "İstasyonda bir hareketlenme vardı..."yı* bilmediğini görene kadar ona inanmamıştım.

---

* "*There was movement at the station...*" Avustralya'nın ünlü şairi Banjo Paterson'ın "The Man From Snowy River" şiirinin ilk dizesinden. (ç. n.)

Oz Sirki onları bekleyen kamyon, kamyonet ve karavanlara yükleniyor, söylediklerine göre yarın Pram Factory'den* temelli çıkmaya hazırlarmış. Kule'nin üst katında durup insanların vızır vızır gidip gelişini izliyorum. En eski performansçılardan biri durup benimle konuşuyor. Neşeli görünüyor, derken birden başka tarafa dönüp eliyle yüzünü kapatıyor. Çöküк omuzlarının arkasında, koridorun sonundaki verandanın pişmiş toprak karolarının arasında kendine yol açıp göğüs hizasına kadar büyümüş dev otlar görüyorum.

Görünüşe göre ben buyurgan, sabırsız, terbiyesiz ve de ikiyüzlüyüm. Görünüşümü de pek sevmiyorum. Muhtemelen büyük ölçüde saç kesimim yüzünden. L'Aquila'daki garsonların B ile benim lezbiyen olduğumuzu düşündükleri belli.

Şimdiye dek kaydedilen en sıcak gece: Sabahın altısında hava hâlâ otuz iki dereceydi. Bütün gece ayaklarımı pencereye doğru uzatıp yattım, pencereden insanlık dışı bir rüzgâr esiyordu, sıcak ve kuru, çölün bağrından kopup gelmiş. Göz kamaştırıcı bir ay. Uykuya dalmanın tek yolu soğuk bir duş alıp bir havlunun üstüne ıslak ıslak uzanmak ve üzerime nemli bir gecelik örtmekti. Ama su buharlaşır buharlaşmaz uyandım.

Kendi kendime nakış öğreniyorum. Bir yastık kılıfının kenarına üç küçük balık işledim. "Ütü ve nemli kumaş" diyor komşu. "Her şey pürüzsüz ve dümdüz olur."

Bazen hikâye fikirleri çamurlu bir su birikintisinden çıkar gibi çıkıyor yüzeye. Genç bir vahşi hakkında yazmak istiyorum. Bir abla karakterine ihtiyacım var, karanlıkça biri. Abla ve başka bir kadın vahşinin bir şeyi için çatışmaya girebilir mi? Neyi mesela? Sadakati? Aklı için olmadığı muhakkak. Sahipliği için belki. Bilmiyorum.

Kafede oturmuş koprofaji üzerine konuşuyorduk. Bir kadın "fetiş" diyecek oldu ama yanlış terim olduğunu anlayınca "fet-" deyip sustu. Adamlardan biri bu tereddüt anını görüp atladı. "Doğru kelime olmadığının farkındayım zaten!" diye bağırdı kadın. "Doğ-

---

* Melbourne, Calton'da 1970-1981 yılları arasında Oz Sirki dahil pek çok önemli kumpanyaya ev sahipliği yapan alternatif tiyatro mekânı. (ç. n.)

rusunu düşünmeye çalışıyordum. Hata yapmak yasak mı?" "İyi de sandalyeye masa demek gibi bir şey bu!" diye bağırdı adam, bir eliyle sandalyeyi tutup diğer avucunun içiyle masaya güm diye vurarak.

Müzik okulunda çocukların ufak ufak odalarda obualarla, tellilerle alıştırma yaptığı iki binanın arasındaki yol boyunca yürürken kıskançlıktan çatlayacaktım. M'nin sıska, esmer kollarıyla eğilişi, parmaklarının tellerin üstünde bir aşağı bir yukarı sıçraması. Gözlerini kırpmadan notalara bakıyor, ameliyat yapan, et kesen bir cerrah gibi.

Şimdi de serbest gazetecilikten para kazanıyorum diye gazetelerin histerik ve salakça olduğu, sayfalarını doldurma, özellikle de benimkiler gibi yazılar yayımladıkları eklerini doldurma telaşlarının insanlara zarar verdiği, gazeteye zarar verdiği, bana zarar verdiği minvalli gıcık histen kurtulamıyorum.

Ablamdan sezaryen yarasını göstermesini istedim. Hayal ettiğim kadar çarpıcı değildi: Yatay, uçları belli belirsiz bir gülümseme gibi yukarı kalkık, karın derisindeki doğal bir kırışığın yanındaki muntazam bir kesik. Güzelce iyileşiyordu. İnsanların ölmesi gerçekten hayret verici. Geçen gün Vivian Bullwinkel ve Bangka Adası katliamında Japon kurşunuyla vurulması hakkında bir şeyler okudum: Kurşun arkadan girip önden çıkmış, hayati organlarını ıskalamış ve tropikal bölgede olmalarına rağmen yara enfekte olmamış hiç. Hemşire bunu katliamdan sonraki saat ve günlerde tuzlu suda geçirdiği uzun vakte yormuş.

New York'tan üçüncü elden gelen bir bilgiye göre "çok meşhur ve yaşlı bir kadın yazar" *Honour*'ı okumuş ve bir dönemliğine Columbia'ya gelip derslerinde konuşmamı istiyormuş. Muhbirim evde üstünde yaşlı yazarın adının yazılı olduğu bir kâğıt parçası bırakmış. Grace Paley'den bahsediliyormuş meğer. Doğru olmasının imkânı yok tabii. Ablamı arayıp anlattım. "Vay be!" dedi. "Ama o kadının yazdıklarından nefret ederim."

Kiropraktörü son görüşümden beri saçları iyice kırlaşmış. Elleri şaşırtıcı ölçüde güçlüydü. Beni sırtüstü yatırıp başımı kendisine doğru çekti: Bir çıt sesi ve omurgamdan aşağı net bir dalgalanma,

ipe dizilmiş boncukların birden gerilip hizalanması gibi. "Hah, çok güzel" dedi kendi kendine.

G Londra'da gittiği Comedy Store diye bir yerden bahsetti. "Komedyenler sıraya girmişti, mikrofonu kapmak için kendilerini paralıyorlardı. İçlerinden biri yuhalanıyordu, gong çalıyordu ve adamı apar topar indiriyorlardı, o esnada bir diğeri öncekinin yerini almak için öne geçmeye çalışıyordu. İzleyiciler bilinç düzeyi yüksek insanlardı. Cinsiyetçilik kokan en ufak bir şey söylendi mi o kişi hakaret yemekle kalmıyordu, üstüne hamburger ve çöp yağıyordu. İzleyiciler komedyenleri kendi seviyesine çekiyordu adeta."

Bugün *Honour*'ın ABD'de çıkan bir eleştirisini gördüm. "Ruhsuz denecek kadar mesafeli," "başıboş, yavan, yarı komünal bir hayat tarzı," "neşeden nasibini almamış bir mizah," "anlatısal bir şekli şemaili yok, yer yer de ağdalı"...; öte yandan "düzensiz ev içi yaşamın etrafında dönen bu vinyetler bir anlığına etkiliyor insanı... netice itibarıyla sınırlı ama dişe dokunur bir yeteneğin ümit vaat eden kıvılcımları bunlar – *Monkey Grip*'e kıyasla çok daha iyi." "Yeteneğimin" sınırlı olduğu muhtemelen doğru. En azından menzilim sınırlı. Ya da bana hep öyle diyorlar.

Karanlık çökerken okaliptüsün dallarının alt kısımlarında belli belirsiz bir ışık parıldıyordu. Dar yapraklarının arasına sokuluyor, üçüncü boyutlarını pekiştiriyordu. Ben bahçenin ortasında ayık ayık dikilirken genç bir adam, "Birazdan onları şu çimenlerde dans ettirmemiz lazım. Biz zorlamazsak dans etmeyecek kadar kibirliler" dedi. "Yok ya, sadece utangaçlar muhtemelen." "*Utangaç* mı?" Sinirlenip kafasını başka yöne çevirdi, sonra bir hışım bana döndü yeniden. "Utangaçlık ve kibir aynı madalyonunun iki yüzüdür."

"Paniğe kapıldı" dedi kadın. "Stajyer bir papa'zla randevuya gitsem bu kadar olurdu."

Arkadaşımız ameliyat sürecinin yarısında henüz, ama artık ondan *she* zamiriyle bahsetmenin vakti geldi. Zor değil. İkindi vakti hep birlikte arabaya doluşup Bronte'a gittik, köpüklü dalgaların arasında yüzdük. Suyun üstünde ince bir buğu asılıydı. Kum fevkalade

temiz ve açık renkti. Arkadaşımız göğüs dolgulu pembe bir mayo ve minicik bir etek giymişti. Bir erkeğinki gibi dar kalçaları ve uzun uylukları var ama teni kadın teni: Beyaz, pürüzsüz ve epey narin. Eve döndüğümüzde saçını dağınık bırakıp kıvır kıvır kuruttu. Başına cart kırmızı bir örtüyü bant gibi bağladı ve siyah bukleleri ensesinden ve alnından o kadar güzel firar etti ki gözlerimi ondan alamadım. Güzelliğinin insanın içine işleyen bir yanı vardı, radikal kararların sonucuydu ama capcanlı ve kendiliğindendi aynı zamanda. Farklı dil ve kültürlerdeki selamlaşma biçimleri üzerine sohbete koyulduk. "Fransızlarınkini beğeniyorum" dedim, "bir mağazaya girince *'m'sieu'* ya da *'madame'* diyorlar sadece, cinsiyetine göre selam veriyorlar." Bunun üzerine arkadaşım takındığı komik şaşkınlık ifadesini öyle bir abarttı ki hepimiz kahkahalara boğulduk.

Yazı atölyesindeki ilk yaşlı hanım: "Pazar sabahları herkes ne yapıyor?"

İkinci yaşlı hanım, ok gibi atılıp, kendini beğenmiş bir gülümsemeyle: "*Ben* kiliseye gidiyorum. Ya *sen* ne yapıyorsun?"

"Muhtemelen günlüğünü yazıyordur" dememek için zor tuttum kendimi, "ki bu da, senin yazdığın 'şiirler'in ve 'doğal tasvirler'in aksine, çok akıllıca."

İnsanlarla geçinmeyi pek bilmiyorum. Kedi kadar bencilim ben. Kedileri sevmem, hiçbir zaman da sevmemişimdir. Tahakküm, tiksinti, ayrılık ve birbirini seven insanların arasında dönen korkunç mücadeleler üzerine yazmak isterdim.

Oyun gerçekten komik olmakla utanç verici bir duygusallıkta debelenmek arasında gidip geliyordu. Profesör Maxwell bundan yirmi sene önce Melbourne Üniversitesi'nde, "Gerçek duygu taklidi yapmadığı sürece duygusallıkta yanlış bir şey yok" demişti. Ama bu örnekte taklit söz konusuydu. Duygusallık omzunun üstünden bakıp nasıl tepki verdiğinizi izler durmadan. Duyguysa bakan var mı, yok mu, aldırmaz.

Genç vahşi üç adet büzgülü kalpten yapılmış, çok küçük, parlak mavi bir bikini giymiş. Beton basamakları hoplaya zıplaya çıkıp öpüyor beni. "Bugün benim doğum günüm! Yirmi iki yaşındayım

ve *çok sarhoşum*!" Seke seke havuza koşup suya atlayışını izliyoruz. Yanımda duran anne nefesini bırakıyor: "Bari bir ipi olsaydı da tutsaydı üstündekini."

Natüropat tansiyonumun çok düşük olduğunu söyledi. Şaşırdım. Çok yüksek olduğunu sanıyordum hep, o kadar ki kafamın tepesi uçup gidecekmiş gibi.

Ablam büyük bir hastanede yapacağı staj için bir süreliğine bana taşınıyor. Yeni Levi's rahatsızlığı var üstümde. Kaskatı, beli batıyor. "Berbat görünüyorum bu kot pantolonun içinde. Çok şekilsizim." "Beni dinle" diyor, "seni Austin'e götürüp *gerçekten* biçimsiz bazı vücutlar göstereceğim."

M bir çiftliğe gitmiş ve ayağına iki at basmış. Aynı anda değil, teker teker.

"Dolayısıyla genç insanlara güzel kadınların pratiklerini benimseyip *hatlarını önemsemelerini*, yağlıdansa inceyi yeğlemelerini salık veririm. Ayrıca kendilerine aynada bakmasınlar, doğrudan kendilerine baksınlar." – Jean Cocteau, *On Line*

Kız: "Neden on günlüğüne Adelaide'e gitmen gerekiyor?"

Anne: "Yazarlar Festivali var çünkü. İş için yani."

Kız: "Ama ben sensiz yaşayamam ki."

Anne: "Hadi ama, tabii ki yaşarsın."

Kız: "Tabii ki yaşarım. Ama bundan nefret ediyorum."

Anne: "Neden?"

Kız: "Sabahları uyanmanı seviyorum, okuldan döndüğümde evde olmanı da seviyorum. Hem sen yokken kimse bana iyi geceler öpücüğü vermeyecek."

Anne: "Başka biri verebilir eminim."

Kız: "Evet ama aynı şey değil."

Arka kapıya yaklaşınca içeride The Police çaldığını duydum, hem de epey yüksek sesle. Mutfak kapısına gittiğimde M'yi arkadaşıyla birlikte dans ederken göreceğimi sandım ama iki küçük hanım masada karşılıklı oturmuş ev ödevlerini yapıyorlardı.

Yazarlarla dolu otobüste İngiliz bir adam oturuyor yanıma: "Sizinle konuşmamın sakıncası var mı?"

"Elbette yok. Ne konuşacağız?" "Hemen sadede gelip seks hakkında konuşalım mı?" Gülüşüyoruz. "Karınızı tarif etsenize." "Peki. Yaramaz bir suratı var. Sıra kocanızda." "Büyük yuvarlak bir kafası var ve çok komik biri." Arkamızda sessiz sakin, Yeni Zelandalı bir kadın oturuyor, bir Maori. İngiliz adam oyunumuza onu da davet ediyor: "Eviniz nasıl bir yer?" "Hımm, asbestten yapılma. Abimin evinin arkasında, denizi görebilelim diye onunkinden yüksek yapmak zorunda kaldık." "Hırslarınız neler?" diye soruyor İngiliz adam, "benimkileri sormayın, çünkü bilmiyorum." "Uzun bir ömür yaşamak istiyorum" diyor Maori kadın, "çünkü yazmak istediğim bir sürü şey var." Ben, "Evli kalmak istiyorum" diyorum. Arkama dönüp durduğum için araba tutuyor.

Havai fişek gösterisinde küçük bir kız babasının bacağına yapışmış can havliyle ağlıyordu, bu esnada erkek kardeşi ağzı bir karış açık, bir yumruğu babasının pantolonunu sımsıkı kavramış yukarı bakıyordu, hayretler içinde sus pus. Yanımızda dikilen, kızın ağlamasına üzülen İtalyan bir adam kıza kaçamak kaçamak sordu: "Korktun mu?" "Ne yapmamı istiyorsun?" diye sordu babası kıza, hem şaşkın hem kızgın. Kucağına alsana, geri zekâlı.

İngiliz yazar diğer yanağını dönme işine inanıyor. "İflasın eşiğinde olduğunu bildiğim bir dergi benim hakkımda zehir zemberek bir yazı yayımladı, ben de onlara yirmi beş sterlinlik bir çek gönderdim. Sonraki sayıda daha da korkunç bir yazı yazdılar, aynı meblağda bir çek daha gönderdim. Ondan sonra durdular."

Feci şekilde akşamdan kalma olan insanların kahvaltıda kendilerini bir giriş cümlesi bulmak zorunda hissetmeleri. "Bize çarpan kamyonun plakasını alan oldu mu?" "Bana dün gece neden yumruk attığını bir anlatıver lütfen."

HG: "Çocukların büyüyüp evden taşınması nasıl bir şey?"

Japon yazar: "Kıymeti kederinden büyük."

Akademisyen bana öğretmenlikten söz ediyordu. "Bütün öğrencilerin beni sevdiğinden emin olmak için çok fazla vakit harcıyordum."

Bam. Demek bu yüzden derslerden sonra o kadar bitik hissediyorum kendimi.

"İnsanları etkilemeye çalışmak çok yorucu, değil mi?" dedim.

"Hem etkilemeye çalışmak hem de sürekli etkilenip etkilenmediklerini anlamaya çalışmak."

Kafamı pencereden dışarı çıkarıyorum ve güm! Şişko bir güneş, altın gibi altın, yüzüme yüzüme vuruyor. Merdivenlerden bir sarı kuyusuna iniyorum. Güneş bulabildiği her çatlaktan içeri patlıyor. Havanın kendisi ışıl ışıl parlıyor. Elimde iki fincan kahve, geceliğimin eteğini tutup tekrar yukarı çıkıyorum. F'nin odasının kapalı kapısı doğudan gelen ışığı zar zor tutan dikdörtgen bir tahta. Kenarları altından; anahtar deliği güneşten incecik bir ok atıyor.

Çinli sokak sanatçısı, kısa ağızlı bir makasla küçük bir kâğıt parçasından horoz kesiyordu. Çalışırken yüzündeki tek ifade emaresi kaşlarının arasındaki etin hafifçe düğümlenmesinden ya da şişmesinden ibaretti, tek yaşlılık belirtisi de buydu üstelik. Makası sabit tutup kâğıdı hareket ettiriyordu sanki.

Sokakta yürürken G'nin gözlerinin belli bir kadın tipini takip ettiğini fark ediyorum. Benim için bir oyun bu, "*suivre son regard*," kimleri beğeneceğini tahmin etme oyunu. Tahminim genellikle doğru çıkıyor. Duyularının kayda geçişini izlemekten hoşlanıyorum. Bunu yaptığımı bilip bilmediğini bilmiyorum, umurumda da değil. Hayatını mahvediyor. Arkadaş olarak ona pek bir hayrımın dokunduğunu sanmıyorum. Benimle vakit geçirmeyi yazıp çizmekten bahsedebildiği için seviyor olabilir, sular yükselirken üstüne çıktığı kaya bu sanki.

Klavsen çalan kadın kuşaklı, bol etekli, çok cazip bir elbise giymiş, bileklerindeki düğmeleri açıp uzun kollarını dirseğine kadar kıvırmıştı. Kıvır kıvır gür saçlarını başının tepesinde topuz yapmıştı. Pembe-beyaz mükemmel bir teni vardı. İlk parçadan sonra elbisesinin kolundan bir mendil çıkarıp burnunu sildi, mendilin pembesi koyulaştı, sonra soldu yine.

B ile Melbourne Theatre Company'de *Nasıl Hoşunuza Giderse*'yi izlemeye gittik. İlk yarıda o kadar çok güldük ki gözümüzden yaş geldi. Ön sırada iki boş koltuk vardı, arada yerimizi değiştirip oraya geçtik. Arkamızdaki bir adam: "*Cık cık.* İnsanların hakkı olmayan yerlere oturmalarına hiç tahammül edemiyorum." Yanındaki kadın arkadaşı: "Yer değiştirmek ister misin?" "Tabii ki isterim." Yarın eleştiri yazımı yazmam lazım. Keşke bu gıcık çift hakkında yazıp oyuna hiç ilişmeyebilsem.

Pastırma yazı. Kuzeyden yumuşacık hava geliyor, toz kalkıyor, geceleri gökyüzü kadife. Parkta zemin sert: Çatlaklar belirmiş, belki dün bir hortumun su serptiği yerde tüy tüy çimenler yeşile çalmış kuru toprağı.

F işten dört gün izin alıyor, çok neşeleniyor, çok eğlenceli. Sofrada otuz iki diş gülüyor. Evin içinde Teresa Stratas gibi şarkı söyleye söyleye dolaşıyor: Falsetto, alabildiğine saf, temiz ve doğru.

Kadının kalkık burnundan bela kokusu alıyorum; belki de söyledikleri yüzündendir. Âdet gören bir kadının sırf bir bahçede yürümek suretiyle bitkilerin büyümesini engelleyebileceğini beyan ediyor. "Nedenmiş?" diye soruyorum. "Eh, âdet görmeden hemen önce enerji alanımın yakınımdaki birini kolayca etkileyebilecek kadar berbat halde olduğunu biliyorum." Elimde üç elma ve bir bıçakla masaya yaklaşırken bağırıveriyor: "Onları *soymayacaksın* herhalde, değil mi?" Üniversiteyi bitirmeye çalışıyormuş: Önceden bırakıp durmuş çünkü "ya gidip bir süre bulutlara bakasım geliyordu" ya da "üzerimdeki baskı çok fazlaydı".

Masadaki herkes sürekli sızlanan manipülatif çocuğu hizaya getirmeye can atıyor. Annesi tamamen çocuğun insafına kalmış durumda. "Duyduğuma göre" diyor kadın çaresizce, "şuraya, uyluğun iç kısmına vursam bir şey olmazmış." F annesiyle babasının onun hep yüzüne vurduğunu söylüyor. Babasının tokadı, kenarları kırmızı bir el izi bırakırmış yanağında.

Müzenin yeni direktörü: "Fred Williams'larımızı görmek ister misiniz?"

HG: (*gergin*) "İsterim tabii."

Direktör: (*cam ve seramik kısmını uzun adımlarla geçerken*) "Bunları olduğu gibi değiştirmek lazım."

HG: "Niçin? Benim çok hoşuma gidiyor."

Direktör: "Fazla yeknesak. Fazla yavan. Hepsini söküp atacağız ve burayı daha karanlık yapacağız, gümüşler tek bir yerde toplanacak, böylece insanlar içten içe hazineyi kendileri bulmuş gibi hissedecekler."

Fred Williams tablolarının olduğu bölüme varıyoruz. Tedirginlikten ve cehaletten kör olmuş bir halde tabloların önünde duruyorum. Direktör kırmızı-beyaz çizgili gömleği, kırmızı kadife papyonu ve siyah takımıyla bir şeyler anlatıp göstermeye koyuluyor. Bakıp dinledikçe, konuşma mesuliyeti üstümden ustaca alındıkça, bahsettiği şeyleri görmeye başlıyorum: Sıcak ve soğuk yüzeyler, pürüzsüz yahut pütürlü; akla ızgara şehir planlarını getiren boya topakları; "taşranın özü – dev bir boşlukta mükerrer çizgiler – ama gelip geçici, uçucu hepsi." Bana sunulan bu hediye, bu görme yeteneği karşısında nefesim kesiliyor, başım dönüyor. Galeri boyunca adamın peşinde dolaşmak isterdim. Bir resmin önünde, bir iki noktaya dikkat çektikten sonra, "Beğendiniz mi?" diye soruyor. "Hem de nasıl! Çok güzelmiş!"

G'nin kızı piyanonun önüne bir ofis sandalyesi çekip parmaklarını klavyeye serpiştiriyor. Paldır küldür çaldığı parçanın ortasında babası kıza bir şey diyor. Kız başını kaldırıp sandalyesini ondan yana döndürerek cevap veriyor ama çalmaya da devam ediyor, zihniyle ellerinin birbiriyle hiç alakası yokmuş gibi.

"Of, Helen!" diyor M. "Ben Tom Burlinson'a âşığım!"

"Kime?"

"Var ya hani! *The Man from Snowy River*'daki adam! Dee'yle bütün gün oyun oynadık, bir filmdeymişiz, çekimlerin sonunda bütün oyuncular ve set ekibi için parti veriyormuşuz numarası yaptık. Elimizde hattı kesik, eski, siyah bir telefon vardı, tanıdığımız bütün ünlüleri arayıp davet ettik. Oyun bittiğinde kendimizi berbat hissediyorduk gerçekten."

Korkunç teyzem bana doksan yaşında bir kadının bir bakımevinde

personelce nasıl ihmal edildiğini anlatıyor: "Eşek kafalılar – kadının tükendiğini anlamadılar. Kafası birazcık gidik. Birkaç tahtası eksik. Nefesi hırıl hırıldı, zatürreeymiş gibi."

"Sana müthiş bir şey dinleteyim mi?" Müzik setinin önünde çömelip Sviatoslav Richter'in *Das Wohltemperierte Klavier* albümünü koydum. G odanın ortasında dikildi. Müzik koşar, seker, koyulaşırken F zevkle inledi birkaç kez, sonra da başını arkaya atıp bir kahkaha koparıverdi.

"Aslında bilmiyoruz ama seziyoruz: Hayatlarımızın bir kardeş gemisi var, tümüyle farklı bir rotada ilerleyen. Güneş adaların ardında alev alev yanarken." – Tomas Tranströmer, *The Blue House*

İşler böyle yürüyormuş. "Verdiğim partide" dedi G, "Carlton'ın yeni torbacısı sinsi sinsi yanaşıp elime az bir eroin tutuşturdu. Güldüm, sonra da sigarama koyup tüttürdüm. Sonra bir daha geldi, elden çıkaracağı epey bir mal olduğunu, almak isteyip istemediğimi sordu. Param yok, dedim. Ama o kafasıyla salonun kalanını işaret edip, 'Etrafına baksana' dedi, 'burada en az beş kişi kullanıyor. Toplarsın hemen. Sana da uyguna gelmiş olur.' İstemediğimi söyledim." G biraz tiksintiyle anlattı bunları, bu tavrı beni memnun etmek için takınmıştı.

F bulaşıkları yıkarken piyano çalıyordum, biraz uyduruk çalıyordum herhalde. Çalmayı bitirdiğimde içeri gelip şöyle dedi: "Bence piyanonu ben evde yokken çalmalısın. Çok rahatsız edici."

Fransa'da iki otobüs çarpışmış, kırk dört çocuk ölmüş. Bir habere göre şoförler yarışıyormuş, farlarını bir yakıp bir söndürüyorlarmış, sonra farları yanmayan, arıza yapmış bir arabaya çarpmışlar. Bir oğlan hariç herkes ve her şey yanıp kül olmuş, çocuğu yakınlarda başıboş yürürken bulmuşlar sonra, şok yüzünden aklı başından gitmiş. Televizyonda, bir okulun spor salonu gibi görünen bir yerde cilalı açık renk ahşaptan kırk dört tabut sıra sıra dizilmiş. Dışarıda bir yığın çiçek. Tabutlardan birinin üzerinde –ve muhakkak diğer pek çoğunun üzerinde– el yazılı bir kart var: ENFANT NON-IDENTIFIÉ.* Yanları cam kaplı kare şeklindeki cenaze arabaları korteji bir tara-

* (Fr.) Kimliği belirlenememiş çocuk. (ç. n.)

fında evlerin sıralandığı, diğer tarafında yüksek bir tuğla duvarın uzandığı yokuş bir yolu çıkıyor.

Kombi'yi park edecek bir yer bulduk – Lorne'un hemen arkasında, zeminin dört bir yanda uçsuz bucaksız uzandığı, dibi ağaç kabuklarıyla kaplanmış açık renk gövdeli devasa okaliptüslerin yıldızlarla döşeli göğe yükseldiği yer. Ateş yaktık. Rüzgâr ağaç tepelerinde esti hışır hışır, bazen yerde de: Ateşimin nispeten hafif kısımlarını sopamla zapt etmem gerekti. Tuhaf tuhaf sesler. Korktum. Karanlıkta, yüz metre ötede, bir kuş kanat çırptı tüm hızıyla.

Kadın uzun uzadıya konuştuğunda gözlerini sola kaydırıp akıllıca ve iyi ifade edilmiş düşüncelerini sanki omzunuzun üstünden gördüğü bir şeye bakıp eğleniyormuşçasına, hiç bozmadığı bir gülümsemeyle çatır çatır anlatıveriyor. Düşünüp konuşurken yüzünü ekşitip çarpıtıyor, belki hatlarını devinim halinde tutarak dikkati güzel olmayışından başka yöne çekmek için.

B barda zom oldu. Gözündeki lensleri çıkaramayacak kadar sarhoştu, "Tek istediğim ısınmak" diye mırıldana mırıldana sızdı. Lenslerinin gece boyunca gözlerini oymayacağını umarak yatırıp üstünü örttüm ben de.

G partilerde ve kulüplerde nasıl duracağını Londra'da gördüğü siyahi erkeklerden öğrendiğini söylüyor: "Sırtını duvara vereceksin *ama yaslanmayacaksın*; baş havada, gözler kısık."

Virginia Woolf günlüğünde arkadaşlarıyla karşılaşmalarını kaydetmenin kendisinin harcı olmadığını yazıyor sık sık, yine de yazmaya girişiyor ve çok geçmeden kendini neşeyle akıntıya bırakıyor. Çok keskin bir zekâ, özellikle de konu başka kadınlarsa.

Nehrin öteki tarafı New South Wales. Keşke bu daha önemli bir bilgi olsaydı ya da keşke, "Bu nehrin karşı yakası İspanya veya Sudan" diyebilseydim. "Ya da Brezilya." Hep bir romantizm peşindeyim, aman neyse, İspanyolca bilmiyorum zaten. Keza Portekizce de.

Teyzemin Hikâyesi'nde* diyor ki, Theodora yaratıcı değilmiş, şu "sanatçı kibri" yokmuş üstünde.

Echuca'daki balmumu heykeller. Daha önce hiç balmumu heykel görmemiştim. Bizden başka kimse yoktu, B ile kıkır kıkır gülmeye başladık. Gözümüze çarptığı kadarıyla en bariz fiyaskolar iki modern karakter, John ve Robert Kennedy'ydi. Takım elbiseleri ve endişeli işadamı yüzleriyle herhangi biri olabilirlerdi pekâlâ. Nâsır ve Kral Hüseyin müthişti. Ayakları bir türlü gerçeğe benzetememeleri komik. Kaskatı yeni ayakkabılar kullanmak yerine giyilmiş ayakkabılar alıp onları cilalamalılar.

Biyografi yazarı çaya geldi ve piyanomuzda Bach çaldı biraz. Benim de çalmam için dil döktü, çaldım ben de. İpin ucunu kaçırdığımda dostane davrandı. "Bach'ın çözümlemelerine bayılıyorum" dedi ve önemli görünen başka basit şeyler söyledi. Evde biri varken benden piyano çalmamam isteniyor diye anlattım ona. Güldü ama şoke olmuştu.

Graham Greene'e gerçek bir tutku besleyebilirim: "Geceleri bile hava öyle nemliydi ki yanakta minik yağmur damlacıkları gibi boncuk boncuk dağılıyordu."

Kahvesiz, çaysız ve alkolsüz beşinci günüm bu. Omuzlarım hâlâ kaskatı ama kafasız tavuk gibi oraya buraya koşturmuyorum en azından. Sohbet esnasında arada bir ağzıma götürmek için bir bardak suyun yeterli olduğunun farkına varıyorum.

Last Laugh'ta** Noah Taylor diye bir oğlanla tanıştım. Yüzü pürüzsüz, yuvarlak yanaklı, tek bir iz yok, ağırbaşlı, düşünceli, garip. Yuvarlakça bir alın, üstünde tuhaf, siyah bir bere yükseliyor.

Oyun eleştirileri yazmak sahiden hoşuma gidiyor. Sevdiğim yanı, tiyatroda gerçekten ne hissettiysem ya da ne düşündüysem ona geri dönüp düşünmemin, formüle dökmemin gerekmesi.

---

* Patrick White'ın romanı. (ç. n.)

** Melbourne'de seksenlerin ünlü komedyenlerini ağırlayan bir komedi kulübü. (ç. n.)

Kombi'yle eve dönerken M *müşkülpesent* kelimesini doğru anlamda ve yerli yerinde kullandı. "Nereden kaptın bu kelimeyi?" "Okuldan. Bayan Saunders öğretti." "Aslında olumsuz bir çağrışımı var, değil mi?" "Nasıl yani?" "Yani hiçbir zaman iltifat niyetine söylenmez." "Demek öyle. Belki yeri gelirse sınavda kullanmaya çalışırım." Günler sonra MacRob'un giriş sınavı için yazdığı kompozisyonda kullandığını söylüyor.

Dağılan bir evliliğin dehşetli destanı. Çocuk bütün masumluğuyla babasına öteki adamın eve geldiğini söylüyor. Baba sinirden kuduruyor: "Alan meselesi bu. Adam *evime* girmiş." Bu dramın içine ben de çekiliyorum. Başta bu adama müstahak diye düşündüm. Şimdiyse acı çektiğini anlıyorum. Kadınsa bana kendimi hatırlatıyor. İnsanları şoke edip öfkelendiren, kraliçelere yaraşır mesafeli bir bencillikle hareket ediyor. "Matilda öyle korkunç yalanlar söylerdi ki / Duyanın gözleri faltaşı gibi açılır, nefesi kesilirdi."* Eh, ben pek yalancı değildim aslında. Doğruyu söyleyip insanların başa çıkmasını beklerdim daha çok.

Bisikletle piyano dersine gittim. Artık kendimi aptal durumuna düşürmekten o kadar korkmuyorum. Mutlu mesut tıngırdatıp durdum, ne zaman hata yapsam "Of ya" dedim. O da, "Bence sınava girmelisin. A alacağın garanti. Müziğe çok kabiliyetlisin. Başkalarının görmediği şeyler görüyorsun" dedi. Sevinçten havalara uçsam da içimden şöyle geçirdim: Gel bunu bir de evdekilere anlat.

Yatağımı, bakımını üstlendiğim bir hastanın yatağını yapar gibi, nefis bir şekilde yapıyorum her gece.

Postanede bankonun arkasındaki adam iş arkadaşına diyordu ki: "Ben tokadı bastıktan sonra kendine gelmesi zaman aldı, Frank. Evet, ona hep söylemişimdir, şu hayatta göz yummayacağım bir şey varsa o da birinin araba kullanırken bana karışmasıdır. Uzanıp çaktım bir tane. Çünkü o sırada bir iki sene önce çok ciddi bir kazaya karışmaktan kıl payı kurtulduğum yerden geçiyorduk."

---

* Fransız-İngiliz yazar ve siyasetçi Hilaire Belloc'un (1870-1953) "Matilda Who Told Lies, and Was Burned to Death" adlı şiirinin ilk dizeleri: "Matilda told such Dreadful Lies, It made one Gasp and Stretch one's Eyes." (ç. n.)

Geçen perşembe Bourke Street'te ışıklarda bekleyen bir kız. Nasıl görünmek istediğimin mükemmel bir örneği: Yüzü değil mevzu, giyim tarzı: Pratik, rahat, renkli, modayla alakası yok. Dizin hemen altında düz siyah etek, leylağımsı bir kazak, kırmızı ince çorap, kahverengi topuksuz ayakkabı, yeşil eldiven ve sırtında küçük kırmızı bir çanta. *Müthiş* görünüyordu. M kızın arkasından ağzım bir karış açık halde defalarca dönüp baktığım için benimle dalga geçti.

On sekizinci yüzyıl sonlarından kalma kadın günlükleri derlemesi üzerine eleştiri yazısı kaleme alan bir şahıs günlüklerin aile meseleleriyle ilgili olup Fransız Devrimi'nden bahsetmemesine şaşırmış. Ben hiç de şaşırtıcı bulmuyorum. Ne var ki şimdi, yağmurlu bir cumartesi günü öğleden sonra elimde kalemimle yatakta otururken, birikmiş tüm küçük hazinelerim sırtlarını dönüp çalılıklara saklanıyor.

Toplantıdaki adamın yoğun ve epey cinsel bir mevcudiyeti vardı. Demek istediğim, bir kadına normal bir şekilde bakamıyor gibiydi. Gözlerinin ardında meydan okuyan bir cinsellik okunuyordu. Sana bakarken kafasını geriye atışında hafiften hırçın bir yan.

Dergideki redaktörler beni aptal gibi göstermiş yine. Bütün esprilerim atılmış, yazının tonu bozulmuş, temel savım budanmış. Ağlıyorum. İstifa edesim geliyor. Daha önce yüzlerce kez istifa etmek isteyip etmedim. Of, bir burs alacağımı bilsem *National Times*'a siktiri çekerdim.

M ile öğretmeni çellolarıyla küçük bir düet çalıyorlar. Hem de bilmedikleri bir parçanın partisyonuna bakarak. Nasıl yapıyorlar bunu? Sayfadaki notaya bak, telleri hazırlamak için parmaklarını oynat, yayın hareketini sürdür – belirtildiği şekilde aşağı ya da yukarı. Müzisyenlerin gözlerinin o kadar içe işler ve dik bakmasına şaşmamalı. "Şu başparmağına bir bak!" diye haykırıyor öğretmen. "Başparmağın yerlerde sürünen sakat bir yengeç gibi!" "*L'Oriantale*" diye bir parçayla cebelleşiyorlar. Adam kıza bağırıyor: "Bir Arap seni bıçaklamış da tellerin üstüne düşmüşsün gibi çalıyorsun!"

Oğlan sıska; ince, kemikli bir yüzü, solgun, mum gibi bir teni, manik bir enerjisi, tiz bir sesi, takıntılı davranışları var. Kibritleri ve ateşi seviyor.

İngilizceyi niçin seviyorum: Çünkü *cup** gibi kelimeler var. Şişman, kısa, tıknaz ve hayli iyimser.

Bir yıllık burs kazandım. Nicholas Building'de oda kiraladım. Aylık doksan dolar. Kuzeye bakıyor. Pencerelerinin dışında epey bir miktar gökyüzü asılı. Dokuz kat aşağıdaki meydandan gelen belli belirsiz mızıka sesi. Perde alacağım. Haftalık tramvay kartı alacağım. Çalışan bir kadın olacağım.

Besteciyle söyleşi yapmam lazım. Oysa öylece oturmayı, bestecinin kendi halinde, gövdesi kavisli, bağlantı yeri gümüş, küçük ve ahşap piposunu içişini izlemeyi tercih ederdim. İki nefes arasında pipoyu uzun uyluğunda yarı kapalı duran, avucu yukarı dönük eline yatırıyor. Sonradan notlarımı temize çekiyorum ve yavan buluyorum hepsini. Söylediklerinde bulduğumu sandığım sihrin tamamı kelimelerinden başka bir yerden gelmiş olmalı – konuşma biçiminden, serinkanlı, sağlam mevcudiyetinden. Onu benim icat ettiğimi sanmıyorum.

Sertçe eleştirilen yazara yüreklendirici bir mektup yazasım var. Ama kitaplarını okumadım, muhtemelen asla da okumam.

Kırkıma basıyorum. M bana bir deste iskambil kâğıdıyla Amerika'da oynanan kart oyunlarının kurallarını açık ve basit bir dille anlatan bir kitap hediye ediyor. Sabahın yedisinde birlikte yatağımda oturup yavaş yavaş, dikkatli dikkatli *draw poker* öğreniyoruz kendi kendimize, derken F geliyor ve böyle bir durumda babam ne yapacaksa onu yapıyor: Kendini oyuna dahil ediyor, kuralları hemen kapıyor ve sonra suratında meydan okuyan bir sırıtmayla kurallara uymayı reddediyor. Bugün bir doğum günü, kavga etmek istemiyoruz. Dolayısıyla kadınlar ne yaparsa onu yapıyoruz: Solup silikleşiyoruz. Kartları sessiz sedasız bırakıp kendi işimize bakıyoruz.

---

* Kupa. (ç. n.)

Yatağıma uzanıp *Paris Review* söyleşileri okudum. İçim geçti durmadan. Nabokov: Fazla akıllı ve kötücül. Kerouac: Kendini beğenmiş ve yaygaracı, gösteriş düşkünü. Eudora Welty: Tatlı, hoş, saygı ve tevazu dolu bir hanımefendi.

HG: "Ne üstünde çalışıyorsunuz?"

Sydney'li yazar: "Azaria Chamberlain davası üstünde. İçinde Yunan trajedisinin bütün öğeleri var."

HG: "Neler yani?"

SY: "Ah... Taşra ortamı. Bebek. Kurban..."

HG: "... Bir hayvanın müdahalesi..."

SY: "... Din... İnsanın koşullara karşı verdiği mücadele veya..."

HG: "... Kader..."

SY: "Koro."

HG: "Koro kim?"

SY: "Basın."

HG: "Tabii ya. Yunan trajedilerini nereden öğrendiniz? Halihazırda hâkim olduğunuz bir konu muydu?"

SY: "Hayır. Baktım."

HG: "Okudunuz mu yani?"

SY: "Yok. *Oxford Companion to Ancient Literature*'dan* baktım, her şeyi anlatmışlar."

Sabahın üçünde rüzgâr çıkıp odamdaki her şeyi uçurdu ama rüzgârla gelen eli kulağındaki yağmur kokusu öyle tatlıydı ki pencereyi kapatamadım. Perdeyi dertop edip boşluktan dışarı ittim sadece ve şimdi olduğu gibi nemli.

"Onun söylevleri sırasında kimsenin zorunluluktan bile olsa tiyatrodan çıkmasına izin verilmezdi. Bu yüzdendir ki kitaplarda söylevler sırasında izleyicilerin arasında doğum yapan kadınlar olduğunu, dinlemekten ve alkış tutmaktan bezen adamların kent kapıları kapalı olduğu için gizlice arka duvardan aşağı atladığını veya ölü taklidi yapıp defnedilmeye götürüldüğünü okuyoruz... Bu yarışmaların önceki galiplerinin hiçbirinin izi kalmasın diye topunun heykel ve büstlerinin devrilmesini, kancalarla yerlerde

---

* Oxford Antikçağ Edebiyatı Elkitabı. (ç. n.)

sürüklenmesini ve umumi tuvaletlere atılmasını emrettiği biliniyor." – Suetonius, Nero hakkında, *The Twelve Caesars*

Televizyonda Ana Kraliçe'nin* hastaneden taburcu olmasını izledim. Boğazına kaçmış bir kılçığın çıkarılması için alelacele getirilmiş. Üstünde gök mavisi elbisesi, başında aynı renkteki şu korkunç geriye kıvrık şapkalarından biriyle limuzinine binerken toplanan küçük kalabalıktan sesler yükseldi: "Nasıl hissediyorsunuz? Nasıl hissediyorsunuz kendinizi?"

Batı Avustralyalı yazardan bir mektup geliyor. Ne alışılmadık bir karakter! Roma rakamlarıyla numaralandırılmış dört sayfa, yüreklendirmelerle, haddini aştıysa diye duyduğu mahcubiyetle, kendi ilerleyişine dair raporlarla dolu. Kana kana okudum; pek iyimser, zeki ve hevesli bir zihin.

Toplantıya yeni biri katıldı, ellilerinde, kelleşen, teyakkuz halindeki aç gözlerini ortamdaki kadınların üstüne üstüne diken adamlardan biri. Beni yerime mıhlamış gibi hissedip bakışlarımı kaçırdım. Bu tepkimi gizlemek için sol bileğine taktığı ağır gümüşten yapılmış zevksiz zincire bakıp durdum sonra. Böyle bir şey takan bir adamı ciddiye alamam. Öte yandan onu fark ettim, o da bunu biliyordu ve bu öfkelendirdi beni.

Küçük oğlanın ağzı öyle kaskatı ki zar zor konuşabiliyor. Selam verdiğimde dudaklarını bir büzüp bir açtı balık gibi. Zavallı küçük adam. Sefil bir halde, mızmız, sevilmesi zor. Annesi o duyabileceği bir mesafedeyken bile kontrolcü kocasından bahsetmeyi bırakamıyor, kocasından nasıl kaçtıklarını tekrar tekrar anlatıyor. Çocuk öylece durup bembeyaz bir suratla dinliyor, elleri iki yanında, hayaletimsi küçük bir asker gibi.

F gazeteciliği bırakıp kendi yazdıklarıma yoğunlaşabilmem için giderlerimin bir kısmını karşılamayı önerdi. Muhtaç olma düşüncesi bir panik dalgası yarattı içimde.

---

* İngiltere Kraliçesi II. Elizabeth'in annesi Elizabeth Angela Marguerite Bowes-Lyon. (ç. n.)

1983

"Çok dışarı çıkıyor musun, diye sordular" diyor B. "Hayır, dedim, daha sık dans etmeye gitmek isterdim ama dansa gidecek kimsem yok. Sonra tutup bana Inflation gibi yerlere neden gitmediğimi sordular. *Inflation* mı? Neredeyse bekârlar barı kadar kötü orası!"

M Notturno'da tuvaletten dönüp duvarda benim yazdığım bir şey gördüğünü söylüyor. "Ne yazıyordu?" "Hatırlamıyorum ama el yazını tanıdım." Gidip bakıyorum. Biri, "Duvar yazılarına ne oldu? Artık kimse duvarlara yazı yazmıyor" diye yazmış. Altında, benim muntazam öğretmen yazımla: "Bir süreliğine eğlenceliydi ama sonra fazla kişiselleşti."

Spor salonunda iki yeni hoca. Rengi açılmış, tersten fırçalanıp kabartılmış saçları kafalarında dağ gibi yükselen *country and western* tarzı kadınlar. Biri tek parça streç bir kıyafet giymişti, tek kolundan başlayıp gövdesini geçen ve sonra tek bacağından aşağı inen püsküllleri vardı. Sığ dalgalarda sırtüstü yatıp ayağa kalktığında omzundan uzun bir tutam yosun sarkan bir çocuğa benziyordu.

"*Monkey Grip*'in yazıldığı odada yaşadığını söyleyen bir kadınla tanıştım."

"Saçmalık. Devlet Kütüphanesi'nde yazdım ben o kitabı."

Yeni başlayan kişi cılız taslağına hiç bırakmamacasına yapışır. Kıyıya sımsıkı tutunur ve ancak mücbir şartlar altında açılır okyanusa.

Carlton'ın havuzunda denizaslanı kadar irikıyım anneler gruplar halinde uzanıyor, on yaş altı bir dolu çocukları var, onlara avazları çıktığı kadar bağırıp habire homurdanıyorlar. Yirmisine yaklaşmış kızlar da var ortamda, bazıları hamile. Beyaz kâğıtlardan patates kızartması yiyorlar, kutu kutu Tab içiyorlar. Dile pek hâkim değiller. Doğrusunu söylemek gerekirse neredeyse beyin hasarlı gibi görünüyorlar.

Vaktiyle gördüğüm bir rüyadan sahneler kırpışıyor bugün kuytu köşelerde. Bir binayla ilgili; yakalayabildiğim bir tek bu var. Tepemdeki saksıda kimyasallar hat değiştiriyor olmalı.

Bu sabah MacRob'a gitti ilk kez, üstünde okul formasıyla güzel bir böceğe benziyor, sıska esmer bacakları yeni, siyah ve devasa ayakkabılarla son buluyordu. "Belki koca ayaklı olduğum için bana lakap takarlar!" dedi heyecanlı heyecanlı gülerek. "*Arkadaşlarım* yani!"

D. H. Lawrence aynı kelimeyi kendisine lazım olan anlama getirinceye kadar tekrar tekrar kullanıyor.

Tamani'de eskiden tanıdığım bir adamla karşılaştım. Yanında bir arkadaşı vardı. Yakında evleneceğini söyledi.

HG: "Aa, ne güzel! Kiminle?"

O: "Şey diye bir kızla–" (*birden boş bakıyor*)

HG: (*şok içinde gülüyor*)

Arkadaş: "Stella."

O: "Ha, evet. Stella."

HG: "Nasıl tanıştınız?"

O: "Bir partide. Eve götürüp yatağa attı beni, ertesi sabah da 'Hadi evlenelim' dedi."

Üzerinde WIZO –Uluslararası Siyonist Kadınlar Örgütü– yazan bir zarfla Sydney'deki arkadaşına kokain göndermesi için G ile birlikte postaneye gittim. Bankonun arkasındaki şen şakrak hanım zarfı yoklayıp kontrol yuvasından geçirmeye çalıştı. Zarf geçmedi: Gönderim ücreti yirmi yedi sentten kırk sente çıktı. Bu noktada zarfın içinde ne olduğunu henüz bilmiyordum, güleç hanım eliyle yokladığında tahmin etmeye başlamıştım gerçi. Tedirginliğimi

gizledim. G alabildiğine rahattı. Kadına gülümseyip, "Fazla kalın, değil mi? O zaman üstünü ödeyeyim" dedi.

Eve dönüş yolunda apartmanların önünden geçerken çitlerin arkasına park etmiş bir araba alev aldı. Pencerelerinden kıvrıla kıvrıla gür alevler çıkıyor, duman Princes Street'teki trafik boyunca dalga dalga kuzeydoğu yönüne ilerliyordu. Saç örgüsü sırtına inen genç bir kız arabadan taş çatlasa iki metre ötede bir telefon kulübesindeydi. Kulübenin hemen üstüne kadar sarkan ağaç dalları çatırdayıp kırılmaya başladı ama kız bütün serinkanlılığıyla konuşmasını bitirdi, kulübenin kapısını açtı ve arkasına bile bakmadan dönüp gitti. Arabadan alevler fışkırıyordu. Arka camları kapalıydı ama camlar eridi ve alevler hem arka camlardan hem de ön camdan dışarı akın etti. Yabani görünümlü bir adam elinde bir kasa birayla yanımda durup izlemeye koyuldu. Huşu dolu gözlerle bakıştık. "Şüpheci görünmek istemem ama" dedi, "bence bu arabayı biri bilerek yakmış."

B'nin gözleri doldu. Birden yüzü o ihtiyatlı ve ironik ifadesini kaybedip güzelleşti. Gözlerinin böyle masmavi olduğunu unutmuşum.

Rüyaların, bilincin algılayamadığı bir şeyi sezen bilinçdışının bilinçli zihne gönderdiği mesajlar olduğunu söylüyor Jungcu. Bir de rüyalarımızda sık gördüğümüz insanların kendimizin görmezden gelmeyi ya da bastırmayı yeğlediğimiz yanlarını temsil ettiğini söylüyor sanırım. Kişinin rüyalarını faydalı bir şekilde çözümlemesi mümkün mü, merak ediyorum.

Akşam saat sekiz buçukta köpeği yürüyüşe çıkardım. Hava 42 dereceydi ve kalın bir toz tabakası yüzünden karanlıktı. McPherson Street'i yarılamıştım ki güneybatıdan gelen müthiş bir rüzgâr etrafımı sarıverdi. Sıcaklık saniyeler içinde on derece düştü. Tozlar uçuştu. Gözlerimi kapatmak zorunda kaldım. Hava pis pis yanık kokuyordu ve dumandan geçilmiyordu, küçük ağaçlar yere yatıyordu. Yürümeye devam ettim, hem heyecanlı hem korkmuş. Dar bir sokakta, bir arabanın arkasında, dev bir kâğıt parçası dikey bir şekilde havalanıp dans etti. İnsanlar bahçe kapılarına üşüştü. "Yangın nerede?" "Şehrin dışında." Başka bir evin ön camları sımsıkı

kapalıydı ama perdeleri açıktı. Akşam yemeği daveti için resmiyetle hazırlanmış bir sofra gördüm, beyaz masa örtüsü, kırmızı mumlar ve gür siyah saçlı, genç ve güzel bir kadın, üstünde kırmızı bir elbise, masanın başında durmuş kocasıyla konuşuyor, kocası kahverengi takım elbiseli tek bir omuzdan ibaret, yarısı odanın dışında.

B, Luciano Pavarotti'nin ağzının şarkı söylerkenki halini mantıya benzetiyor. Pavarotti sese şekil vermek için dudaklarını kımıldatmıyor. Başka bir yerde hepsinin kontrolü.

Yazmaya başladım, biçime kafa yormuyorum: Kendiliğinden bir akış var, mutluyum, bir etki yaratmak için kendimi zorlamıyorum artık. Ama her sabah ofisime giderken korkudan güçsüz düşüyorum. Asla büyük bir yazar olamayacağım. Elimden gelenin en iyisi, küçük ama insanların boğazına takılacak kadar kılçıklı kitaplar yazmak; kitaplarımı bu yüzden hatırlayacaklar.

Dağlar bulutların içine saklanmıştı adeta. Güneş iki kumulun arasında yükseldi, devasa ve turuncuydu, bakamadım, öylesine parlaktı. Secde edesim geldi.

Yan masada oturan kadın saatlerce ağlamış gibi görünüyordu: Dalgalı perçemlerinin altındaki gözlerinde bir gariplik vardı. Bıyığı Kraliyet Hava Kuvvetleri pilotlarınınkine benzeyen adam, yüzünden silinmeyen gülümsemesiyle çok konuşuyor, nazik bir ısrarla kadının ilgisini talep ediyordu. Kadın adamdan kibrit almasını istedi, adam hemen ayağa fırladı. Ayrılmak üzere bir çift olduklarını düşündüm ama başka biri kadının orman yangınlarında bir yakınını kaybetmiş olabileceği fikrini attı ortaya.

F bulduğum eve bakmaya geldi iş çıkışı. Feci sıcak bir gündü. Odaları gezdi çok yavaş adımlarla. Nazik ve yaşlı bir adam olan emlakçı bir sandalyeye oturup ayakkabısının tekini çıkardı. Satış yapamayacağını kestirdi sanırım.

Huzursuzluk, çok fazla kahve, gecikmişlik ve dikkatimi dağıtan birtakım şeyler yüzünden ofiste sadece üç çeyrek saat geçirdim ama bu vakti iyi değerlendirmişim gibi geldi, çünkü bir kitabın

ormanına giden "loş patikaları" görebiliyorum. Elimde Alexander, Athena ve Philip* var. Karakterleri oturdu, adları şimdiden kendilerine ait. Sorumluluklarını almalı, onları ham gerçeklikten uzaklaştırmalı, izsiz, potsuz, TEK PARÇA MİNTANIMI kesip biçip dikmeliyim artık.

G kafeye siyah gitar kılıfıyla geldi. Onu takdim ettim. Durmadan kafa sallayıp gülümseyerek insanlarla tokalaştı. Yerlere eğilecekti neredeyse. Aklıma Louvre yakınlarında gördüğüm, şehrin bir sakinine adres soran Japon kadını getirdi bu. Parisli adam açıklamasını bitirdiğinde kadın ellerini bel hizasında birleştirip minnetle öne eğilmişti. Sokakta savaş zırhıyla gezen birini görmüşçesine şoke olmuştum.

HG: "Dün gece bir partide eski kocanı gördüm. Yanına gidip elini sıktım. Meğer ondan sandığım kadar nefret etmiyormuşum."

Eski karısı: "Hah. Dün bana dediklerini duysaydın nefretini esirgemezdin. Hayatını mahvedeceğim dedi."

İşçi Partisi kazandı. Fraser ağladı. ABC olup bitenlere ışık tutmak veya zafer kutlamak istercesine televizyonda *The Dismissal*'ı yayımladı. Oyuncuların gerçek insanlara belli belirsiz benzerlikleri ne garip. Hepsinin yüzü kaskatı, askı yutmuş gibi bir güruh bu Avustralya siyasetçileri. Bill Hunter Madencilik ve Enerji Bakanı Rex Connor rolünde: Muhalefet saflarında geçen bir siyasi hayatın peşi sıra gelen o donuk acılığı, insafsız kararlılığı, yontulmamış konuşması, toplum içindeki görgüden yoksun tavırları, ağır, ekşi cüssesi. Fraser: Başını geriye atıp insana tepeden bakışında yatıyor tamamı.

Videoda *La Règle du jeu*'nün başını izledim. Harikulade ama sonunu görecek kadar uzun süre kıpırdamadan oturamıyorum hiç. Renoir'ın insan sevgisi, şu modası geçmiş şey: Düz ekranın ardında zengin, üç boyutlu, hareketli, bereketli bir yaşam olduğu ve bu yaşamın oradan dört bir yana saçıldığı hissi. Süregiden bir kaynama ve köpürme bir nevi. Herkes yaşama telaşında.

---

* Garner'ın 1984 yılında yayımlayacağı romanı *Çocuklar İçin Bach*'ın karakterlerinden bazıları; Alexander daha sonra Dexter'a dönüşecek. (ç. n.)

Öğleden sonra üçte Vietnamlı okul çocukları bisikletleriyle penceremin önünden süzülüp gidiyorlar. "Hov, hov" diye bağırıyorlar şarkı söyler gibi. Onları göremiyorum, yüksek yüksek evlerin arasında sesleri dalgalanıyor ama.

Muayenehanede sekiz dokuz yaşlarında, perişan halde iki sokak çocuğu vardı, biri röntgen için bekliyordu. İçeri girip çıkıyorlardı durmadan, homurtu ve küfürlerle iletişim kuruyorlardı. Derken genç bir kadın geldi, yanında minik bir kız; altında bezi, üstünde örgü elbisesi, tepesinde kurdelesiyle düşe kalka yürümeyi yeni öğreniyordu. Oğlanlar bir anda suskunlaşıp kıza muhterem biriymiş gibi yaklaştılar. Kız "Bab-ba" dedi. Çocuklar "Ba-ba!" diye tekrar edip ışıldayan yüzlerle diğer hastalara baktılar. Kızın pürüzsüz, bodur bedenini elden ele geçirdiler, yürümesine, düştüğünde kalkmasına yardım ettiler şefkatle. Bekleme odasındaki herkes mutlu oldu.

Barry Dickins televizyonda Lou Richards'ı anıp gülmekten kırıp geçirdi bizi. "Kendini beğenmiş genç futbolcunun teki, muhtemelen Geelong'dan gelmiş, istikbalinden bahsediyor. Sonra birden Lou Lou çıkıveriyor ve koca bir paket domuz pastırmasını masaya vurup bağırıyor, 'Al sana domuz pastırması, Huttonların ikramı; hanım için de külotlu çorap!'"

Annem *Staying On*'u daha önce izlemişti ve filmi onunla izlememi çok istiyordu. Trevor Howard'la Celia Johnson'ın terasta bir masada, sırtları muazzam dağlara dönük oturdukları sahne... O korkunç duygusal düğümleri, hele ki adamın; adam gidince kadın evin içinde dans edip kıvrım kıvrım kıvrılıyordu en azından.

Babam Great Ocean Road'da son sürat araba kullanıyordu. Ben arka koltukta oturup kamburumu çıkarmış, yanıp kül olmuş manzaranın uyandıracağı dehşetin altında ezilmeyi bekliyordum ama tüm sapkın umutlar gibi bu da boşa çıktı. Belki fazla hızlı gidiyorduk. Belki olay vuku bulurken televizyonda çok fazla izlemiştim zaten ya da üstünden çok zaman geçmişti. Belki de olanların benimle hiç alakası yoktu ve aslında umurumda değildi. Kapkara ve yapraksız ağaç gövdelerinin arasındaki toprağın gözle görülür ölülüğü etkiledi beni. Radyoaktif toz gibi.

Nükleer karşıtı mitingde konuşma yaptım. Her anından nefret ettim, utanıp sıkıldım, kalabalığın beni duyup duyamadığını bile bilmiyordum. Bir yerlerden bir kaya matkabının ta-ta-ta-ta'sı geliyordu. Kafamı notlarımdan ne zaman kaldırsam benden yana bakan binlerce surat görüyordum, mantar gibi minicik ve tamamen okunaksız. Canlarını sıkıyordum. Sesimin tonu yanlıştı. Kızarıp bozardım iyice. Sahneden sürünerek indim. Koyu renk güneş gözlüklü Aborjin bir adam bana sarıldı, sonra sahneye hopladı. Ellerini ceplerine soktu, çenesini öne çıkardı ve bir demagoga dönüştü. Bir dizi görüş bildirdi ve kalabalığa alkış tutmaları için işaretler verdi, istediğini aldı da. Kimseye çaktırmadan sıvıştım oradan, kıskanmış ama aynı zamanda rahatlamıştım, müstakbel bir görevden azat edilmiştim sanki: Bir daha asla *bunu* yapmak zorunda kalmayacağım – "faytona biner çığlık atmak için."*

Pratisyen hekim bana araba kazasında ölen bazı çocuklar üzerinde yapılan otopsiden bahsetti. Patolog çocukların bağırsaklarındaki parazitlerin sayısına hayret etmiş. O bu hikâyeyi anlatırken gözüm arkasındaki duvara asılmış çerçeveli bir fotoğrafa ilişti: Beyaz önlüklü kırk tıp öğrencisinden mürekkep bir sınıf sıralar halinde dizilmiş, hepsinin kucağında minik, kundakta bir bebek.

Paris Review'da James Thurber'la yapılmış bir söyleşi. Eskiden bir buldogu varmış, ondan bahsetmiş, köpek iki üç metrelik kalasları oradan oraya sürükleyip duruyormuş. Koca koca şeyleri ortasından tutup bahçe kapısından geçirmeye çalışmaya bayılıyormuş; "her şey mükemmel bir dengedeyken, *güm*, kapı direklerine takılıyordu." Thurber da Henry James okurken kendini böyle hissediyormuş.

Kafedeki şişman adam pencereden Citroën'ine ceza yazmak üzere olduklarını gördü. Fırlayıp kapıya gitti, sonra soytarılık yaparak paçayı kurtarmaya çalıştı. Otopark görevlisine yaklaşırken ellerini arkasında kenetleyip dizlerini bükerek seke seke pişman olmuş haşarı bir çocuk taklidi yaptı. Görevli kadın adama buz gibi soğuk bir yüzle baktı. Adam taklidi bırakıp tartışmaya başladı. Kadın adama aldırmadan yazmaya devam etti. Adam arabasına binip kaçacakmış

---

* W. B. Yeats'in "Why Should Not Old Men Be Mad?" adlı şiirinden. (ç. n.)

gibi yaptı. Kadın makbuzu yarı açık camdan içeri atmaya çalıştı ama adam kâğıdı buruşturup kadına attı gerisingeri ve basıp gitti, pembe kâğıt parçası yolda, kadının ayağının dibinde çırpınakaldı. "Bu adam bir kafede pinekleyebilirken" dedi F, "neden o kadın bütün Paskalya boyunca çalışmak zorunda?"

Onunlayken kendimi biraz tuttuğumu hissediyorum.

Harika bir dans gecesi. "Çalmaya başladıkları anda" dedi B, "varoluş sebeplerini anlıyordu insan. Her grup başka bir sebepten oradaydı; onlarınki gerçekten gitar çalabilmeleri." Viski ve şampanya içtik, eve dönerken yolda kustuk. B'nin saçını tutamayacak kadar sarhoş değildim.

Bourke Street'te Southern Cross'un önünden yürürken kavgaya tutuşmuş genç bir çiftin yanından geçtik. Çocuğun sırtı bize dönüktü ama kız bizden yana bakıyor, hiç utanmadan hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Yüz hatları çarpılmıştı, gözünden yol yol yaşlar akıyordu. İnsan hemen kızın iyi biri olduğunu hissediyor, onun tarafını tutuyordu. "Bana bunu bir *sokak köşesinde* söylemek zorunda mıydın?" diye haykırdı kız. Hızlı hızlı geçtik. Ardımızda hafif bir itiş kakış duyduk, sonra da bir çarpma sesi. Kızın çocuğa tokadı bastığını düşündük ama açık bir elin yağmurluğun koluna vurma sesi de olabilirdi pekâlâ.

Katherine Mansfield'in günlükleriyle mektuplarını bir solukta okudum. Fazla *sevimli* olduğu için köpürdüm aralarda; o çocuksu ton, o bayık "benim dağlarım" – midemi bulandırıyor resmen. Ama esas malzemenin üstündeki koruyucu tabaka bu sadece, altında safi güç var.

Henüz "yazar" değilken insanlara dev gibi, yirmi sayfalık mektuplar yazardım. Şimdi kartpostalların arkalarına yazarak iletişim kuruyorum. Bu düşünce beni epey neşelendirdi, sanki yıllar içinde, fark edilmesi güç ve gayri iradi bir şekilde, boşa giden o enerjiyi daha faydalı bir mecraya yönlendirmişim gibi – ama şimdi de musluklarla uğraşıyorum, ya kapalı tutuyorum hepsini ya da su ince ince sızıyor sadece. Feci huzursuz ve huysuzum, ortadaki mevzu üzerine doğru

dürüst düşünecek kadar sakin olamıyorum, ki kafedeki Philip ve kızı bu mevzu.

Tiberio kafeye gelip makarnacıdaki Mario'nun az önce parmağının ucunu kestiği haberini verdi.

Offf, *sarhoş oldum!* Zar zor yazıyorum. Dans ederken kendimi o kadar *aklı başında* hissediyordum ki! Yirmilerinde bir OĞLANLA bakıştık yan yana dans ederken. Boyu bir seksen vardı, saçları kısaydı, üstünde beyaz bir tişört. Müzik bittiğinde bana "Görüşürüz!" dedi. Paul Madigan'ı gördüm, arkada bir hoparlöre yaslanmıştı. Yanına gidip elini sıktım. Yüzü tıraşsızdı.

Dişçiye gittim. Belki akşamdan kalma olduğum içindir ama ağzımı açık tutmaya uğraşırken çenemin titrediğini hissettim. Canım acımasa da sınırlarım ihlal ediliyormuş gibi geldi, keyfim kaçtı.

Dergi editörü öykümü cılız övgüler düzerek yerin dibine soktu: "Evet... Aslında epey sevdim... diyaloglar işliyor... bazı kısımlarda yani..." Telefonu mahcup ve kafam karışık kapattım. Sonra bir mektup döşenip editöre fırçayı çektim.

Şu andan itibaren hafta içi günlerde (akşamdan önce vuku bulan) tüm sosyal buluşmaları reddetme kararı alıyorum. Ritmimi tamamen kaybettim ve yeniden düzene girmem haftalar alacak.

İnsanlar zaman zaman can sıkıntılarından dem vuruyorlar ve ben ne demek istediklerini anlamıyorum. Ama bugün öğleden sonra kestirdim, gereğinden uzun sürdü, uyandığımda yağmur yağıyordu ve kimse ipteki çamaşırları toplamamıştı. Aşağı inip ütü yapmaya başladım. Radyoda obualı bir parça çalıyordu, formel bir teslimiyetle doluydu, o eski keder dalgalarını hissetmeye başladım yine, sanki evin dışında sadece gri ve ıslak tarlalar varmış gibi, sanki diğer binalar gri ve ıslak taştan yapılmış, insanlar hantal ve çirkin kıyafetler giymiş, garip garip şapkalar takmış gibi.

Dün akşam arabada Amerikalı solcularla birlikte restorana giderken kendimi car car konuşur, onlara zahmetsiz, ısmarlama, sert

bir küçük performans sergilerken buldum. Kendimden iğrenip sustum. Yemekte Italo Calvino'nun adını geçirdim. Herkes yüzüme boş boş baktı. Endişe içinde oturdum öylece. Bir yazar olarak işim bitik, iflah olmaz bir burjuva olmuşum ve mevzularım çok küçük çaplı (bir kafedeki garsonlar; bir yatakta diz çökmüş "Lush Life"ı söyleyen bir kız). Elimde odamdaki on sayfadan başka bir şey yok. Bu sabah ofise gidip bir plan yapmayı kafaya koydum. Derken nasıl bir devrim oldu! Bir koşu çıkıp küçük kartlar aldım, her birinin üstüne bir karakterin adını yazıp hepsini yatay bir sırayla raptiyeledim. Volta ata ata epey kafa patlattım, notlar alıp içime su serpen açıklamalar yazdım bir saat kadar. Sonra, geldiği gibi bir anda sönüp gitti şevkim. Kapıyı kilitleyip *Sophie'nin Seçimi*'ni izlemeye gittim. Fazla güzeldi. Zarifçe tren raylarının yanına konmuş iki bebek arabası. İnsanlar siyanür içtiklerinde kusmuyor mu peki?

"Bu yemeği pişirmek için bir saat harcadım. Suratınızda daha az huysuz bir ifadeyle yerseniz memnun olurum."

Prenses Diana'nın bir Rolls-Royce'la geçişini gördüm. Ne güzel kız.

Eski aktörü yıllardır görmüyordum. Kafede oturduğumuzda âşık olduğunu anlattı. "Epey nazik bir herif olduğum için –çünkü feministler beni çok iyi eğitti– insanların *aklını başından almak* gibi bir gücüm var sahiden." Gülümsedi, burnundan nefes verdi duyulur bir şekilde. "Dışarıdan nasıl görünüyoruz acaba?" diye sordu çalımlı çalımlı. Gözlerini indirip benim ağırbaşlı, sıkıcı kıyafetlerime baktı. "Sen... sen lise öğretmeni olabilirdin pekâlâ. Bense..."

"Sen neysen o gibi görünüyorsun" dedi masadaki başka bir adam. "Sydney'den gelmiş sikko bir sanat bürokratı gibi."

Üst sınıftan, iyi eğitimli, genç bir Fransız erkeğin hiçbir şeyin nüfuz edemediği özgüveni. O pürüzsüz, hafiften safralı cilt, dar ve güzel ağız, küçük çene, kemikli burun ve büyük, zeki gözler. Konuştukça konuşuyor, yirmi beş yaşına basmakla ilgili endişelerinin kimsenin umurunda olmadığının hiçbir şekilde farkında değil.

Notturno'daki küskün ve sadist tipli garson bugün yanıma gelip, "Güzel bir şey yazdım sanırım. Rica etsem görüşünüzü bildirir misiniz?" dedi. Yazdıklarını kasete kaydetmiş, yanımda götürmem için bana verdi. Muğlak felsefi tezlerden oluşuyor büyük ölçüde. Kötü kaydedilmiş sesi insanı tedirgin ediyor, dokunaklı bile denebilir, esler ve sessizlikler çok şey anlatıyor çünkü.

Sydney'in batısında kalan kenar mahallelerden birindeki bir karavan parkında insanlar kana bulanmış kıyafetlerle karavanının yanında dikilen şaşkın bakışlı bir adam görmüşler. Polis çağırmışlar. Adam çekiçle dövülüp öldürülmüş bir adamın cinayetiyle suçlanmış; zihinsel engelli çocuklarla çalışan ve gece evlerinde uyumakta olan hepsi kadın üç genç öğretmene korkunç saldırılarda bulunmuş ayrıca. Eve gizli gizli girmiş, kadınlardan birini diğer ikisini bağlamaya zorlamış, birbirlerine işkence yaptırmış, sonra ikisini baltayla doğramış. Üçüncü kadın hayatta kalıp olanları anlatmış. Televizyonda, küçük bir taşra kasabasına benzeyen bir yerden çok ölçülü ve sakin çekimler: Soluk yeşil sac çatılı bir binaya çıkan bir yol.

Yazamıyorum artık. Beceriksizim. Penceremin dışında güzel bir yağmur çiseliyor, dikeyliği kusursuz.

Baudelaire'in *La Cloche fêlée* şiirinin farklı çevirileriyle ilgili bir yazı. Şiiri kendi kendime yüksek sesle okudum ve yalnızca şiirin yaşatabileceği şu şok etkilerinden birini yaşadım: Şiddetli bir titreme, sel gibi akan gözyaşları. Son üç dizeyi çevirme telaşıyla içindeki şairi bir dizi fiille konuşturan Richard Howard'a şapka çıkardım: "Bir kan gölünün yanı başında, bir yığın cesedin altında / Unutulmuş, yaralı bir askerin hırıltılı nefesi / hareket edemeyen, can çekişen, ölen." Ama orijinali başka bir noktada tabii, o son dize öyle tuhaf ve korkunç ki: "*Et qui meurt, sans bouger, dans d'immense efforts.*"

Biyografi yazarı uğradı. Edebiyattan konuştuk. *Beyaz Otel*'i okumaya başlamış ama bir hendekte cinsel organına süngü saplanmış yaşlı bir kadın tasvirine denk gelince kapatıvermiş kitabı. "Bu günlerde" dedi kadın, "en korkunç şeyler üzerine düşünmek ahlaki üstünlük işareti sayılıyor. Ben bunun bir maraz olduğu fikrindeyim, yetersiz bir aklın alameti. Tolstoy'dan da bu yüzden bıktım, bence Henry

James'ten aşağı bir seviyede, çünkü özgürlük ihtimalini kabul etmiyor." Etmiyor mu? Buna söyleyecek hiçbir lafım yok. Okuduklarımı körü körüne kabullendiğimi fark ediyorum.

Katamaranları Kuzey Queensland kıyısında karaya oturmuş üç genç adam üç gün boyunca mangrov ağaçlarıyla cebelleşip durmuş, ağaçlar öyle sıkmış ki iki yüz metre yolu iki saate alabilmişler ancak.

Kadın röportajcı: "Ama hiç suyunuz yokmuş."

Adam: "Yapraklardaki çiyi yaladık."

Röportajcı: "Yiyecek hiçbir şeyiniz yokken yola devam edecek enerjiyi nereden buldunuz?"

Adam: (*burnundan verdiği nefesle hafiften kıkırdayarak*) "Şey, bilmem... Umudumuz vardı... sanırım..."

Akşam yemeğinden sonra elektrik kesildi, ev karanlığa büründü. Şöminenin başında oturup sözdiziminden ve sözdizimi hatalarını eleştirmenin züppelik ve güç suiistimali olup olmadığından bahsettik. O, Murray Bail'in *Homesickness*'ın ilk satırındaki bölünmüş mastarı bilerek koymadığını ileri sürdü. Haberi bile yokmuş kesin.

"*Cık cık cık.* Niye ağlıyorsun?"

"Blanche d'Alpuget'nin kitabında biri ağlıyor, bir çocuk da sebebini soruyor. Annesi, 'Çünkü hayatta acılık var' diyor. Bu yüzden ağlıyorum."

"Öff. Altı üstü edebiyat. Ben üşüyorum."

"Soğuk şeyler söylüyorsun. Ondan üşüyorsun."

"Düşündüğüm için üşüyorum."

"Hem düşünüp hem hissedemez misin?"

"Hayır."

G gideceğini söyleyecekmiş kızına. "Keder doluyum" diyor. "Keder dolu dolaşıyorum ortalıkta." Çok dik duruyor, sırtı Notturno'nun sokağa bakan penceresine dönük, idam mangasının karşısındaki bir adam gibi.

İki dakikaya kalmadan hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladım, F odadan çıktı. Pencereye yumruk atmak, evi yerle bir etmek istedim, kendime zarar vermek istedim, ne kadar hissetsem yetmiyordu, acının

peşindeydim. Duvarlara vurdum. Gürültüyü duyup geri geldi, kollarını doladı bana kaskatı, yatağa yatırıp üstümü örttü, yanağımdan öptü ve hasta çocuğunun uykuya dalıp huzur bulmasını uman bir anne gibi sessiz sedasız çıkıp gitti. Yorganı enine örtmüştü. Ayaklarım dışarıda kalıyordu. Kapı kapanınca yataktan kalkıp burnumu çeke çeke koca yorganı çevirmem gerekti.

Görünüşüme çekidüzen vermeye karar verdim. Güzel küpeler aldım ve artık iki elbisem var. Yün külotlu çoraplarım ve Paris'ten aldığım bilek hizası botlarımla kendimi stil abidesi gibi hissediyorum.

"Ne oldu?" Pek bir şey olmadı ama mutlu görünmediğim gerçeğinin hatırlatılmasından hoşlanmıyorum.

Bir oyun yazabilir miyim acaba? Bir oyun *hayal edebiliyorum.* Tam olarak aynı olayın farklı açılardan nasıl göründüğüyle ilgili olacak. Kadın içeri girer, mutfak masasında şeri içiyorlardır. "Şeri ister misin?" "Evet." "Hiç kalmadı." "Ne diye soruyorsun o zaman?" Farklı başlangıç noktaları olur, mesela bot fırlatma sahnesi.

Buffalo Dağı. Dalga dalga uzanan "silahlı tepeler", mavi üstüne mavi, karanlık çöktükçe derin bir vadiden hızla esen serin rüzgâr; bir uğultu ki yaprakların arasındaki havanın sesi ya da bir kilometre kadar aşağıda gördüğümü sandığım beyaz, ince, dik selinti olabilirdi. Bir lir kuşu koca ayaklarıyla hemen yanımdan, granit kaya parçalarının arasından geçip gitti. Onu uyarmak için ayaklarımı yere sürttüm ama şöyle bir bakıp yürümeye devam etti.

Bir manto almaya çalıştım. Hoşuma giden tek manto İtalyan malıydı, 999 dolardan 333 dolara düşmüştü. Ama üstüme olmadı. Bir kombinezon, siyah külotlu çorap, bir top A4, biraz karbon kâğıdı, iki de kalemtıraş aldım.

Eski hocam beni üniversitenin lojmanında öğle yemeğine davet etti. Kısa boylu, balıketli, teni pembe-gri, saçı gümüş rengi ve yanaklarının derisi yumuşak ve kılsız, sanki tıraş olmaya hiç ihtiyaç duymuyormuş gibi. Konuşmaya meraklı biri, yetenekli ve komik bir hikâye anlatıcısı, dedikoducu da sanırım; kötü niyetli denemez ama

sert: "Adamın çok üstüne gittiler, o da dize geldi hemen. Aradım bir gün. 'Ne yapmamı istersin?' diye sordum. 'Hiç' dedi. 'Hiçbir şey. Her şey yolunda.' Uslu bir çocuk olduğunu gösterip yeniden gözlerine girecek aklınca." Bak sen. "Kadın onunla evlendiğinde kendini altı çocuklu koca bir aile paketine mahkûm ettiğini biliyordu herhalde."

Kasavetiyle meşhur Stalinist, saçlarını kısacık kestirip "yeni bir ilişkiye başlamış". Neşeli görünüyordu neredeyse.

"Kitabın ne hakkında, Hels?"

"Ee... aşk, acı..."

"Hadi benimle söyleşi yap."

"Acı hakkında bildiğin her şeyi bana anlattın zaten hayatım."

"Başka bir şey daha öğrendim."

"Neymiş o?"

"Bazı şeyler kelimelerin ötesindeymiş."

"Bunu önceden bilmiyor muydun?"

"Hayır. Ben her şeyin entelektüelleştirilebileceğini sanıyordum."

"Eh, bu da bir gelişme öyleyse, değil mi?"

"Kötümser birini daha da kötümser bir hale getirebilecek olması hariç, evet."

"Ama katıksız kötümserlikle arandaki tek şey yanlış bir kanıysa sence de böylesi–"

Gülüp arkasını döndü. "Tabii, tabii, böylesi daha iyi elbette."

Plan yaptım: Sabahları kitabımı yazmaya çalışacağım, öğleden sonraları da SBS için Malraux programlarını çevireceğim. Bu sabah saat sekizde işe koyuldum. Odamın bu halini çok sevdim, bütünüyle sessizdi, tam aydınlanmamıştı bile. Vicki'yle Elizabeth'i, kitabın en başını baştan yazdım. Ya tam teşekküllü bir taslak çıkarıp sonra başa dönüp yeniden yazmam gerekiyorsa diye endişeleniyorum. Ben bir sayfayı yazıyorum, sonra hemen üstünden geçiyorum, sonra da başa dönüp bütün parçalar yerli yerine oturuyor mu diye bakıyorum. Dolayısıyla yavaş ilerliyorum. Ama ortaya çıkan iş sağlam. Öğle yemeğinden sonra büyük sözlüklerimle masamın başına geçtim, pencereden sırtıma ılık ikindi güneşi vuruyordu ve çeviriyle cebelleştim. Sabahları yazı yazmak balta girmemiş bir ormanda ilerlemeye çalışmak gibi, öğleden sonra çeviri yapmaksa düz bir kır yolunda bisiklete binmeye benziyor.

Bu günlerde göz kamaştırıcı gündoğumlarına tanık oluyoruz: Yatak odamın penceresinden görebildiğim beş selvi ağacı, pembeye çalan kumru grisi bir bulutun durduğu berrak gökyüzünün genişliğinde havaya kalkmış bir el gibi yükseliyor. Kuşlar şakıyor. Nerede olduklarını bilmiyorum.

Her gün masamın başına geçtiğimde her karakterin bir anda pat diye hayal gücümde dünyevi modelinden tümüyle ayrı bir fiziksel gerçeklik kazanıp kazanmayacağını merak ediyorum.

Eskiden arkadaştık ama artık ondan korkuyorum. Yeni kitabının arka kapağındaki fotoğrafında suratı kararmış, kaşları siyah görünüyor, gömleğinin kolları kıvrılmış, kurbanlarını boğazlayarak öldüren bir katilinkine benzeyen kaslı ve kıllı kollarını ortaya sermiş.

Nasıl atlatacağım bunu? O gidene kadar beklemektense hemen şu anda lemmingler gibi uçurumdan atlayasım geliyor. Duvara yumruk atma isteğine benziyor bu: "Bak canımı nasıl acıttın. Küçük bir acı oyunu sahneliyorum."

Kozmik gözlemlerde bulunmayı seviyorum, mesela arabaların arka koltuklarında oturanların keyfini sürdüğü iktidar.

Bir ritim tutturmamın tek yolu içkiden uzak durmak, erkenden yatmak ve çok fazla kahve içmemek. 8:30-12:30 ofiste romanın üstünde çalış. 14:00-16:00 evde çeviri. 19:30-22:00 evde Vogel Edebiyat Ödülü'ne gelen dosyaları oku. Çoğu inanılmaz kötü. Hatta biri uzayda bir karadelik gibiydi, bütün enerjimi çekti, emdi ve karşılığında hiçbir kıvılcım vermedi. Korkuttu beni.

Bir sendika toplantısına gittim. Aman yarabbim, o kadar sıkıcıydı ki – kafayı prosedürle bozmuş bir dolu dinozor. Yetmişlerde birlikte ders verdiğim bir adam hayal kırıklığını dile getirdi mahcup mahcup: Toplantının "edebiyatla ilgili" olacağını sanıyormuş.

Sydney'den O gelmişti. Mezarlıkta uzunca bir yürüyüşe çıktık. Ona üniversiteden tanıdığımız bir kadını sordum. Bana kadının

bir binanın tepesinden atladığını söyledi. Beyninin hasar gördüğü feci bir trafik kazasından sonra kendini baştan yapmış kadın ama sonucu yeterince iyi bulmamış, daha da iyileşeceği yokmuş. Atlamış o da. Bunun kadının bütün hayatı ve kişiliğiyle tutarlı olduğunda hemfikir olduk: Pervasız cesaret.

G yazmış; eroinden, kokainden, kız arkadaşının "intihar" teşebbüsünden bahsediyor. Kız toplu iğneyle bileklerini kazımış, "sonra benden ona eroin enjekte etmemi istedi. İstediğini yaptım, kendim de biraz aldım." İğrenç sırlar. G'nin yaptığı hiçbir şeye şaşırmam ama kızın daha sağlam, daha akıllı biri olduğunu, kendine bir yol çizdiğini sanmıştım.

"Bir adamla tanıştım" dedi U. "Senden bahsettik. Seni çok ilginç bulduğunu söyledi, utangaç biri olduğunu ve insanların senin vaktini boşa harcamasına izin vermediğini düşünüyormuş." U'nun bunlara karşılık ne dediğini merak ettim ama sormadım.

"Kan tükürmek derken tam olarak neden bahsediyorsun? Tükürük pembeye mi çalıyor yani, sahiden pıhtı yok, değil mi?"

"Sahiden pıhtı var" dedi G. "Kapkara. Özellikle de sabahları."

Ev işleriyle ilgili kavga ettik. Kan beynime sıçradı, bir tabak bir de kâse kırdım.

"Burada daha tabak var. Bunları da kırsana."

"Kapa çeneni."

Yukarı çıkıp televizyonu açtı son ses. Kırıp döktüklerimi süpürdüm, süpürürken de ağlayıp zırladım, sonra donuk, sivilceli, kırk yaşındaki yüzümü yıkadım ve aynada bu yüze baktım ve bu MÜCADELENİN tek bir perdesini daha kaldıramayacağım diye düşündüm. Öte yandan şunu da düşündüm, regl olmak üzereyim. Her şeyin sebebinin bu olduğu fikri beni çıldırtıyor. Su götürmez bir şekilde ev işlerinin çoğunu ben yapıyorum ve bu HİÇ ADİL DEĞİL. Yüzümü yıkadıktan sonra pantolonumu çıkardım, kan lekeliydi siyah siyah.

Bu kahrolası kitap yine tıkanıp kaldı. Cehaletimi ve korkumu koca bir karadelik gibi hissediyorum.

Kombi'yle Griffith Üniversitesi'ne doğru yola koyuldum. Karanlık çökerken Gundagai'nin anacaddesinde yürüyüp gazete kâğıdından patates kızartması yedim. Tam karşımdaki yamru yumru tepecik zifiri karanlıktı, silueti tek tük okaliptüs ağaçlarıyla saçak saçaktı. Ardında solan havai, leylak rengi ve saf ışık, iki yatay gri buluta yansıtılmış gibiydi. Motel odamdaki çift kişilik yatak ben daha yatmadan ortasından içeri göçtü. Derin bir uyku. Paris rüyaları: Kat kat merdiven çıkmalar. Şafak vakti dışarı kaçamak bir bakış atıp karanlığı gördüm, bir de Kombi'nin ön camındaki kalın buz tabakasını. Evden bunca uzak bu rezil odada bu deftere yazmak ne kadar rahatlatıcı. Yazıyorum ve inceleyip araştırdığım her şeyin efendisi oluyorum.

Bana veda öpücüğü verdi. Yanağı sıkı ve serin, bir çocuk yanağının hafif tombulluğu var hâlâ. Poppy'nin yanakları da Elizabeth'e böyle gelecek. Hume otobanında Elizabeth'i nasıl sevimsiz ama yine de ilginç bir karakter yapacağımı düşündüm bol bol.

Hippi hediyelik eşya dükkânındaki kadın. Ellilerinde, sarışın, delici mavi gözleri, hava koşullarından yıpranmış üst sınıf bir yüzü var. "Ben aseksüelim" diye beyanda bulundu. "Ne zamandır birine söylemek istiyordum bunu. Bir erkekle ilişkim yok ve hayatımı *çok seviyorum*."

ABC radyosu gezginler ve diğer yalnız insanlar için harika bir müessese: Dikenli karıncayiyengillerle ilgili bilgilerle dolu şu yatıştırıcı programlar. Meğer dikenli karıncayiyengiller, kirpiler ve oklukirpiler birbirinden apayrı evrimleşmiş.

Restoran "kasaya gidip kendin al" usulüydü. Kendimi yersiz hissettim; ailelerin ve çocukluktan yeni yeni çıkan gençlerin içinde, lokmalar arasında can havliyle sigara tüttüren tek yalnız bendim. Bar taburelerine tünemiş yirmilerinin sonlarında dört kadın şaraplarını yudumluyor ve sohbetleri devam ettikçe birbirlerine gülümsüyor, gülümsüyor, gülümsüyorlardı. Yalnızlığım mı notlar almak istememe sebep oldu yoksa tam tersi mi: Bir yazar nasıl yazar olur?

R bir şey okurken daima yazarın ahlaki sesini aradığını söylüyor. Şiddete başvurduktan sonra –bir tabak kırdıktan sonra bile– kendini asla daha iyi hissetmediğini söylüyor.

"Ben hissediyorum" dedim meydan okuyarak.

"Ben hissetmiyorum" diye tekrar etti. Bir sessizlik oldu.

"Ben emin değilim" dedim. "Kırıkları süpürmek zorunda kaldığımda kendimi aşağılanmış hissediyorum."

Yedi yaşındaki oğlan şen şakrak ve sevimli bir tip. Birini tarif ederken "hırslı ve habire böbürleniyor" dedi. "İnsanın başarılarından bahsetmesi böbürlenmek mi?" diye sordum. "Senin de okulundaki en iyi ikinci koşucu olmakla böbürlendiğini hatırlıyorum."

"En iyi ikinci *uzun mesafe* koşucusu! Ayrıca o böbürlenmek değildi. Düpedüz *başarıydı*!"

Rüyamda yayıncım bana romanımın kötü olduğunu söylüyordu. "Kötü mü? Niye?" "Kötü tabii. Berbat." Uyanık zihnimde kaçış maddeleri dolaşıyor: Ben de öykü yazarım o zaman; budanmış üslubumdan hoşlanmadı herhalde; yaşlı adamın kıllı ellerini çıkarayım. Paniğe kapılmıştım ama aslında şaşırmamıştım.

Kendisiyle aynı odaya yerleştirildiğim D, kendi tiplerinin tam teşekküllü örnekleri olan diğer pek çok insan gibi "başkalarına benzemediğine" inanıyor anlaşılan. "Akademisyenlere katlanamıyorum" diyor. "Kendimi bildim bileli katlanamıyorum." Öte yandan akademisyenlerin çıtkırıldım tavırları, sözü başkasına bırakmama eğilimleri, ironi ve laf cımbızlama alışkanlıkları onda da var. İyisi mi kendime dikkat edeyim. Bir üniversiteden içeri adımını attı mı kimse güvende değil.

Evimi korkunç özledim. Kumsalda bir buçuk kilometre kadar yürüdüm. Dönüş yolunda yabancı bir adam gördüm, sığlıkta çırpınan turuncu bir balık bulmuştu ve parmak arası terlikleriyle balığı derine atmaya çalışıyordu. Koşup balığı kuyruğundan yakaladım ama balık var gücüyle debelendi; daha önce elime canlı bir balık almamışım hiç, kasları karşısında çok şaşırdım, balığı iki elimle tutup denize öyle savurmam gerekti. "Çeşekkürler, çeşekkürler" diye bağırdı adam ve yanındaki iki kadın.

Gerçekçilik üzerine bir seminere gittim. Gerçekçiliğin tarihsel açıdan artık itibar görmediğini ve epey sıkıcı bir şey olduğunu ima ediyora benzeyen bir tonda, bir sürü duygusuz ve ironik tanım sunuldu. Gerçekçi olup olmadığımı bilmiyorum. Bir üniversitede boş boş oturup kendimi sınıflandırmaya çalışmanın iyi bir fikir olduğunu sanmıyorum. Konuşmacı kelimelerin gerçekliğin göstergesi olduğunu ama gerçekliği temsil etmediğini söyledi iki kez. Bunun ne demek olduğunu anlamayı epey isterdim ama kendimi paralamayacağım.

Bütün sabah çalışıp kendimi yavaş yavaş kitabın dünyasına kaydırdım yeniden. Athena'yı seviyorum. Haşin biri. Onu Philip'le tanıştırmak için yanıp tutuşuyorum. Kuru kuru öpüşecekler, öpüşmeleri hiçbir yere varmayacak.

Kampüsteki kitapçıdan bir şey çalmışım yanlışlıkla. Kasadaki kadın gereksiz yere çok soğuk ve kaba davrandı, kitapçıdan asabi bir kafa karışıklığıyla çıktım. Beşeri bilimler binasına giden yolun yarısında Elizabeth Bowen'ın *The Last September*'ının hâlâ elimde olduğunun farkına vardım. Sikerler, diye düşünüp devam ettim yürümeye.

Bu kasabada çöpçü arka bahçenize dalıveriyor, çöp kutunuz neredeyse buluyor, içindekileri omzunda taşıdığı başka bir çöp kutusuna boca ediyor.

İngiliz bir adam beni teknikle ilgili dersine davet etti. "Siz yazarsınız. İlginizi çekebilir." Ders programını verip saat dörtte gelmemi söyledi. Metni okudum, *teknik* kelimesinin şimdiye dek duyduğum anlamlarıyla hiçbir alakası olmadığını görünce endişeye kapıldım. Nereye varmaya çalıştığını hiç anlamamıştım. Derse süklüm püklüm girdim. Bir saat konuştu ve hâlâ konuyla ilgili hemen hiçbir fikrim yoktu. Her şey çok muğlak geliyordu, bilmediğim terimlerle dolduydu. Moralim gitgide daha çok bozuldu. Sonradan bu tepkimi akşam yemeğinde denk geldiğim iki akademisyene açıklamaya çalıştım. Eğlendiler, cesaretlendirdiler beni. Dedim ki, "Kendimi yetersiz hissettim, saldırı altındaymışım gibi." "Muhtemelen öyle" dedi adam. "Kişisel bir bağlamda değil ama varsayımlarına meydan

okunuyormuş." Bu benim için iyi bir şey sanırım, öte yandan dersi veren adamın "tekniğiyle" benim defterimde yaptığım şey arasında hiçbir bağlantı görmüyorum hâlâ.

Başka bir İngiliz erkek (burası İngiliz erkek kaynıyor) bana Roland Barthes'ın birkaç kitabını ödünç verdi: "Size asıl meselesinin yazı olduğunu göstermek isterim." *La Lumière du Sud-Ouest* başlıklı küçük bir parça okudum. Güzeldi. Tepeler, "*toutes proches et violettes*".*

İtalyan akademisyen bu kasabadan nefret ettiğini ve neredeyse dört senedir burada olmasına rağmen Avustralya'da başka hiçbir yeri görmediğini söyledi.

HG: (*şok içinde*) "Ama neden?"

Kadın: (*manidar bir şekilde yüzünü ekşitip boşversene der gibi bir el hareketiyle*) "Tatil oldu mu buraya hiç katlanamıyorum, soluğu Roma'da alıyorum hemen."

Bu bana o kadar küçümseyici geldi ki gözyaşlarına boğulacaktım az kalsın. Masadaki tek Avustralyalı bendim ve feci şekilde gücendim.

Bu evde çoğu sabah saat altı buçukta mutfakta radyo alarmı çalıyor. Kimse kalkıp bir şey yapmıyor. Alarmı ben kurmuşum gibi bir suçluluk hissediyorum. Kalkıp soğuk zeminde dikiliyor, kapatıp kapatmamam gerektiğine karar veremiyorum.

F beni, M'yi ziyarete götürdüğü annesiyle babasının evinden arıyor. "Sen patronluk tasladığında neden o kadar çileden çıktığımı anladım birden" diyor. "Burada *sürekli* patronluk taslıyorlar çünkü."

Billy Wilder'la yapılmış uzun bir söyleşi-belgesel; bu tatlı ve ihtiyar serseri son on dakikada Fransız sinema meraklısı, mizahtan nasibini almamış, ismiyle müsemma Michel Ciment'i** tersleyip inceden dalga geçiyor: "Ciddiye alınmamaktan daha fena bir şey varsa, Michel, o da fazla ciddiye alınmaktır. Film çekmeye devam edebildiğim müddetçe pek bir şey umurumda değil."

---

* (Fr.) "çok yakın ve mor" (ç. n.)

** *Ciment* Fransızcada çimento anlamına gelir. (ç. n.)

Ablam dün gece tatil için Surfers'ta tuttuğu evin önünde genç bir adamın motordan düştüğünü anlattı. Sabah gazetede ölüm haberini görmüş. "Kazanın sesini duydum" dedi, "kızlara bir şey mi oldu diye meraklanıp dışarı koştum. Adam yanında kaskıyla yerde yatıyordu, kask kafasından uçup gitmişti, adamın kafası oluğun üstündeydi hemen. Epey bir kan vardı. Kızlarla alakası olmadığını görünce, başında bir sürü insan var, diye düşündüm, içeri girip yattım yeniden."

Burada dehşetleri ve küçük yılgınlıkları kaydeden bir makineden çok az fazlasıyım.

"Yaratıcı yazarlık dersi veren bir hoca olarak yapabileceğiniz en iyi şey" dedi dört sene yaratıcı yazarlık dersi vermiş bir adam, "etraflarına sımsıkı çitler örmek. Onlara dışavurumlarıyla, dökülüp saçılmalarıyla ilgilenmediğimi söylüyordum hep. Değiyor. İşin sonunda şunu diyebiliyorsun: Bak, X buraya geldiğinde sözel açıdan sakattı ama şimdi kapıdan koltuk değnekleri olmadan çıkıyor."

"Seni seviyorum" dedi G telefonda mırın kırın, yeri gelmişken ufak tefek bir gerçeği kayda geçirmek ister gibi. Biliyordum zaten. Dünyaya dair bildiklerimin bir parçası bu, ama hiçbir zaman sabit değil, titreşip kayboluyor; kendime bu sevginin güvenilmez ışığında yön verseydim canımı acıtabilirdi ancak. Daha çok ilerletmeye uğraşmazsam bu metafor iş görür.

Sydney'de Vogel jüriliği müthiş zevkliydi. Bizi limana tepeden bakan ve pencereleri açılmayan bir ofise yerleştirdiler. Melbourne'den beri başkalarının yanında yüksek sesle gülmemişim sanki. (Frank Moorhouse: "Çok fazla gülen komitelere temkinli yaklaşın.")

Barda papaz ankesörlü telefonda konuşmamı bitirmemi beklerken müzik kutusunda yüksek sesle rock'ımsı bir şey çalan salona doğru bir iki adım attı geri geri yürüyerek. Sırtını bana döndü ve cam kapıdan onu izlediğimden habersiz, kollarını dünyayı kucaklar gibi kocaman açıp serbest serbest sallayarak müziğin ritmiyle üç büyük adım attı. Erkekleri seviyorum. *Seviyorum* işte. (Norman Mailer hariç.)

Eğer Sydney'de yaşasaydım bir ihtimal bu insanlar ve tanıdıkları kadınlar arkadaşım olabilirdi. Belki de bu sadece bir taşralı fantezisi. Belki onların hayatı da benim Melbourne'deki hayatımın zaman zaman göründüğü kadar kapalıdır.

Tuvalette temizlenirken kan gördüm. Daha günler vardı oysa. Şüphecilik diyor ki: Bu bir hastalık. Romantizm diyor ki: Ağla gitsin.

G'nin halini görünce, başka insanların mutsuzluklarının cazibesiyle ilgili yorumuna katılıp katılmadığımı düşündüm. Kafasının içini çalı süpürgesiyle süpüresim, ağzını sabunla yıkayasım, alıp dizime yatırasım, bir gazeteyi dürüp poposuna vurasım, sonra sırf neşelensin diye aklını başından alıncaya kadar onunla sevişesim geldi. Onun yerine parktaki patikada yürüdük, gün ışığında parlayan Opera Binası'na baktık ve aşırı vatansever hissettik kendimizi.

Frank O'Hara tam bir şerefsiz, öyle sevimli ki; ve ne ses. "Aşkın hayat veren bayağılığı" diyor gülünç Manifesto'sunda.

Bir ev! Güneş giriyor içeri / Küçük şaşılası pencerelerden. / Sakinleri eski bir arabayla / sahile gitmiş sabah erkenden. / "Yatağımızda uyu" dediler, / Öyle yapacağım: Yatağı hazır ettim şimdiden / Bir dolaptan çıkardığım pikelerle. / Üst köşeleri kıvırıp / Yastığı koydum bile; / Ama sonrası için bunlar. Şimdi / Tırnaklarımı kesiyorum dibinden / Ve oturuyorum piyanonun başına, coşkudan sersem, / Gizliden gizliye, evde tek başına bırakılmış bir çocuk / Çıplak döşemeler ve mutfak kavanozlarıyla, / Kilitlenmeyen kapılar ve rengi atmış yırtık pırtık havlularla / Sevdiğim gezgin bedenlerin / Suyunu içmiş olan.

Bunu yazmam bir buçuk saatimi aldı. Üstünden geçtiğim süre boyunca başka bir iş yapmam gerektiğini düşündüm. Asla şair olamayacağım! Ama düzyazıdan daha eğlenceli, orası kesin.

Yatak odasının penceresinin karşısında bir kilise var. Sabah ışığı kumtaşından kulesini aydınlatıyor. Kenarlarında güvercinler yürüyor bir çalım.

"Bizimle *Flashdance*'i izlemeye gelir misin?"

"Çok isterim! Tek problem – yarın için konuşuyorsanız benim Opera Binası'nda *Vişne Bahçesi*'ne gitme ihtimalim var."

"Harika! Gözyaşlarına hâkim olamayacaksın! Yok ya, olursun..."

"Hiç de olamayacağım. Beni *Üç Kız Kardeş*'te görecektin."

"O kadının sana kartpostal yolladığını gördüm" dedi B, "içim kıskançlıkla doldu. Madem herkes ona yazıyor, diye düşündüm, ben yazmayacağım. Bu hisleri hırsızlık yapan hizmetçi çocuklarmış gibi kovalayıp kırbaçlamak lazım."

Genç kızın kendinden emin kelime hazinesi: "Kızın ellerine kaçamak bakarsanız fark etmezsiniz bile; ama enikonu incelerseniz..."

İçtim yine. Ama sadece üç margarita, bir de çok sulandırılmış viski. Dolayısıyla iyiyim.

Uçağı kaçırdım. Umurumda değil. Yüksek topuklu pembe sandaletlerimle yavaş adımlar atıyorum. Havalimanında çalan asansör müziği kulağa haşlanıyormuş gibi geliyor ya da süzgeçten geçiriliyormuş gibi. İnsan melodiyi çıkaramıyor ama tanıdık bir his veriyor yine de.

Öğrencilerden biri yazdığı bir şiiri getirdi. Noktalama işaretlerini düzeltmemi istedi. İlk dize: "Yanına bir, televizyon muhabiri geldi."

İngiliz erkeklerden biri öğle yemeğinde bölümdeki "teori" insanları hakkında sinirli sinirli homurdanıyor. Öğrencilere önce romanı okutmadan edebiyat eleştirisi teorileri okuttukları için öfkeli. "*Lady Chatterley'in Sevgilisi*'ni ve davayı işleyeceklerini söylediklerinde ilgimi çekti. Romanı okumaları gerekecek, diye düşündüm. Ama okumamışlar. Dava metnini çalışmışlar sadece." Heyecanla dinliyorum ama bağıra çağıra anlattığı şeyler gerçekten ilginç bir hal almışken cümlesinin orta yerinde duruveriyor. "Neden sustun?" "Tansiyonum çıkmasın diye." "Ne? Saçmalama." "Hayır, ciddiyim. Canımı sıkacak daha önemli şeyler var."

Pratisyen hekim reçetemi yazarken bebeğini emziriyordu.

Oturma odasındaki kanepelere uzanıp müzisyen dedikodusu yaptık.

"O kadının stüdyo adabından haberi yok" dedi G.

"Ne demek bu?"

"Bak şimdi. Çok küçük bir odadayız. Onun elinde gitar var, bende yok. Ona neyi nasıl yapacağını göstermeye çalışıyorum, bu yüzden oradayım. Gitar bağlı. Tellerin üzerindeki en ufak bir hareketi muazzam bir gürültü çıkarıyor. 'Şöyle denesen nasıl olur?' diyorum. Çat çat çat dalıveriyor, yanlış yapıyor, sonra o hayal kırıklığıyla tellere *dan* diye sertçe vuruyor. Çıkan ses yüzünden kafana yumruk yemiş gibi oluyorsun! Kulaklarımı kapatacaktım neredeyse! Basbayağı *canın acıyor!* Ve bunu on kez, on beş kez yaptı!"

Akşam çöküyor. Sabah yatakta bıraktığım kartpostal eğilip bükülmüş. Cırcırböcekleri o sakinleştirici, güvenilir ritimlerini tutuyorlar. Vadiyi gözle görülür bir pus dolduruyor. Ev bir gemi gibi: Rutubetli havada yükseklerden süzülüyor.

Televizyonda, Santiago, Şili'de, toplum polisi askeri rejime karşı yapılan barışçıl bir oturma eylemine saldırıyor: Coplarıyla öğrencilere girişiyorlar vahşice. Bir tanık diyor ki, "Yere düştüler, kafalarından kan fışkırdı, bir adam acılar içinde kıvranıyordu çığlık çığlığa, kafası pinpon topu gibi içe göçmüştü." Şehrin dört bir yanında insanlar protesto niyetine arabalarının kornalarına basıyorlar, evdekiler karanlık çökünce tencere tavalarına vuruyor. Bütün şehir ayakta.

Sanat hakkında düşünceliyim, neye yarıyor, yaptığım şeyin kimseye bir hayrı dokunuyor mu, bunca yıl bu işte biraz olsun iyiyim diye kendimi mi kandırdım, insanlığa sunacak en ufak bir şeyim var mı, boş verip kendime bir iş mi aramalıyım yoksa?

Öykünün şiddeti beni çok şaşırttı. Yazarın öykü üzerinde sahip olduğunu sandığı kontrol, kendini toplayana kadar direksiyon başına geçmesine izin verilmemesi gereken öfkeden kudurmuş bir şoförün arabası üzerindeki hâkimiyeti kadar: Anlatı sesi yıpratıcı değişikliklere gidiyor, ani stop ve dönüşleri mide bulandırıyor. Son birkaç cümle ön cama toslayan bir kafa gibi.

İngiliz adam bulaşıkları yıkarken habire su sıçratıp gömleğini ve pantolonunu sırılsıklam ediyor. Dünyadan haberi yok, bana şarkı söylüyor çünkü; tatlı ve eğitimli hafif bir tenorla söylediği şey, Berlioz'u niçin sevdiğini anlatan bir şarkı. Birbirimize feci özlediğimiz çocuklarımızın fotoğraflarını gösteriyoruz. "Bilge görünüyor" diyor M'ye bakıp, öyle gerçekten: Dinç gövdesinin önünde kavuşturduğu sıska kolları, ağzının dümdüz çizgisi, ketum, komik ifadeli gözleri.

Öğrenciyle beraber mutfak masasında oturmuş dikiş dikiyorduk. O bir pantolon daraltıyordu, ben de bir elbisenin kolunu tamir ediyordum.

"Ne hoş, değil mi?" dedim. "*Rüzgâr Gibi Geçti*'deki sahneyi hatırlattı bana, hani erkekler dışarıda başlarını belaya sokarken iki kadın oturup dikiş dikiyordu."

"Üstelik" dedi, "kadınlardan biri yüksek sesle *David Copperfield* okuyordu. 'Birinci Bölüm. Doğdum'" diye devam etti taklit İngiliz aksanıyla.

Akşam yemeğine gittiğim hippi evinde kiş dilimimin içinde iki yabancı madde buluyorum: Biri yanmış bir kibrit, öteki kasık kılı. İkisini de bir marul yaprağının altına gizliyorum ve sohbete devam ediyoruz.

Ödül töreninde bacaklarımı gerip ayaklarımı ahşap bir bank gibi bir şeye uzatıyorum. Sydney'den K diye bir gazeteci gelip kendini tanıtıyor, ayakucuma oturup duygusal hayatıyla ilgili bir sürü cafcaflı hikâye anlatıyor; türlü türlü delice davranışlar. Bu küstah suratlı adamın elinden tutup karanlık bir koridora çekesim, "Hadi öpüşelim" diyesim geliyor. Bir flörtün yükselişi ve düşüşü üzerine Schnitzler tarzı bir öykü tasarlayarak kendimi terbiye ediyorum. Eve vardığımda unutmuşum.

Hıristiyan bir öğrenci yanıma gelip üniversiteyi bırakma kararından bahsetti uzun uzadıya. "Ne zamandır dua ediyorum. Geçen pazar kilisede bir cevap aldım. Bırakmak zorunda olduğumu anladım. Rab benimle konuştu. Dedi ki, 'Bana kulluk edeceksin, değil mi?'" Söyledikleri ilgimi çekti. Saçma gelmedi. Sanıyorum ki kişi Hıris-

tiyan olacaksa dinini yaymaya çalışmaktan başka bir şey yapamaz. Diğer her türlüsü tutarsızlık olur.

Bölümdeki selefim bana D ile ilgili sırlar verdi. Onu uzun yıllardır tanıyormuş. Söylediği her şey benim kadınla ilgili şüphelerimi doğruladı. Yine de ona karşı bir bağlılık hissediyorum, bu sadakatsiz karalamalar da hainlik gibi geliyor bu yüzden – kalemle günlüğü elime aldığımda kendini görev gibi sunan soğuk, hafiften marazi bir merak hissi: Yazar dediğinin *işi* bu değil mi zaten? Yazardan sadık bir arkadaş olur mu? Sadık bir arkadaş olmak için ötesindeki şeyleri aklıma yazmayı, irdelemeyi ya da gözlemlemeyi reddedeceğim net bir çizgi çizmem gerekirdi.

Arka taraftaki evin köpeği bir saattir daireler çizip içeri alınmak için havlayıp duruyor. Omuzlarımın kaskatı kesildiğini hissediyorum. Keşke muazzam bir gürültü çıkarabilsem. Silahım olsa havaya ateş ederdim, önünde sonunda çıkıp sustururlardı köpeği.

Akşam yemeğinden önce, üstlerinden sevimlilik akan cıvıl cıvıl üç küçük oğlan yuvarlak tabaklarda bisküviyle pate ikram etti bütün acemilikleriyle. Babaları oğlanların beceriksizliklerini görünce yüzünü buruşturup irkildi. Çocukları odalarına yolladı. Yirmi dakika sonra ortanca olan, gözleri dolu dolu odasından çıktı. Üstünde pamuklu kısa pijamasıyla salondaki halının ortasında dikilip hüngür hüngür ağlama başladı. "Ne oldu?" diye sordu annesi. "Babam odadan çıkmama izin vermiyor!" diye bas bas bağırdı çocuk yanaklarından koca koca yaşlar akarken. "Ya, bırak çıksın" dedi kadın kocasına. "Çok sosyal bu çocuk."

İki adam Strauss'un *Dört Son Şarkı*'sını dinliyor.

"Uyumaktan nefret ediyorum" diyor biri. "Uyku ölümdür."

"Evliliğinin bitmiş olmasının bu söylediğinle alakası var" diyor öteki.

Akıllı öğrencimin beş yüz vatlık mavi gözleri var, gözler simsiyah kirpikli ve birbirine öyle yakın ki iliştiği kişiye kendini öğrencimin niyetlenmediğinden hemen hemen emin olduğum bir şekilde önemli hissettiriyor.

"Surfers'tan Kartpostallar" diye bir hikâyeye başladım. Tonu bozmazsam, küçük ve sade tutarsam iyi bir şey olacak. Asla "müthiş" denebilecek bir şey yazamayacağımı biliyorum. Sanırım bunun için büyük bir fikrinin olması gerek. Benim bütün fikirlerim küçük ve elimden gelenin en iyisi bu küçük fikirleri birbirine yamayıvermek.

Ablam annem ve babamla vakit geçirmenin onu ağlattığını söylüyor. Ziyarete geldiklerinin ertesi sabahı gözleri o kadar şişmiş ki "dev kara kurbağalarına" benziyormuş.

Kurul üyesi beni şairlere fon sağlanması konusundaki haşinliğiyle şaşırttı. Kantarın topunu kaçırdı iyice, konuşurken bir yandan gülüyordu. Nadiren şiir okuduğunu, şairlerin çoğunun boktan boktan şeyler yazdığını, kendi aralarında çalım satıp habire ağız dalaşı yaptıklarını söyledi. Aklıma gizli gizli, sessiz sedasız, sabırla dünyalar dokuyan R geldi, tanıdığım tek şair, ve kurul üyesinin (veya benim) düzyazıya kıyasla bu sürecin uzunluğu hakkında hiçbir fikri olup olmadığını düşündüm. Kadın şiirin gerçek faaliyetlerin arasındaki boşluklarda çiziktirilebilen bir şey olduğu kanısında gibiydi. Eh, öyle de olabilir belki, ama büyük ya da saf bir şeyin uzun uzun, yavaş yavaş oluşumu ne olacak?

G onu stüdyosunda ziyaret etmemi istedi. Beni yarım saat bekletti, sonra cumartesi gecesi nasıl davrandığını anlattı: "Kendimi rezil rüsva ettim." Hikâyelerinin bende uyandırdığı o bezgin ve yargısız merakla dinledim. O gece bir partide kendini bir arkadaşının karısıyla bir odaya kilitlemiş; bu esnada hem uğruna karısını terk ettiği tescilli kız arkadaşı partideymiş, hem de tescillinin haberdar olmadığı, G'nin akşamüstünü birlikte geçirdiği öbür "yeni kız arkadaşı". Bunları anlattıktan sonra binanın başka bir kısmına gitti ve dönmedi. Gazeteyi okumayı bitirdim, yan stüdyoda küçük bir grubun çaldığı müziği dinledim ve veda etmeden çıkıp gittim.

Bir şeyler uydurmayı beceremem diye ofisime gitmeye korkuyorum.

Vicki'nin uyanışıyla ilgili iki üç cümle yazdım. Vicki neredeyse tamamen benim icat ettiğim tek karakter. Zihnimde salınmasına

izin vermek hoşuma gidiyor, oradaki şeylere çarpıyor habire: Manzaralara, mobilyalara.

Elizabeth'i *sert* biri yapmak istiyorum. Zaten öyle ama yumuşak bir tarafı da olduğunu göstermek gibi sinsi, romantik bir görev edindim kendime, sanki o da "aslında" herkes kadar "savunmasızmış" ama bunu daha iyi saklıyormuş gibi. Acı çalmışlığı ve kötümserliğiyle Athena'yı şok edeceği bir sahne.

Rüyamda G'nin bana ihanet ettiğini gördüm. Çantamı çaldı, sonra da gözümün içine baka baka çaldığını kabul etti. Daha gözümü bile açmadan ne anlama geldiğini bilerek uyandım bu rüyadan: Ona dayanan bir karakter yazarak *ben* kendimi ona ihanet ediyor ve *ondan* çalıyormuş gibi hissediyorum belli ki. Ama artık duramam.

"Okula giydiğin ayakkabılar iğrenç durumda. Neden temizlemiyorsun?"

"Çünkü kirli ayakkabı giymek moda."

F ev alıyor, küçük bir mezbelelik, yamuk yumuk ama tatlı. Kendi başına yaşayacak. Şüpheleri var. "İş çıkışı ne yapacağım?"

Ben: (*çabuk çabuk*) "Evine gideceksin, biraz kestirip yıkanacaksın, sonra bizi arayıp 'Uğrayayım mı?' diye soracaksın, ben de 'Yemeğe gelsene' diyeceğim."

Syberberg'in *Parsifal* filminde Klingsor'un büyüyle Kundry'yi uykusundan çağırdığı ve Parsifal'i baştan çıkarması için üstelediği sahneye bayıldım. Klingsor, Kundry'ye ne istediğini soruyor ve kız haykırıyor: "Uyku! Ebedi uyku!" O melun adamlardan biri kızı her uyandırdığında ya da dışarı sürüklediğinde kız intihara teşebbüs edip de başarısız olmuş birinin kendine gelişi gibi gözlerini bir nevi dehşet içinde açıyor, etrafına bakıp diyor ki, "Hayır, *olamaz – yaşıyorum hâlâ!*"

Terapistin gözlerini kırpmadan bakışlarını üstüme dikmesi hoşuma gitmiyor. Beni kendisinin giriştiği türden bir araştırmaya girişip kendimi yeniden inşa etmeye zorlamak istiyor sanki. Kadının çirkin kıyafetlerini ve evinin içinin çarpıcı, neredeyse ölümcül çirkinliğini

düşününce ürperiyorum. Beni kendi içimdeki en zor yerle yüzleştirmeye çalışıyor. Cesaretim yok. En azından şimdilik. O dönemi düşünmek, kış vakti sıradağları düşünmek gibi.

Güneşin onun boş odasından hiçbir engele takılmadan geçişine üzülüyorum yine de.

Eve dönerken tramvayda M ile Scarlatti'nin sonatlarının olduğu bir kitabı inceledik birlikte. Eskimiş dilde bir cümle alıntılanmış. Yüksek sesle (çok yüksek değil) okumaya koyuldum. "Helen!" dedi M, omuzlarını büküp. "*Şştt!*" İnsan içindeki davranışlarımdan her utandığında olduğu gibi, yine kalbimden bıçaklanmış hissettim kendimi. Yüzümü çevirip hiç kımıldamadan oturdum. "Ne oldu?" diye sordu. "Beni susturmandan nefret ediyorum. Korkunç bir his bu." "Ben seni susturmadım!" Daha sonra evde ikimiz de kendi işimize baktık ama yolumuz kesiştiğinde bugünlerde huy edindiği üzere rüyadaymışçasına dolanmak yerine bana gülümsediğini fark ettim. Arkadaşına giderken de öptü beni. Ve dün akşam yemeğinde basbayağı *dizime oturup* yaslandı bana, *en az on dakika.*

Lygon Street tramvayında bir kadın, dört beş yaşındaki oğlunun orta kısmın açık kapısından düşmesinden korktu. Çocuğu bileğinden tuttu.

"Ama dolaşmak istiyorum."

"Hayır Sam, olmaz. Tehlikeli."

Çocuk kükrer gibi bağırdı: "Ama *istiyorum!*"

"*Olmaz* Sam, tehlikeli."

"Lütfen, bırak beni! N'olur ya! Bırak beni! Bırak beni! *Lütfen!*"

"Hayır! Bak, buradan düşersen tekerleklerin altında kalıp ölürsün! *Ölürsün*, anladın mı?"

"Ölmem! N'olur bırak beni, lütfen, lütfen!"

"Hayır! Sana güvenmiyorum Sam. Aptalca bir şey yaparsın!"

"Yapmam!"

"Bütün sabah aptalca şeyler yaptın!"

"Hiç de yapmadım! Aptalca şeyler yapmadım!"

"Sana güvenmiyorum Sam! *Sana güvenmiyorum* işte!"

Son ses oynanan nevrotik bir dramaydı bu, her türlü utanma duygusundan yoksun.

Bir yaz akşamının ilerleyen saatlerinde evde yalnızdım, bütün pencereler açıktı ve piyano çalıyordum. Biri ön kapıyı vurdu. Korkuya kapıldım. Ama pencereden dışarı bakınca sakallı Yunan'ı gördüm. Masaya geçip şarap içtik biraz. Bana yeni şiirlerinden okudu. Gertrude Street'te çalıştığı kafeyle ilgili kısa şiirleri sevdim en çok: "Bir kadın karşıdan karşıya geçiyor ve garson oluyor." O şiirlerini okurken, "yıldız bezeli" koyu mavi gökyüzünde ufak bir ayın şairin arkasındaki perdesiz pencere boyunca şaşırtıcı bir hızla süzülmesini izledim.

The Horse's Mouth'u* karıştırdım ve bana yazılmış bir mesaj buldum. "Ben bir ressama şunu söylerim: RESİM YAPAMADIĞINDA, RESİM YAP. Ama başka bir resim yap."

Karakterlerimi düşünüyorum, dünyaları bana gerçek.

Bütün akşam patiska geceliğimle yan gelip yattım, televizyon izledim kendi başıma. Köpek puf koltuğunda rüyalar gördü. Arada bir kanepeden kalkıp üstüme başıma Yardley'nin Lily of the Valley'inden sıktım.

G şimdi de kız arkadaşından ayrıldığını ve Marlyn Monroe'yla bilmem kimin karışımı bir kadına âşık olduğunu söylüyor.

"Boku yedin mi?"

Kafa sallıyor.

"Ne oldu?"

"Sanki dört senedir ayın altında yaşıyordum da birden güneş çıkmış gibi."

---

* Joyce Cary'nin bir ressamı konu alan 1944 tarihli romanı. (ç. n.)

1984

A. S. Byatt'ın *Bahçedeki Bakire*'si üzerine konuştuk. B, ablayla tombik papaz yardımcısının cinsel münasebetinden hoşlanmamış, en azından inandırıcı bulmamış. "Ben hayatım boyunca öyle şeyler hissetmedim" dedi ters ters. Bunu duyduğuma şaşırdım: Ben de ilk kez böyle bir şey okudum, sevişirken içimde cereyan eden o derin hayal yolculuklarıyla ilgili bir şey; sanki bedenimin ta kendisi, damarlarım, içimdeki boşluklarım, nehirlerinde, sonsuz bahçelerinde ağır ağır, bir rüyadaymışçasına yol aldığım koca bir ülkeymiş gibi, bir sahne ya da kırmızı bir ışıkla aydınlanan muazzam bir mağaraymış gibi.

Üç kadeh Chablis içtim, çakırkeyifim. Sarhoş değilim ama. Az önce Singer'de patiskadan iki minder örtüsü diktiğim için bundan şüphem yok. Üstelik tam oldular.

"Yirmi beşlik bir kızla takılıyor" diyor U tüm bedbahtlığıyla. "Kızın vücudu *Playboy*'dan fırlamış gibi, gözleri de mavi. Ama derinliği yok."

Horluyordu, ben de usulca kalkıp sert çekyatta pamuklu bir battaniyeye sarınıp uyudum. Rüyamda bir Dickens romanındaydım, mutluydum, habire gülüyordum. Başka bir karakter, deneylerinde "suya işkence ediyordu". Üstümde müslinden güzel bir elbise vardı ve birine âşıktım, komik ve akıllı bir adama, nazik de biriydi. Uyandığımda gözlerim şişmişti ve burnum tıkalıydı, uzun uzun ağlamışım gibi.

Okaliptüs ağacının dalları öyle esnek ki kafadaki saç gibi salınıp savruluveriyorlar.

Ablamla bahçesinde güneşleniyoruz. "Bak Helen, ayağının hemen yanında çok fena bir solucan var."

Yunan restoranında masamız üzerine branda gerilmiş ek bir bölmedeydi, yemeğimize minik eflatun çiçekler döken küçük ağaçlarla doluydu içi. Tuvaleti aramaya gittim. Üst kat Tahran ya da Kahire'deki ucuz bir otele benziyordu: Az önce uğursuz bir şey vuku bulmuş gibi bir hava esiyordu; odalardaki şahsi eşyalar çok kısa bir süre önce boşaltılmıştı ama sabık sakinlerinin varlığı hissediliyordu hâlâ – sinir bozucu bir gaz misali.

Sert ve anlayışsız olmakla eleştirildiğim bir yazımı bir daha okuduğumda o yazıdaki tonumu kibar, iyicil, hatta yumuşak bulup şaşırdığım çok oluyor.

Bu kitap için daha fazla plan program yapmam gerektiğini düşündüm – ertesi gün için sağlam notlar almadan ofisten asla çıkmamalıyım. Bugün planımı yaptım, şimdi yarın işin başına oturup da kendi talimatlarımı uyguladığımda ortaya ne çıkacağını merak ediyorum: "Philip, Poppy ve Elizabeth Fox'ların Bunker Street'teki evine akşam yemeğine giderler." Philip'in küçük bir kelebek dövmesi olacak. Televizyonda izlediği bir bilim programıyla ilgili konuşsun istiyorum: "Şu küçük asidik vınlama." Dexter adamın "asidik" derken neyi kastettiğini anlamayacak. Ayrıca Athena'nın kiminle *kaçacağıyla* ilgili de *büyük* kararlar aldım. Avrupa'ya gidecek kadar parasının olması inandırıcı gelmiyor. Öte yandan, kimin var ki? Bu gerçekçilik meselesinin beni alt etmesine izin vermemeliyim.

Biyografi yazarının evine vardığımızda abartılı bir özenle konuşuyordu. Tavırlarındaki sinir bozucu temkin aslında normal tonunun epey yoğunlaşmış haliydi sadece. Jetonum bir süre daha düşmedi, kadının zil zurna sarhoş olduğunu ve sarhoş değilmiş taklidi yaptığını anlamadım. Muhabbeti canlandırmak için okuduğum Florence Nightingale biyografisinden bahsettim. Nightingale'in bütün hayatı boyunca bakire kalıp kalmadığını sordu. "Öyle sanı-

rım" dedim. "İşinden başka her şeye sırt çevirmiş gibi görünüyor, üstelik kaç tane iyi kısmeti çıkmış..." Bunu duyunca kahkahayı basıp kafasını çevirdi. "*İyi* kısmeti mi çıkmış?" diye tekrarladı, ne zaman evlilikten iyi bir şey gibi bahsedilse sergilediği gıcık ve hınçlı tavırla. Alabildiğine yavaş adımlarla yukarı çıkıp uzunca bir süre sonra elinde birtakım şiirlerle geri döndü, sonra şiirleri bize okudu. Bunları kimsenin yayımlamak istemediğini söyledi. Dürüst konuşacak olsam şöyle derdim: "Sen şair değilsin. Şiirlerin aslında düzyazı. Ağır aksak ilerleyip nutuk çekiyorlar. Sende şairlerin hayal gücü yok." Ama insanlar böyle şeyler söyleyemez sanırım.

Bugün transa girmiş gibi neredeyse dört saat boyunca aralıksız çalıştım. Fox'ların evindeki akşam yemeği sahnesiyle uğraştım. Poppy'nin eve dönüş yolunda "Athena mükemmel biri, değil mi?" sorusuyla sahnenin sonuna geldim hatta. Dexter bir ilahi söylüyor, Vicki tarafından tersleniyor, düşüp sandalyesini kırıyor. Koca bir şişe cin içiyorlar. Athena'yla Philip birbirini fark ediyor. Bu sahneyi birbiriyle o kadar alakasız öğelerden döşedim ki ancak benim gibi takıntılı bir şekilde durmadan not alan birinin elinin altında bu kadar ham malzeme olabilirdi. Müthiş! Bütün gün böyle devam edebilirdim ama şansımı zorlamak istemedim.

Doris Lessing'i okurken bir gün romanın gerçeküstü yanlarını abartma *cüretini* gösterebileceğimi fark ettim, mesela Cennet Bar... ama kafamın dağılmasına göz yumdum ve ofisime gitmedim.

Arkadaşım sabah on dört yaşındaki kızının odasına giriyor ve kızı yatakta bir oğlanla otururken buluyor, diğer yatakta başka bir kız var, üçü çırılçıplak oturmuş muhabbet ediyorlar, arkadaşımın kızının boynu öpücüklerden olduğu gibi morarmış. "Neler oluyor burada?" Verilen yanıt bana aktarılmadı.

Sahneleri bir sonuca bağlamamayı öğreniyorum. Okuru tek bacağı boşluğa sarkar halde bırakmak hoşuma gidiyor – E.M. Forster gibi: "ama sesi dışarıya süzülüp gecenin sıkıntısını artırdı."* Eti kemiğe

---

* E. M. Forster'ın son romanı *Hindistan'a Bir Geçit*'ten. Çeviri: Hasan Fehmi Nemli, İletişim Yayınları, 2020. (ç. n.)

öyle yakın sıyırıyorum, metni öyle buduyorum ki okurun ya iyi niyetli olması lazım ya da algısının yüksek olması. Doğal olarak ikinciyi tercih ederim.

Yan masada otuzlarının başlarında, öğle yemeklerine yumulmak üzere olan üç dört çift oturuyordu; erkekler şortla tişört giymişti, kadınların saç kesimleri muntazamdı ve üstlerinde mütevazı kıyafetleri vardı. Kafenin kapısında iki ergen kız belirdi, biri ufak tefek ve incecik, öteki daha etine dolgun, daha uzun ve daha sarışındı, kafasının tepesine gösterişli bir şekilde bağladığı pembe bir kurdele takmıştı. Adamlardan biri kurdeleli kızı fark etti. Alık alık baktı, masadaki başka bir erkekle göz göze gelip yüksek perdeden, abartılı bir kahkaha patlattı ve yüzünü tabağına indirdi. Yanındakiler de, hem kadınlar hem erkekler, başlarını kaldırıp aynı şekilde güldüler. Alayları öyle gürültücü, öyle yersizdi ki sinirden küplere bindim. Oturup nefret dolu gözlerle onlara baktım öylece. İlk gülen adamın yanına gidip şöyle demeliyim diye düşündüm: "Sen kimsin de kendinde onunla dalga geçme hakkı görüyorsun? Şu restoranda kim bilir kaç kişi, eğer terbiyelerini bozacak olsalardı, seni parmaklarıyla birbirlerine gösterip şu şortu giyiyorsun, saçını alnına alnına tarıyorsun, bıçağını kalem gibi tutuyorsun ve yemeğin yanında *milkshake* içiyorsun diye sana kahkahalarla gülerdi."

Çok becerikli değilim. Entelektüel açıdan ne yapmaya çalıştığımı da bilmiyorum. Yazdığım her şeyin hızlı ve hafif olmasını, aynı zamanda yankı yapmasını istiyorum, hız tuzağına düşmek de istemiyorum ama.

Feminizm öncesi kuşaktan bir erkek olsaydım, önüme yemeğimi koyan, evimi temizleyen, çocuklarımı büyüten bir karım olsaydı, belki benim de büyük düşüncelere ayıracak kafam, sınırsız bir programım, geceleri çalışabileceğim boş zamanım, şu tip ıvır zıvır şeyleri düşünmek zorunda olmayacağım saatlerim olurdu: Akşama dana eti mi yeriz, yoksa Lübnan restoranından paket yaptırmaları için kızları mı göndereyim? Köpek bütün gün yalnız mı kalacak? Neden buzluğun buzunu markete gitmeden önce çözdürmedim sanki? Yoksa başka sebeplerden ötürü mü küçük ve uyuşuk zihnim?

Eski bir şiir derlemesini karıştırdım. Michael Drayton (kim kim?): "Şu çirkin suratlı Maymun". "Penhurst'e Doğru"yu* da yeniden okudum. "Yüzü kızaran kayısı ve yünlü şeftali" dizesi niyeyse boğazımı düğümledi.

Of, hüsran ve ümitsizlik, oysa daha geçen hafta bir yere varmak üzere olduğumu sanıyordum. Ben orta karar bir zanaatkârım yalnızca. Televizyonda James Joyce'la ilgili bir belgesel izledim. Geniş okuma yelpazesi, entelektüelliği, dağınıklığı vesaire vesaire. Hadi oradan, diyorum, sonra üst ses "Ölüler"den bir paragraf okuyor ve gözlerim doluyor, nefesim kesiliyor.

İşler kötü gittiğinde, çalışma hayatımın kalanını bu huzursuzluk, yetersizlik ve kederle geçireceğim düşüncesiyle hınçlanıp endişeleniyorum. Keder, kişinin kendi zayıflığı ve vasatlığı karşısında hissettiklerine fazla kaçan bir kelime değil.

Virginia Woolf günlüğünde "Regent's Park'taki delice sahne"yi yazmaya çalışmasından bahsediyor. "Gerçeklere elimden geldiğince bağlı kalarak yazdığımı fark ettim, bir sabahta belki elli kelime yazıyorum... İnsan kendini sefil hissediyor –hatta bir gece kitabı bırakmaya karar verdim–, sonra o gizli kaynağı buluyorsun birden."

Eğlenceli entelektüeller tanısaydım keşke. U'yu tanıyorum gerçi. Gelip bütün bir öğleden sonrayı burada geçirdi. İyi kesilmiş gür bukleleriyle çok güzel görünüyordu. Epey de kilo vermiş ama sarıldığımızda gövdesindeki etin yumuşaklığını hissettim ve ona kıyasla sert ve kaslı olduğumu fark ettim büyük bir zevkle. Öyle olmalı zaten, haftada üç aerobik dersini boşuna almıyorum. Kocasından bahsedip durdu. "İskambil oynarken gülüp radyodaki şarkıya eşlik ediyordu." Gece kumsalda kavga etmişler. U adama vurmuş. Adam da onu kaldırıp sırtüstü yere çalmış. "Benimle ilgili korkunç şeyler söylüyor. Haklı mı acaba diye düşünmeden edemiyorum."

İşe gidip yarım saat oyalandım, sonra havaya girmeye başladım, Athena'yla Philip'i kafeye soktum, içeri kan kırmızı rujlu iki kız girdi ve SONRA, ah ne zevk, ilk Poppy ile Elizabeth sahnesini ya-

* 1572 doğumlu İngiliz oyun yazarı, oyuncu ve şair Ben Johnson'ın bir şiiri. (ç. n.)

pıştırdım, arkasından da Poppy'nin üstünde okul formasıyla yalnız başına olduğu sahne: Büyük büyük, uzun uzun cümleler, bir tanesi en az yarım sayfa! O coşkuyla koşa koşa aşağı inip San Remo Fırını'ndan hamur işi aldım kendime.

Konuklardan biri cigara ikram etti, biraz da şarap, pernod ve porto içtim. (Hepsinden azar azar.) Freud'un *Uygarlığın Huzursuzluğu*'nu okumak istiyorum ama kafam fazla güzel.

Müzisyen: "Bir sanat eseri üzerinde çalışırken son bir sıçrama yapsan her şeyi kıskıvrak kavrayacağını ama bunu yapmak için iyi bir insan olmaman gerektiğini fark ediyor musun hiç?"

Ben: "Evet. Her gün."

M her sabah odama gelip aynanın önünde saçını jöleliyor. Süslenip püslenmesini izlemeye bayılıyorum. Ekose formasının altında bacakları uzun ve esmer; kasımdan beri iki buçuk santim daha uzadı. Vic Market'ta bana beğendiği botları gösterdi: Küçük, topuksuz, siyah süetten botlar, burunları cadı ayakkabılarınınki gibi sivri, bilekten bağlanıyor. Belli ki alacağıma dair en ufak bir umudu yoktu. Bir cömertlik seline kapılıp "Dene bakalım" dedim. Denedi. "Oldu!" diye bağırdı titrek bir sesle. Çekle aldım. M o kadar heyecanlandı ki gözyaşlarına boğulacak sandım. "*İnanamıyorum*!" deyip durdu.

Kuzeyden sert, kuru bir rüzgâr esti bütün gece. Sokağı süpürdü tertemiz, kuru kuru ışıldıyor her şey. Bacaların doğuya bakan yüzleri keskin ve beyaz. Rüzgâr evin yan tarafında ıslık çalıyor ve küçük çıkıntılara çarpıyor.

İşe gittim ve tuğladan bir duvarı kırdım ya da etrafından dolaştım veya kazıp altından geçtim ya da öyle bir şey oldu: Athena'nın ahlaki krizi ve kaçışı. Ritim inanılmaz hızlandı. Şimdiki zaman. Birbirinden ayrı pek çok ipi eğirip örüyorum. Onca yıl not almak, Joan Didion'ın deyişiyle "eşyayı yeniden düzenleyen endişeli yalnızlardan" olmak meyvesini veriyor nihayet. İtalyan kafesindeki renkli televizyonda gördüğüm kayakçıyı bile kullandım! Bu imge en az on senedir peşimi bırakmıyordu.

T bana iki pencere resmi gösterdi, ikisinin de dışında başka bir hava esiyordu.

"Çok güzeller" dedim.

"Sergiye koyayım mı?"

"Ben olsam koyardım."

"Ama toplumsal ya da siyasi bir beyanda bulunmuyorlar ki."

"Tanrı aşkına, kadın! Pencere bunlar yahu! Daha ne yapsınlar?"

K'nin ayağındaki küçük, koyu mavi, bağcıklı botlara hayran kaldım. Hemen tekini çıkarıp denememi söyledi. Botun içinin hafif nemli sıcaklığı.

P beni pastelle yaptığı büyük boy resimlerini görmem için çerçeveciye çağırdı. Gittiğimde resimleri satın almakla ilgilenen uzak akrabalarına gösteriyordu. Resimler bir masanın üstüne yığılmış, aralarında pelür kâğıtlarıyla P'nin seçtiği tozlu altın rengi çerçevelere girmeyi bekliyordu. Gördüklerimin hepsi çok etkileyiciydi. Çok beğendim. P resim başına 650 dolar istiyordu, bence makul bir fiyattı. Kadınlardan biri o kadar iticiydi ki aklım almadı – "*Ben* kül yutmam" altmetinli gıcık bir tavır. "Bunları bize çerçevesiz göstererek kendini küçümsüyorsun" dedi aksi aksi. "Kocamın bunlara böyle masaya yayılmış halde bakmayacağından adım gibi eminim. Çerçevelenmedikleri müddetçe hayatta ilgilenmez." Romancılar elâlemin yeni evini dekore etmek zorunda kalmıyor hiç değilse.

K'yi arayıp, "Senden hoşlanıyorum; sana ilgi duyuyorum" diyecek miyim? Yoksa güvenli tarafta kalıp ev kadını gibi davranacak, yani hiçbir şey yapmayacak mıyım?

İşe gideyim.

Ve sonra ofisime gidip hiç telaş etmeden, bir buçuk saatte, derginin istediği öyküyü yazdım. Gazete yazısıyla öykü arasında bir yerde, kısa, eğlencelik bir parça ama güzel, temiz ve ben beğendim. Artık insanların neden öykü yazdığını biliyorum: Kısalar çünkü, çünkü hayal gücün tek seferde metni olduğu gibi kapsayabiliyor; romansa bir sene boyunca tepende dikilip duruyor, evin hemen arkasında yükselip güneşi kesen bir dağ gibi.

Nadine Gordimer'ın *Seçme Hikâyeler*'ini okuyorum. Öyle harikulade, mantıklı, kendinden emin ki; tonu mütevazı, bilgilendirici, efendi. Elimden bırakamıyorum. Giyinirken kıyafetimin altıyla üstü arasında bile okumaya devam ediyorum. Gordimer çok şey biliyor. Notturno'da B'ye, "Giriş yazısında, yazarların başkalarının hayatını kullanması konusundaki tavrı epey sert" diyorum; "tabii ki yazarlar başkalarının hayatını kullanacak, diyor." B bana iğneleyici bir bakış atıyor: "Öyle mi?" Bu lafı ve bakışları bana sitemkâr geliyor, hatta uyarı gibi.

Tabutunu mezara indirdiler. Haham ince taneli toprakla dolu karton bir zarf çıkarıp toprağı kadının üzerine serpti. Çukurdan kazılan killi toprak yığınının yanında uzun saplı dört beş kürek ve bir de tırmık vardı. İzleyicilerin arasından insanlar (sadece erkekler) öne çıkıp küreğe toprak aldılar ve naaşın üzerine attılar sırayla. İşi biten sonrakine verdi küreği, ellerini pantolonunun üst kısmına silip usulca ayak altından çekildi. Adamlardan biri toprağı kazmak için eğildiğinde gömlek cebinden kalemi düştü. Sağa sola bakmadan aldı hemen. Mezarı tepesine kadar çabucak doldurdular: Kadını gömdüler. Uyuttular. Yatağına yatırıp üstünü örttüler; bu son görevi yabancılara bırakmadılar. İş bittiğinde haham, "Ellerinizi yıkamak isterseniz girişin yanında musluklar var. Lütfen şeylere basmamaya özen gösterin..." Yakınlardaki taze kazılmış boş mezarları örten oluklu sac levhaları işaret etti.

Şafak vakti yatak odamın penceresinden bakıp köpeğin ağzında kocaman, yumru yumru bir kemikle sokak boyunca tırıs tırıs yürüdüğünü gördüm: Kemiğin yumrusu bembeyaz parlıyordu.

Bugün işe gitmedim. Ama *çalıştım*. Yahudi cenazesini yazdım. Diğer bir deyişle pratik yaptım. Notlar aldım. Prova yaptım. Sahneye çıkmadım.

"Ağlayıp zırladığımda, kendimi rezil ettiğimde bana katlanamıyor" diyor U. "İnsan Yahudilerden ya da homoseksüellerden nasıl iğrenirse öyle iğreniyor benden." Ağzımın bir karış açık kaldığını görünce kibar kibar ekliyor: "Biliyorum, söylediklerimi duyan beni antisemit sanabilir ama değilim."

Vatman gençten bir adamdı ve kulağında Marmite kavanozu şeklinde bir küpe, parmaklarında bir sürü ucuz gümüş yüzük vardı, yüzüklerden biri kıvrılan bir yılan şeklindeydi. Ara ara ifadesiz bir yüzle ufak tefek performanslar sergiliyordu. "Bacaklarınızı açın" dedi, kapının yanında ayak bileklerinin arasında alışveriş torbasıyla duran bir kadına. "*Ne?*" dedi kadın. "Bacaklarınızı açın, dengenizi daha rahat sağlarsınız." İşitme mesafesindeki bütün kadınlar bakışıp gülüştüler. "Bir an için başka bir şey söyleyecek sandım" diye mırıldandı yanımdaki ön dişleri aralıklı kadın. "Hadi ama millet" diye seslendi adam köşedeki bir yolcu grubuna. "Eskiden 'Ücretler lütfen' diyordum" dedi meslektaşına bıyık altından, "ne gülünçmüş şimdi düşününce."

Adelaide'e giden Overland treninde *The Way of All Flesh*'i okudum. Yavaş yavaş, sakin sakin ilerliyor ama insanın içini kurutan bir nefret ve acılıkla dolu. Şafak vakti. Tailem Bend'de bir iki dakika durduk. Şimdi hava açık, gökyüzü soluk mavi. Tepeler çıplak ve yuvarlak. Üçgen şeklindeki baraj öyle durgun ki tabanındaki dalgalanmaları görebiliyorum. Yol güneye kıvrılıyor ve "kompartımancığıma" güneş doluyor birden.

Elizabeth Jolley beni çirkin çiçekli elbiseli, yüzü badana boyalı bir kadınla tanıştırırken her zamanki görev bilinciyle kadının edebi statüsü hakkında bilgi vermeye çalıştı. Kadın kestirmeden gitti: "ABD'de iki romanım ve sayısız öyküm yayımlandı" dedi. *Sayısız* kelimesini kullandı ciddi ciddi.

Elizabeth eğlenceli Tolstoy ve Kleist alıntılarıyla dolu konuşma metnini utana sıkıla okudu. Bu özenli ve eski moda hallerini seviyorum. Bir noktada durup mikrofona, "Şu leziz şeyden bir yudum alayım..." dedi. Plastik bardaktaki maden suyundan içti. "Ah, evet. Çok güzel." Kalkıp sandaletli ayaklarına kapanasım geldi.

O, dün bana sokakta, "Kıyafetler konusunda fikrimi değiştirdim" deyince şaşırdım. "Eskiden insanın ne giydiğinin bir önemi ve anlamı olmadığını düşünüyordum ama şimdi bunun insanın kendisi hakkında beyanda bulunmasının bir yolu olduğunu anlıyorum,

hatta iletişim kurma teşebbüsü olduğunu bile söyleyebilirim tabiri caizse." Müthiş bir geri adım, zira bu adam vaktiyle bana sinirli sinirli "Sen insanları giydikleri ayakkabıya göre yargılıyorsun" demişti. (Ki doğru, yargılıyorum.)

Evli çift odalarında tartışıyor. Kapı kapalı ama kadının sert, sinirli bir sesle, "Bak! Ben kahvene Milo filan koymadım, tamam mı!" diye bağırdığını duyabiliyorum. Hemen sonra dramatik bir iç çekişle benim odamın önünden geçiyor.

Başka yazarların eserlerinden pasajlar okumasını dinlerken kendimi metne bırakmadan önce zihnimin hikâyeye görsel bir tepki geliştirmesini incelemeye çalışıyorum bir an için. Ve aynı mucizevi şeyin beni kendi kitabımdan pasajlar okurken dinleyen insanların da başına gelebileceğini kavrıyorum büyük bir sevinçle.

Panel oturumundan sonra J ile birlikte gün serinlerken titreye titreye piyano bara gittik, berbat bir kahve içip harika bir sohbet ettik. En az bir saat sürdü ve sanırım içeriği benim onu dinini yaşayışı hakkında sorgulamamdan müteşekkildi. Mektupla sorduğum sorulara cevaben bana halihazırda devasa bir mektup yazıp ayrıntılı bir cevap vermiş, "böyle şeylerle canımı sıktığı için" özürler dilemişti (sanki bana din propagandası yaptığını düşünecekmişim gibi). İsa gibi yaşamak istediğini, "teslimiyete ve tevazuya dayalı bir hayat" sürmek istediğini söyledi. (Yazınca samimiyetsiz geliyor; pek çok önemli sohbet gibi bu da zihnimde bir ruh hali ya da duygu durumu gibi kaldı, tam bir diyalog gibi değil.) Babasından bahsetti epey, sevip sayıyormuş, öte yandan Kutsal Kitap'ı nasıl kullandıkları minvalindeki saçma sorgulamalarıma cevaben de geçirdi adını. "Kutsal Kitap'a yaklaşımını... nasıl desem... nasıl organize ediyorsun?" "Kutsal Kitap'a... aydınlanmak için, belli bir hususta bilgi almak için ya da sırf zevk için başvuruyorum. Yazılarımı da yanımda Kutsal Kitap'la, o da yetmezmiş gibi şu lanet Dizin'le yazıyorum." Yazdığı kitaptan söz etti, kendi çocukluğuna dayanıyormuş. Kulağa güzel geliyor, hatta bence bayağı iyi, cüretkâr: Bir evin üzerinde bir bulut asılı, sonunda, oğlan babasını meshetmek için kutsal yağ almaya gittiğinde, bulut aşağı inip evi dolduruyor. Hikâye beni çok etkiledi. Ben de böyle yazmak istiyorum, diye

düşündüm yine, karakterlerime devasa sembolik anlamları olan şeyler yaptırmak istiyorum.

Bardan çıktığımızda soğuktan morarmış bir halde tir tir titriyorduk. Koluna girdim ve utanıp sıkılsam da gerekli bulduğumdan ona, "Arkadaş olduğumuz için çok mutluyum" dedim. "Ya, ben de!" diye cevap verdi ve kolunu omzuma atmaya çalıştı. Gülüşüyorduk, mahcup olmuştuk, ağlamaklıydık neredeyse, kitaplarla dolu ağır çantalarımızın kısıtladığı hareketlerle birbirimize sevgi göstermeye çalışıyorduk acemice. Ona Hıristiyanlık hakkında sorular sormaya başladığımda bunun arkadaşlığımızın sonunu getireceğinden endişelenmiş: Bunun olmasına, insanların ona takılmasına, onunla alay etmelerine alışkınmış.

"Barda" dedim, "düşüp bayılacakmışım gibi geldi sürekli. Soğuktan mıydı, yoksa manevi bir kriz mi geçirdim, bilemiyorum!"

"Ah, ben buna da alışığım" dedi iki yumruğunu da sıkıp. "Hep bir şeyler hakkında ne düşündüğümü anlamaya çalışırım."

Çadırdaki diğer yazarlara yaklaşırken gitgide daha yavaş yürümeye başladık.

"Sanırım çok büyük bir şey var ve bir gün üstüme devrilecek" dedim.

Bununla ne kastettiğimi ben bile bilmiyorum. Ama bir yanım içten içe yıllardır biliyor bunu. Küçük, cılız, inatçı bir egom var da *muazzam bir gücü* zapt etmeye çalışıyor sanki.

Gecenin büyük kısmı uyanıktım. Sabahın dokuzunda içim geçmiş nihayet, öğleye kadar uyumuşum. Çadırların orada J'yi görünce utandım. Akşamki sohbetin sarsıcı samimiyetinin ardından nasıl davranacağımı bilemedim. Ama o beni sade bir şekilde selamlayıp halimi hatırımı sordu. Çimenlik bayırda oturup dünyanın geçişini izledik. Daha önceden bir iki kez denk geldiğim bir akademisyen tepeyi tırmana tırmana bize doğru geldi. Bana merhaba dedi, sonra yüzündeki gülümseme soldu, J'nin yüzüne baktı dosdoğru, ardından olabilecek en kör göze parmak merak ve şüpheyle tepeden tırnağa vücudunu süzdü. Adamı tırnaklarıyla kazıyormuş, gidip ipucu aramak için sabırsızlanıyormuş gibiydi. Kadın geçip gidince J bana döndü. Yüzü çillerinin altında bembeyaz kesilmişti: "Benim gördüğümü sen de gördün mü?" dedi. "Gördüm. Şimdi herkes ilişkimiz olduğunu konuşacak. Kafaları böyle çalışıyor."

Alnını omzuma dayadı: "Bu kabalık bence. Bence bu çok büyük bir kabalık."

Neden yazıyorum bunları? Kısmen altın kalem ucunun kâğıtta yuvarlanışını görmenin hazzı için, on yaşımdayken olduğu gibi.

Evim. Güzel yatağım. Aydınlık odam.

Athena'yla Dexter'ın bir otelin lobisinde geçen sahnesini yazdım, üstsüzler barındaki sahneden hemen sonra. Yüz elli kelimede aralarında beliren gaddarlık ve haysiyet tüylerimi ürpertti.

Dün F ile eskiden Einstein'la çalışan ve teorilerini sıradan insanlara açıklayabilme becerisiyle tanınan bir adamın seminerine gittik. Ama etkinlik gazetede duyurulmuştu ve başlayacağı saatten beş dakika önce vardığımızda mekân öyle hıncahınç doluydu ki insanlar kapılara yığılmıştı ve içeriden çıkanlar bayılacak gibi görünüyordu, "Durulacak gibi değil" diyorlardı nefes nefese. Hayal kırıklığına uğramış bir halde Fitzroy'daki ciks bara gidip kokteyl içtik. Mutluyduk. Ne şanslıyım bu tatlı adamla evli olduğum için! diye düşündüm.

Gece arabada iki kişi. Radyoda Mondo Rock'tan bir şarkı çalıyor: "Come, Said the Boy." Biri şöyle düşünüyor, "Birlikte başka bir yere giderken de bu şarkı çalmıştı ama bundan bahsetmeyeyim, fazla duygusal görünürüm şimdi." Diğer kişi diyor ki, "Geçen sefer de bu şarkı çalmıştı."

Romanımın kısa olacağını, evcil konusunun ve ortamının gayet münasip olduğunu kavradığım gün işten eve yürüyerek döndüm ve bir baskı dükkânının önünden geçtim, vitrinde Van Gogh'un yatak odasının içini betimlediği resmin kopyası duruyordu: Döşeme tahtaları, bir yatak, iki hasır oturaklı sandalye, bir pencere. Şöyle geçirdim içimden: Bu güzel bir resim. Ve bir odanın içi sadece.

---

*Mahkûmdum önceden, ama özgürüm artık.**

---

* Bir Hıristiyan ilahisinden. (ç. n.)

İki ilahi söylendi düğünde, güzel ve coşku dolulardı. Ama neden bu adamla evleniyor ki, kadına layık olmadığı apaçıkken?

Paul Crossley'nin Konservatuar'da verdiği piyano atölyesine gittim. Üç saatlik yoğun bir konsantrasyondan sonra pestilim çıktı. Eğitim tarzı çok zorlayıcıydı. Övgüler yağdıran biri değildi, Ravel çalan kız hariç kimseyi yüreklendirdiği bile söylenemez; diğer herkes Debussy çaldı. Kullandığı dili sevdim ama: Sadece akıllıca ve çarpıcı olduğu için değil, bana müzik üzerine yazma tarzımın korktuğum gibi iflah olmaz bir şekilde romantik ya da amatörce olmadığını gösterdiği için de. "Kaçamak bir doku" dedi. "Sol elde ahenkli bir dalga. Sonra dokuyu temizliyor. Havalanmadan önce armoninin yeniden yerini bulmasına izin verelim. Yapacağınız şeyin üzerinde *süzülün*." *Cümleleştirme* kavramı gözümde anlam kazanmaya başladı, keza *doku* da. Ve artık pedalın ne işe yaradığını biliyorum: "Sesi kırmaktan kaçınmaya" yarıyor.

Paul Fussel, *Abroad: British Literary Travelling Between the Wars*'ta Evelyn Waugh'yu alıntılıyor: "Ciddiye alınan bir sohbet... 'yorum' ile anlatının dönüşümlü ilerleyişinden müteşekkildir."

Kuzeyden müthiş bir rüzgâr esti gün boyu, soğuk, kumlu, ara ara korkutucu sertlikte. Sonra, akşamüstü, şiddetli, her yeri sırılsıklam eden bir yağmur boşalıverdi. Spor salonuna gittim. B oradaydı. "Yapayalnızım" dedi. Yüzü titriyor gibiydi. Ne diyeceğimi bilemedim.

Romanın sonuna yaklaştıkça metnin kendini bir şekle soktuğunu hissediyorum, ben yalnızca sekreterim sanki. Daha önce hiç böyle bir şey tecrübe etmemiştim – karakterler ipleri eline alıyor.

B ile *Fırtına*'da Robert Meldrum'ı ve sihirbaz Doug Tremlett'ı izledik. Prospero'yla Ariel'e öyle bir incelik, mizah ve harikuladelik kattılar ki ağlayasım geldi. Ariel'in Prospero'ya minnet, korku ve aşkla esir olduğu en başından teslim ediliyor, Tremlett kendini buharlaşıp gitmemek için zor tutuyor gibi görünüyordu. Tüllere sarınmamıştı, çevik ve narin değildi; içini doldurduğu beyaz tulumu, turkuaz tişörtü ve temiz spor ayakkabılarıyla sapasağlam duruyordu, saçları

kısa kesilmiş, bir tek alnına minik bir bukle düşmüştü. Hareketlerinin aşırı yavaşlığıyla, yoğunluğuyla, güçlü odağıyla verdi her şeyi. Sihirbazlık numaraları zarif ve nefes kesiciydi, öte yandan eline aldığı her şeye –şapka, baston yahut da şal– hayati bir önem bahşediyordu. Ne oyun ama! Virgina Woolf haklı: Shakespeare sahiden "ışık saçıyor".

Ve bu sabah, Efendimiz, bendeniz, *l'umile ancella*,* sekiz sayfa yazdım ve yazdıklarımdan razıyım.

G ceplerinden fışkıran sözleşmelerle çıkageldi. İyi anlaşmalardan, insanın hak ettiği parayı nasıl alacağından söz ettik.

Fahişeler bir adama, "Kız lazım mı?" diye seslenen küçük ağızlı kızlar. "Yok." "Emin misin?" Sabahları sayıları çok olmuyor. Bir çöp kutusunun önünde dikilen yirmi beş yaşlarında bir adam gördüm. Olduğu yerde durmasına rağmen hareketleri dikkatimi çekti ve şöyle bir baktığımda yüzünde dehşetli bir şey çarptı gözüme: Ağzında ve çenesinde haydutlara has bir kalınlık vardı, gözleri kaşlarının arasındaki büyük ve yoğun bir ıstırap düğümünün altında eziliyordu. Habire ellerini kenetliyor, maçtan önce ısınan bir boksör gibi dirseklerini sallıyordu. Ağzından kelime olamayan sesler çıktı, boğulmuş hırıltılar; konuşmaya çalışıyordu da, Caliban gibi, o da topraktan ibaretti sanki.

T benimle ve B ile aerobiğe gelmek istedi. Lobideyken spor salonunda iki elini yerden ayırmadan zıplama hareketi yapan bir adam gördük. "Birazcık komik görünüyor" dedi T, "böyle bir şeyi halıda yapmak yani. Halı eprir bir kere." Eleştirileri beni gizli bir hazla ürpertiyor. Çıkışta bankodaki sersem kız, "Nasıl geçti?" diye seslendi arkasından. "Eh" dedi T suratsız suratsız, "fena değildi sanırım. Ama bana biraz mazoşistçe geldi." "Ne güzel!" diye bağırdı kız, yüzü ışıl ışıl.

U "Surfers'tan Kartpostallar" hakkında yorum yaptı. "Müthiş bir anlatım. Özellikle de başlangıcı."

---

* (İt.) Mütevazı hizmetkâr. (ç. n.)

Acaba kimsenin "*Özellikle de...*" diyemeyeceği bir yüzey sunabilecek miyim bir gün?

Castlemaine'de hava çok sıcaktı. Gece bile beklediğimden yumuşaktı. Tepe bayır dolaşıp yakacak odun ararken moral bozucu anılar çıktı su yüzüne. Bitti bitecek bu kitap kadınlara ve erkeklere dair ne söylüyor? Bunu planlamanın bir yolu yok gibi. Tavrım hikâye kendini anlattıkça şekilleniyor. Menzilimin küçüklüğünü, hikâyenin sıradanlığını, burjuvalığını düşündükçe içim içimi yiyor, elimde değil. Eleştirmenler ne diyecek? Arkadaşlarım ne düşünecek de söylemeyecek? Dünyanın karşısında nasıl görüneceğim? Of, kapa çeneni.

Bir yamaçta durup ayı izledik: Doğdu, kalemle çizilmiş gibi yusyuvarlak. Yıldızların uzayın daha da derinlerine çöküp nasıl daha da parladığını gördük. M ile arkadaşı felsefe yapmaya uğraştı. Gülüştüler, heyecanlılardı. "Evrenin ötesinde ne olduğunu kavrayamıyorum" dedi M. Canımız çektiğinde ukulele çaldık. M "Cennet Kafe'de" diye bir şarkı uydurdu. Oğlan *Tom Sawyer*'ı okudu yüksek sesle; kahkahalarını tutamıyordu. Sabahın ikisinde uyandım, utanç cinsinden bir hisle uzandım öylece. Ay ışığındaki araziye baktım, gece gümüş, gündüz gri. Bu kadar mağrur olma. Eleştirileri kabul et, düzeltileri ve rehberliği kabul et. Kimse hakkında kötü düşünmeyecek bu yüzden. Gün ağarırken kalktım. Yapılması gerekenler vardı, onları yaptım: Odun buldum, ateş yaktım, su kaynattım. Gökyüzü daha bir turunculaştı, rüzgâr hareketlenmeye başladı. Işığın gelişi. İnce ağaç gövdelerinin arasından donuk çimlere sokulup onları pembeleştirdi. Paniğim geçti. Sorun önümdeki işler şimdi sadece, topyekûn kişiliğimin ve yeteneğimin ve sosyal konumumun sorgulanması değil.

Kendimi keçe saçlı, kuru yanaklı ve maskülen hissediyorum. Benzin istasyonunda maskülen moda geçtiğimi fark ettim: "Tamirciyle konuşmalar." Hoşuma gitmedi ama kendiliğinden oldu sanki: Ellerim pantolon ceplerime girdi, laflar ağzımdan yan yan, kısa kısa, alaycı ve yarım cümleler halinde çıktı. Kendimi babam gibi hissettim.

Yalnızlığın hazzından uzak bir tek başınalık. Ne olacak bu halimiz. Korkunç bir gerilim. Omuzlarım kaskatı. F benden hazzetmiyor. Neden benden hazzetmiyor? O kadar sevimsiz miyim?

"Aynı anda hem iyimser hem de tamamen umutsuz olabilirsiniz. İnsanın temelde doğasında umutsuzluk var ama yine de sinir sistemimiz iyimser şeylerden oluşuyor." – Francis Bacon, *Francis Bacon'la Söyleşiler*, David Sylvester*

T'nin evi boyanıyor. Renkleri görme ve bana gösterme biçimini seviyorum: Oda orada bulunduğunuz ilk beş dakika beyaz görünüyor, sonra aslında gri olduğunu fark etmeye başlıyorsunuz. Perdeleri "ördekbaşı" fitilli kadifeden olacakmış.

Akşam yemeği sahnesini baştan yazdım, birbiriyle alakası olmayan lafları özenle dizip sohbetlerinin ciddiyetsizliğini ve konudan konuya atlayışlarını aktarmaya çalıştım.

Eski bir arkadaşım akşam yemeğine geldi, içim ona karşı tiksintiyle doldu. İnsan içinde edilgen ve tembeldi, "ben aptal eğleyemem" tarzı bir sertlikle konuşuyor, hiçbir şey sunmuyordu ve yemekten sonra botlu ayağını masanın köşesine koydu.

Yatak odamın penceresinden gördüğüm muhteşem şafaklar. Bazen göğün bu zenginliğine bakıp –kumru grisi bir bulut yatağından yükselen kat kat renk– şöyle geçiriyorum içimden: İşte zengin bir insanın manzarası, ya da bir yetişkinin. Sanki aslında buna hakkım yokmuş gibi ya da geçici bir süreliğine varmış ya da birileri gönülsüzce izin vermiş gibi.

M arkadaşıyla hokey oynamaktan geliyor.

"Eve nasıl döndün?"

"Lygon Street'e gidip Tiamo'da beleş bir yemek yedik, sonra–"

"*Timao'da nasıl beleş yemek yediniz*?"

"Yalvardık işte ya. 'Hadi ama, ne olur bize yemek verseniz' dedik, onlar da verdi."

SON yazdım. "Tüketilmemiş bir heyecandan sersem" bir halde koşa koşa gittim eve. Evdeki ahaliden beklediğim tepkiyi alamadım.

---

* Çev. Mine Haydaroğlu, Yapı Kredi Yayınları, 2022.

"Bitirdim. Sonuna SON yazdım." "Ne – yine mi?" "Ne oldu biliyor musun, kitabın sonuna gelip SON yazdım." "Daha çok işi vardır onun." Ama sonra biri gidip şampanya aldı, etrafımda yaygara kopardılar, utandım, onlardan daha az şey talep edecek kadar olgun ve düşünceli olmam gerektiğini hissettim çünkü. Bu işleri asla kıvamında yapamayacağım.

"Sanatçının" kaderi mi bu? Hep ihtiyacım olandan az sevilmek; ya da bir şekilde sevgiyi yahut da toplumumuzun mit veya rüyasında normal evlilik aşkı olarak görülen şeyi püskürtmek? İşimde gücümün zirvesine ulaşıyorum ama buna denk bir düşüş de var... Feci üzücü.

T arayıp onunla sinemaya gider miyim diye soruyor. "On iki dakikalık bir festival filmi. Adı *Tutkusuz Anlar.* Adını görür görmez telefona koşup seni aradım."

Kıyafetlerim hakkında endişeliyim: Japonya için fazla gayri resmi kaçacaklar. Ama biraz önce şöyle düşündüm: Madem "sanatçı yalnızlığına" katlanmak zorundayım, "sanatçı ayrıcalığından" da faydalanacağım, yani biraz acayip görünebilirim.

Daha önce bir diplomatı iş başında görmemiştim hiç. Kadın eline bir kadeh aldı, gülümsedi ve ağzından yavan, aşikâr, incir çekirdeğini doldurmayan klişeler döküldü, bu esnada yüzü arkadaşlarıyla sohbet ederken büründüğü sıcaklık ve zekâ ifadesiyle aydınlanıyordu.

"Canberra'ya döndüğümde" dedi Japon profesör, "beş meslektaşımdan dördünün boşanıp yeniden evlendiğini öğrendim."

"Daha genç kadınlarla mı evlenmişlerdi?"

"Evet. Öğrencilerle. Lisansüstü öğrencileriyle."

Gülüştük.

"Üzücü, değil mi? Acınası."

"Hocalardan biri evlilik danışmanına gitmiş. Danışman kadınmış. Buna boşanmasını tavsiye etmiş. Şimdi *ikisi* evleniyor."

Tekrar gülüştük, birbirimize bakmadan.

"Hani neredeyse ahlaksızlık bu" dedim. O noktada ikimiz de gülmekten katılıyorduk.

Benim başıma da bu gelecek. Beni bırakıp daha genç biriyle beraber olacak. Fumiko Ençi'nin okuduğum bir romanında aşağılanan kadınların erkeklerden aldığı korkunç intikamların (ruhunu ele geçirme mesela) ve "erkekleri affetmenin ıstırabıyla bütün varlıkları dağılıp giden" kadınların bahsi geçiyordu.

"Bartok'a, Webern'e ya da Schoenberg'e nasıl yaklaşmalıyım?"

"Kaptır kendini" diyor Güney Afrikalı. "Tekrar tekrar dinle. Ama bir gün hoşuna gitmedi mi, bırak dinlemeyi. Ben öyle öğrendim."

Otelin barındaki irikıyım satışçı mahcup bir tonla memleketini söylüyor. "Queens. Nyork'ta. Duydun mu hiç?"

"Tabii ki duydum. ABD'de adını duymadığım tek bir yer yoktur muhtemelen!"

"Boise, Idaho'yu duydun mu bakalım?"

"Yazılı halini gördüm ama söylendiğini duymadım hiç."

Rüyamda biri bana "Mezar aramak istiyorum" dedi. Ben de "Tükürmek için mi?" diye sordum. Uykumda bile gülüyordum.

Açım. Aşka açım.

Davetin asıl olayı adı Mozart'la anılan, on dört yaşında, piyano dehası bir çocuktu. Soluk benizli, yumuşak, nevrastenik bir mahluktu, birbirine çok yakın hummalı gözleri vardı ve peltek peltek konuşuyordu. Tiksintiyle baktım çocuğa, aklıma Nabokov'un genç dehalarla ilgili söylediği bir şey geldi: "İnsana üzüntü veren, armut şekilli kıçları." Çocuk habire vasisinin yanına koşuyor (beni ve diplomatı delikanlının başarı ve yetenekleriyle ilgili hikâyelerle eğlendiren New York'lu Yahudi bir avukattı bu) ve tuhaf, çocuksu bir dille, caka satarcasına hayran olduğu Maria Callas'tan bahsediyordu. Yine böyle heyecanlı bir çıkıştan sonra ortadan kayboldu ve avukat yüzünde manidar bir bakışla bize döndü. Diplomat, "Hep böyle mi?" diye sordu. "Daha beter" dedi avukat. "Tam bir karın ağrısı bu çocuk."

Diplomatla kızı tek parça streç giysiler hakkında birbirlerine bağırıyorlardı. Kız bel altı vurdu: Çok abes bir kıyafetmiş, mesele spor

yapmakmış, spor yaparken nasıl göründüğünün bir önemi yokmuş. "Bu bana biraz tutucu bir tavır gibi geldi" dedim yemek çubuklarımı ustalıkla kullanırken. "Ben aşırı tavırları *seviyorum*" diye bağırdı kız. "Orta yolcu tavırlardan *nefret ediyorum*." Annenin yelkenlerinin rüzgârı söndü ve tabağına bakarak oturup kaldı öylece.

"Paris'te nasıl bir hayatınız vardı?" diye sordu yaşlı Japon âlim.

"Kendimi yalnız hissediyordum."

Ciddi akademisyen yüzü gülüverdi. "Paris'te *herkes* kendini yalnız hisseder!"

Dün diplomat bana saçımı onun kuaföründe kestirmek isteyip istemediğimi sordu, "böylece uğraşman gerekmez". Kibarca reddettim ama aslında "Saçın berbat görünüyor" demek istediğini anlamıştım. Toulouse'da gözlerime kalem çeken Fransız kadını hatırladım, geri çekilip "Böyle *çok daha* iyi görünüyorsun" demişti. Böyle şeylere katlanamıyorum, utançtan, çirkinlikten ve mahcubiyetten yerin dibine geçecek gibi oluyorum. İsmilazımdeğilin cüretkârlık raddesinde dürüst olacağı zamanlardaki gülümsemesiyle, "Saçlarını yanlardan arkaya tarayınca çok beğeniyorum" dediğinde olduğu gibi. "*Ben* saçımı sıfıra vurdurunca beğeniyorum! O yüzden siktir git!" diye avaz avaz bağırasım gelmişti.

Ortaçağ'ı anımsatan kostümler giymiş dört grup itfaiyeci loş ışıklı ve dekorsuz sahneye birbiri ardına çıkıp ilahi benzeri şarkılar söyledi. Önce, gösterinin bundan ibaret olduğunu anladığımda, hemen sıkılacağımı düşündüm ama sıkılmadım. Zamanın dışındaymışım gibi acayip bir his verdi şarkı söyleyişleri. Tehlikeli numaralar yaptılar: Bir adam bir düzine kadar meslektaşının dik tuttuğu üç metrelik bambu bir merdivene tırmanıp daracık pantolonlu bacaklarını merdivenin tepesinde eğip büktü, kendini imkânsız pozisyonlara sokup dengesini sağladı; sonra, bir avucuyla bambuya bambunun ilgisini çekmek istermiş gibi vurup gövdesini zarif bir şekilde gerdi. Yanımda oturan yaşlı kadın heyecanla bana döndü, birlikte gülüşüp çılgınca el çırptık. İnsanların nefes seslerini duyduğumuz küçük flütler, davul ve loş ışıkta göremediğim, kulağa mızıka gibi gelen ama ağza dik tutulan bir şey çaldılar sonra. Normal pantolon, gömlek ve sokak ayakkabıları giymiş büyük bir erkek kalabalığı yavaş

adımlarla sahneye çıkıp su fışkırtır gibi *fış-fış-fış* sesleri çıkardılar. Küçük flütler *fışş*'ların üzerinde inledi. Kreşendo ve dekreşendolarla herhalde bir beş on dakika böyle devam etti, saatime bakmak aklıma gelmemiş. Tam bu hareketsizliğe ve ritmik sese bir saniye daha dayanamayacağımı düşündüğüm anda müzisyenler çalmayı bırakmadan tek sıra halinde ve çok yavaş adımlarla fış'layan adamların etrafında daire çizmeye başladı ve sonunda yeniden arkaya geçtiler. Bütün bunların ne anlama geldiğini çıkaramıyordum. En sonunda bütün ekip toplu halde belli bir açıyla izleyicilere dönüp yay şeklinde sıralar halinde dizildi ve dört lider, daha ileri yaşlı adamlardı bunlar, bir şarkı söyledi. Sahnenin kenarından çok yaşlı, kazınmış kafasında gri kıllar bitmiş tıknaz bir adam getirildi ve ilahimsi şakılar tekrar başlarken önde dikildi. Sonra dört liderden biri izleyicilere bir şey haykırdı ve tiyatrodaki herkes el çırptı, ki, üç, dört, hep beraber, sonra bir kelime daha etti ve gösteri bitti. Herkes alkış tuttu, insanlar yüzlerinde gülücüklerle ayaklanıp binadan topluca çıktı.

"O adam en son ne dedi?"

"'Hadi artık birlikte bir şeyler yapalım!' dedi."

Otel odama dönünce televizyona yüz yen atıp şunları gördüm: Bir araba kazası, ölü adamın vesikalık fotoğrafı; dünya liderlerinin katıldığı bir konferans, Thatcher, Mitterrand ve Nakasone; bilek güreşine tutuşmuş iki irikıyım adam; modern bir pembe dizi, takım elbiseli bir adam kimonolu bir kadının yüzüne çok sert vurup onu yere yıkıyor; bu sahne bir restoranda vuku buluyor – burada yaşandığını asla *tahayyül edemediğim* bir şey.

Avustralyalı konuk hoca "derslerimi ve seminerlerimi" verirken yavaş konuşmamı, tane tane anlatmamı, kelime hazinemi bin kelimeyle sınırlı tutmamı tavsiye etti kibarca. Of, neden geldim buraya? Kyoto'ya gidip huzurlu bir bahçede durmayı isterdim. Tokyo'da bahçe var mı acaba? Kızımı özledim. Buradaki okul kızlarının incecik belleri, hafiften parantez bacakları, yuvarlak elmacıkkemikleri ve gür, uçuşan saçları var. Leziz bir kahvaltı ettim: Pirinç, turşu, miso çorbası, iki dilim soğuk omlet ve kurutulmuş bir balığın ön yarısı.

Roppongi'deki bir sinemada uzun, insanı içine alan bir belgesel; bir dağ köyündeki yaşlı insanlar dosdoğru kameraya bakıp hayatlarından, ailelerinden, işlerinden (kömürcülük, ipekböcekçiliği) ve *savaştan* bahsediyor. Bir sürü siyah beyaz fotoğraf, epey ilginçler. Gençliklerindeki, askerliklerindeki yakışıklı, ağırbaşlı, sevecen yüzleri. Bir adam, alayının Yeni Gine'de silahsız ve erzaksız kaderine terk edildiğini anlattı. Olgunlaşmamış muzları kuma gömmüşler. Dizanteriden ve kötü beslenmeden ölmüşler. Bir tek o hayatta kalmış. "Eve dönmeye utandım. Geminin nereye gittiğini bilmiyordum. Sonra çam ağaçlarını gördüm. 'Tropiklerde çam yoktur. Japonya burası' dedim! *Tadaima*!"* Yaşlı bir kadın köyündeki havai fişek gösterisini, dağın daha aşağısında yaşayan insanların bahçesine gelip gösteriyi oradan izlediğini safiyane bir şiirsellikle aktardı. "Ve en güzeli düşerken dalgalanıp çırpınan bayraklardı. Bazıları kırmızıydı." Bileklerini zarifçe eğip bükerek kırışık ellerine yüzünün önünde pike yaptırdı, aşağı, aşağı, daha aşağı. Bir asker, üstünün ona çok fazla bot cilalattığını anlattı, öyle ki kendi botlarını cilalamaya vakti kalmamış. "'Dilini çıkar' dedi bana. 'Yalayıp temizleyebilirsin.' Yaptım dediğini. Yaladım da yaladım. *Iyyy.* Botlarım gübre içindeydi. Ama çiftçiydim ben, pis gelmediler."

Savaşı kaybetmelerine şaşmamak lazım.

Yağmur yağıyor. Penceremin altındaki barda bahçe sandalyelerini yan yatırdılar.

Okul şapkaları ters çevrilmiş puding kâselerine benzeyen bir grup küçük oğlan kaldırımda itiş kakış oyun oynuyordu. İçlerinden biri geriye bir adım atıp yanlışlıkla ayağıma bastı. Başını kaldırdı, ezik büzük bir ifadeyle öne eğilip "*Sumimasen!*"** dedi.

K bana karşı çok atak davranıyor ama utangaç insanların parlak ve korkutucu espri kalkanını da elden bırakmıyor hiç. Ufak tefek, akıllı ve öfkeli. Sürekli kafasını bir şeylere takıyor. Çok konuşuyor, kendinden bahsetmeyi seviyor. Söz kesiyor, çenesi düşüyor.

---

* Japoncada "Eve geldim" ya da "Ben geldim" anlamında kullanılan, aslen "Hemen şimdi, şu anda" demek olan ifade. (ç. n.)

** (Jap.) Affedersiniz. (ç. n.)

Konuşma sürem için mücadele etmek zorunda kalıyorum. Konudan konuya atlayıp dikkat dağıtma tekniğiyle baş edecek kadar çetin ceviz değilim. Zamanımın büyük kısmını kendine istiyor ve bunu arsızca bekliyor: Yalnız, kendi kendine kalmayı beceremiyor, talepkâr, asabi, depresif. Yazdıklarımı sevdiğini söylüyor. "Şahane" olduklarını söylüyor. Bu tip yorumları asla kabul edemiyorum. Asla kabul EDEMİYORUM veya anlam veremiyorum.

Artık bu lanet romanın tiklerini, zarflarını ve ikileme sıfatlarını *ayıklamak* için iki haftam var.

P yatağına uzanıp ağladı. Bir sanatçı olarak yalnızlığına hayıflanıyordu. "Diğer ressamlarla bir şeyler hakkında konuşabilmek isterdim, erkeklerle, ama çok fazla şey biliyorlar ve bildikleri onca şey konusunda benim ne kadar cahil olduğumu anlayacaklarından adım gibi eminim, beni konuşmaya değer bulmayacaklar." Kendini böyle şarlatan ya da sahtekâr gibi hissedişi benim de çok aşina olduğum bir şey. Öte yandan başka yazarlarla dirsek temasında olmamak bana ıstırap vermiyor. Ondan daha ketumum herhalde. Ben çalışmak için saklanıyorum, konuşacak hiçbir şeyim de yok. Ukalanın tekiyle noktalı virgüller ya da uzun cümleler hakkında konuşmak iyi güzel ama hoşbeşten ibaret.

Vaktiyle bir adam, ayrılmamızdan yıllar sonra, kendi içinde küçük bir mabet kurduğunu, sonra benim içeri girip ortalığı talan ettiğimi söylemişti. O zaman ne demek istediğini hiç anlamamıştım. Ama şimdi, başka bir adamın kendi acılarından düzdüğü küçük mihrabın üzerinde hürmetle süzülmesini, benim de diz çöküp ibadet etmemi istemesini izlerken anlıyorum.

Culture Club geldi şehre. Boy George dümdüz tipli bir çocuk ama gazeteciler onun ne kadar "güzel" olduğundan bahsedip duruyor. Bir iki yıla kalmadan gıdığı çıkar, elleri de büyük, beyaz ve hamur gibi yumuşak, öte yandan sesi muhteşem, söyleşilerinde de hoşuma giden, iyi huylu ve dramatiklikten uzak bir yanı var. Rahatlığı belli belirsiz bir neşeye çalıyor hep, izleyende de aynı etkiyi yaratıyor. Konuştuğunda şapşal şapşal gülesim geliyor.

Evde genel kültür oyunu oynadık. F gitarını çıkarıp her sorunun cevabıyla ilgili bir şarkı uydurdu. Müzik türlerini gülünçleştirip kafiyeler düzerken o kadar akıllı ve yaratıcıydı ki gülme krizlerine girdik.

Bir çocuğun barut yaktığı haberi geldi. Barut patlayıp çocuğun yüzünün derisini yüzmüş.

"Dosyanı okuyor. Bölümlere ayrılsa daha iyi olur diyor."

Evli insanlar neden kaçamak yaparlar: Hayal gücünde tazelenebildiğin mutlu ve gizli bir yerin olunca kendini daha şanslı hissediyorsun. Benim geçmişteki hatam bunu ön ocağa almak ve çabucak pişirmek oldu; altını kapatıp soğumaya bırakmalıydım oysa.

Sydney'ye gitmek isterdim. Arkadaşlarımı ziyaret etmek. G'nin Elizabeth Bay'deki kanepesine yayılmak, *La Cathédrale engloutie*'yi dinlemek, pencereden gemi direklerine bakıp G'ye neden kilisede evlenmek istediğini sormak isterdim. Newtown'da R'nin mutfak dolaplarına yaslanmak, sakin sakin çocuklarıyla ilgilenmesini izlemek, hafif, hızlı, ağırbaşlı sesini, belli belirsiz peltekliğini dinlemek, nadiren, o da ancak bir anlığına görülen o parlak iç dünyasına yakın olmak isterdim. Botanik Bahçeleri'nde yürümek, Opera Binası'nın yumurta kabuklarının parladığını, suyun ve gemilerin ışıldadığını görmek isterdim.

"Hiç arkadaşım yok" diye hıçkıra hıçkıra ağladı P.

Kükredim resmen. "Sen ne DİYORSUN? BİR SÜRÜ arkadaşın var! Gidip görmeye üşeniyorsun sadece! Kalk şu adres defterine bak be!"

"Şimdi bu kulağa çok gerici gelecek ama" diyor K, "bence kadınlar sokakta sigara içmemeli."

"Bence sokakta yemek de yememeliler" diyorum. "Bence *kimse* sokakta yemek yememeli."

F o kadar nadir kıyafet alıyor ki tezgâhtarlara kibar davranma zahmetine giremiyor.

Ama yalan söylemeyi sevmiyorum.

Adamlar bir konteynere sac levhalar yüklüyordu. Yanlarından geçtim, saniyeler sonra muazzam bir gürültü koptu. Koşarak geri döndüm. Levhalar devrilip bir işçinin bacağının alt kısmını konteynerin kenarına sıkıştırmıştı. Adam baş aşağı sarkıyordu, bacağı sıkışmış, dizi bükülmüş, başı, omuzları ve kolları kaldırıma çarmıha gerilmiş gibi yayılmıştı. Tuhaf sesler çıkarıyordu; acı çığlıklar değildi bunlar, hafif, ritmik, giderek kesilen inlemelerdi, sevişen birinin sesleri gibi. İtalyan çalışma arkadaşları bağırıp çağırıyordu. Bir tezgâhtar çıktığı kot pantolon dükkânına geri döndü ambulans çağırmak için. Küçük bir kalabalık toplandı. "Yere yatırın!" diye seslendi bir kadın. Ben yürüyüp uzaklaştım.

Kitabının taslağı üzerine yaptığım yorumlar hakkında, "tıkış tıkış bir odaya esen taze bir meltem gibi" diye yazmış. Benden başkaları ne kadar cömertçe kabul edebiliyor eleştiriyi!

G arayıp kitaptan bahsetti. Sesi çok yakın ve sıcak geliyordu, az önce gülüyormuş gibi. "Hel? Kitaba bayıldım. Güldüm, ağladım, ürperdim, kendime sarıldım."

Gümüş gümüş yağmur yağıyor, gökyüzü doğuya doğru capcanlı bir çifte gökkuşağıyla ışıldıyor, gökkuşağı şişko şişko kavislenmiş. Deli bahar.

"Ona vuruyordum" diyor bardaki adam.

"Nasıl bir vurmak?"

"Duvara çarpıyordum. Elimin tersiyle yüzüne vuruyordum. Böyle şeyler. Sonra sekse dönüyordu bu. Çünkü erkeği şiddete iten kadınlar var. Bu onlara ahlaki bir üstünlük sağlıyor. Şiddet düşkünü, kadın döven bir domuz olduğum için kendimi hırpaladığım onca yıldan sonra beni görmeye gelip, 'Seni sürekli kışkırttığımı, bana vurmaya teşvik ettiğimi anladım, bunu bilmeni istedim' dedi."

"Vay canına. Ne dürüstlük. Peki bunu duyunca kendini nasıl hissettin?"

"*Öfkeli*. Bana bunu yıllar önce söylemediği ve bunca zaman kendimi cezalandırmama göz yumduğu için öfkelendim."

"Belki onun anlaması da bu kadar uzun sürdü. Bence büyüklük yapmış."

Suskunlaşıyor. Bana karmaşık bir bakış atıyor.

M okuldan bir arkadaşını gece yatıya davet ediyor. Birlikte sıradan hayattan apayrı bir âleme dalıyorlar: Erkek ve kadın karakterler, uydurma aksanlar, uçsuz bucaksız fanteziler, kötücül kahkaha krizleri. Dehşet verici bir halleri var.

F'yi seviyorum ve sevinmesini istiyorum. "Hadi bütün bu yapbozu havaya saçıp yere düştüğünde ortaya ne çıkacağına bakalım" diyesim geliyor. Ama o kılı kırk yarmak, alaycı yorumlarda bulunmak, korkunç kişiliğimi tekrar tekrar yermek istiyor. Ona verebileceğim sevgi ve ilgi daha dalındayken kuruyup gidiyor. Unuttuğum bir kitaptan bir cümle: "Canını yaktığımız insanların neşeli olmasını isteriz her zaman."

Yeni anne baba olmuş çiftin ziyareti. Anne devasa memeleriyle bebeği emziriyor, öyle büyükler ki kadın bir yere uzanıp bebeği minik bir dağcı gibi göğsüne karınüstü yatırmak zorunda kalıyor.

Kübalı yazar Guillermo Cabrera Infante yazarın yazabildiği için değil, dinleyebildiği için önemli olduğunu söylüyor. İşi, "firardaki insan sesini yakalamak".

Seks azalıp bitiyor ve insan doğru kişiyi seçmişse seksin bıraktığı boşluğu başka bir şey dolduruyor. Belki bir gün bunu okuyup *acı kahkahalar* atarım.

Kütüphanede Rilke'nin *Duiono Ağıtları*'nın üç çevirisiyle oturdum. Çevirmen dediğin şey bir sahtekâr güruhu, hem kibirliler hem de ilgi düşkünü. İmkânsız bir meslek. Bu yüzden metnin orijinalinde bir kelimeden ötekine tökezledim sözlüksüz. Hayal kırıklığından hüngür hüngür ağlayasım geldi. Kullanılmaya kullanılmaya çarçur olmuş vaktiyle bildiğim onca şey.

Öğle yemeği masasındaki yabancı: "Dün kocam beni terk etti. Evlilik yıl dönümümüzde gelip hayatında bir ailenin sorumluluğunu almak istemediği bir safhaya geçtiğini söyledi. Biraz sakinleştirici aldım da. O yüzden şarap içmiyorum." Büyük oğlu yatağından çıkmamış, sonra da annesine "Nerede yanlış yaptım?" diye sormuş. Küçük oğlan odasında on beş dakika ağlamış, sonra çıkıp "İskambil oynayalım mı?" demiş. Sakinleştiriciler yüzündendir belki ama kadının serinkanlılığı beni ürpertti. Yanına oturdum, o konuşurken yüzünü büyük bir dikkat ve merakla süzdüğümün farkındaydım. Çok hoş kadındı, göz çukurları derindi. "Kapı gibi kadınım ben" dedi. "Atlatırım."

Şeker dükkânında küçük bir kız gördüm bugün. Yedi yaşlarında. Gümüşe çalan sarı saçları iki yandan toplanmıştı. Kotunu dizine kadar kıvırmıştı, bacakları ve ayakları olağanüstüydü. Baldırları bir dansçınınki kadar gelişkin ve ince, kasları belirgin, neredeyse köşeliydi. Ablasıyla birlikte hoplayıp zıplıyordu. Masanın altında seke seke kırıntı arayan bir kuşun peşinde emekledi. Bacaklarında ve yüksek kavisli ayaklarında insanın yüreğini burkan bir kuvvet vardı.

Anne, babaya gidip dondurma almasını söylüyor. Adam gitmek üzere dönüyor, sonra yüzünde hoşnutsuz bir ifadeyle karısına çıkışıyor. "Sen git. Ben senin cüzdanını tutarken kendimi aptal gibi hissediyorum."

"Evlilik bir nevi... mistik bir birlik" dedi yeni baba olan şahıs. "Sen artık sadece sen olmuyorsun." Mistik birlik. Ona boş boş bakıyorum. Beyanın büyüklüğü, teolojik ifade, masaya gelişigüzel bırakılıyor öyle. Ben hayatımda hiç ama hiç böyle bir şey hissetmedim, hissedeceğimi de sanmam. R gibi ben de "işin sonunda geride sadece sen kalıyorsun" diye düşünüyorum.

Gazeteden röportaj için gelen kadın, genç, zeki ve güzel, saçı da kapkalın bir örgü, "asi" olmadığım için hayal kırıklığına uğramış gibiydi. "Mesaj kaygınız var mıydı?" diye sordu. "Orta sınıf değerlerini eleştirmek miydi amacınız?" "Yok. Bir hikâyeyi elimden gelen en iyi şekilde anlatmaya çalışıyordum sadece."

Genç erkek fotoğrafçı: "Hadi bakalım. Kocaman gülümseyin. Kocaman gülümsemeleri çok seviyoruz burada."

"Lütfen benden gülümsememi istemeyin."

"Ama gergin görünüyorsunuz."

"Gerginim zaten. Ben gergin bir insanım."

Ofis penceresinin baktığı avluda tavuskuşları çiftleşme hazırlıkları gibi görünen bir çalışmaya giriyor: Erkek muhteşem kuyruğunu kaldırıp geziniyor, kuyruğunu öne doğru geriyor, başının üzerinde kıvırıyor, sonra Brezilyalı bir drag queen edasıyla eğiliyor, dönüyor, kabarıyor. Oraya koşup botumun burnunu kuşun kabarık götüne geçirmek için güçlü bir istek duyuyorum.

Büyük parkta birlikte bisiklete bindik. Her yerde bahar çiçekleri, öbek öbek frezyalar, şaşırtıcı bir şekilde her yeri saran koyu kırmızı, *kıpkırmızı* saplı kangurupençeleri. Bir tepede nehrin üst kısmından bize doğru gelen kocaman bir yağmur bulutu gördüm. Yağmur birden bastırdı ve bizimki bisikletten düşüverdi, çimlerin üstüne serildi yavaşça ve zarifçe. Otlar düşüşün etkisini hafifletti. Bardaktan boşanırcasına yağıyordu, gülmekten iki büklüm olduk. O kadar çok güldü ki ayağa kalkacak mecali kalmadı. Avuçlarını uyluklarına dayayıp dizlerinin üstünde durdu öylece.

"Gönderdiğin bütün mektupları yaktım" dedi. "Kartpostallar patladı. Bana manidar geldi bu."

İlk öğrenci: "Bu bir klişe."

İkinci öğrenci: "*Bilerek* koydum onu oraya! İnsanları *yanlış yönlendirmek* için."

Acayip çift akşam yemeği davetine geç geldi. Kadın resmigeçitte yürür gibi girdi içeri, çenesi havada, dişleri ortada. Sıska bacakları, dizlerine ancak gelen kısa bir elbisesi vardı. Masaya oturmasıyla birlikte kocasına –kendi bacakları ne kadar çırpıysa kocasınınkiler o kadar kalındı– "Dougal, arabaya gidip çantamı getirir misin?" diye sordu. Adam istifini bozmadı. Hepimiz ona baktık. "Bulamam ki" dedi suratı beş karış. "Öf, bir koşu git getir işte" dedi kadın bir çocuğun itirazını savar gibi. Adam da bir koşu gitti. Kadın dingin

bir böbürgenlikle konuşuyordu: "Pek çok insandan daha fazla şey biliyorsam sebebi eskiden hizmetçilerimizin olması, bir de uşağımız vardı, genç bir çocuk; ayrıca çok kitap okudum." Yemek boyunca kocasına yol yordam öğretip durdu: "Dougal. Peçeteni kemerine sıkıştır, böylece habire düşürüp aramazsın. Böyle daha iyi." Uyumamak için uğraştım saatlerce, sorular sorup durdum. Akşamın sonlarına doğru kocası bana döndü: "Ee, senin olayın ne?" Çok sakin bir şekilde, "Neden benimle böyle konuşuyorsunuz? Bu soruya nasıl cevap vereceğimi bilmiyorum" diyerek kendimi şaşırttım. Anında geri bastı. Golfe başladığını ve gün ağarırken kendi kendine golf oynadığını anlattı.

Eduard Limonov *It's Me, Eddie*'de, otuzunda bir kadından "yaşlanıyor" diye bahsediyor, "ömrünün sonbaharında."

Elizabeth Jolley Toronto Festivali'nin onu yerleştirdiği devasa otelden bahsetti: "İlk gece banyoda beyaz bir çiçek vardı. İkinci gece kırmızı bir çiçek. Böyle bir şey benim yaşımda bir kadına yapıldığında boşa gidiyor elbette."

"Tatlı adam, değil mi?"

"Öyle. Çok şirin. Ama bu kadar cehalet? İnsan raviolinin ne demek olduğunu bilmez mi yahu?"

Bu akşam dersten sonra güzel sanatlar binasından çıkınca Swan Nehri'nden yükselen soluk turuncu, dev gibi bir ay buldum karşımda. O kadar büyüktü ki ne olduğunu anlayamadım bir an. Sonra gelip geçen insanlara şöyle bağırasım geldi: "Neden hepimiz durup aya bakmıyoruz aval aval? Diz çöküp dua etmiyoruz ya da?"

Uzun, yumuşak, koyu renk saçlarını tarakla kulaklarının ve şakaklarının gerisine tutturmuştu, başta yüzünde makyaj var sandım; akşamın ilerleyen saatlerinde muhabbete koyulunca yanıma oturdu, yüzüne bir şey sürmediğini, cildinin mükemmel olduğunu gördüm. Hoşlandım kadından. İncecikti, vatkalı, kobalt mavisi bir kazak giymişti. Dalgın bir anında kazağının sol kolunu dirseğine kadar sıyırdı. Bu hareketi onu daha az mükemmel gösterdi; güzelliği beni püskürtmez oldu. Konuşurken tatlı yüzüne baktım mutlu mesut.

"Bazı insanlar Hıristiyandır" dedi J, "bazıları ateisttir, bazıları agnostik, bazıları da bu konuda bocalayıp acı çeker sürekli. Bunlar alt-Hıristiyanlardır. Bence sen onlardansın."

Ev: Zevkler konusunda bir belirsizlik, kararsızlık söz konusu, biraz tıkış tıkış, mobilyalar içinde bulundukları oda için tam doğru şekle sahip değil; ama hoş, aydınlık ve temiz. Bir evim olsaydı eşyaları başımdan atardım hep.

Benden on yaş büyük eşcinsel bir adam: "Annemle babam bize duygularımızı göstermememiz gerektiğini öğretmek için epey uğraştı; duygularımız can sıkıcıymış, insanlara yük olur, başlarını ağrıtırmış. Bu dersi o kadar iyi belledim ki yetişkin hayatımda kendimi insanların onlara ihtiyacım olmadığını düşündükleri için beni terk ettikleri bir noktada buldum."

Akşam yemeğinde cerrah bana niçin kâğıt kalem yerine diktafon ya da kelime işlemci kullanmadığımı sordu. "Neden öyle yapayım?" "Çünkü daha hızlı ve verimli olur." "Ama bu benim hayatımın işi. Acelem yok ki." Bu cevabı verdiğimi duyunca şaşırdım.

Piyano çalarken aklımdan bir sürü asil ve cömert düşünce geçiyor. Ahlaki düşünceler. Gerçekte *yaptıklarımı* düzeltecek şeyler. Hayatım boyunca insanları incitip durdum. Tanıdığım herkese sorasım var: Ahlaki kararlarınızı neye istinaden veriyorsunuz? Ne diyeceklerini biliyorum: "Sen istediğini alma konusunda becerikliydin hep." Ama artık yapamıyorum, hoşuma da gitmiyor.

Kanepenin arkasında kalan yerde bir sürü eski püskü yelpaze bulduğum bir rüya. Hepsi fildişinden yapılmıştı ve kıymetli oldukları belliydi. Teker teker elime aldım. Ağır, pürüzsüz ve çok güzellerdi. İçlerinden birinin o kadar çok çıtası vardı, o kadar çok katlıydı ki tam açamadım: Açınca tam daire olacaktı sanki, yelpaze şeklinde değil gibiydi; doluluğunun altından kalkamadım. Bir ötekinin de çok az çıtası vardı, taş çatlasa iki ya da üç ve birbirleriyle bağları öyle gevşekti ki insanın elinde dağılıveriyordu bir anahtarlığa bağlı anahtarlar gibi.

"Yelpaze neyi temsil ediyor olabilir?" diye sordum ev sahibeme. Biraz telaşa kapılmış gibi göründü: "Temiz hava olabilir mi?"

Uygar gündelik çalışma hayatıyla birlikte var olabilecek yegâne tutkulu sevgi çocuklarımıza duyduğumuz sevgi. Diğer türlü tutku ya deliliğini kaybedip başka bir şeye dönüşüyor ya da her şeyi havaya uçurup yerle bir ediyor.

Kapıyı açtım. Gelen üniversite hocasıydı. O haftalık işimin karşılığı olan çeki verip hiçbir girizgâh yapmadan, "*Speed* ne?" dedi. Oğlu Sydney'den arayıp "eve dönüş bileti" için para istemiş. Yirmilerinde, sıska, yakışıklı oğlanın fotoğrafını gösterdi, üstünde modaya uygun paçavralar, saçları jöleli, köklerinden çekiştirilmiş gibi görünüyor. Javo* sağ olsun. Benim kızım bunda hiçbir romantizm görmez.

"Söylemeden geçmeyeyim, kitabının prova baskısını okudum" dedi konuk yazar. "Brendan'ın evinde vardı. Dert etmeyeceğini söyledi." Gayri ciddi, umursamaz bir tonla ekledi: "Bayağı keyif aldım."

Bunu mu hissettin sadece? Bu kadar mı sahiden?

K'nin verdiği çizim kalemleriyle rapidoların sınırlarını anlamaya başladım: Çok katılar, çizgi hiç değişmiyor. Divitle çizgi incelip kalınlaşıyor, kıvrımlanıyor, çizgili kazak çizmek müthiş zevk veriyor.

Çiçeği burnunda anne baba ev taşıyordu, ben de işin bir ucundan tutmaya gittim. Koli ve kutu taşımalarına yardım ettim bir saat kadar. Sonunda, "Ben kaçayım artık" dedim. Adam çözemediğim bir ifadeyle baktı bana. Yüzü bembeyaz kesilmiş, hatta gerilmişti. "Gelmen bile delilikti" dedi. "Neden bu kadar uzun kaldığını da anlamadım zaten." Eve dönerken ağladım.

"Mektuplarımı aldın mı?"

"Aldım. Zamanlama sorunu işte. Mektuplara ihtiyacım varken gelmediler, geldiklerinde ihtiyacım kalmamıştı artık."

---

* Garner'ın ilk romanı *Monkey Grip*'in uyuşturucu bağımlısı ana karakterlerinden biri. (ç. n.)

Yol kenarındaki tesiste yemekler tam öyle bir yerden beklenecek türdendi, beğendim. Fındıklı *sundae* istedim. "Sosu neli olsun?" diye sordu fersiz garson kız. "Çikolata" diye fısıldadım, mutlulukla dolup taşarak.

Dışarı çıkardım ama motelin etrafında başıboş gezen iri bir Alman kurdu var, o kıvrak, düşük sırtlı yürüyüşüyle dolanıp duruyor. Önce boğuk havlamaları duydum, sonra pencereden bakıp köpeği gördüm; havuz çitlerinin önünde dingo gibi poz veriyor, arka ayaklarından birine çok basmamaya çalışıp tasmasını peşinden sürüklüyordu.

Elizabeth Jolley'nin hikâyelerinden biri şöyle başlıyor: "Her küçük kentin kendine has bir güzelliği var." Her lanet motelin de öyle. Küçücük oda, göçük yatak; ama uzanıp, mandalı çevirip banyo penceresini araladığımda karşımda güneşli bir sabah ve bütün cehaletimle buğday olduğunu sandığım otlarla kaplı koca bir çayır buluyorum. Buğday değilse de sarı bir şey.

Mektubumu baştan okuduğumda bir sayfayı çevirirken mürekkebi dağıttığımı gördüm, hem de öyle bir noktadaydı ki bunu gözyaşı lekesi sanabilirdi pekâlâ. Of, hayır ya. Çöpe attım.

"Her şeyi bırakıp benimle kaç desem" dedi K, "kaçmazsın, değil mi?"

(*Kadın başını öne eğer*) "Kaçmam. Ama eskiden olsa kaçardım."

"Ne değişti?"

"Düşünmeye başladım."

Peter Handke'nin defterleri, *The Weight of the World*. Gözlemlerinin minikliğinden yoğun bir haz alıyorum. Aslında gözlemden ziyade anların arasındaki kavşaklar bunlar. Okurken hiç de deli, hatta tuhaf bile değilmişim gibi hissediyorum. Kendimi güçlenmiş hissediyorum, *kendime özel*, yüreklenmiş. Çok küçük şeylerin kıymetini hissediyorum. Zihninin tüm tertibine aşinayım.

Indira Gandhi öldürülmüş.

"Onda hedefi tutturmuşlar ama Maggie'yi ıskaladılar" dedi F.

"Kıl payıyla."

"Dişlerini fırçalamayı saniye farkıyla önce bitirmiş."

"Çünkü salaklar bombalarla oynayıp duruyor" dedim. "Silah çok daha garanti."

Sanki profesyonelmişiz ya da böyle eylemlere girişmeyi biz de düşünmüşüz gibi.

P bisikletini bana doğru sürdü çimenlerin üstünde. Gömleği çimenle aynı renkteydi, bisikletinin sepetiyse papatyalarla. Bahar gelmişti.

İnsanlar içki içtiğinde tatları oduna benziyor.

Genç bir adam sokakta hoş, sözsüz bir şarkı mırıldanıyor: "Dada-*da*-da-*da*dadad*a*." Bu sesleri kâğıda dökerken bir anı patlaması yaşıyorum – yazmayı öğretilmenin anısı. Manifold Heights Devlet Okulu. Eski bina canlanıyor hayalimde. Nesnel karşılığı dadadadadadadada'nın harfleri kıvır kıvır kıvır hareketi.

F'yi güldürmeyi seviyorum. Otuz iki diş güldüğünde yüzü nasıl da yakışıklı görünüyor.

"'Daha uzun yıllar yaşamanı istiyorum.' Böyle demesi beni sevindirdi. Aydınlık, saf, dostane bir geceydi, baştan sona makul." – Peter Handke, *The Weight of the World*

"*Faut pas contraire les fous.*"* Fransız karikatürlerinde delileri şapka niyetine huni takmış olarak çiziyorlar.

"Sence dünyada Bach sevmeyen var mıdır?"

Omuz silkip fincanına demli çay dolduruyor. "Bilmem. Su içmeyi sevmemek gibi bir şey olur bu."

İngilizce öğretmeninin tayini İç Moğolistan'a çıktığında koca bir bavul dolusu ped ve tampon almış yanına –"Orada kadınlar altlarına bez parçaları sokuşturuyor, kırsaldalarsa yaprak"– ama menopoza girmiş ve bir daha regl olmamış hiç.

---

* (Fr.) Deliye karşı çıkılmaz. (ç. n.)

"Yazmak: Güvendeyim yeniden." – Peter Handke. Kendisine karşı benim kendime karşı hiç olmadığım kadar gaddar. Bu defterde daha hakiki olmam için bana ilham veriyor. Ama zor, çünkü bir şey saklıyorum hep, ya kendimden ya da bugün veya günün birinde bunu bir ihtimal okuyacak ve hakkımda daha kötü düşünmeye meyledecek birinden.

K otelin birinden arıyor, sesi ağlamaktan boğuklaşmış, tanımadığım bir arkadaşının kendini öldürdüğünü söylüyor. Hapla. "Her şeyi önceden düşünmüş. Kız arkadaşına hafta sonunda gitmesini, kendisinin çalışacağını söylemiş; işyerinde görünmeyince insanlar evine gitmiş, kapıyı açan olmamış, arabası da yerinde değilmiş. Bir iki gün sonra kapıyı zorlayıp girmişler. Cesedini bulmuşlar." Ağlıyordu, ben de ağladım. "Yakın arkadaş değildik. Ama tanıdığım saf insanlardan biriydi. Suçlulardan değildi. Hep kirliler, kabuklular hayatta kalıyor."

Ertesi gün arayıp bana iki tane Exacto marka pamuklu kazak aldığını söylüyor.

HG: (*Düşünüyor*) Exacto kazaklarından nefret ediyorum, üstelik pamuklu da değiller. (*Konuşuyor*) "Ne güzel bir sürpriz, teşekkür ederim."

Kendimden iğreniyorum.

Bahçıvan bana ölmeden önce Sissinghurst'ü görmem gerektiğini söylüyor.

Soruyorum: "Neden Avustralya'daki bahçeler o kadar harika olamıyor?"

"Çünkü biz düz çizgilere inanmıyoruz."

Handke: "Sanatı, düşüşümü durduracak bir paraşüt gibi görüyordum."

Dün gece ışığı söndürüp yatağımda uzandım. Sıcak bir geceydi. Uyanıktım. Yüksek sesle, "İnsanların sevilmeye ihtiyacı vardır" dediğimi hatırlıyorum. Ellerimin yan yana durduğunu gördüm, kenetledim onları. Sonra Rabbin Duası'nı okudum, çok yavaş, bir ayetten sonra ötekini hatırlayıp hatırlamayacağımı bilmeden. Sona geldiğimde kendimi daha iyi hissediyordum, bu yüzden başa dönüp tekrar okudum.

Her ifadenin gündelik hayatımda neye denk düştüğünü düşünmeye çalıştım. "Bize karşı suç işleyenleri bağışladığımız gibi sen de bizim suçlarımızı bağışla." F'yi, öfkemi, haşinliğimi düşündüm. Sağlam durmanın, kendimi nefrete sığınarak kurtarmaya çalışmamanın daha iyi olacağını düşündüm. Bu sabah, duayı hatırlayınca faydalı bir şey keşfetmişim gibi geldi. Bir teknik.

K iki sıra mezarın arasında, yabani otların bürüdüğü dar bir patikada önümden yürüyordu. "Bazen Hıristiyan mı olsam diye düşünüyorum" dedim ensesine.

Sağ omzunun üstünde yüzü beliriyor, yavaş, kararlı ve dramatik bir hareket. Bana baka baka yürümeye devam ediyor. Bakışı, nasıl desem? Biraz komiklik peşinde, "Hadi ama, yeme beni" der gibi. Ama sofistikasyonunun pek gizleyemediği bir inanamazlık da var.

Gülüyorum. "Yedin ama." Anında savunmaya geçtim.

İnsanlar birbirlerinin ciddi ikilemlerine, mesela yemek zevklerine duydukları kadar saygı duymuyorlar.

Sabah, banyo aynasında. "Nasıl bu kadar güzel bir kızım oldu benim? Hem de ben bu kadar sıradanken?" "He-len!" (Islak perçemini tek gözüne doğru dikkatle tarıyor bu esnada.)

Gizli saklılığa sürüklenmişim gibi hissediyor ve bundan nefret ediyorum; bunu ben istemedim, bence yanlış ve beni korkunç mutsuz ediyor. *Acılaşmaktan* ölümüne korkuyorum. *Tonuma* dikkat etmeliyim. Ve bütün acılar anında SONA ERMEK zorundaymış gibi konuşmamalıyım.

İnsanlar intihar eden kişinin cenazesine bakmaya geldiklerinde kız kardeşi, "Aynı şeyi tekrar tekrar yaşamak zorunda kalacağını bilmiyor mu?" dedi. İntihardan caydırma vasıtası olarak reenkarnasyon fikri.

Pratisyen hekim bana fazla zayıf olduğumu söyledi. *Milkshake* içmeliyimişim, yoksa buruşurmuşum. "Buruştum zaten" dedim.

Ablamın zarif elbisesi ve gri botları, babamla ilgili tespit ve görüşlerini zekice, bir çırpıda toplaması: "*Bu yüzden* durmadan yeni evler alıp annemi oradan oraya sürüklüyor herhalde: Hiçbir yerde

kendisinin dahil olamayacağı arkadaşlıklar kuracak kadar uzun süre kalmasını istemiyor. Annesi ölmüş. Kızları büyüyüp evden gitmiş. Ablası desen, onu da kaybetmiş..." O parçaları birleştirdikçe dehşet içinde birbirimize bakakaldık.

Bir arkadaşımdan gelen mektup. "Sevgili Helen" diyor. Eğer *bu adam* beni seviyorsa o kadar da korkunç bir canavar değilimdir herhalde.

Sinemaya giderken, "Benzin almam lazım" dedi T. Filmden sonra, ki nefret edip film bitmeden çıktık, Nepean Otobanı'nda yol almaya başladık. Benzin meselesi geldi aklıma ama üstten konuşuyormuş gibi olmamak için bir şey demedim. St. Kilda'nın yarısında benzinimiz bitti. En yakın benzincinin nerede olduğunu sormak için yolun karşısındaki hamburgerciye gittik. *Hamburger aldık.* Akşamın erken saatleriydi, hava aydınlıktı hâlâ. Yunan kadın etin üstüne limon sıktı. Tadı nefisti. Bidonu benzinciye taşıdık, yürürken hamburgerlerimizi yiyip mutlu mesut sohbet ettik. Bidonu doldurduk, gerisingeri arabaya taşıdık, yapmamız gerekenleri yaptık ve eve döndük sakin sakin.

J'nin mektubuna cevap yazdım. "'Bir şey bana doğru geliyor coşkuyla.' Tanrı olduğunu sanmıyorum. Bir tür güç ve bu güç benim içimde, gelişini bir senedir, belki daha uzun bir süredir hissediyorum ve şimdi *kudretini* de hissediyorum, muazzam bir iyiliğin gücü, beni şeylerin birliğine bağlayacak, rüyalarım yoluyla geliyor, yapmam gereken şey ortalığı temizlemek ki bir engele çarpmasın." O da sabırla cevap yazdı: "Diriltilmek insanın canını acıtır."

Yaşam savaşı veriyormuş gibi hissediyorum kendimi. Tamire verdiğim bir ayakkabıyı almak için Rathdowne Street'ten inerken boğazımda kocaman, canımı acıtan bir düğüm var. Abidevi bir ahlaki mücadele içindeyim. Tanrı'yla pazarlık etmeye mi çalışıyorum? Bu yeterince iyi değil. Kapısını çalıp konuşabileceğim akıllı, bilge birini düşünmeye çalışıyorum. Aklıma isimler geliyor ama hiçbiri işime yaramaz. Her yerim ağrıyor, sürekli. Kanıyorum da. Kaslarım taş kesildi. Fallop tüplerim acılar içinde. Sol başparmağımın eklemi şişti, sızlıyor. Dün o kadar mutsuzdum ki şöyle düşündüm: Belki de ben delirmeye mahkûm insanlardanımdır. Baktığım şeylerin hiçbirinde anlam yoktu. Gökyüzü bulutlarla donuktu.

Seninle bir dramı sonuna kadar oynayacak birini bulmak zordur belki de, kan dökmeler başlamadan önce sahneden inmeyecek birini.

"Restoranlarda çenem düştüğünde" diye cıvıldadı U, "kızlarım gitgide uzaklaşıp aristokrat kesiliyorlar."

Okul tatil, M şifayı kapıyor. Yatağıma yatırıp yüzünü "iyice hoş bir tüyle" gıdıklıyorum uyuyakalana kadar. Sonra yanına uzanıp uykuya dalana kadar Jung okuyorum ben de, tam o anda telefon çalıyor.

K bu iş bittiği için kendini "somurtuk" hissettiğini söylüyor. Ben de tutmuş kırık kalpleri ve deliliği düşünüyorum!

F ile M dün gece iskambil oynarken öyle azılı bir rekabete tutuştular ki onlarla aynı odada olmak sinirlerimi bozdu. Ama yanlarında olmak hoşuma da gitti: Onlar yataktaydı, ben masada oturmuş mektup yazıyordum, kasetçalarda bir radyo programından kaydedilmiş gospel müzikleri çalıyordu. Oda ışık, gürültü, kahkaha ve oyunun kavga kıyametiyle doluydu, kendim oradayken kafamın başka yerde olmasına izin vardı. Şarkıcı şarkı aralarında kendisiyle ilgili ufak bir açıklama yaptı: "Ben İsa'ya inanıyorum. Kendimi epey kaptırdım hatta." İskambilciler kafalarını kaldırıp yüzlerini buruşturdular ama ben dinlemeye devam ettim. "Tanrı'ya inanıyor musun Herbert?" diye yazdım bir mektubun sonuna. Bir film için müthiş bir açılış sahnesi olabilirdi. Çok fazla şey olup bitiyor.

Sabahın beşi. Hava pembe, ay ezilip büzülmüş gibi ve soluk. Doğudan gelen hafif, sabit bir rüzgâr esiyor sokakta.

Kafam patlayacak sandım, o kadar sorgu ve gözlem altında hissettim kendimi. Kafamı duvara vurdum. O ağladı, saçlarını yoldu, ellerinin içiyle alnına vurdu.

Düğünde papaz yardımcısı bütün samimiyetiyle İsa'yı yeni evlenen çiftin evinde kalmaya davet ettiğinde bir sıra insanın kıs kıs güldüğünü gördüm. Sonra Korintlilerden *sevgi nedir* konulu pasaj.

Ne harika – ama bahse girerim bunları kendi romantik ve cinsel tutkularına övgü gibi görüyorlardır.

Rüyamda eski evimize gittiğimi gördüm, bir de baktım ki ön kapıya giden kısa patikanın ortalarına doğru yüksek, kavisli, klasik, güzel bir kemer yapılmış. Güllerin sarmasıymış yapılma amacı, güçlü ve eğri büğrü dallar halihazırda oradaydı, çiçek ve yapraklardansa eser yoktu henüz.

Hayatın en büyük zevklerinden biri: Yeni uç koymuşken dolma-kalemimi kullanmak.

Kumsalda güzel bir Weimaraner ölü bir kuş bulmuş paramparça ediyor, ağız dolusu kuş tüyü tükürüp duruyordu. Fitzroy Street'ten vasat bir *fish and chips* aldık, kapalı bir dükkânın kapı eşiğinde tüylerimiz ürpere ürpere yedik.

"Neyin var?" diye soruyor M.

"Çaresiz bir aşk."

"Of, kitap cümleleri bunlar. Hangisini daha çok seviyorsun?"

"O iş o kadar basit değil."

"Tamam ama *hangisini*?"

"Gerçekten o kadar basit değil."

"Çok aptalca. Okuduğum aşklı meşkli çizgi romanlara benziyor."

Yaşlı Vietnamlı adam komünizm karşıtı bir acılık saçıyordu. Fransızlar gelmeden önce Vietnam toplumunda sınıf filan olmadığını söyledi. Bir de üstüne krallardan, prens ve düklerden söz etmeye başlayınca hiç inanasım gelmedi.

Kafenin arkalarına doğru bir masaya oturmuş maden sularını içiyorlardı, uzun boylu, sarışın, hayatın iyi davrandığı iki tip. Bana takılarını gösterdiler: Kadının yüzükleri, biri pırlantalı; adamın Rus yüzüğü, birbirine girmiş üç halka; kadının inci küpeleri, adamın siyah ve altın saati, kadının iki sıra inci kolyesi. Bu naif gösteri içime dokundu, gözlerimi doldurdu. Ama sonra sevdiğim birinden kırıcı bir şekilde bahsettiler ve bütün sempatimi kaybettim.

1985

"Sen odama mı girdin?"
"Yo. Alt kattaydım."
"Kavgamızı mı dinliyordun?"
"Evet."
"Neredeydin?"
"Merdivenlerin altındaydım, telefonun orada."
"Hepsini duydun mu?"
"Evet."
(*El ağızda*) "Korkunç muydum peki?"
Kıs kıs gülüyor.

Bir kamyonetin kasasında bulunmuş iki ölü beden. Çürüyen cesetler. Kız. Onu tanıyorum. Bu gerçeği sadece düşünsel olarak kavrayabiliyorum, başka türlüsü imkânsız geliyor.

"Çocuklarının başına korkunç şeyler gelmiş insanların etrafında camdan bir duvar oluyor sanki" dedi U. "Sıradan insanlar bir daha onlara asla temas edemiyor."

Oturup benim yaşımda ya da daha genç ölen tanıdıklarımın listesini yaptım. On beş kişiler. Ve daha sadece kırk iki yaşındayım.

SBS'de Sergei Bondarchuk'un *Savaş ve Barış*'ı. Tolstoy'un karakterlerinin bir anlığına her şeyi yanlış anladığı sahneler: Prens Andrey karısı doğumdayken yatak odasının dışında bekler, bir bebek ağlaması duyar ve der ki, "Buraya kim niye bebek getirmiş yahu?"

Borodino Muharebesi'nden sonra yaralı halde yatıyordur, yanındaki adamın bacağı kesilirken çıkardığı hıçkırık seslerini duyar; onun nefret ettiği, Nataşa'yla kaçmaya çalışan Kuragin olduğunu anladığında: "Aa, bu adamın burada ne işi var?" Bütün bunlara ağlarken kamyonet kasasındaki iki çocuğu, dövülmelerini, vurulmalarını düşünüp durdum. Cenazeleri yarın.

"Genellikle" dedi çiçek dolu iki tabutun yanındaki papaz, "ölen kişi yaşlıysa cenazede beyaz cübbe giyerim. Bugün hiç cübbe giymemeye karar veriyordum az kalsın." Sesi titriyordu. "Ama sonra kırmızı giyinmeye karar verdim. Kırmızı hayat dolu bir renktir. Şahadetin rengidir."

Adamların tabutları taşıyışı: Boşta kalan kolunu bir sonrakinin beline attı her biri – şefkatli, erkekçe bir yoldaşlık jesti.

Cenazeden sonraki taziye toplanmasında kızın üvey babası arkadaşlarıyla ayakta dikiliyordu. Eski hikâyeler anlatıp birbirimizi güldürüyorduk. Adam bir ara eliyle yüzünü kapatıp sessiz sedasız ağladı, yanaklarından yaşlar döküldü. Tek kolumla sarıldım. Hemen sonra elini yüzünden çekip sohbetteki yerini aldı yeniden.

Hikâyemin ilk taslağını gözden geçirdim ve sarpa sardığı noktayı hemen gördüm. Eleştirel aygıtımın işler halde olduğunu görmek beni çok memnun etti.

İyi giden bir şey yazdım mı masadan kalkasım geliyor. Odadan çıkıyorum, dükkâna yürüyorum, bir kahve içiyorum. Üzerine bir şey kurabileceğim sağlam bir temelim olmasının güveniyle geri döndüğümde son cümleyi baştan okuyorum ve *hatırladığımdan da iyi* olduğunu düşünüyorum.

Paris'teki P'yi aradım ve vajinal enfeksiyonu hakkında 29,30 dolar değerinde bilgi aldım.

Roland Barthes'tan kısa bir yazı okudum, Fransızcasından. Proust'un *Kayıp Zamanın İzinde*'yi yazmak için düşünce ve davranışlarını değiştirmiş olması gerektiğini tahmin ediyor. İnsanların Barthes'ı

neden sevdiğini şimdi anladım. Tonu cana yakın, basit konularla barışık, pek çok insanın bunları daha önce birileri düşünmüştür diye üzerinde durmaya değer görmeyeceği şeyler söylüyor. Meseleyi gerçekten, kimseyi etkilemeye çalışmadan ele alıyor. Baştan aşağı büyüleyici, dolambaçsız ve okurla yoldaş gibi.

Aklımda hâlâ "gizli bir hayat" var. Ama kimin yok ki? Ve bu sadece kendi başıma dert açmak istediğimde dert oluyor bana. Böyle zamanlarda elimin altında ne varsa onu kullanıyorum.

Orman yangınları. Kilmore'da üç kişi yanarak can verdi. Cehennem ağzı gibi günlerden biri, insanın derisini saniyeler içinde kurutan bir hava, kuzey rüzgârı. Çirkin, donuk sarı bir ışık. Akşam yemeğimizi yemek için bahçeye kurulduğumuzda rüzgâr dindi ve serinlik çöktü. Ama pul pul küller yağdı gökten, kıyafetlerimizde ve tabaklarımızda birikti.

İki Truffaut filmi izledim: *La Peau douce* ve *Baisers volés*. En iyi becerdiği şeylerden biri kaçıklarla küçük karşılaşmalar. Doinel'in merdivenlerde karşılaştığı, ona bir TV kanalının senaryolarını kabul ettiğiyle ilgili bariz yalanlar sıralayan eski öğrenci arkadaşı. Kadın kahramana yaklaşıp aşkını ilan eden, hayatının geri kalanını yanında geçirmeye kararlı olduğunu söyleyen, sonra omzunun üstünden "*Je suis très heureux*"* diye diye giden krem rengi yağmurluklu yabancı. Kız Doinel'e, "*Il est complètement fou, ce type-là*"** diyor. Filmdeki son replik bu. *Vay canına.*

Ondan haber almayalı on sene olmuştu, şimdi birden Sydney'den arayıp annesinin pankreas kanseri olduğunu söyledi. Bir sene ömrü kalmış. Kadın kapıyı açtığında gözüme ufacık ve çok daha genç göründü, daha önce hiç boyasız görmediğim yüzü yumuşayıp sosyal maskesini kaybetmiş gibiydi sanki. Sarıldık, o ağladı. Beni odasına götürüp yatağına oturttu ve yıllar önce bir indirimden alıp doğacak torunları için sakladığı bebek kıyafetlerinden bahsetmeye başladı çabuk çabuk. Oğlunun kıyafetlerin nerede olduğunu bilmesini is-

---

* (Fr.) Çok mutluyum. (ç. n.)

** (Fr.) Bu adam düpedüz deli. (ç. n.)

tiyormuş ileride lazım olur diye. "Ne zamandır severiz birbirimizi, değil mi?" dedi. Onu onun beni sevdiğinden çok daha az sevdiğimi, muhtemelen bu yaşlı kadının oğlunun geçmişiyle ilgili kaybetmek istemediği bir şeyi temsil ettiğimi anlayıp şaşırdım. O gece rüyama girdi. Kafasını elbisemin içine sokup memelerimi emmeye başladı, bir birini bir ötekini.

B ile Carlton Havuzu'na gittiğimizde, sitelerde oturan çok genç kızların Afrikalı bir adamın üstüne saldırdığını gördük. Kızlardan korktuk resmen.

Çimenlik alanda, ergenlikten henüz tam çıkmamış bu grup etrafa rahatsız edici ölçüde erotik bir hava yayıyordu. Adam kızlarla flört edercesine konuşmak gibi bir hataya düşmüştü belli ki. Onlara içki ısmarlamayı teklif etmişti. Kızlar gülüşüp küfrettiler. Adam ağır bir İngilizceyle, "Azıcık bile olsa kibar davranamaz mısınız?" dedi. Kızlar adamın bacaklarını ezdiler, vücuduna meyve şurubu döktüler, kol saatini, sigarasını, gömleğini çaldılar. Bütün bu saldırılar boyunca adam hiç sesini yükseltmedi, elinde kalan tek güç kırıntısı buydu.

"Kızlar oğlanlardan daha fenalar" dedi B eve dönerken. "Zalimliklerinin ve kötülüklerinin sonu yok adeta."

Hakkımın ASLA verilmeyeceğinden emin olduğum bir şey varsa o da bu evde yaptığım temizliğin çapı. Tuvaletleri *bir tek* ben temizliyorum. Merdivenleri ben süpürüyorum. Mutfak dolaplarındaki yemek lekelerini ben kazıyorum. Günaşırı banyo lavabosunu ovuyorum. Mutfağı ben süpürüyorum, avluyu ben süpürüyorum, buzluğu ben çözdürüyorum, masa örtülerini ben ütülüyorum, mutfak tezgâhlarını ben topluyorum, gazeteleri ben kaldırıyorum. Bütün bu işleri çoğunlukla düşünmeden yapıyorum. Ama sonra F çıkıp bana benden daha çok çalıştığını söyleyince aklıma ev işleri geliyor *bütün şiddetiyle.*

Yaşlı yazar yüksek tavanlı, havadar, güzel mobilyalarla döşenmiş, düzeninden neşe okunan bir apartman dairesinde oturuyor. Evli insanların yalnızca eşini incitmek için kaçamak yaptığını söylüyor. Yazarların, ressamların vs eşlerinin onları kıskandığını, çünkü bizim işleyebildiğimiz ve onların giremediği, canımızı acıtamadıkla-

rı, bizi cezalandıramadıkları, yani özgür olduğumuz bir alanımız olduğunu söylüyor.

Üç neşeli tesisatçı gelip tıkanan tuvaleti tamir etti. Arka bahçedeki borularda küçük ama ani bir açılma tesisatçılardan birinin üstüne bok püskürttü. O gülene kadar biz de gülmeye cesaret edemedik. Adam silkelendi, tek ayağının üstünde zıplayıp ellerini çırptı. Dişleri bembeyazdı, gözleri parlak bir mavi.

"Ne sıcak bir gece!"

"Çok da sıcak bir gece değil. Ben öyle bir ısı hissetmiyorum."

"Ben de 'çok sıcak' demedim zaten. 'Sıcak' dedim sadece."

"Sıcak gece dediğin bana göre otuz derecenin üstündedir. Hatta ben üstüme yorganımı örteceğim."

Görünüşe göre ben gerçekten korkunç biriyim. Israrcı, saldırgan, talepkâr, her şeyin her zaman net olmasını, hallolmasını, çözülmesini isteyen biri. Ayrıca sofra adabından da haberim yok: Brilliant's'ta yemek servis edildiğinde çubuklarını ilk çıkaran benmişim. Heveslerim, diğerlerinin peşimden geleceği yönündeki beklentim, insanları rızaları dışında böyle yapmaya itiyormuş; önerilerimi insanların reddetmesine mahal vermeyecek şekilde ifade ediyormuşum. "Hadi pazar günü çıplaklar plajına gidelim" dediğimde, aslında "Olabilir" demek isterken tavrım yüzünden "Peki" demek zorunda kalmış. Her dakika daha da acınası, sıkıntılı ve rezil bir hal alıp, "heveslerim" ile yazar olmak için gereken pervasızlık arasında bir bağlantı olduğu yollu hissimi açıklamaya çalıştım. Yok, hayır, pek çok yazar içe dönüktür. Kendimi törpülemem gerekecek. Dayanamayıp ağladım. Sessiz hıçkırıklar, dökülen bir sürü yaş. Bu kendine acıma nöbetine kapıldığım için kendimi hakir görüyordum. Keşke hüngür hüngür ağlasaydım, duyguma ses verip *ulusaydım.*

Feminist literatürde kendi yetenekleriyle başa çıkamayan kadınlar olduğunu okumuştum: Yeteneğinden utanan ya da yeteneğini saklamaya çalışan kadınlar. Bunlardan birine dönüşebileceğim hayatta aklıma gelmezdi. Ama insan biçimleri, yönleri ve ayrıntıları itibarıyla öngörülemeyen bazı sinsi baskılar altında kalıyor işte.

Rüyamda bir bahçe partisine gittim. Motosiklet çetesi üyeleri vardı. Eski yeşil omuz çantamı bir odada bıraktım, almaya gittiğimde yerinde değildi. Her an iğrençleşebilecekmiş gibi görünen motorculardan korkuyordum, bu yüzden çanta hakkında sızlanmadım ama kendi başıma dolanıp aklıma gelen her yeri köşe bucak aradım, şans yüzüme gülmedi.

Odam için perde diktim, berbat oldu.

Kadınlar "manevi" şeylerden ve kocalarımızın bunlardan korkmasının veya bunları hakir görmesinin, böyle şeyleri onlarla paylaşamamamızın ne kadar üzücü olduğundan bahsettiler.

Uruguay'la ilgili filmde mahkûmlar gardiyanlar etraftayken başları öne eğik şekilde ayakta durmak zorundaydılar. Tel örgünün önüne sıra sıra dizilince ipe asılmış adamlara benziyorlardı belli bir mesafeden.

Terzi Q'nun büyük bir dilim karpuz almak üzere kasada bekleyişini izledim. Bacaklarının zarif açısını gördüm ve şöyle düşündüm: Bu kadın güzel ve zarif; beni de seviyor; bana boyun eğmediği gibi beni ezme ihtiyacı da duymuyor; kendine ait bir zihni ve kendine ait bir hayatı var; rekabet içinde değiliz; yetkinlik alanları benimkilerden öyle farklı ki asla çarpışmıyoruz. Onun gibi kadınları kıskanıyorum ya da daha doğrusu, günün birinde onun gibi bir kadın olmak *istiyorum*. Veya tanıştığım şu daha ileri yaşlı kadın yazarlar gibi, altmışında güzel bir evde kendi başına yaşayan, sakin sakin çalışan ve işleriyle tanınan, *arkadaşı olan* kadınlar gibi.

Kafamı pencerenin kenarına vurdum. Ağlayasım geldi; masaya oturdum, bir iki hıçkırıp iç çektim ama kendi sesim kulağıma gelince bunu yapmamam gerektiğini fark ettim; önümde toplumsal bir görevi yerine getireceğim koca bir gün vardı ve kendime mukayyet olmalıydım. Ama kendimi dizginlerken bile, beni ağlatan kederin uçsuz bucaksızlığı karşısında şaşkına dönüp paniğe kapıldım: Sanki göz ucuyla gri bir okyanus görmüştüm. Gözlerimi kapadım hemen. Ellerim yüzüme, dirseklerim masaya dayalı halde şöyle düşündüm: Hiç umudum yok. Aynı zamanda şunu da düşündüm:

Bunları yazmalıyım. Virginia Woolf'la Guy de Maupassant yazmış. Ne biçim bir mahlukum ben acaba?

Islak kumlar. Su çarşaf gibi dümdüz, soluk, ipeksi bir griydi, dikkatli bakınca arada eflatun ve pembe tonlar vardı. Kumsalın üstünde yüzlerce martı daireler çiziyordu. Havada bir sürü güvemsi böceğin uçuştuğunu fark ettim ve kuşların bunları avlayıp avlamadığını görmeye çalıştım. Vahşi bir hayvanın hayatı: Temel öğe AÇLIK herhalde. Kaç küçük güve gerekir bir martının karnını doyurmak için?

F "ergen gibi" olduğumuzu söylüyor. Başını arkaya atıp uluyor aya doğru uluyan köpekler gibi: "*Uuuuuuuuuuuuuu.*" Elimde olmadan gülüyorum.

Günlerce süren acı kavgalar. Bazen bir yere varıyormuşuz gibi oluyor, bu kavga kıyametten aklımız başımıza gelmiş, yumuşamış çıkıyoruz. Sonrasında sessiz bir saygıyla davranıyoruz birbirimize. Öyle zamanlarda kendimi çok kötü ve yanlış biri, bir iskeletin oraya buraya taşıdığı türlü türlü kederle dolu bir çuval gibi değil de insan gibi hissediyorum yeniden.

Emma Jung'un yazıları *Animus ve Anima*'dan, animus'un kendini pek çok kisve altında sunabildiğini öğreniyorum, bunlardan biri "entelektüel zekâ ve ahlaki sorumsuzluk karışımıyla karşısındakini büyüleyen sözde-kahraman". Yazdığım her şeyde boy gösterip duran Philip adlı karakterin tarifi bu hiç şüphesiz.

F'nin iş arkadaşı akşam yemeğine kız arkadaşını getirdi ve şahane vakit geçirdik. Bu genç kadın "boş beleş" denen tiplerin tam tersiydi. Başında savaş zamanı tarzı, sarık şeklinde dürülmüş yumuşak kumaştan küçük, yeşil bir şapka vardı. Billie Holiday albümü eşliğinde erkek arkadaşıyla dans edişini izledim: Dans eden bir kadının yüzünün büründüğü, konsantrasyon kaynaklı o berrak, boş ifade, bacaklarından ve gövdesinden her ne istenirse biçimsel bir şekilde cevap vermeye hazır oluşu. Yeşil krep elbisesinin eteği sökülmüştü, diktim. Yanağımdan öptü teşekkür niyetine.

Johnny's Green Room'a giden ergen kızlar, üstlerinde akıllıca, parlak, doğaçlama kıyafetler: Ustaca bağlanmış şallar, altmışlardan kalma turuncu bir takım, lime lime olmuş altın rengi bir çanta. Çok körpe ve güzel. Umut dolu. Gözleri ışıl ışıldı. Çocuk değillerdi artık ama yetişkin olmaya da yeni başlıyorlardı.

Yemekte tekila içip zayıf insanların öfkeden aldıkları güçle belalı tiplere karşı koyduğu hikâyeler anlattık birbirimize. Bir adam üç iriyarı ergeni, kırıp döktüklerini gördüğü oyun parkını temizlemeye zorlamış. Bir kadın bir çocuğun sokakta elinde baltayla yürüdüğünü görmüş. "Ağaçların yanından geçerken hepsine koca koca çentikler atıyordu. Ben de yanına gidip, 'Aynı şeyi bir kez daha yaparsan o baltayı *kafana* yersin' diye bağırdım." "Ne yaptı peki?" Kadın omuz silkti. "Koşa koşa evine gitti."

Brisbane'den bir kadın *Çocuklar İçin Bach*'ı eleştirmiş: Meğer kitabım "insan doğasına yönelik büyük bir kinizmle yazılmış; bundan daha sevimsiz karakterler bulmak zor iş"miş.

Görüyorum ki Doris Lessing'e kıyasla tembel ve müsrifim.

Emeklilerin kaldığı sitede hasta kadın saatlerce hiç durmadan konuştu. Kendimi üç saat durmaya zorladım, sonra dört. Biraz daha dayan, dedim kendime. Sen genç ve sağlıklısın. O yalnız ve hasta, sana ihtiyacı var. Kanser hastalarıyla ilgilenen görevli, kadına hayatında büyük bir şok, üzüntü ya da öfke yaşayıp yaşamadığını sormuş. Kadın da ona, kendini bildi bileli "erkeklerin kadınlara yaptıkları şeylere" öfkelendiğini söylemiş, derken yirmi yıl önce kızının öldürüldüğünden bahsetmek de gelmiş aklına.

Bu sabah kafeden içeri yaşlı, kır saçlı bir adam girdi, sarımsı kahverengi safari ceketi ve gömleği, cilalı, kahverengi ayakkabıları ve çorapları vardı, pantolon giymemişti. Yürürken ceketinin yırtmacından kırmızı iç çamaşırını görebiliyordunuz. İtalyan garsonlar bu garip adamı etkileyici bir serinkanlılıkla karşıladı. Adam tuvalete gidip geldi, masasına oturdu, diğer herkesinki gibi onun da önüne kahvesi kondu.

Kendi cephemde işleri gizli kapaklı yürütmediğim için içim çok rahat. Temizliğimi yolda yaptım, her şeyi yolda topladım, bu hunharca bir ev işiymiş gibi; K ise kendi cenahında çerçöpü birikmeye bıraktı ve şimdi piyanonun arkasından çürüyen şeyler, kurumuş pirzola kemikleri çıkıyor. "Benim için her şey senin için olduğundan daha kolaydı" dedi. Öyleydi, çünkü o yalan söyledi. Ama karma yasası kendini yeniden ileri sürüyor işte. "Tavsiye ister misin?" dedim. "İçkiden uzak dur. Böyle bir durumla akşamdan kalmayken uğraşmak istemezsin. Üstelik sarhoşlar sonradan pişman olacakları şeyler söyler hep."

Televizyonda Aborjin bir kızla röportaj yapılıyor, kız yılın Penthouse güzeli seçilmiş.

"Çok heyecanlısındır herhalde. Gece uyku tuttu mu?"

"Hayır. Gecenin yarısını pırlanta saatime bakarak uyanık geçirdim!" Saati kameraya gösteriyor. "Tam dört bin beş yüz dolar ediyor bu!"

Kızın coşkusu, seksen bin dolar değerindeki ödül ve hediyelerden aldığı naif zevk, onu kınayan kadın röportajcıyla arasındaki buzları eritmiyor; kadın feminizmden girip kızın Aborjin kökeni ve sorumluluklarından çıkarak ona kendini suçlu hissettirmek için elinden geleni yapıyor.

Televizyondaki taşıyıcı anneye, anne baba olacak çiftten ne kadar para isteyeceğine nasıl karar verdiğini sordular. "Eh, dokuz ay boyunca tam zamanlı çalışsam ne kadar kazanacağımı hesapladım, altı bin dolar çıktı." Meblağın cüziliği üzerinde durulmadı. "Peki aynı şeyi tekrar yapsanız ne kadar isterdiniz?" Kadın düşünüyor, sonra cüretkâr bir gülücük ve yandan bir bakış atıyor. "Hımm... belki... on bin isterdim?"

"Peki ya doğum?" dedi T ters ters. "O fazla mesaiye giriyor herhalde?"

Dün akşamki gün batımı bir zamanlar sahip olduğum korsan gemili bir koleksiyon kartına benziyordu: Parçalanmış bulutlar, dramatik bir perspektif, turuncu, altın rengi ve yeşil. Şimdiyse nefis saflıkta bir şafak göğü, okaliptüs kokusu. Bir evlilik feci şekilde dayak yedikten sonra da ayağa kalkıp yürüyebilir belki.

"*Sende* ne var ne yok?"

"Doğru kişi doğru ses tonuyla sorarsa anlatmayacağım bir şey yok."

"Kişinin yeteneği tanındı mı başlar yaratıcının büyük perişanlığı." – Camus

---

Sydney'de Raymond Carver'la tanıştım ve bana *Lütfen Sessiz Olur Musun, Lütfen?*'in bir nüshasını imzalayıp verdi. Ona eserlerinin benim için ne kadar önemli olduğunu anlatmak istedim ama vakit el sıkışmaya yetti.

Sokakta B'nin her zamanki gibi iki adım arka çaprazımdan ayak sürüye sürüye geldiğini fark edince bunun benden kaynaklanıp kaynaklanmadığını anlamak için tekrar tekrar yavaşladım; ama hayır, her seferinde o da yavaşladı, dolayısıyla ben yanında yürümek için ne kadar çabalarsam çabalayayım yine önde kaldım.

"Yani diyorsun ki" diyor Jungcu, "sen dizginleri bıraktığında o ele almıyor; öylece yerde kalıyorlar?"

Biri Adelaide'deki hayvanat bahçesine girip altmış hayvanı katletmiş. Bıçaklamış, boğazlarını kesmiş, bağırsaklarını deşmiş.

Dün gece *Die Walküre*'ye gittim. Bir karakterin çok uzun bir *hikâyeyi* şarkı söyleyerek anlatabilmesi hoşuma gitti.

Fransızca hocası ameliyattan önce çok endişelendiğini, anesteziste (kelimeyi telaffuz edemeyince elinin tersine bir şey sokup çıkarır gibi yaptı) körü körüne güvenmesi gerektiği gerçeğine razı gelmekte zorlandığını söyledi. "Ama" dedi, "diğer türlü ölebileceğimi düşününce duruma daha felsefi yaklaşmak kolaylaştı." Ciddi ve düşünceli öğretmenimin kendine has bu sözlerinden etkilendim, elini tuttum. Ameliyattan beri gündelik hayatın küçük endişelerinden daha az rahatsız olduğunu söyledi.

Rüyalar: Öyle yoğun ki.

Yirmi dört saattir bulantım vardı ve ishaldim. Sıcak bir sonbahar günüydü, pencereden kuru bir rüzgâr esiyordu. M bana büyük bir incelikle baktı, hiçbir tiksinti emaresi göstermedi, hem de beni yatak odasında ellerimle dizlerimin üzerine çökmüş halde tasa safra kusarken gördüğünde bile. Dallar Bayramı'ydı bugün. Dediklerine göre nükleer karşıtı gösteride yüz yirmi bin insan toplanmış. Biraz Jung okudum, biraz Fumiko Ençi'nin *Bekleyiş Yılları*'nı karıştırdım, *Hindistan'a Bir Geçit*'ten bir iki pasaja ve David Malouf'un *Antipodes*'taki hikâyelerine baktım.

Rüyamda, suyun üstünde duran ayaklı bir evde yatağa çakılmış halde gördüm kendimi, çok geçmeden hasta olduğumu ve yakında öleceğimi öğrendim. Eşyalara pişmanlık ve özlemle bakıyordum. Sonra pek de güçlü olmayan insanlar tarafından kaldırıldım ve bir sedyeye atıldım.

Keşke bu tonu ve hızı kurmacada da yakalayabilsem.

Sudan'da "kansız bir darbe" olmuş. Başkan Washington'a gitmiş, o arkasını döner dönmez dokuz subay yönetimi ele geçirmiş. Adam Kahire'de mahsur kalmış sonunda.

"Düşünsene" diyor F. "Geri dönemiyor. Bütün eşyaları orada..."

Dün Kutsal Cuma'ymış, akşam karanlık çökerken yatak odamın penceresinin altından bin kişi geçti, her birinin elinde yanan bir mum vardı. Pencereden sarkıp onları izledim. Sokağımız yavaş adımlar atan, mırıldanan Yunanlarla hıncahınç doluydu, ailecek gelmişlerdi, başlarında sakallı bir patrik. Dört kişilik bir grup dev bir pasta gibi görünen koca bir çiçek yığını taşıyordu. Bando okuldan hatırladığım bir ilahi çalıyordu usul usul. Kimse sözleri söylemiyordu ama insan selini izlerken ilahinin sözleri aklıma geldi: "Altın taçlarını çarşaf gibi bir denizin etrafına bırakıp."

Fitzroy Gardens'ta K ile açık açık konuştum. "İnsanın sırtında koca bir dolap taşıması gibi bu. Yere bırakmalı, yürüyüp gitmeliyiz." Kollarımızı birbirimize dolayıp devasa çimenliğin ortasında dikildik. Geri çekildi. Gözlüğünün buğulandığını gördüm. "Üzgünüm" dedi.

"Beni neden sevmiyorsun?

"Nereden çıktı şimdi bu? Neden soruyorsun bunu?"

"Beni sevmemene sebep olan ne yapıyorum?"

"Var olman yetiyor işte."

Eve dönerken Readings'den "çiftler için kişisel gelişim" kitabı aldım ve büyük bir hırsla bir solukta bitirdim. Kitap yıkıcı davranış kalıplarını kırmanın çok pratik yollarını öneriyordu. Beni ağlattı, çünkü örnekleri çok sıradan, çok tanıdık ve tümüyle ikna ediciydi.

"Kocamla ayrılmaya karar verdik" dedi postanedeki kadın, arkadaşına. "Benim varlığım onun yaratıcılığına ket vuruyor."

Kadın bunu hiçbir ironi ya da husumet belirtisi göstermeden söyledi.

Airedale cinsi bir köpek yavrusunu kucağıma aldım. Gıdıkladım, o da inledi.

Genç bir kız St. Kilda'daki bir kanalda üstünde sadece iç çamaşırıyla ölü bulundu. Aşırı dozdan ölünce oraya atmışlar. Ne büyük acımasızlık. Arkadaşını o soğuk kanalda bırakıp gidiyorsun, üstünü bile örtmeden, bir çarşafa, kilime, eski bir monta sarmadan hem de.

Kitapçıda elime *Oxford Avustralya Edebiyatı Antolojisi*'nin yeni baskısını aldım; böyle bir kitabın varlığından haberdar değildim. Antolojiye dahil olmadığımı biliyordum, çünkü bunun için iznimi almaları gerekirdi. Dizini inceledim. Hayır, yoktum işte. Yer altımdan kaydı sanki. Tramvay durağına yürüdüm sefil sefil. Bir boka yaramam ben. Hamım, yolun başındayım. İnsanlar arkamdan gülüyordur kesin. Yazar pozlarına giriyorum ama kırk iki yaşında Oxford kitabına bile giremiyorum.

İçi bana duyduğu öfkeyle dopdolu sanki. En ufak bir hatam büyük bir patlamaya sebep oluyor.

Kumsalda önümüzden bir çift geçti. Çöpçatanlık ajansı aracılığıyla tanıştıklarını tahmin ettik. Ben adamın kendine bir kadın bulamadığını, çünkü sürekli konuşup kadının onu dinlemesini beklediğini söyledim. F kadının kendine bir erkek bulamadığını, çünkü sürekli

kafasını yana yatırıp dikkat kesildiğini gösteren sesler çıkardığını söyledi; "pörsük"müş ayrıca.

"Ne kadar derine inersen" dedi Jungcu, "o kadar şüpheci olman gerekir."

B benden o kadar bıkmış ki zarfın üzerinde yazımı görünce açmadan yırtıp atmış. Sonra içinde bir yayıncının birlikte yaptığımız bir iş için gönderdiği yüzlerce dolarlık bir çek olduğunu öğrenmiş. Beni arayıp tükürdüğünü yalamak zorunda kaldı.

Öyle yorgunum ki, hem de bunca uykudan sonra. Başım da vücudum da kurşun gibi.

Exhibition Gardens'ta yanında dişi köpeği ve köpeğin yavrusuyla yürüyen bir adam gördüm. Dişi köpek yüzünde bir gülümsemeyle süzüle süzüle koşuyordu ama yavrusu annesine ayak uydurma hevesiyle tökezleyip yuvarlanıyordu habire. Kuru çınar yapraklarının üstüne devrildi sırtüstü, sonra ayağa fırlayıp dörtnala koştu yine.

Köpeği de alıp mezarlıkta yürüdük J ile. Gri bir akşamüstü. J üşüdü. Ara ara yürürken kollarımızı birbirimizin beline doladık. Sıska olduğumu söyledi. O da altı yedi kilo vermiş. Sydney'de büyük ödülü aldığı için medyadan gördüğü ilginin şokundaydı sanırım hâlâ. Hızlı hızlı, neredeyse nefes nefese konuşuyordu. Bana düşen vazifenin ona bütün dikkatimi vermek, sorular sorup cevaplarını dinlemek olduğunu anladım. Egosunun şişip şişmediğini sordum. Hayır, dedi, tam tersiymiş: Kendini çok küçük hissediyormuş, bir hiç gibi. Kilisesinden bahsetti, tarihi "papadan önceki zamanlara" dayanıyormuş.

M'nin telefonu açış şekli: Yükselen bir tonlama, bir parça nefessiz – "Alo?" "Mesele her neyse hazırım ve bence güzel bir şey olacak" der gibi. Büyüyüp evden taşındığında onsuz nasıl yaşayacağım?

Sağlıklı yaşam merkezinde Adsız Alkolikler toplantısı. Kapıdan girerken doğruyu söyledim, alkolik bir arkadaşım var ve ona nasıl yardımcı olabileceğimi bilmek istiyorum, ama bana şüphe dolu çarpık gülüşlerle bakıp "Gel" dediler.

"Hanım evde yalnızdı hep, benim nerede olduğumu merak ediyordu mütemadiyen. Nehrin orada abimin çıraklarıyla dağıtıyordum. Benim içmek istediğim gibi içen bir onlar vardı. Otuzumdaydım."

"Aşk nedir bilmiyordum ki. Kolaylık olsun diye evlendim. Biri çamaşırımı yıkasın, yemeğimi hazır etsin, yanımda dursun diye. Karımla kanepeye oturup ilk kez elini tuttuğum zamanı hatırlıyorum. Üçüncü çocuğumuz doğmuştu."

İğrenç şeyler hakkında, kan kusmalar, yatağa işemeler hakkında ne kadar açık konuşuyorlar.

"Al-Anon'a* bir gittiler mi bütün desteklerini çekiveriyorlar. Karım oraya gitmeden önce yatağa kustuğumda etrafı bir güzel temizleyip çarşafları yıkıyordu. Sonra ne oldu? Yatağa mı kustum? Kafamı kusmuğa gömüyordu."

Toplantının sonunda ayağa fırlayıp dua etti hepsi.

F'nin ailesinin evindeyken Fransız televizyonunda yaşlı bir adam gördük, adam yağmur yağdığında çalmayan bir çalar saat icat etmiş (büyük, plastik bir sprey şişesi çıkarıp saate su püskürttü), bir de içinden yara bantları çıkan bir çekiç üretmiş. Başka bir adamsa oturup ayaklarınızı havaya kaldırdığınızda kilonuzu tartan bir klozet kapağı geliştirmiş.

Siena, İtalyan lokantası, yağmur, ikram ettikleri bir kadeh grappa, ona aldığım vişne rengi süet ayakkabılar.

Toskana'daki evin misafir odasında uzanmış kitap okurken tavanda asılı minik bir yarasa vardı. Sayfaları çevirdiğimde kulakları dikiliyordu hep.

Akşamın çok erken saatleri. Romanesk kilisenin çimenlik avlusunda yaklaşık on beş kişi. Yumuşak bir esinti. İnsanların yüzleri dört genç keşişin söylediği ilahilerden yumuşamış (dört keşişin üçü gözlüklüydü). Kır çiçekleriyle dolu uzun uzun otlar, arkadaki vadi, incecik selvi sıraları, bazı selviler ucu açılmış kurşunkalemler gibi sivri; kırık bir çiti takip eden dağınık bir hatta gelincikler. Bazen

---

* Yakınlarının alkol bağımlılığından etkilenen kişilerin gittiği destek grupları. (ç. n.)

bir köşeyi dönüp karşımızda koca bir gelincik tarlası buluyorduk, yan yatmış, gelişigüzel, kurusun diye serilmiş kırmızı bir elbise gibi. Yanımızdan Alman bir oğlan geçti, içtenlikle baktı bize, gülümsedi, muhtelif dillerde iyi akşamlar diledik, ardından kız arkadaşı geldi, tatlı ve güzel bir yüz. Sonra dolunay. Ateşböcekleri. Ev sahibimiz çiçeklerin adını biliyor.

Petank oyununda giderek iyileşiyorum, hatta epey keyif alıyorum. Kazanmayı bir türlü umursayamıyorum ama topu hedefe ulaştırmaya çalışmak hoşuma gidiyor. Sıkıcı bir rakibimdir herhalde. Glenn Gould'a göre bütün kötülüklerin anası para değil rekabetmiş.

Adam ilk öyküsü bir dergi tarafından kabul edildiğinden beri yazmaya devam etme ihtiyacı duymadığını söyledi; yazdıklarını yayımlatabildiğini ispat etmiş işte.

"Kime ispat ettin ki?" dedi arkadaşı çok şaşkın bir ifadeyle. "Kendine mi yoksa dünyaya mı?"

"İkisi aynı şey, öyle değil mi?"

Döndüğümde ev pis ve dağınıktı. Hemen çıkıp dört güzel havlu, sabun, diş macunu ve *kimse farkına varmadan çalınan* yeşil çöp kutusunun yerine yeni bir çöp kutusu aldım. Ayrıca usta çağırıp su sızdıran çamaşır makinesini tamir ettirdim. Bugünün büyük başarısı: Mutfak duvarlarını ovup temizledim. Harika görünüyorlar, krem rengi ve pürüzsüz.

Amsterdam'dan bana kartpostal göndermiş: Daumier'nin *Moeurs Conjugales* serisinden bir çizim, bir adamla bir kadın iki koltuğa oturmuş, kocaman kocaman, çirkin çirkin esnemekten yüzleri çarpılmış.

B'ye taslak halindeki öykülerimi gösterdim. Karıştırdı, sonra öykülerin durduğu plastik dosya hakkında yorum yaptı ama öyküler hakkında tek laf etmedi.

C ile birlikte Botanik Bahçeleri'ne gittik. Koluna girdim ve birlikte dolaştık. Penguin'in verdiği kokteyl partiden bahsettiğimde davet edilmeyişine çok bozuldu. Kaktüs bahçesini görmenin ne-

şesini yerine getirebileceğini düşündü. Hayatımda ilk kez gerçek bir bahçıvanın eşliğinde bakabildim bu bitkilere, normalde hep içimi ürpertirlerdi: O inanılmaz takıntılı desenleri, hayret verici yumruları, beklenmedik renk patlamaları ve siyah uçlarının, tırtıklı kenarlarının ayrıntıları.

"Bana 'Helen'ın hikâyesindeki tasvirini nasıl buluyorsun?' diye sordular" dedi P. "Kızdırmaya çalıştılar."

Küplere bindim. Ağaca, sonra çöp kutusuna bir tekme geçirdim. Bir de kalkmış sanatçı geçiniyorlar, yazar geçiniyorlar. Sanatçıların ne YAPTIĞINI zannediyor bunlar? P gülüyordu. Metni yayımlanmadan önce görmüş ve sevmişti. Ama basılmış halde görmek, taslağı okumaya kıyasla farklı bir acı veriyor sanırım insana kendi hakkında. Neyim ben, canavar filan mı? Öyleyse Frank Moorhouse da, Nadine Gordimer da, Raymond Carver da canavar: "Orası kurtlar sofrası." Sırf öfkemi ve korkumu soğutmak için bile olsa kendimi savunmamaya kararlıyım.

Çocuklar İçin Bach, Victorian Premier's Award'un kısa listesine kaldı. Epey bir para. On beş bin dolar kadar. Kiminle kapıştığımı bilmiyorum ama *o ödülü istiyorum*.

"Yine de çok ümitlenme Helen" diyor M ciddiyetle. "Ne olur ne olmaz."

K ile otel odasına söylediğimiz yemeği iki uslu çocuk gibi tek kişilik yatağın kenarına oturup yiyoruz.

M Melbourne High School'un balosuna gidiyor, siyahlar içinde pek şık.

"Fıstık gibi olmuşsun."

"Teşekkür ederim Helen."

Gidip saçlarımı KIRPTIRDIM resmen.

Gün boyu kuzeyden müthiş soğuk bir rüzgâr esti. Arabayla St. Kilda'ya gidip iskelede yürüdük. Hava o kadar açıktı ki korkutucuydu neredeyse: Mesafe diye bir şey kalmamıştı. Gökdelenlerin yakınlığı; hepsi demir grisi; tüm ayrıntıları gün gibi meydanda.

Ruslar gibi davranacak: Geri çekilecek, durmadan geri çekilecek, ben donup ölene kadar.

"Bundan sonra inanılmaz bir süratle tekrar tekrar yeniden doğdu, bir kadın, bir cin, bir köpek ve nihayetinde bir çiçek oldu. İsimsiz, minik bir çançiçeğiydi bir derede büyüyen, gövdesi saç telinden ince, sesi insan sesi. Çiçek boğazından akan su küçük, tekdüze bir şarkı söyletiyordu ona gün boyu, '*Kulalla, kulalla, kulalla, ripitalla, kulalla, kulalla, kulalla, kulalla, kulla*'." – Antonia White, *Beyond the Glass*

Postcards from Surfers'ı bitirdiğimi düşünüp dosyayı teslim etmek için McPhee Gribble'a gittim. Güzel ofislerinde bir saat oyalandım, sayfalarla oynayıp durdum, onlardan ayrılasım gelmedi. Paris hikâyelerimden biri içime sinmedi, akmadığını anladım. Havam kaçtı, eve dönüp eski bir klasörümü karıştırdım ve üstüne tek bir cümle karalanmış bir sayfayla karşılaştım: "Geri dönmüş, öyle duyduk." Ahh, şu Sydney düğünü – dedikoduyla, çevresini ardında bırakıp giden bir adamla ilgili bir hikâye. Cümlenin gerisi çorap söküğü gibi geldi, öykülerde öyle olur bazen. Damıtıp soyutlamaya, bütünü kırıp sivri uçlu parçalara ayırmaya çalıştım. Ania Walwicz'in kırık dökük cümleleri gelip durdu aklıma, sarsıcılıkları ve zekâ pırıltıları.

Sorunlarım sözdizimiyle ilgili değil hiçbir zaman.

Açık beyanımdır: Bir tür dini ya da daha ziyade manevi deneyim yaşamak için çok kuvvetli (karşı konulmaz) bir arzu ve ihtiyaç duyuyorum. Bu beni korkutuyor ama korkutmasının sebebi maneviyatın akıl sır ermez olması değil, arkamı dönüp içten içe "muazzam güç" diye andığım şeyi kabul edersem bunun benim gündelik hayat düzenimin, arkadaşlıklarımın, işime yaklaşımımın üzerinde nasıl bir etkisi olacağını bilmemem. Hemen arkamda bu güç, içimde, hem de sürekli. İyi niyetli, sadece ahlaken değil baştan aşağı iyi, bundan kastım hep iyiliğimi istiyor sadece. Ama ondan kaçmayı bırakırsam neye dönüşeceğimi görmekten korkuyorum. Sanki hep akıntıya karşı yüzüyordum. Nasıl dönüp yüzleşeceğim şimdi? Nasıl yapılır ki böyle bir şey?

Ablam yeniden İncil okuduğundan bahsetti. Kuyudaki kadın İsa'nın Mesih olduğunu açıkladığı ilk kişiymiş. Çarmıhın dibinde kadınlar varmış. Boş mezara kadınlar girmiş. "Hepsi gözümüzün önündeymiş" dedi ablam, "ve bizi bundan vazgeçirmelerine izin vermişiz."

Ama kiliseye gidemem. Babama geri dönmek gibi olur bu, bir babanın öfkeli kızı olmaya geri dönmek olur.

"Yalnızlık gelecek için umabileceğiniz bir şey değil. Şimdiki zamanın bir derinleşmesi daha ziyade ve şimdiki zamanda aramadığınız müddetçe asla bulamayacağınız bir şey." – Thomas Merton

---

Bu sabah, uykuyla uyanıklık arasında, güneş ve rüzgâr odama dolarken bu evde başka bir odaya taşınacağımı gördüm rüyamda. Böyle bir odanın varlığından haberim yoktu, sonra bir baktım Capel Street'teki küçük beyaz odam bu. İçine yatağımdan başka hiçbir şey koymayacaktım.

Bilge Kan'ı bitirdim, anlamadım, midemi de bulandırmaya başladı, bütün karakterleri çarpık çurpuk ve çirkin, cehaletten, kötü niyetten, günahtan ayarları bozulmuş hepsinin.

Öykülerin düzeltileri geldi. Düzeltiler beni hep hayal kırıklığına uğratır: Ben güzellik ve aydınlanma görmeyi umarım, karşıma çıkansa hep aynı tas aynı hamamdır.

Televizyonda Alabama'daki siyah gospel şarkıcılarıyla ilgili bir belgesel var. Çok yaşlı adamlar çok yoğun armonileri gençlere defalarca söyleterek kulaktan öğretiyor; bu çok yaşlı adamların yüzleri ışıl ışıl, tenleri sert, vakurlar, neredeyse asil bir halleri var. Başlıkları sırtlarına sarkan cübbelere bürünmüş bir grup kadın, şarkı söyleyişleri çok tuhaf, özgür ama gergin bir ritim, kulağa vahşi geliyor ama aynı zamanda aşırı kontrollü – İki GÜÇÜK balık ve beş ZOMUN ekmek hikâyesi.

"Bugün çok sakinsin" dedi Q.

"Numara."

Kazanıp kazanmayacağımdan çok ödül töreninde ne giyeceğim endişelendiriyor beni.

Kazanan kazandığını önceden biliyordu belli ki: Adı okunur okunmaz salonun arkasında bir kapı pat diye açıldı ve adamın kitaplarıyla dolu bir el arabası sürdüler içeri. Kimin kazandığı açıklandıktan sonra kadın jüri üyelerinden biri bana alttan alta aşağılayıcı bulduğum bir şekilde iyi davrandı. Şeytani yakışıklılığını kaybetmiş eski büyükelçi de kolunu sandalyemin arkasına atıp yüzünde parlayan habis bir merakla gözlerimin içine baktı ve "Ee, nasıl hissediyorsun kendini?" diye sordu dişlerini göstere göstere. Gülümsememi bozmamak zor geldi ama başardığımı umuyorum. Ve kazanan öykülerin tek bir tanesinin bile benim kuru, cılız hikâyemi felce uğratacağını biliyordum. Biliyorum, ben de iyiyim ama o adamla aynı ligde değilim. En azından henüz değilim.

Bir adam annesiyle babasının birbirine gönderdiği kartpostallarla mektupların elinde olduğunu söylüyor. Mektupları okumak içinden gelmiyormuş. Bu kendinden sır saklama halinden vazgeçmek ya da gizemi tüketmek, çuvalın dibini görmek istemiyordur belki de.

"Oxford Street tam bir Babil dostum" diyor yeniden doğmuş Hıristiyan. "Orası dipsiz bir çukur."

ABC radyosunda "kişisel ilişkilerin geleceği" konulu bir tartışmaya katılmayı kabul ediyorum. "İyi de neden seni davet ettiler?" diyor F. "Konu hakkında ne biliyorsun ki? Neye istinaden kabul ettin?" İşe gidiyor. Arıyorum, telefonda biraz daha tartışıyoruz. Sesim tiz ve titrek. Onunki kısık ve kararsız, mesele çok da ilgisini çekmiyormuş ve hatta konuşurken bir şey okuyormuş gibi.

Tartışırken yetmişlerde bize çok havalı gelen sahiplenmecilik karşıtı şu iddiayı öne sürdüm: "Kıskançlık hiçbir işe yaramayan bir duygudur."

Psikanalist: "Ben tam tersini düşünüyorum. Bence kıskançlık psişenin uç noktasında yer alıyor."

Ben: (*şaşakalmış*) "Nasıl yani?"

Psikanalist: "Kıskançlık acı verir ama bize rasyonel varlıklar

olmadığımızı şüpheye mahal vermeyecek şekilde ortaya koyar. Hayatlarımızın bilinçli kontrolümüz altında olmadığını gösterir."

Dışarı çıktım. Otostop çekip Melbourne'e, Geelong'a, buradan başka herhangi bir yere gidesim vardı delice ama saat gecenin onuydu, hava karanlık ve bulutluydu ve yan bahçede bir köpek havlıyordu. Ağır botlarının sesini duyabiliyordum, büyük ihtimalle evin bir ucundan bir ucuna yürüyordu. Suya bakan yola çıkmaya bile korktum. Ellerim ceplerimde dikildim öylece, sonra içeri girdim.

Kitabımdaki hayat vizyonunun gerçek olmadığını söylüyor bana; gerçek hayattan çok daha az kötü, çok daha az karanlık, daha az muzır ve sancılıymış. İnsanların özünde iyi olduğu inancına tutunuyormuş. Hayatın gerçekte olduğu halinin değil, olmasını istediğim halinin resmiymiş bu.

"Kötümserliğin bana da bulaşacak diye korkuyorum" diyorum.

"Madem iyiliğe inanıyorsun, neden kötülüğün bulaşmasından korkuyorsun?"

Şeytanla aşık atmak adeta.

"En fazla on dakika kıpırdamadan durabiliyordu ama öfkeli ve taşkın mizacını mükemmel bir şekilde kontrol altında tutuyormuş gibi görünüyordu." – Christina Stead, *Letty Fox, Her Luck*

"Çorba güzeldi, değil mi?"

"Evet ama salatayı beğenmedim."

"Ama çorbayı beğendin?"

"Evet dedim ya."

Sıradan olmaya çalıştım ama söylediğim her şey yapay tınladı.

"Ne olduğunu söylemiyorsun bana. Sorup duruyorum ama söylemiyorsun."

"İyi de sorun bu zaten. Durmadan soruyorsun. Üstelik doğru soruları da sormuyorsun ve sürekli üsteleyip zorluyorsun."

Hiç değilse ayağımda beyaz ayakkabılarım vardı bütün gün.

Edebiyat konferanslarında biri şiir okuduğunda çöken dikkatli sessizlik. Kimse, makalelerin savları ortaya konarken yerlerinde duramayanlar bile hiç kıpırdamıyor. Bu sessizliği seviyorum, bana kıymetli geliyor.

"Dışarı çıkmalıydım" dedi şair çok da önemli değilmiş gibi, "bana kendimi iyi hissettirecek bir iki erkek bulmalıydım. Ama hoşuma gidenler müsait değildi. Ben de kendi kendime toparlanmak zorunda kaldım. Daha uzun sürdü."

"Muhtemelen daha kalıcı bir iyileşme olmuştur" dedim, "kısa şok diyetleri gibi değil de uzun ve sağlıklı bir diyet gibi."

Barmen orta yaşlı, gözlüğü kemik çerçeveli Çinli bir adamdı. Margarita istedik. Nasıl yapıldığını bilmiyormuş – biz biliyor muymuşuz? Akademisyenlerden biri biliyormuş, tarif etti. "Çok ilginç" dedi barmen, hevesle talimatları uygulayıp kadehlerin kenarlarını tuzlarken. Fevkalade biri olduğunu düşündüm.

F eve Managua'da çekilmiş harika bir konser kaydıyla geliyor. Yan yana dizilip izliyoruz. F hevesle öne eğiliyor. Siyah topuzlu, bembeyaz dişleri boğazına kadar ışık saçan güzel bir kadın vahşi ve gösterişli bir sesle devrimle ilgili bir şarkı söylüyor. Yalnız olsaydık şöyle derdim F'ye: "Senin dünya görüşüne ve sanat anlayışına göre bu kadının söylemesine değecek tek şarkının sözleri şöyle olurdu: 'Ne kadar savaşırsan savaş, köylü yoldaşım, süper güçlerin arasında böcek gibi ezileceksin sonuçta. Toprağınızı kurutacaklar, katledecekler çocuklarınızı.'"

Neden diretiyorum ki? Hiç umudum kalmadı. Korkudan direttiğim sonucuna varıyorum.

Hiç tanımadığım biri ciddi ciddi bana mektup yazıp Hıristiyan olmamam için ısrar ediyor. Mektubu çöpe atıyorum.

Yayıncının partisinde roman yazarı yazmak istediği bir film senaryosundan bahsetti. Mutfakta oturmuş onu dinlerken adam önce konuşa konuşa korkudan senaryoyu yazmaktan vazgeçmeye ikna etti kendini, sonra da yine konuşa konuşa o korkudan kurtuldu.

Kitaplarımızdan pasajlar okuduğumuz etkinlikte Afrika asıllı Amerikalı feministin sahneye en son çıkacağını duyurduğu haberini biz oturum başlamadan önce etrafta oyalanırken organizatörlerden biri verdi. Hepimiz çıtımızı çıkarmadan kabul ettik, gerçi ben kadının yazdıklarını hantal bir didaktizmi olduğunu anlamama yetecek kadar okumuştum. "Havan," "tokmak," "eşcinsel," "Lucky Strike" gibi sözcüklerden bihaber olduğumuzu farz ediyordu: Bizi aydınlatmaya geçmeden önce tek elini ağzının üstüne siper yapıp, "kültür molası" diye mırıldanıyordu. Ama sahneden inip benimle konuştuğunda normal bir insan evladı gibi göründü, sevimli ve sıcak.

Batı Otoyolu üzerindeki motelin önünden vızır vızır kamyonlar geçiyordu. Babam turuncu günbatımından etkilendi. Dirseklerini metal parmaklıklara dayayıp günbatımını izledi, sonra odaya döndü ve Highton'dan getirdiğimiz soğuk tavuktan bir avuç daha et kopardı. Kemikleri parmaklıkların üstünden otoparka fırlattı. Ertesi gün yolda diyor ki, "Otoparka attığım kemikler vardı ya? Bu sabah hepsi gitmişti. Kediler yedi herhalde. Sıçanlar da yemiş olabilir."

Televizyonu açtığımda sezaryenle doğum yapan bir kadın gördüm. O minicik şeyi çıkardıklarında gözyaşlarına boğuldum: Bir kız, başı o gri, balmumu gibi şeyle kaplı, bacakları kıvrık ve zayıf. Tarttılar, solunum yollarını temizlediler – küçük kafanın profilden yakın çekimi, gözler sımsıkı kapalı, ağzı kocaman açık, ameliyat eldivenli iki devasa el boğazından aşağı plastik tüpü itiyor. Başına beyaz pamuklu bir başlık takıp gümüş rengi kâğıda sardılar bedenini, tıpkı fırına verilecek balık fileto gibi.

Babam tanıdığımız bir kadını tarif ederken "Çok çekici bir kız, çok itinalı biri, sesi de pek mücella" diyor. Bu sıfatlarla mest olup başımı başka yöne çeviriyorum. Ondan sonra "vâkıf olmak" ifadesini kullanıyor. Belki çok sesimi çıkarmayıp kulak kesilirsem adamın içinden bütün hayatı boyunca sakladığı koca bir kelime hazinesi çıkacak.

Yabancılara hitap ederken asla "Affedersiniz" gibi dikkati kendine çeken giriş ifadeleri kullanmıyor. Arkalarından yaklaşıp doğruca konuşmaya başlıyor. "Süpermarket neredeydi acaba?" "Buradan

kasabaya yürümesi uzun sürer mi?" "Portakal sıkacağı var mı?" Kamusal alanlarda sesi çok gür ve kalın çıkıyor sanki.

"Bu hayatımda gördüğüm en kötü kasaba, kaldı ki–"

"Hişşt! Alçak sesle konuş biraz!"

Aborjinlere yapılanlar hakkında keskin görüşleri olduğunu görünce şaşırıyorum. "Bak işte. Aborjin Rezervi" diyor, büyük yassı parmak ucu haritada. "En kuzeyde. Yağmur görmeyen yerde."

Ghan treninde bitmek bilmeyen bir gece, takırtılar, gıcırtılar, etrafa çarpmalar, birbirine çarpan aksamlar ve ara ara, bölük pörçük uykunun arasında, silme yıldız dolu muhteşem bir manzara. Şafak vakti sabah güneşinin yatay çizgileri çalılara düştü kesik kesik. Gece *Seven Poor Men of Sydney*'yi bitirdim. Şoke oldum resmen. Stead'in vizyoner olduğu aklımın ucundan bile geçmezdi. (Ne anlama geliyor ki bu kelime?) Ona kıyasla cüceyim ben, korkak, dar kafalı, çekingen, sığ çukurlar kazan bir yaratığım.

Trendeki yolcuların çekingenliği, çirkin kıyafetleri. Dandik tabanlı ucuz ayakkabılar, kahverenginin, turuncunun, bejin muhtelif tonlarında örgü hırkalar. Eski de olsa klasik bir ayakkabı, doğru dürüst deriden bir çift pabuç görünce bu azılı horgörümü bir anlığına kenara kaldırıyorum. Bir şeyleri aşağılamak için hazırda bekliyorum, gülümsemelerim yalandan hep. Bir adam elinde *Age* dergisiyle bardan geçiyor. Adamın, karısının ve çocuklarının peşinden koşasım geliyor.

Port Augusta istasyonunun peronunda çocuklu siyah kadınlardan oluşan kalabalık bir grup. Kimi yara ve yara kabuklarıyla kaplı çöp gibi bacakları, büyük spor ayakkabıları, yukarı kadar çektikleri tenis çorapları, bol, sentetik kumaştan elbiseleri, futbolcu bereleri, büyük göbekleri, karınlarına sarkan koca memeleri, saman gibi kıvır kıvır saçları. Bebeklerinin üst dudaklarında gümüşi sümükler parlıyordu. Ekonomi sınıfında oturarak geçireceklerdi bütün geceyi.

Babam diyalog kurmayı beceremiyor. Konuşmaları neredeyse retorik: Zekâsına hiç güvenmediği bir dinleyiciye önemli bir bilgi veren bir insanın vurgularıyla, çok yavaş konuşuyor. Gündeme gelen

her konu o görüş bildirir bildirmez kapanıp rafa kaldırılıyor. Sürdürmeye çalışırsam hiçbir tepki vermiyor. Tonumun onu sindirip sindirmediğini merak ediyorum. Masada fikirlerimizi (fikir dediğim yavan yumrular ama elimizde bunlar vardı yalnızca) çarpıştırdık bir saat kadar. Tartışırken genellikle benim bir diyeceğim yokmuş gibi bulanık ve yavaş kalırım ama bu kez nispeten atiktim. Savımı büyük bir daire şeklinde sunup uçlarını bağladım, biçimin verdiği tatmini hissettim. Bir de vicdansız hissettim, mahcup hatta.

Şoförlüğümü beğenmiyor. Ochre Pits yakınlarındaki taşlık bir yokuşta stop ettiğimde dilini şaklatıp direksiyona geçti. Vadi: O güzelim beyaz okaliptüs ağaçları, kuzeyden esen sert ve kuru rüzgârla dalgalanan arduvaz yeşili sular. Görünürde kimsecikler yok. Kıyıda muntazam sıralanmış sandallar, ikisi büyük, ikisi küçük; aile boyu bir intiharın kalıntıları gibi.

Babasının ailenin on üç çocuğundan biri olduğunu söylüyor. Keyfi bir kararla ya da birinin kötü niyetli etkisiyle değişen vasiyetnamelerle ilgili türlü hikâye. Babası izin vermediği için sevdiği adamla evlenemeyen kuzen, şimdi bir Leydi olabilirmiş oysa. Çocuklarının ve torunlarının suiistimal ettiği, hayır demeyi bilmeyen zayıf hala. Büyüleyici, ama ballandıra ballandıra anlatmak varken kuru kuru anlatılıyor; gerçek insanların hayatı değil de bir tablada oynatılan ahşap piyonlar sanki.

Neden geldim buraya? Babamı bulmak için geldiğimi sanıyordum ama belki de babamdan çok daha büyük bir güçle bağ kurmak için gelmişimdir, beni ondan özgürleştirmesi umuduyla.

Rüyamda yeni bir ev gördüm. Kalacağım odada, masanın altına serilmiş uzun bir mukavvada sırtüstü yatan bir ceset vardı. Ayak bileklerinden tutup çektim. Bacak kemikleri uzunlamasına yarılıp açılmıştı ve yarıkların içinde uç uca dizilmiş düzinelerce tükenmezkalem vardı; yepyeniydi hepsi, Bic marka, uçları orta incelikte, şeffaf gövdeli ve plastik olanlardan. Ceset kımıldadıkça kalemler tıngırdıyor, yarıklardan çıkıyordu.

Rüyamı babama anlattım. Tükenmezkalem kısmında gülüştük ve dedi ki, "Kaç tanesini cebe attın?"

Şafak vakti kayaya, ben tam arabamdan inerken motoruyla çıkagelen Londralı bir avukatla tırmandım. Yumuşak saçları yüzüne düşen, pembe yanaklı ve ince hatlı İngiliz erkeklerindendi. Hurra! Bir haftadır tanıştıklarım arasında insanı havadan sudan konuşmak zorunda bırakmayan ilk kişi. Zor bir tırmanıştı, zincirin başında fazla hızlı davrandım. Ağzıma kan tadı geldi. "Sık sık dinleniriz" dedi avukat. Rüzgâr çok sertti, çok soğuktu ve yeterince kalın giyinmemiştim ama ağır botlarım işe yaradı. Biz çıkarken inen iki Japon çocuk hayretten nefes nefese kalmıştı: "Bir sürü yıldız gördük! Kuyrukluyıldızlar gördük!"

Böyle şeyler yazıya gelmiyor. Kayanın tepesinde Muazzam Güç'ümle karşılaştım ve benimle oynadı.

"Sezonluk bileti var" dedi babam. "Konserlere gitmeyi çok seviyor. Klasik müzik dinliyor. Eh, ben de dinliyorum tabii ama... her şeyin fazlası zarar." Nasıl da nefret ediyor aşırılık fikrinden. Güneşin batışını izlemek için dışarı çıkıp barın önünden geçtim, içeriden yüksek sesli bir müzik ve konuşmalar geliyordu, parti gürültüsü gibiydi. İçeri göz attım, loşluğu ve işçi kıyafetli adamları gördüm, bilardo masalarının üstüne eğilmişti bazıları. Gürültü hoşuma gitti. Bir yerlerde insanların birbirleriyle bağıra çağıra konuştuğunu, aşırıya kaçtığını düşündüm mutlu mesut. Etrafıma bakındım, külüstür bir Valiant çarptı gözüme, arabanın tepesine iki şilte ve kıvrılabilir yapı malzemeleri yüklemişlerdi. Ön koltukta atletli, üstü başı toz toprak içinde, güneşten yanmış üç adam oturuyordu. Gülümseyip el salladım, aynı şekilde karşılık verdiler. Şoför gazı kökledi ve araba tozu dumana kattı. Motorun sesi bozuk çıkıyordu, adam kahkahalara boğulmuştu. Ben de gülüp yola fırladım, koştum, hoplayıp zıpladım, kollarımı savurdum. "Çapulcular!" diye bağırdım kendi kendime, manyaklara ve aşırılığa bir övgü mahiyetinde.

Acı hakikate dokunan banal ve vasat *country and western* şarkıları.

Babam etle besleniyor.

Kayanın dibinde sessizlik kulaklarımı tıkıyor. Çıt yok. Sonra ar-

kamdaki küçük çim öbeği hışırdıyor. İrkilip dönüyorum. Başka otlar da ıslık çalıp dalgalanıyor, ani bir esinti bu, tüylerimi diken diken ediyor.

Ah, nasıl da tutunuyoruz o son hapishaneye! Çirkin olduğu, zarar verdiği halde.

Giderek daha da yabancı hissettim kendimi. Taksiyle Sydney'in kuzeyine geçtim. Otelde tuhaf bir rüzgâr penceremde inliyordu ve su göz alabildiğine kurşuni bir maviydi. Oturup ılık akşamı, ışıl ışıl kuleleri izledim ve afallamış bir halde şöyle geçirdim içimden: Bu, hayatımda çok acayip bir an.

Ona şöyle diyebilirim: "Gidersen kalbim kırılır. Ama daha önce de kırıldı ve iyileşti sonra."

Fon toplantılarında benim "sert ve insafsız" olduğumu düşünüyorlar muhtemelen, oysa onların insafsızlık sandığı şey benim bu şahsiyetsiz dünyada kendinden emin bir şekilde işleyen tek parçamın, bok-dedektörlüğümün peşinden düşünmeden gitmem.

Arapçadan çevrilmiş, "Sıla Hasreti" adlı bir şiir. "Bir kez daha çıkarıp bıçağını saplıyorsun bana" minvalinde sözler ve sonra: "*Kimse bilmiyor, dans mı ediyorum, sendeliyor muyum yoksa.*"

"Onunla aramda bir şeyler var."

"Ne zamandan beri?"

"İki haftadır."

Yürümeye devam ediyorum ama ellerimi cebime sokuyorum. Kimse bilmiyor, sendeliyor muyum, dans mı ediyorum yoksa.

Gece. Yağmur ya yağıyor ya yağmış. Elinde benim valizimle dikilip gözleriyle otoparkı tarıyor çılgınca. Otopark yarı boş ama göremiyor. "Çaldılar galiba" diyor. "Bir daha bak" diyorum. "Oradadır." Orada işte, beyaz ve uzun, binaya hatırladığından biraz daha yakın.

Çocuksuzluk uzun bir süredir eziyet ediyor bu adama.

İkiye bölündüm: Bir yanım şok içinde, afallamış, his geri döndüğünde acı çekecek, öbür yanım afallamış yanımdan taşan sakil dürtüleri inceleyip sansürlüyor: Hayır, belden aşağı vuruyorsun; hayır, yine kendini mağdur gibi gösterip ilgi çekiyorsun; hayır, böyle demen haksızlık, vesaire.

İki saat kadar uyudum, sabahın beş buçuğunda odamda uyandım ve perdelerin ağarmasını izledim.

"Hayat tarzın konusunda bana hiçbir ödün vermedin." İşte bunu inkâr edemem.

Alt katta M ile Ballarat'ten iki kız nota sehpalarını kurmuş, bütün sevimlilikleri ve özgüvenleriyle on sekizinci yüzyıl müzikleri çalıyorlar. Dimdik sırtlarına, neşeli kıyafetlerine, o tatlı konsantrasyonlarına bayılıyorum. "Bir daha çalalım mı? Ki, üç, dört."

İçim sert, hırçın ve buz gibiydi, incitmek istiyordum karşımdaki kadını: "Elli üç yaşında, çirkin ve aptal olsaydın böyle bir şey yaşanmazdı." Ama o tevazusundan vazgeçmedi. Öteki yanağını mı çevirdi yani? Orada durmaya devam edip kendini sundu, kaçmadı hiç.

"Kıskanç insanlar cevapları canlarını yakacak sorular sorarlar" dedi. "Ben de bu yüzden yalan söyledim."

"Özür dilerim" dedim. "Seni çok üzdüm."

"Ama ben seni çok daha fazla üzdüm."

"Hadi birbirimizi affedelim."

"Seni her şey için affediyorum."

"Ben de, ben de seni her şey için affediyorum."

Hem de hepsi hıçkırıklar ve gözyaşları eşliğinde. Sonra mutfağa gidip içmeye koyulduk.

Kızlar piyano çaldılar, ben elimde ablamın bana New York'tan aldığı, üstünde gümüş yüzük ve ojeli tırnak resimleri olan gülünç lastik eldivenlerle bulaşıkları yıkadım. Viskiyi bitirdim. Yatağa girdim. Alison Clark'ın "Credo" adlı şiirini okudum: "Zincirlere vuruldum, ama ruhum var..." Uyuyakaldım sonra.

M'nin babası, F ve ben köpeği de alıp mezarlıkta yürüdük.
Artık iki eski kocam var.

Tuhaf yalnızlık imgeleri: Temiz bir banyo, sesler yankılanıyor çünkü içinde sadece iki havlu var, biri M'nin, biri benim.

Yaşlı kadının sessiz, kendine özgü, işlevsel nesneler ve renkleri alışılmadık şeylerle dolu sakin evinde yaşlı kadın da sakindi. Yalnız yaşayıp bundan memnun olan kadınların dinlenip demlenmiş bir hali oluyor. Ona her şeyi anlattım. "Öyle görünüyor ki" dedi, "başarılı olduğunda etrafında seni baltalayacak birine ihtiyaç duyuyorsun. Tam anlamıyla serpilmene mahal vermek istemiyorsun sanki."

Şarap barında F bana yeniden birlikte olmamızı istediğini söyledi. Sağlam durdum ama özlemini çektiğiniz bir şeyi yanlış bir meşrepte sunulduğu için reddetmek zorunda kalmanın verdiği küçük, çığlık çığlığa kederi duydum.

Neden kendimi habire insanların beni sembolik olarak öldürmek zorunda kaldığı durumlara soktuğumu çözmem lazım.

Küçük yeğenimin kibrit kutusu koleksiyonu; büyük bir takıntıyla oyun hamurundan şekillendirdiği nesnelerle dolu hepsi. Her kutunun üzerinde bir etiket var: "İÇERİK: Havuç. Gitar." Ortaya serdiği hazineleri, karmaşık esinlerini gördükçe kahkahalar atasım geliyor. Kısa film çekmek istiyorum, yüzündeki o kendini kaptırmış ifadeyi, başının boynunun üstünde bir sonraki kutuya bakmak üzere öne eğilişini göstermek için.

"Benim deneyimime göre evlilik insanı daha mutlu etmiyor. İnsanın bir ruh eşi olabileceğine inanmayı mümkün kılan yanılsamayı da alıp götürüyor." – Paula Modersohn-Becker'ın günlüğünden, 1902.

"Katmanlar ya da tabakalar veya tüller; konuyu ele alma biçiminde tarifi zor bir gevşeklik ya da esneklik; pencereler; otobiyografik içerik; hayvanlar, çiçekler; belli bir tür parçalılık; pembelere, pastellere, uçucu, bulutsu renklere yeni bir düşkünlük ki önceden tabuydu

bunlar, tabii bir kadın 'feminen' sanat yapmakla suçlanmak istemiyorsa..." – Lucy Lippard, kadınların sanatında mükerrer öğeler üzerine, *From the Center*

Beni rahat bırak. Beni bir rahat bıraksan seni unutup atlatacağım.

Sarhoş, pis, yaşlı bir adam sokaktan gelip doğruca R'nin evine daldı. Kendi evi sanmış. Ön kapıdan nazikçe itip çıkardık. Kaldırıma çöküp bağırmaya başladı. "Öldürüyorum ben. Her şeyi öldürüyorum." Kalkıp gitti yarım saat sonra.

İşbirlikçi görünme arzusuyla üstünden neredeyse yağ damlayan bir ses.

"Kocamla ayrıldığımız dönem" dedi kadın bana, "uzun uzadıya kendini anlatmak ister oldu. Beni evine çağırıp yemek pişiriyor, bir şişe şarap içip dökülmeye başlıyordu. Öyle bir yorulup sıkılıyordum ki masada uyuyakalıyordum."

"Saat geç olduğu için mi?"

"Evet – ve kadınların arkadaşlarıyla konuşurken yaptığı gibi meseleleri kurcalayıp işlemek yerine içindeki neyse ortaya koca bir kütle halinde bırakmak istediği, sonra benden bunu alıp taşımamı beklediği için. Yapamıyordum, içimden de gelmiyordu zaten."

Varlığının izleri: Yatak örtülerinin üstünde kesilip atılmış büyük ayak tırnağı parçaları. Dikkatlice topladım. Şansına cadı değilim.

Tazecik bir sabah. Princes Park'ta koşuya çıktım. Karaağaçlar o çok açık yeşil tohum kapsüllerini uçuşturup döküyordu hâlâ: Esintiyle yerlerinden oynadıklarında ufak ufak hışırdıyorlardı. Futbol sahasının yanında siyah bir adam, Pasifik Adaları'ndan sanırım, koşu sonrası esneme hareketleri yapıyordu. Vücudu kalın, koyu tenli, sıkı ve ışıl ışıl, üstünde yeşil bir şort ve eşofman üstü. Yani *sanırım* öyle giyinmişti. İnsanlar cinayet davalarında nasıl ifade veriyor Tanrı aşkına?

Bir ev dolusu uyuyan genç kız. Karman çorman yorganlardan çıkan rengi açılmış saçlar.

Z'ye ilişkimin bittiğini söyledim. Tepkisi tam beklediğim gibiydi: Hızlıca bir geri çekiliş, "Bana anlatmanı istemiyorum, gönül meselelerini bilmek istemiyorum" diyen bir bakış.

Tarrawarra'da kahverengi bir nehir akıyordu. Manastırın dışındaki köşelerden birinde, beyaz tahta duvara dayanmış bir saksağan sopası cephaneliği vardı. Hepimiz birer sopa alıp omzumuzda tüfek gibi taşıdık. Arada bir kımıldamadan duruyorduk. Trafik sesi kesilmiyor ama kırlangıçların cıvıltısı duyuluyordu. Bereketli toprakların üstüne asılı yumuşak ve ağır hava. Çimenlerde teker izleri ve her bir çimen yaprağının üstünde pırıltısı ışığın.

Röportajı yapan kişi tuhaf bir soru sordu: "Hangi açılardan on ya da yirmi yıl önceki halinizden farklı birisiniz?"

Ağlayasım geldi ama uzun uzun düşündükten sonra alçak sesle şöyle dedim: "Bir insanın her şeyi yapabileceğini biliyorum artık. İnsan dediğin *her şeyi* yapar."

Toronto'daki Harbourt Uluslararası Edebiyat Festivali'nde üç ayrı erkek yazar tarafından görevli personel sanıldım. "Organizasyonun kaç otobüsü var?" "Hiçbir fikrim yok. Burada çalışmıyorum." "Acayip ve yergili" romanların Amerikalı yazarı Stanley Elkin festivalden sonra hemen eve döneceğimi söylediğimde bozuluyor. "Kimse hiçbir şeye mecbur değil." "Tabii ki mecbur." "Neden bir iki hafta daha kalıp New York'a gitmiyorsun?" "İsterdim. Ama eve dönmem gerekiyor." "İyi de neden?" "Çünkü buraya gelmeden hemen önce eşimden ayrıldım ve evde beni bekleyen bir kızım var." Bu çenesini kapamaya yetti. Ama kızımın on altı yaşında olduğunu öğrenince saldırılara girişti yeniden. İki bastonla yürüyor ve yüzünde acı çeken birinin hırçın ifadesi var.

Galerideki mütevazı iç mekân resimleri hoşuma gitti. Bir yatak odası, şifonyere düşen ışık huzmesi. Orta karar sanatın insanın içini rahatlattığını, buna karşılık çok iyi sanatın meydan okuyup huzursuz ettiğini giderek daha net anlıyorum. Henry Moore'lar ise bambaşka bir şey yapıyor: Dinginleştiriyor insanı. Nefes alıp verişiniz yavaşlıyor.

Mağazada iki eşcinsel tezgâhtar vedalaşıyor. Siyah olanı, "Sonra yoklaşırız" diyor.

Niagara Şelaleleri'nde Kenzaburō Öe bana küçük bir hikâye anlattı. "Az önce yanıma Japon bir adam geldi. 'Japon musun?' diye sordu. 'Evet' dedim. Fotoğraf makinesini gösterip 'Bu da Japon' dedi. Sonra şelaleyi işaret edip, 'Şaşırdın mı?' diye sordu. 'Evet' dedim. Adam karısına dönüp, 'Bu adam Japon ve şaşırmış' dedi." O kadar çok güldük ki duramadık bir türlü.

Uzun bir uçuşun zamandan kopukluğu. Üzerinden geçtiğimiz karaya baktım. Engin ve mutlak bir düzlük, insanlar tarafından muntazam karelere bölünmüş, ekilmiş, biçilmişti. Dört bir yana binlerce kilometre uzanıyordu. Korktum. Ara ara yolların kesişiminde ya da bir nehrin dönemecinde küçük kasabalar kümelenmişti. Şöyle düşündüm: Bu yerleşimlerin her birinin bir adı, toplumsal dokusu, sakinlerinin biricik saydığı kendine özgü bir havası var. Bu düşünce kalbimi sızlattı. Kar serpilmiş dağların, sonra geniş bir vadinin, sonra yosun şekilli nehirlerin ya da kurumuş yatakların kıvrıldığı gri ve çıplak yabanın üstünden geçtik.

Sabahın üçünde uyandım ve yavaş yavaş kendime geldim. Gözlerim kitaplığın en üst rafına takıldı. "Bu kitaplık tıpkı evdeki kitaplığıma benziyor" diye düşündüm. Aşağıya ve yanlara baktım. Gezegen şeklinde bir lamba, bir ayna, perdelerden sızan belli belirsiz ışıkta bütün o küçük, hareketsiz nesneler. Çok şaşırdım. "Kanada'daki bu oda, benim Melbourne'deki odamın tastamam aynısı." Sonra enikonu uyandım. Evdeydim, kendi yatağımda. Mutlak bir mutluluk anı.

Exhibition Gardens körpe yapraklarla dolu, bir de cinsel pozlarda yerlere uzanmış âşıklarla.

Düğündeki kadın bana kocasının bir araba kazasında ölümünü izleyen aylardan, hatta yıllardan bahsetti. "İyi olması gereken hiçbir şey iyi değildi. Sabah pencereden dışarı bakıp güneşin parladığını görüyordum ama bu iyi değildi." Yas bu mu, keder bu mu?

K telefonda kılıçlarla ve yüzüklerle ilgili gerçekten yaşanmış hikâyeler anlattı. Harikaydı. "Yazsana bunları" dedim. "Ama komik olmaya çalışmadan."

OKYANUS kıyısında bir şehirde yaşadığını düşün.

Bardaki okuma etkinliğinde ışık gözlerimi aldı, arka sıralarda oturan genç bir kadının yüzünden başka bir şey göremedim. Mest olmuş bir şekilde gülümsüyordu. Gözüm korktu. Kadının gardsız açıklığını hak edecek kadar iyi okuyamıyormuşum, iyi yazamıyormuşum gibi geldi.

Deli olanı gördüm. Yüzü üçgen, resimlerde gördüğümüz şövalyelerinki gibi. Gözleri kayıyor.

Çiftlerle dolu olduğunu sandığımız dünya aslında üçgenlerin dünyası mı acaba?

Birinin bana üç İsviçre çakısı verdiği bir rüya; biri büyük, biri orta boy, biri küçük.

İçmekten hiç zevk almıyorum. Azıcık içsem bile bulanık, sersemlemiş, etrafımdan kopmuş hissediyorum kendimi. Ağrım var. Omuzlarım kaskatı. Boynum tutuldu. Yumurtalıklarım acıyor. Tüplerim acıyor. Sancılar tüp şeklinde.

Goethe-Institut'ta toplantı. Açılabilen pencereler, camın hemen dışını sarmış sık, devasa, açık yeşil yapraklar. Anaç kadın yanımda durup elini omzuma koydu. Şefkati yüzünden kontrolümü kaybedecektim az kalsın. Hıçkırıklara boğulayım, yüzümü yanımdaki uzun adamın koluna gömeyim, insanlar mırıl mırıl konuşmaya devam edip benim yanlarında zayıflığımı göstermeme izin versin istedim. Ama şov devam etmeliydi. Kadın kafamı işaret edip "İçeride küçük bir sofu var, değil mi?" dedi.

Rüyamda beyaz bir kuş gördüğümü gördüm, güvercine benziyordu, bir patikada badi badi yürüyordu, başının üstünde kendisinden daha küçük bir beyaz kuş vardı ve ikinci kuşun kafasına ondan da

küçük bir kuş tünemişti, bu kuş bir taş ya da damarlı bir opal gibi siyah beyaz çizgiliydi. İnsanlar bir sirk numarası ya da çocukça bir maskaralık izler gibi izleyip anlayışla gülüyordu.

Telefon konuşmalarımızı hep ben bitiriyorum. Can sıkıntısına kapıldığım oluyor ama bıraksam K gece yarısına kadar çene çalabilir.

Nasıl mı hissediyorum: Tiksinmiş. Kızgın, kıskanç, yorgun. Usanmış. Ama hepsi öyle küçük dozlarda ki harekete geçmek, hatta üzerine laf etmek bile çabaya değmezmiş gibi geliyor.

Rüyamda Hindistan'da çocuklarla dolu bir odadaydım. Pencere açıktı. Önümüzden asker dolu bir cip geçti. Askerlerden biri ayağa kalkıp odanın içine el bombası attı. Arkamı dönüp başımı korudum. Yaşı büyükçe oğlanlardan biri bombayı alıp dışarı attı gerisingeri. Bombanın yerdeki halinin yakın çekim görüntüsü: Yağlı ve siyah, yüzeyi çizgi filmlerde gördüğümüz erkeksi nesnelerin yüzeyi gibi kare kare çıkıntılarla kaplı.

M Fransızcadan doksan yedi almış. Haftaya Paris'e gidiyor. Parkta montunu bir parmaklığın üstüne bırakıp çimenlerin üstünde perendeler ve taklalar attı.

"Belki de erkeklerin büyümemesi iyi bir şeydir" dedi Polonyalı doktor. "Büyüyünce üzgün ve ciddi oluyorlar." Kadınlar bu yüzden mi üzgün? Büyümek mecburiyetinde oldukları için mi? Çocuk sahibi oluyorlar, duygusal sorumluluğu yükleniyor ve erkekleri azat ediyorlar, bunun için mi?

Bir mektup geliyor. Ona fazla geldiğimi, beni idare edemediğini söylüyor sevdiğim biri daha.

Rüyamda doktora gidiyordum, iğrenç bir akıntıdan mustariptim. Doktor elinde bir makasla yanıma geldi. "Saçımı kesmeyeceksiniz, değil mi?" diye haykırdım. Kadın tatlı dille ısrar etti, ben de izin verdim. O saçlarımı kırparken gözlerimi yumdum. Sonra açıp aynaya baktığımda şaşırdım, hiç fena olmamıştım. Kırılgan görünüyordum, neredeyse güzel; tehlikeli bir hastalığı yeni atlatan biri gibi.

Yaşlı yazar türlü hadsizliklerle dolu, pahalı şeyleri –araba, mobilya, viski– art arda sıraladığı, eşlerini aldatan kadınları anlatıp durduğu bir öykü okudu. Önde oturan iki kadını izledim. Adam okudukça kadınların yüzü kibar bir tiksintiye büründü.

P'nin kâğıda suluboyayı sürüşü gözlerimi saygı dolu yaşlarla doldurdu. Ay ışığıyla aydınlanan halka şeklinde dizili ağaçların ortasındaki bu kentaur resmi, üzerimde çocukken okuduğum bir kitapla aynı etkiyi bıraktı; kitabı Edward Ardizzone resimlemişti: Ay ışığıyla aydınlanan bir bahçede çocuklar, gümüşi, gizemli ve dehşet verici.

Artık kuyruğu dik tutmaya çalışmıyorum. Ağlıyorum, bağırıp çağırıyorum. Dün gece dibe vurdum. Mutfağa gittim, ışığı açmadım. Evyenin başında durup kendime bir bardak su doldurdum ama öyle bir ağlıyordum ki ağzımın kasılmasından içmeyi beceremedim. Utanıyordum, çok ucuzdum, çok da mutsuz.

Ressam "Portreyi bitirdiğim zaman o yamru yumru koltuğa oturup ağladım" dedi. Önceden orada olmayan bir şey yapmanın mucizesi. Bir şeyi yoktan var etmek.

Birazcık daha ağladım, sonra kahvaltımı edip gazete okudum. Yukarı kata çıkarken üstüme inatçı bir iyimserlik geldi. Gidip güzelce sıçtım. Yeni Hermes'imi çıkarıp zevkle yerleştirdim.

Pembe güllerin solmaya yüz tutmuş taçyapraklarını kopardım. Her birini parmak uçlarımla tutup çektim: Biraz etli ve çaresiz bir dirençle geldiler elime.

Rüyamda bir kilise gördüm. Yalnız, çocuklu ama erkeksiz yaşamanın beraberinde getirdiği ruhani bir ihtimal. Tek başıma bir kilo kiraz yedim, *paylaşmadığım için* suçluluk duymak zorunda kalmadan.

"Gelebilir miyim?" demek istedim. Ama gururumdan diyemedim.

Kendi başımayım. Sanırım hoşuma gidiyor ama emin değilim. "Aferin bana."

Anneni, yatıp olan biteni sineye çekerken görmek kalkıp bağırmaya başlamasını görmekten daha kötü her zaman.

Yaşlı kadın bize Amerika tatilinden bir fotoğrafını gösterdi; yaz vakti, baldırlarının yarısına kadar gelen bir kıyafetle –bol kumaşlı bir etek, üstüne oturmayan bir bluz ve altına düz sandaletler giymişti– bir kır yolunda duruyordu. Bacakları rahat bir aralıktaydı, ayakları yere sağlam basıyordu. "Sensin bu! Harika görünüyorsun. Köylü kadınlara benzemişsin." Mahcup mahcup sırıttı, evindeydi yeniden, üstünde Melbourne'ün doğusundaki banliyölerin forması vardı: Düzgün kesimli polyester elbise, ince çoraplar ve duruşunu ince bir dalı kavramış bir kuşunkine benzeten yüksek topuklu çıtkırıldım sandalet.

Komünyona gittim. Muazzam Güç orada değildi. Ya da benim yanıma gelmedi. Ekmekle şarabın konuyla bir ilgisi yok gibiydi. Ya da sorun bendeydi belki, dizlerimin üstünde sakil duruyor, diz çökmüş güzel, narin, gri saçlı hanımefendilerin arasında yanlış bir şey yapacağım ya da söyleyeceğim diye endişeleniyordum.

En son yirmi sene önce üniversitede görmüştüm ama hemen tanıdım. Uzun İtalyan çizmeleri, kahverengi yün elbisesi. Yüzü: Kapalı, karanlık, acı içinde. Elleri cebinde, hızlı, dalgın, başı önde yürüyüşü.

Tam doğru olmayan can acıtıcı şeyler söylüyoruz. Öyle bir savaş. Her durumda kullanıma hazır bir cephane. Her türlü anı isteğe göre çarpıtılabilir.

Basıp gitti. Kapıda dikildim. Arabayı yüzü bana dönük kullandı, karanlık onu yutana kadar.

İngiliz yayıncıların hiçbirinin kitabımla ilgilenmediğini söylediler. Soyadında tire olan bir adam *Çocuklar İçin Bach*'ı ve *Postcards from Surfers*'ı okuduğunu ama "malzemeden hoşlanmadığını" belirtmiş. Niye ağlatıyor ki bu beni? Niçin umurumda olsun?

Doktorun iyiliği ve zekâsı yüzünü çekici kılıyor. AIDS eksenindeki tıbbi politikaların "mide bulandırıcı" olduğunu söyledi. Hastanede AIDS hastalarıyla gönül bağı kuruyorlarmış. "Korkunç bir şey bu. Hepsi ölüyor. Her biri. Hayatlarında tek bir gün hasta olmamış genç adamlar ölüp gidiyor. Çok üzücü. Kendi kardeşlerinin teker teker ölmesini izlemek gibi." AIDS görev gücündeki eşcinsel erkeklerin "gizli bir gündemi" olduğunu söylüyor: "Alttan alta canlarının istediği bütün erkeklerle yatmayı kendilerinde hak görüyorlar. Normal şartlar altında bunda bir sorun yok tabii ama ölümcül bir hastalık taşıdıklarında işin rengi değişiyor."

New Yorker'da, Guatemala'da "kayıp kişileri" arayan kadınlardan oluşan bir örgütün üyesi olan Rosario Godoy'un uçurumdan düşüp parçalanan arabasında ölü bulunduğunu okudum. Godoy'un yeni doğmuş bebeği ve abisi de arabadaymış, onlar da ölmüş. Kaza sayılıp geçilebilirdi şu ayrıntı olmasa: Bebeğin tırnakları sökülmüş.

K arıyor ve bütün planları değiştirmek istiyor.

"Teslim tarihlerini öne çektiler. Hafta sonu oldubittiye getirdiler her şeyi."

"E niye hafta sonu arayıp söylemedin?"

"Alışveriş yapmam gerekiyordu herhalde" dedi gıcık gıcık, "sonra da *partiye* gittim."

Küçük, tuhaf bir orgazm, kıpırtısız yaşanan bir orgazm, sebebi akla bir anda bir müzenin, bir sanat galerisinin, yoğun ve rengârenk tabloların bir uçtan öbür uca hızlıca dizildiği bir duvarın görüntüsünün gelişi. Ama bütün bunları başka biri deneyimlemiş gibi, bu da anlatırken "ben" zamirini kullanmaktaki isteksizliğimi açıklıyor. K gitti, kendi başımayım otel odasında, burada bulunmuşluğunun hiçbir izini bulamıyorum: K'nin ziyaret saatleri, şimdi yürürlükte olan zamandan başka bir boyutta var olmuştu sanki.

Doluyla karışık gök gürültülü yağmur dindi. Liman bile görünmüyordu sağanağın şiddetinden. Yağmur damlalarını bu kadar yüksekten (on birinci kattan) izlemek garipti: Pencerenin önünden belirgin bir düzende geçiyorlardı, her birinin kendi hava sütunu

vardı, sağa sola sapıp çarpışmıyorlardı. Televizyonda tap dansıyla ilgili bir film izlerken uyuyakalmışım.

Korkuyorum.

Fiziksel benliğimi olduğu gibi kabul etmek istiyorum. Bakılmaya karşı koyuyorum. Kontrol eden ben olmalıyım, bakan kişi ben olmak istiyorum.

Balmain, liman havuzu, benimle film yapmak isteyen iki kadın, biri yapımcı, biri yönetmen. Gri sular kıyıya çarpıyordu, Geelong'daki Eastern Beach'inkine benzer tuzlu bir koku. Yüzdük, birbirimize seslenip gülüştük. Giyinme kabinlerindeki oturakların üstüne çıkınca havalandırma deliklerinden alçak liman binalarını görebiliyorduk, gri ve yağmurlu akşamda sakin ve huzur dolu görünüyordu hepsi. Ağaçların altında dik yokuşu tırmandık. Buram buram yosun kokusu. Bedenimi hatırladım, fiziksel dünyada, hayatta olduğumu.

"Of, amma üretkensin!"

"Son zamanlarda öyleyim ama tembel olduğum için kendimi kırbaçlıyorum sürekli."

Jungcuya babamdan, babamın annesinin o iki yaşındayken öldüğünden bahsettim. "Annesini kaybeden bir çocuk" dedi adam, "genellikle bir daha hiç kimseye güvenmeyi beceremez."

Tahıl dolu harikulade topraklar –sarının türlü tonları– ve heybetli bulutlar, şekilleri göz alıyor, alt kısımları karanlık, köpüren üstleri beyaz. Yer yer bir yarıktan berrak bir mavilik ya da batıya doğru daha soluk, pastel bir yeşilimsi-mavi görünüyor.

Kadın kullanılmış çay poşetlerini atmıyor. Her poşeti iki kez kullanıyor. O kadar yoksul olduğuna inanmayı reddediyorum.

Seksle ilgili bir rüya: Biz seviştikçe adamın yüzü canavarlaşıyordu; gözleri kafatasına gömülüyor, birbirine yaklaşıyor, kırmızı bir ışıkla parlıyordu. Bu yaratığın beni öldürmek istediğini ama vahşiliğini kontrol altında tutan gizli bir gücüm olduğunu biliyordum, bu güce

sahip olmak için yapmam gereken tek şey ona sahip olduğuma *inanmaya* devam etmekti.

Öğrencim bana speed'den ve kokainden bahsetti.

"Burundan mı?"

"Hayır. Damardan. Erkek arkadaşım torbacıydı, dibi göreceğimiz kadar parası vardı. Ben dibe hemen battım, çok çabuk oldu. Sonra da çıktım. Bunları geride bıraktığımı düşünüyorum artık."

"Annenle baban biliyor mu?"

"Anneme söyledim. 'Endişelenmeme gerek var mı?' diye sordu, ben de 'Hayır, gerek yok' dedim."

Yüzdükten sonra giyiniyordum ki turnikelerdeki kadının, "Bütün kıyafetleri üstünde!" diye bağırdığını duydum. Koşan ayak sesleri, sonra hoparlör cızırdadı ve aşağılayıcı, kızgın bir erkek sesi, "Kıyafetli adam havuzdan çıksın. DERHAL HAVUZDAN ÇIK" dedi. Soyunma odasından çıkıp baktım. Gür, koyu renk saçlı bir adam, üstünde kotu, gömleği ve ayakkabılarıyla sırılsıklam bir halde depar taşlarından birinde sırtını suya vermiş Rodin'in Düşünen Adam pozunda oturuyor, eliyle alnını ovuşturup duruyordu. "Kafayı yemiş" dedi turnikedeki kadın. "Belli ki aklından zoru var."

Hiçbir karakterin olmadığı bir hikâye yazabilir miyim acaba? Sadece nesneler olsa mesela?

Kırmızı deri sandaletler ve pembe bale ayakkabıları aldım.

"Morina balığı reddedilmiş biri için uygun bir yemek gibi göründü, ben de hiç sos ya da çeşni katmadan tevazuyla yedim." – Barbara Pym, *Kusursuz Kadınlar*. Elizabeth Jolley'nin tonu bu, okurken kahkaha attım.

Parsley Koyu'nda sağ dizimi suyun altında kalan beton bir basamağa çok sert çarptım. Canım o kadar acıdı ki rengini kaybetti dünya.

T ile saçımızı kısa kestirmeyi sevdiğimizde ve kendimizi pek kadınsı hissetmediğimizde hemfikir olduk. Tanrıçalarla ilgili Jungcu bir kitap okuyup kendine etekler almış. "Ama çabucak sıkıldım etek-

lerden. Cepleri yok bir kere. Hem ayağınla bacağına ne giyeceksin sonra?" Kombi'yi ödünç verdim. Bir yerden tuğla çalıp arabaya atmış, eve gidip mangal kurmuş, sonra da beni arayıp akşam yemeğine çağırdı. İki alabalık pişirdi kömürlerin üstünde.

Q'nun sabırlı tavırları beni şikâyet etmekten ve mağdur olmaktan aldığım zevkten utandırıyor.

Öldürülen kızın üvey babası bize duruşma sırasında iki sanığın hemen önündeki sırada oturduğunu söyledi. "El ele tutuşmuş kıkırdıyorlardı. İdam cezasıyla ilgili tüm ilkelerim anında uçup gitti. Bir saniye bile sürmedi."

Masadaki başka bir arkadaşımız, "Kafalarının içini görmek ister miydin?" diye sordu.

Uzun bir sessizlik.

"Hayır. Hiç istemezdim. Çünkü o zaman–"

"Merhamete mi gelirdin?"

"Yo! Merhamet meselesi değil bu. Cehennemin kapılarından geçiyormuş gibi hissederdim korkarım ki. Orada nasıl bir şiddet ve soğukkanlılık varsa kendimde de aynısını bulmaktan korkardım."

Diğer adam onunla bu konuda tartışmaya, onu teselli etmeye, asla o kadar kötü biri olamayacağına dair güvence vermeye çalıştı. Ama o ikna olmadı. İçten içe hayranlık duydum ona bu yüzden.

"Benim durumumdaki herkes" dedi üvey baba, "kendi kendine soramadığı soruların başkaları tarafından sorulmasını ister." Zorlanmak, ısrar edilmek isterlermiş ama insanlara kaldıramayacakları şeyler söylemekten çekinirlermiş. "Karşındakini kendi hissettiğinden daha beter hissettirmekten korkuyorsun."

Duruşmalara katılıp katılamayacağımı sordum.

"Bunu niye isteyesin ki?"

"Birincisi, yanında olmamızın hoşuna gidebileceğini düşündüm. İkincisi, merak ediyorum."

Sırası tam tersiydi aslında. Hatta asıl gerçek ikinci kısımdı. İlki kozmetikti, gerçi başka bir şekilde de olsa o da doğru.

Sandalyelerimizi arkamızda kalan açık kapıya doğru hafifçe döndürüp oturmuştuk. Bebeğin doğmasına beş hafta var. Yukarı katta minicik eşyalarını gördüm. En çok fanilaları sevdim: Beyaz pa-

muklu, bedeni 000, ribanalı. Elizabeth Jolley bir yerde bir bebeğin omuzlarını görmenin insanın içini nasıl sızlattığını anlatıyordu. Omuzları hatırlıyorum, sızıları hatırlıyorum.

Biri boş odamızı kiralamak istedi, hukuk öğrencisiymiş ve M'nin okuldan bir arkadaşının abisiymiş.

"Yakışıklı mı?"

"İlk bakışta değil. Ama baktıkça yakışıklı geliyor."

"Ailesi nasıl?"

"Birazcık bize benziyorlar. Basit şeyler yiyorlar. Kimsenin yemek pişirmekten anladığı yok. Bir keresinde arkadaşıma pastırma ve matza ister misin diye sordum, boş boş baktı. Gösterince de 'Bizim evde buna et ve ekmek diyoruz' dedi."

C St. Kilda'daki bir restorandan arıyor. "Biraz önce babam dedi ki: Nudnik sıkıcı demekmiş. Şlemiel aptal. Şmendrik de doğuştan kaybedenmiş."

Jungcuya güzel kadınların kendilerinde hak gördükleri ayrıcalıktan ne kadar nefret ettiğimi ve bundan ne kadar korktuğumu anlattım.

"*Sen* nasıl dikkat çekiyorsun Helen?"

Bu soru hoşuma gitmedi.

"Seksle. Bir de zekâmı kullanıyorum."

Akşamın sekizinde havuzda defalarca tur attım. Sudan çıktığımda çenem soğuktan vantrilok kuklası gibi bir açılıp bir kapanıyordu.

---

2 numaralı kiracı. A, Sydneyli. Yeniden doğmuş Hıristiyanlardan. Ağır göz kapakları, kulaklarının önünde dik dik uzayan kıllar, yavaş ama muzip bir zekâ ve antika deyişler: "Çok yüz verme, derini yüzerler." Kızlar kara ekmeğin neden kara olduğunu soruyor. "Muhtemelen içinde pekmez vardır" diyor A. Ambalajı inceliyorum. "İçindekilerde pekmez yazmıyor." Homurdanarak elimden alıyor paketi. "Ver de bir bakayım şuna." Ukuleleyi alıp "There Is a Fountain Filled with Blood"ı* çalıyorum meydan okurcasına. Burası bir yuvaya dönüşebilir belki.

---

* Ünlü bir Hıristiyan ilahisi. Başlığın Türkçesi "Kan Dolu Bir Pınar Var." (ç. n.)

Spalding Gray'in tek kişilik gösterisi üzerine bir eleştiri yazısı yazdım. Dün gece lobide yanıma geldi, elimi sıkıp telefon numaramı istedi. Yakından bakınca gözleri alışılmadık ölçüde ayrık görünüyordu, odaklanamıyordu sanki ya da az önce bir şeyler içmiş veya çekmiş gibiydi. İzleyiciler ona bayıldı, adamı sahiplenmişim gibi hissettim.

Uzay mekiği Challenger kalkıştan hemen sonra infilak etti. "Uzaydaki ilk öğretmen" böylece öğrencilerinin, annesiyle babasının, kocasının ve çocuklarının gözü önünde buharlaşıp gitti. Patlayan malzemenin tuhaf şekli – beyaz duman vs. Çok korkunçtu ama ABD medyasının sündürdüğü duygusal tiratlardan tiksindim bir süre sonra.

Kadının gönülden sevdiği kocası öldü. Şöyle yazdı: "Yabancı bir gezegende, derim olmadan yeniden doğdum sanki."

Ergen kız annesiyle babasının ayrılacağını öğrenince odasındaki yeni duvar kâğıdını söktüğünü anlattı bize. "Tırnaklarımla soymuşum hepsini. Farkında bile değildim. Bir de baktım ki..." Yeni uyanmış taklidi yaparak ileri uzattığı ellerine bakıyor, ellerinde kâğıt parçaları tutuyormuş gibi.

Yeniden doğmuş A'nın zihninde çok çark var: Hayalperest ve kopuk; espritüel ve açıkgöz; içinde dönen uzun münakaşada bir noktadan bir noktaya ağır aksak ilerliyor, konuştuğunda buzdağının ucu görünüyor yalnızca: "Hayatta savaştan daha kötü şeyler var."

Anafikir benim yeterince savunmasız veya kadınsı olmadığım sanırım. F ona yeterince ihtiyaç duymadığımı söylüyor, onu ezip geçmişim hep. Bunu sessizce kabul etmek zorundayım. Çünkü doğru.

Ben kırk üç yaşında bir kadınım, anneyim, sağlıklıyım, tipim idare eder; kendi memleketimde yaşıyorum; ekmeğimi kazanıyorum; bazen üzgün oluyorum ya da korkuyorum, yakın zamanda kalbim kırıldı; öte yandan kendime ve kabahatlerime daha az savunmaya geçerek bakmayı öğreniyorum; Muazzam Güç son zamanlarda

beklediğim formda uğramadı yanıma; ama o insanları yüzüstü bırakmaz ve beni de yüzüstü bırakmayacak.

Spalding Gray monolog seviyor. Sürekli konuşuyor. Ama asla sıkıcı olmadığı için insan hiç sıkılmıyor. Sesi "yumuşak, hoş ve vurgulu". Tuhaf bir yüzü var, köpek yüzüne benziyor biraz: Koca ağızlı ve küt burunlu. Kadınların nevrozlarına çok kapıldığını söylüyor: "Ben annemle meselemi eyleme döküyorum hep; kendisi 1967'de intihar etti." Sydney'de bir kadın Gray'e yürümüş. "Bana fazla gelmeye başladı, o yüzden bir şey demeden bardan ayrıldım. Ertesi gün kutuma not bırakmış. 'Bu yaptığın çok ayıptı.' Hatta ben dışarıdayken kaldığım otele gelip resepsiyondan anahtarımı istemiş." Kitabının bir nüshasını verip içine şöyle yazdı imlasını bana kontrol ettirip: "Işıklarını üstüme tuttuğun için teşekkür ederim." Gazeteye yazdıklarımdan bahsediyordu sanırım. Saatlerce konuştuk. Hayatımda kafayı bu kadar kendiyle bozmuş bir insan görmemiştim hiç.

Boyuna dinledim. Duydum mu peki? Adamın bana anlattıklarını ya da aktarmak istediğini değil belki, ama bir şey duyduğum kesin.

Hukuk öğrencisi bulaşıkları yıkadı dün gece, hareketlerinde ne hız vardı ne heves ne de beceri.

Yüksek Mahkeme'de, cinayet duruşmasında geçen bir gün. Önce bir sürü ayrıntıdan ve temponun yavaşlığından sıkıldık ama bir süre sonra ritme alışıp davanın dünyasına daldık. Tanık diye içeri alınan insan tiplerinin şöleni: İki keş; Glen Waverley'den gelen bir adam; bir sendika görevlisiyle karısı; bir de bıçkın bir kadın, sesi sigaradan çatallanmış, gümüş rengi uzun ve mükemmel tırnaklarıyla tanık kürsüsünde ritim tutuyor, özenle bronzlaştırılmış bir ten, uzun kollar ve bacaklar, incecik bir vücut, kendine çok iyi bakmış (benden genç olduğu da muhakkak). Bu fasıldan sonra feci yoruldum, yorgunluktan esriyecektim neredeyse. Hem de yalnızca *izlememe* rağmen.

Ayers Kayası'ndan düşen genç bir İngiliz turistin cesedini buldular, bir kısmını dingolar, kuşlar ya da goannalar yemiş; bir *bebek hırkası* varmış hemen yanında.

1986

A bana babasıyla abisinden bahsetti. "Kendilerine çekidüzen vermeyeceklerse ölsünler daha iyi diye düşünüyordum" dedi. Haşin bir edayla söyledi bunu, tek eliyle dünyayı sertçe bir kenara iter gibi bir jestle. Sonra ölmüşler sahiden, kız da kendini öldürmüş. "Gidip yattım. Perişan olmuştum. Dua ettim. İnancım yoktu ama dua ettim yine de."

"Ne dedin?"

"Dedim ki, 'Eğer bu vicdan azabını dindirebilecek biri varsa dindirebilir mi lütfen?'"

"Son zamanlarda çok mutlu görünüyorsun tatlım. Evde şarkılar mırıldanıyorsun, keyfin hep yerinde."

"Evet, öyle. Burası artık çok daha güzel. Eskiden *sürekli* kavga ediyordunuz."

Katedralde komünyonun başlamasına on beş dakika kala adamın biri kalkıp şöyle dedi: "Korktuğumuz başımıza geldi, biri bir televizyon kanalını arayıp binada bomba olduğunu söylemiş." Hemen yanımda beş yaş civarı bir oğlan oturuyordu annesiyle birlikte. "Bomba" kelimesini duyunca başını kaldırıp bana baktı, yüzünde büyük ve komik bir şaşkınlık vardı, bir problemi çözmeye çalışıyordu sanki. "Amerikalılar atmış olamaz, çünkü..."

"Uçaklardan atılan bombaları kastetmiyorlar" dedim. "Aptalca bir şaka bu sadece; biri polisi arayıp sıralardan birinin altında bomba olduğunu söylemiş."

Oğlan yıldırım hızıyla yerinden fırladı, ihbarın sahte olduğuna ikna edilemedi ve annesini kolundan çekiştire çekiştire alelacele çıkıp gitti.

Yine mahkemede geçen bir gün. Büyülendim resmen. Bir patolog bütün soğukkanlılığıyla kızın cesedindeki yara berelerin betimlemelerini okudu yüksek sesle. Ayrıntıların şoku.

Arayıp festival ödülünü kazandığımı söylediler. On bin dolar. Dizlerimin bağı çözüldü.

Uyandım ve kuzeybatıdan esen rüzgârın ölü yaprakları evimizin önünden sürüklediğini duydum: Binlercesini hem de; bitmek tükenmek bilmeyen bir akın, sürgüne giden bir halk. Alçak dağların üstünde gökyüzü tozlu bir turuncu şimdi.

Twins'teyken gök gürlemeye, şimşek çakmaya başladı, bardaktan boşanırcasına yağmur yağdı. Mağazanın dışındaki direğe zincirli köpek havlayıp inledi. Verandanın altında durmayı akıl edemedi.

Akşam yemeği vakti P uğradı, yemeği bizimle yedi. Halley kuyrukluyıldızından bahsettiğinde gök cisminin muazzam yolculuğu karşısında müthiş bir hayrete düştüm birden. Tanrı kesin var mı öyleyse? Böyle bir olgunun anlamı olmayabilir mi hiç?

Rüyamda kiliseye gidip bir sıraya oturduğumu gördüm. Sakin hissediyordum kendimi, geleceğini bildiğim aydınlanmayı bekliyordum: Aydınlanmak için hiçbir şey yapmama gerek yoktu, sessizce oturup hazır olmam yeterliydi. İçimde kabaran sakin bir beklenti hissi. İyi ve doğru bir şey geliyordu benden yana, sabretmeyi bilirsem.

Cinayetle suçlanan kadın ifadesini ezberlemişti belli ki. "Herkez" ve "acitasyon" diyen biri "Ve bana öyle geliyor ki istisna kabilinden de olsa başka bir kadın", "benzinliğe ulaşmamızdan hemen önceki süreçte" veya "gözaltına alınmamla neticelenen hadise" gibi şeyler de der mi? Bir şeyi yapmaya "gönlüsüz" olduğunu söyledi ve avukatı onu düzeltmek zorunda kaldı. Korkunç bir zavallılık. Hiç şansları yok bence.

Adam suçlu bulundu. Hâkim jüri üyelerini kadını beraat ettirmeye teşvik etti, çünkü kadına yönelik suçlamalar ispat edilememişti. Hayretler içinde ayağa kalktık. Ama keskin bir aydınlanma anı yaşadım sonra: Önünde eğildiğimiz şey kırmızı bir cübbe giymiş bu zayıf, sert suratlı adam değil, toplumumuzun ona verdiği, adamın icra ettiği, onun aracılığıyla işleyen güçtü. Yasanın ruhunu hissettim – kendini akılla dizginleyen muazzam bir şey. *Gerçekten kanıtlamak zorundalar.*

Mezunlar buluşması, banliyöde bir arka bahçede. İnsanlar kocalarını da getirmişti. Bana kimse böyle bir şey söylemedi, hoş, artık kocam yok zaten. Adamlar çok sıkılmış olmalı. Şişe bir hayvan geçirip barbekü yaptılar ve durup içkilerini içtiler. Sessiz ve zekice tavırlarını, gür sarı saçlarını çok net hatırladığım bir kadın bana hipnoterapist olduğunu söyledi: "Depresifleri seviyorum. İntihar eğilimlileri. Aşırı korku hallerindeki insanları. Şizofrenleri." Benden bir sene önce öğrenci temsilcisi olan kadın, ayrıca çok iyi hokeyciydi, koluma yapıştı: "Kitabını okudum. Televizyonda görmüştüm. Berbattı. Kusuruma bakma. Gerçekten nefret ettim. Kabalık etmek istemem ama düpedüz korkunçtu. *Ben* sahte övgüler düzmem." Omuz silkip kollarımı göğsümde kavuşturdum. O da hemen aynı şekilde kenetledi kollarını. Bahçe serindi. Biri bir defter dolaştırdı, isimlerimizi yazdık. Bir kadının yazı yazışını görünce –sol eliyle yazıyor, yazarken eli ince, esmer bir pençeye dönüşüyordu– bir duygu seline kapıldım birden: "Ya, kalemi nasıl tuttuğunu hatırlıyorum!" İnsanlar neşeyle haykırdı. Sanırım elimizde kalemlerle geçirdik bütün okul hayatımızı.

Marcos* Filipinler'den kaçıyor. Fotoğraflarda ağzı bir karış açık, sarayın balkonunda mikrofona nutuk çekiyor, hemen arkasında yapılı saçlarıyla etli butlu ve iğrenç Imelda, yan yan bakışı adamı aşıp kalabalığa ilişiyor sanki.

A ayağına çelik burunlu çizmelerini geçirirken kendi kendine bir şarkı mırıldanıyor yumuşak, ahenkli ve doğru bir şekilde: "Blame It On the Boogie".

---

* Ferdinand Marcos; Filipinler'in onuncu devlet başkanı. (ç. n.)

Adam karısı orada değilmiş gibi konuşuyor. Kendisini sahnenin yıldızı gibi görüp kadının sözünü, bu yaptığının farkına bile varmadan, cümlesinin orta yerinden insafsızca kesiyor. Kadın ne itiraz ediyor ne de boyun eğiyor, sesini biraz alçaltıp adamın söyleminin altmetni gibi konuşmaya devam ediyor, hem de birbirlerinden gayet alakasız şeyler anlattıklarında bile.

J epey kilo almış, esmer, pürüzsüz ve sağlam görünüyordu. Onu gördüğüme öyle sevindim ki kolunun altına kıvrılasım, bütün gün oradan çıkmayasım geldi. Çimenlere uzanıp konuşmacıları dinledik. Kalktığımda keten ceketimde yeşil ördek boku vardı, umurumda olmadı.

Ödülü verdiler. Konuşma yapmak zorunda kaldım. Yeni siyah ayakkabılarım yüzünden ayaklarım feci şekilde su topladı. Thea Astley yara bandı yetiştirdi. Bana sarılıp şöyle dedi, "Sen ev halleriyle ilgili küçücük şeyleri, mesela mutfak dolabına dökülen yemek lekelerini kazımayı kâğıda döküp bunları *geçerli* kılabiliyorsun." Epey bir insan *Çocuklar İçin Bach*'ın "çok ufak çaplı" olduğunu söyledi, öyle ki "roman bile sayılamaz"mış. Adamın teki de iltifat eder gibi laf sokup beni ve Frank Moorhouse'u beğendiğini belirtti, çünkü ikimiz de roman yazmayı hiç beceremiyormuşuz.

Atlet ve kot pantolon giymiş, sert yüzlü, mavi gözlü şair bana Pentridge hapishanesinde yazı dersi verirken işime yarayabilecek ipuçları veriyor: "Yanına bir paket Camel al. Düz Camel. Sigaraları masaya atıp, 'Alın bir dal' de."

Akşam yemeğindeki tek kadın yazar bendim. Akşam ilerledikçe yabancı yazarların ego balonları şişip havayı dudaklarından pofur pofur çıkan puro dumanı bulutlarından bile çok kaplıyormuş gibi geldi. Fransız *nouveau roman* yazarına hürmet gösterdiler. Gerçekten de tatlı bir adamdı. Kübalı ağır abi benimle göz göze gelmekten kaçındı sürekli. Tatlı faslından sonra bahçeye çıktım çaktırmadan. Kübalının göz alıcı karısı, ki o da Kübalıydı, gelip karanlıkta yanıma oturdu. Ona "Siz ne işle meşgulsünüz?" diye sordum. Boş boş baktı. "Ben çalışmıyorum ki, çok meşhur yazarla evlendim."

Viran olmuş güzellik beni şehre yakın ve daha geçenlerde yenilediği ikinci evine götürüyor. Çay kahve içiyoruz. Onun yaş ve sınıfındaki kadınlara (özellikle de güzel olanlarına) has bir cazibesi var: "Ne korkunç! Böyle bir şey insanı çok sarsar herhalde!" filan – dört dörtlük bir dinleyicinin edeceği bu laflar, kadınlara özgü "Hikâyeni can kulağıyla dinliyorum" minvalindeki bu ifadeler, canının sıkıldığını gizlemeye de yarıyor muhtemelen, o anda aslında başka bir şey, özel bir şey düşündüğünü, kendi sessiz hikâyesine dikkat kesildiği gerçeğini örtüyor.

Beni bir liseye götürdüler. Bazı öğrenciler yazdıkları hikâyeleri okudu yüksek sesle. Bunu çok sevdim, sevdiğimi belli etmeyi de becerdim. Sonrasında öğretmenleriyle birlikte en sık işledikleri temanın bok olmasına güldük neşeyle. Hatta bir kızın hikâyesinin başlığı "Kakalar"dı.

Sabahın dördünde biri odamın kapısını açıp içeri daldı. Karanlıkta uyanıp, "Of, yanlışlıkla başkasının odasına girip uyuyakaldım galiba" diye düşündüm.

"Ki-kim o?"

"Güvenlik. Duman kokusu alıyorum. Her şey yolunda mı?"

"Sivrisinek kovucunun dumanından olmalı."

"Kusura bakmayın, rahatsız ettim. İyi geceler."

Kalbim küt küt atmayı bıraktığında, "Eh, kim olduğunu bilmesem ve bir daha hiç görmeyecek olsam da biri bana göz kulak oluyor hiç değilse" diye düşündüm.

Tullamarine'de, arabaların uzun süreli bırakıldığı otoparkta, bir tahta parçasına oturmuş otobüs bekliyorum, arkamda tel örgüler var, sabah güneşi tel örgülerden geçip sırtımı ısıtıyor itinayla. Kuşlar. Budget ofisinde telefon çalıyor. Yakında ve uzakta arabalar. Bağıran erkek sesleri, tıslayan bir hortum. Hafif, serin bir esinti. Çimen kokusu.

Küçük yeğenim bana Noel hediyesi paketine sarılmış güzel bir deniz kıyısı taşı veriyor, tam avuca sığacak boyutta.

Ilık bir geceden sonra: Gül pembesi bir gökyüzü; geriye kalan karanlık ağaçların içinde toplanmış; soluk renkli nesneler taze ışığı üstlerine çekiyor.

Domain'deki güzel bir galeride Laurie Anderson için verilen bir parti. Sanat sepet ahalisi: Bazılarının cinsiyeti ilk bakışta belli olmuyor, bazıları abartılı kıyafetler giymiş; bir adamın kafasında üstüne parlak metal nesneler iliştirilmiş bir tür miğfer vardı.

Biyografi yazarı Adsız Alkolikler toplantılarına gidiyor. Hayatının büyük kısmını kıskançlık ve hasetle geçirdiğini ama bu duyguları sansürlediğini, bu hisleri inkâr ettiğini anlattı bana. Bana uğradığı bir gün geldi aklıma –ama bundan bahsetmedim, çünkü sözü kimseye bırakmamaya ihtiyacı var gibi görünüyordu, gerçi konuştukça yorulduğunu da görebiliyordum–, o gün evime gelip masada karşıma oturmuş ve beni bana bu defa neyle saldıracağını düşünmekten ürperten o kararlı, tehlikeli gülümsemesiyle şöyle demişti: "'Kıskanç' kelimesini tanıdığım diğer herkesten daha sık kullandığını fark ettim."

Acaba bir daha bir erkeği sevebilecek miyim? Birlikte yaşamak şöyle dursun, sadece sevebilecek miyim? Benim yaşımda olmayacak bir iş mi bu? Evet, öyle. Bir vitrinde bir afiş gördüm, kucağında çıplak bir bebek tutan çıplak bir adamın profilden görüntüsü. Fotoğraf adamın gövdesinin, çükünün görünür olmaya başladığı noktasından kesilmişti: Küçük bir çalıya benzeyen sert kasık kıllarını görünce şoke oldum. Bu kadar mahrem imgelerin var olduğunu unutmuşum. Dikkat etmezsem kendi vücudumu da unutacağım. Öte yandan, yalnız olabilirim ama en azından canım sıkılmıyor ve beni sevmesi gereken biri benden nefret etmiyor.

Senaryosunu yazdığım film Cannes'a gidiyor. İki koldan kuşatılma korkusu: Bir yanda kamuoyunun ilgisi, öbür yanda filmde kendilerini gören insanların öfkesi.

Botanik Bahçeleri'nde A ile birlikte meşeliğe serdiği iki örtüye uzanıp yüksek sesle *Avrupalılar*'ı* okuyoruz. Birinin yüksek sesle kitap

* 1878 tarihli Henry James romanı. (ç. n.)

okumasını dinlemenin saadeti. Benek benek gölgeler, çimenlerde bağıra çağıra koşturan küçük çocuklar. Sırayla okuyoruz, bölüm bölüm. Uzun cümleler önümüzü görme gücümüzü zorluyor ama ısındıkça yeteneğimiz de gelişiyor. Huysuzluğum uçup gidiyor bu güzel güz günü. Yapraklar dökülmemiş, pek kararmamış bile hatta.

Eski keş on gün önce benden altmış sekiz dolar borç almıştı ve o zamandan beri ortalarda görünmüyordu. Sorup soruşturmadan önce bir hafta daha beklemeye karar verdim. Derken aradı.

"Kusura bakma, borcumu ödemedim."

Sessizlik.

"Ama... ee... şey, biraz daha borca ihtiyacım var. Seksen dolar lazım bana."

Duraksama.

"Hayır. Sana borç para vermek istemiyorum."

Duraksama.

"Hastayım ve işe gitmem gerek."

"Hayır. Sana borç vermek istemiyorum."

"Ya. Peki."

"Oldu mu?"

"Oldu. Görüşürüz."

Dedikodular doğru demek. Tereddüt etmedim, kendimi suçlu hissetmedim, sebep bile göstermedim. İlerleme kaydediyorum herhalde.

Anglesea'de serin, bulutlu bir gün. Bizi yüzmeye götürdüler. Herkes öğle yemeğini yemek üzere kumsaldan ayrılırken yağmur serpiştirmeye başladı. Su yeşildi, gökyüzü gri. Büyük, soğuk, yavaş, kırılmayan dalgalar. P morardı: "Dişleri takırdamak dedikleri bu herhalde!" Beş dakika sonra soğuk geçmişti. Hepimiz gülüşüp bağrışıyorduk – coşkunluk patlamaları. Dönüş yolunda etrafımdaki alçak boylu çalılara, grimtırak havaya ve küme küme çay ağaçlarına baktım bir nevi esrime halinde.

Polonya'da işlenen savaş suçlarıyla ilgili bir film. Küçük bir kalabalık bir toplu mezardaki cesetlerin çıkarılmasını izlemek için bir araya gelmiş. Çukurun hemen kenarında duran iki adam ufalanan

toprakta kaydı ve çürüyüp kararmış kalıntıların arasına düştü. Çıkmak için çılgınca debelenmeleri dehşet vericiydi.

Merdivenimin çalındığını sanıyordum, meğer F gelip almış. İnsanın kendisini başka bir insandan ayırdığı süreç nasıl işler ki?

Maria Callas'ın bir kasetini alıp arabada çaldım. *Io son' l'umile ancella*'yı* söylediğinde kendimi hayrete düşürerek hıçkırıklara boğuldum. Öyle bir iki damla yaştan bahsetmiyorum, hüngür hüngür ağladım. Aklımdan türlü türlü iyi ve avutucu cümle geçti. "Mütevazı hizmetkâr" *ben* olayım istiyorum.

Rüyamda birinin uzun eteğime kan attığını gördüm. Eteği çıkarıp kanı yıkarken bir havluya sarındım. Doğu Avrupalı genç bir adam, birinin içeri girip şüphelenmesinden, ortada şaibeli bir şeylerin döndüğünü düşünmesinden endişeleniyordu. Bir köşede dikilmiş, parmakları dudaklarında sus işareti yapıyordu. Şüphelenecek bir şey olmadığını ona bir türlü anlatamadım. Biri çocuklar dans etsin diye piyano çalıyordu.

Cerrahın karısı yedi yüz dolarlık bir saati almayı ciddi ciddi düşünmüş. O Avustralya'nın sendikacılık, yüksek vergilendirme ve sosyal yardım girdabına sürüklenişiyle ilgili bağıra çağıra kafa ütülerken bizimle ilgilenen kibar delikanlı yüzündeki boş ifadeyi hiç bozmadı. "İşçiler işten kaytarıyor hep" dedi kadın küçümseyerek. "İki haftada bir planlı izin yapıyorlar." "Bunda ne sakınca var ki?" diye sordum gerçekten merak ettiğim için. Verecek cevabı yoktu.

Hukuk öğrencisi, üzerinde çalıştığı mahkeme kararında okuduğu bir şeyi anlatmak için alt kata indi. "Bu hâkime göre, kanun on iki yaşındaki bir çocuktan yirmi bir yaşındaki birinden beklenen sorumluluğu göstermesini talep ediyormuş." Yüzünün bembeyaz kesildiğini fark ettim, gözlerinin altında mor gölgeler. "Hasta gibi misin? Rengin attı" dedim. "Hayır, karar beni şoke etti sadece." Duyguları yüzünün renginden belli oluyor genellikle. Kız arkadaşı yurtdışından geleceği zaman cildi yemyeşil kesilmişti.

---

* (İt.) Ben mütevazı bir hizmetkârım. (ç. n.)

Aileler hakkında, konuşurken insanlara dokunma ve bu huyun aileden gelip gelmediği hakkında çene çalmak Pentridge yazı grubundaki mahkûmların hoşuna gitti. Bir adam şöyle dedi: "Benim ailem çok sıkı fıkıdır, habire kucaklaşırlar mesela. Annem buraya gelince bana sarılıp zırıl zırıl ağlamaya başlıyor. Ben de ağlasam ağlarım ama işte, kendini tutmaya da mecbursun..." Sağa sola utangaç bakışlar atışını taklit ediyor. Pentridge'deki herkes bir anda zırıl zırıl ağlamaya başlasa, gardiyanlar filan, herkes. Gözyaşları sel olup mavi duvarların kavisli tepesinden taşardı.

Kuyrukluyıldıza bakmak için Princes Park'a yürüdük. A kuyrukluyıldızı buldu, ben de gördüm, çok bulanıktı, bir yıldızın altı katı büyüklüğünde, çok yoğun bir siste araba farı gibiydi tıpkı.

Bakkala yürüdüm. Fırça çalısı dalı buldum, üstünde üç çiçek. Büyük bir zevkle baktım dala. Evde bir kıpırtı fark ettim, dikenli yapraklarının arasında saklanmış bir peygamberdevesi gördüm sonra. "Zavallıcık. Zavallıcık." Dışarı çıkıp dalı morsalkıma uzattım: Hayvan salkıma adım attı, kamuflajını ayarlayıp gözden kayboldu anında.

M bana Banjo Paterson'dan şiirler okudu. "O yer ki esintilerin otları titrettiği."

Televizyonda Peggy Glanville-Hicks'le söyleşi yaptılar.

"Seviyorsunuz, değil mi – müziği yani?" diye sordu söyleşiyi yapan kişi, utangaç, mütevazı bir sesle.

"Yani" dedi yaşlı kadın, kucağında mızıldayıp duran siyah bir kanişle, "müzik evrenseldir. Her yere gidebilir. Çeviriye ihtiyacı yoktur. Tezahürü havanın yer değiştirmesinden ibarettir."

F'nin mektubundaki analizini kabul edince –biz kendimizi diğer evli insanların aksine birbirimize gerçekten adamamışız hiç– bütün mağduriyet hissim ve öfkem geçiverdi. Geriye korkunç bir keder kaldı sadece. Dokunsan ağladığım günler.

"Sonradan derin bir pişmanlık duydu ama özür dileme konusunda

ümitsiz bir vakaydı: Hislerinden geri adım atmak yerine bunları ifade ettiği için üzgün olduğunu belirtirdi, hiçbir bedeli olmayan bir telafi şekliydi bu ve muhatabının gerçekleri kaldıramadığı imalı gizli bir azar içerirdi." – Penelope Gilliatt, "The Redhead", *The Transatlantic Review*

Hastayım, yatıyorum. Ablam uğrayıp bana son aile dedikodularını verdi. Çok güldük. Bir ailede bilginin nasıl dolaştığıyla ilgili kısa bir film çekmeyi düşündüm; çok katı bir yapısı olacak, ikili konuşmalarla ilerleyecek sadece; tümüyle diyalog, kıyafetler ve beden dili. "Ben de dedim ki, 'Bak anne, dünyanın dört bir yanındaki ölü belge ofislerinde ölü belgeler var.'" Şu hastalıktan kalkınca ÇALIŞACAĞIM. Ortalığın tozunu attıracağım, FİKİRLERE SALDIRACAĞIM, *ne olacaksa olsun artık.*

Oğlum olsa adını Angelo koyardım.

"Özlediğim şey" dedi hukuk öğrencisi, kız arkadaşının uzakta olduğu dönem hakkında, "sevgi görmekten çok sevgi göstermekti. İstiyordum ki... istiyordum ki onu sevgimle sarıp sarmalayayım."

A hayatıma öfkenin hükmettiğini söyledi. Bu da tabii ki beni çok öfkelendirdi ama kendime hâkim olmaya çalıştım. Adamın alçakgönüllülüğü ve eleştiri kaldırma yeteneği yüzünden bir kez daha yelkenleri suya indirdim. Biz konuşurken bir yandan bulaşık yıkıyordu. Sıra tencereye gelince yan çevirip suda bıraktı. Söz dönüp dolaşırken sudaki tencereye bakıp durdum, evyede sallanıyor, üstündeki yağ tabakası donuyordu ve aklımdan geçen şuydu: "Bir işi de bitir yahu! *Bu yüzden* kızıyorum sana. Pasaklısın çünkü."

Rüyamda İngilizce sınavındaydım ve elime yüzüme bulaştırıyordum. Kompozisyon sorularından birini atlamıştım. Paniğe kapıldım, pes edecek oldum. Pencereden dışarı baktım. Bir kuş uçup gitti. Kendimi üzgün ve ümitsiz hissettim, sanki her şey boşa gitmişti. Kadın bir gözetmen bir parmaklıktan bana baktı. Birden gülüp dedim ki, "Ben ünlü bir roman yazarıyım! Bu sınava ihtiyacım yok!" Kadın da güldü, yine de mahcup hissettim kendimi, sanki hayata hazırlığımda önemli bir basamak eksik kalmış gibi.

Ukrayna'da, Çernobil'de korkunç bir nükleer felaket; çekirdek erimiş. Kaç kişinin öldüğünü kimse bilmiyor.

Şöhretlerle akşam yemeği. Erkeklerin arasında, her zaman olduğu gibi, ayrıntılı bilgiler ve olgular aktarabileceğim hiçbir konu olmadığı gerçeğine aydım. Barbarca dedikodular. Kapı kapandıktan sonra sırtıma kaç bıçak saplanacağını merak ettim.

Bütün gün Royal Kadın Doğum Merkezi'ndeydim. Doğum izlemek istiyordum ama tabii ki böyle bir şey söz konusu bile değildi, yine de aralık kapılardan epey bir vajina gördüm; biri kan içindeydi, başında bir doktor oturmuş dikiş atıyordu. Metal bir kapta dev bir plasenta; genç hemşireler bileklerine kadar kana bulanmış halde onu inceliyordu. Ebelerin mesafeli sakinliği. Prematüre bebekler, titremeleri, nefes nefeselikleri ve insanı ürküten miniklikleri – hıçkıra hıçkıra ağlayasım geldi. Burun dediğin başka bir şey için değil de içine tüp sokulsun diye vardı sanki.

Hemşirenin kocası, bir mektubunda: "Yahu siz kadınlar çok sulugözsünüz ama çetin çevizsiniz de. Mensup olduğunuz taş kalpli cinsiyetin karşısında gevşek ve ezik hissediyorum kendimi."

M'yi sabah yedide kamp için okula bıraktım. Neye hatırlamıyorum ama yol boyu güldük. Yeni saç kesimi çarpıcıydı, altmışlar tarzı. "Seni olduğundan büyük gösteriyor" dedim. "En az on sekiz." Sevinçle gülümsedi. Nazar değer diye korka korka seviyorum onu. Bunu yazmış olmak bile...

Amerikalı'dan mektup. "Ruhen yanındayım, seninle yan yana yüzüyorum."

Rüyamda rahip tayin edilecek ve ayin yönetecektim. Litürji çalışmadığım için endişeliydim. Rahip olsam ölü gömebileceğimi düşünerek uyandım; defnetmek istediğim kişi 1960'larda olduğum kızdı. Kendini özgür zanneden ama aslında zincirlere vurulmuş. İki kez kürtaj olmuş, yattığı adamlar tarafından sevilmeyen, sayılmayan ama sevilip sayıldığına inanan; çünkü gerçekleri göremiyor,

erkeklerin akıllarından ve kalplerinden neler geçtiği konusunda hayal gücü kıt. Farkında değil ama kendine karşı zalim.

İki kişi bana beni televizyonda gördüğünü söyledi. Adam dedi ki, "Üzgün görünüyordun." Kadın dedi ki, "Gülecekmişsin gibi gözlerin parıldıyordu."

Üzgün olmakla gülmek birbirine engel değil galiba.

Psikoterapist ona gelen "takım elbiseli adamlar"dan bahsediyor. "Sanıyorlar ki sorunlarını önüme koyacaklar, ben de her şeyi çözeceğim. O kadar tıkanmışlar ki. İnsan üzülüyor."

"Çok yalnızlar herhalde."

"Çok da korkmuş. Bir noktada mutlaka ağlıyor hepsi."

Y ile Primrose Gully'de. İkimiz de yılanlardan korkuyoruz. Ve ikimiz de elektrikten anlamıyoruz, arabanın aküsünü evde nasıl kullanacağımız konusunda hiçbir fikrimiz yok. Yolun aşağısındaki komşu: Dümdüz bir tipi var, ağzı içe kıvrılmış, gözleri sulu sulu, üstünde kirli çiftçi kıyafetleri, sesi gür, epey haşin – ama zihni dipdiri, zekice ifadeler kullanıyor, cana yakınlığı sert ve neşeli. Bir iki kez bize ismimizle seslendi, bizi zihnine kazır gibi. Elektrikli testere alacağımızı duyunca yardım teklif etti. Adamı çok sevdim, tanıştığımız için şanslı hissettim kendimi. Laf arasında çocuklarından birinin öldüğünden bahsetti.

Rüyamda benim olmayan bir odada uyuyacaktım. Kadına sordum, "Şu çekmecenin içinde ne var?" "Haritalar" dedi. Mutlu bir saygıyla baktım yüzüne, kadının bir seyyah olduğunu, tuhaf, uzak ve belki de tehlikeli yerlere gidip geri dönmüş biri olduğunu anladım. Sakin bir insana benziyordu, planlar yapan ve onları azimle hayata geçiren türden.

Ağaçta bir şahin. Omuzlarını gördük.

Hıristiyan olmak zorunda kalmaktan *ödüm kopuyor.*

J'den güzel bir mektup geldi. Kitabı sevdiğini söylüyor, iyiliği onun gibi tanımlamıyor olsam da "kayranın dilini" arıyormuşum. Kafamı mektuptan kaldırmadan kaldırıma çıktım ve yere baktığımda çakıl

taşları gözüme öyle ışıl ışıl göründüler ki tekrar bakmak zorunda kaldım. Köpek yanımdaydı, büyük bloğun etrafında yavaş yavaş yürüdük. Rüzgârlı, kıvılcımlı bir akşamüstüydü.

"Hediye kabul edemeyen insanlar" dedi Jungcu, "çoğu kez hediye vereni yaralama ihtiyacı duyar."

Biyografi yazarının, söylediklerine en çok dikkat kesildiğim anda "Seni sıkıyor muyum?" diye sormak gibi çıldırtıcı bir huyu var; konsantrasyonumu dağıtıyor bu şekilde. Kendi söylemini kıskanıyor sanki; pürdikkat kulak kesildiğimde bana söyledikleriyle kendisi arasındaki ayrımı dayatma ihtiyacı duyuyor ille.

Giuseppe Bertolocci'nin *Segreti Segreti* filmi. Sofistike yapısı ve içinden çıktığı derin toplumsallık hissi karşısında nutkum tutuldu. Teröristin kadın hâkimin karşısına geçip yoldaşlarının isimlerini teker teker ezberden okuduğu son sahnede dizlerimin üzerine çökesim, yere kapanasım geldi. Avustralya filmleri bu yoğunluğu niçin yakalayamıyor? Toplumumuz fazla geçirgen olduğu için herhalde.

Primrose Gully'de çimenler donun etkisiyle kaskatı kesilmiş. Ayaklarım soğuktan sızlıyor. Camın dışarıyı görmek için sildiğim kısmındaki açıklık yeniden buzlandı, bu kez daha güzel desenlerle.

Büyük, şişko bir koalanın ağaçtan düştüğünü gördüm. Omzunun üstünden somurta somurta bakarak yola doğru kaçıp gitti. Kahkahalar atıp el çırptım ama hiç yüz vermedi. Uzun ince bir ağacın gövdesine yapışmış muzaffer rakibinin sinesinde kanlı bir yara gibi bir şey vardı. Hayat bir kıyım buralarda.

Nüfus sayımı gecesi. Hukuk öğrencisiyle birlikte form dolduruyorduk. Evin reisiyle ilişkisini belirtmesi gerekiyordu. "Kiracı" yazmasını bekliyordum, "arkadaşıyım" yazdı. Gün boyunca ara ara aklıma geliyor bu, içime su serpiyor.

---

*Hannah ve Kız Kardeşleri.** Ne kadar sertmiş. Of, geriye dönüp bakmak canımı öyle acıtıyor ki. Bütün hoyratlığımla adamın üs-

* 1986 tarihli Woody Allen filmi. (ç. n.)

tünde tepindim resmen. Sabırsızdım, kibirliydim, kendimi bir şey sanıyordum, sonra da düpedüz iğrençleştim. Bana katlanamamasına şaşmamak gerek. Ben bile zor katlanıyorum kendime.

Ev müzik dolu. Hukuk öğrencisiyle irikıyım arkadaşı üst katta amfiye bağladıkları bas ve gitarla ortalığı birbirine katıyor. Alt katta kız piyanoda Schubert çalıp söylüyor.

I Ching diyor ki kaçış kişinin kendini her türlü koşul altında kurtarması demekmiş, geri çekilmekse kuvvet göstergesiymiş. Gönüllü geri çekilme. Dostane geri çekilme. Neşeli geri çekilme. İşte ben bunun peşindeyim.

Akşamüstü sona ererken arkadaşlarım beni Glebe kıyısında yürüyüşe çıkardılar. Gökyüzü yer yer kapkaraydı, sonra damarlanıp girdaba ve duman bulutlarına döndü bir Turner tablosu gibi. Kuvvetli, ılık bir rüzgâr esti. Akşam yıldızı parladı tuvaldeki yırtıklardan. "Avustralyalılar araziyi kullanmaktan hiç anlamıyor" dedi Giritli. "Avrupa'da olsa buralarda küçük küçük restoranlar olurdu." Geçen sene çektiği bazı fotoğraflarımı gösterdi, çirkinliğim karşısında şoke oldum: Cildim leke leke, yüzüm çizgi çizgi, saç kesimim berbat, ifadelerim karanlık hep. Basbayağı şoke oldum. Hayatımın geri kalanını yalnız geçirme ihtimalim ürküttü beni. Bir daha asla kadınsı bir varlığa bürünemeyebilir, kendimi hep arafta bulabilir, erkeksi ya da oğlan çocuklarına yaraşacak küçük kıyafetler içinde kuruyup kalabilirim. Çirkinliğimden korktum. Yaşlanmaya devam edeceğim, diye düşündüm. Bu geçici bir evre değil. İhtiyarlığa doğru ilerliyorum ağır ama emin adımlarla. Yine de arkadaşlarımla yürüdükçe keyfim yerine geldi. Akasya, fırça çalısı ve mum çiçeği aldım. Giritli üstümüze öyle bir botanik bilgisi boca etti ki ona Profesör deyip dalga geçtik. Sydney'e taşınmayı düşünüp düşünmediğimi sordular. "Bana öyle geliyor ki" dedi Giritli, "berrak sulara dalmanın eşiğindesin."

Burada, bu iyi dostlar arasında, dertlerimi unutuyorum.

Rahibenin veda ediş şekli: "Selametle git." "Siz de" diyorum, düşünmek zorunda kalmadan. Bu küçük kutsamayı hissedip şükran duydum sonradan.

F daha az "çıldırmam" için düzenli bir işe girmem gerektiğini söylüyor.

"Ne olabilirim ki?"

"Öğretmen olabilirsin. Ya da yayınevlerine gelen dosyaları değerlendirebilirsin."

Monash'taki okuma etkinliğime gelen tarihçi. Kadın, ziyaretine gelen yaşıtı Alman arkadaşlarıyla konuşurken "phallische Symbolen" ifadesini kullanmasıyla ilgili küçük bir anekdot anlattı el kol hareketlerini eksik etmeden. Çok şaşırmış, meğer arkadaşları bu tabiri hiç duymamışlar. Meyve suyu satan bir dükkânda rafta duran sıra sıra havuçlardan bahsediyormuş o esnada.

Ablamın hemşirelikten söz etmesi hoşuma gidiyor. Bana nazogastrik tüpleri ve nasıl takıldıklarını anlattı. Bir de kolon irrigasyonunu.

Les Murray'nin harika şiiri "When Bounty Is Down to Persimmons and Lemons".* İmgelerinin sinir bozucu yerindeliği ve basitliği – "yaprakların arasından aşağı damlayan" kuşlar. *Tabii ya*, diye düşünüyorum, kuşlar tam da bunu yapar işte, ben neden akıl edemedim böyle ifade etmeyi? "Kadın dergilerinin yaz modaları maviye dönüyor kompostta."

---

*Karanlıkta Bir Çığlık*** – karakterlerine duyduğu şefkatle koca bir veri yığınını müthiş bir şekilde işleyebilme becerisinin harika birleşimi. Ve duygusal dokusunun zarafeti. Baştan sona hayat dolup taşıyor.

Okul konserinde bir kızın koltukları kabaran babası, "Seni seviyorum" deyip kızı kollarının arasında sıkıştırıyor. Kız çığlığı basıyor, "Iyyy, İĞRENÇ!" ve kurtulmak için debeleniyor. Yüzünde şeytani bir gülümsemeyle kızına daha da sıkı sarılıyor adam.

Dişçiye gittim, kron kaplama hazırlığı yapılacaktı. İğneyi dudağıma iki kez batırdı, bir yandan hızlı hızlı geveliyordu, "*Aaaah* işte böyle

---

* "Bolluk ve bereketten geriye hurma ve limon kaldığı vakit." (ç. n.)

** Avustralya'da *Evil Angels* adıyla gösterime giren 1988 tarihli ABD-Avustralya ortak yapımı Fred Schepisi filmi. (ç. n.)

ne kadar uslu bir kızsın ne kadar da cesursun çok çok uslu bir kız çok da cesur." Neredeyse iki saatlik kazmalardan, oymalardan, enjeksiyonlardan, tellerden, akan kandan, iki kez alınan kalıptan sonra postlar takıldı. Zaman geçtikçe yorulup yıprandım. Şakacı gevezelikleri, kalıp takılırken bana çocukmuşum gibi hitap edişi, yüzümü okşayışı regrese olmama sebep oldu, geçici kronu taktıktan sonra ona kronun ağzıma büyük geldiğini söylediğimde tavan yaptı bu. Beni fırçaladı: "Sordum ya önceden! Değmiyor dedin ya!" Korkup gözyaşlarına boğuldum. "Özür dilerim! Çok yoruldum! Tam olarak ne sorduğunu anlamamışım – böhü böhü!" Adam hem şaşırdı hem utandı. "NİYE bu kadar yoruldun ki?" "Ağzım İKİ SAATTİR açık çünkü!" Beni yeniden yerime oturtup dişlerimi biraz daha oydu. Kıpırdarsam zaten kan içindeki dişetlerimi deler diye kendime hâkim olmak için çok uğraştım ama çocuk gibi titreye titreye hıçkırmama engel olamadım, gözümden yaşlar boşaldı. Dişçi de hemşire de istifini bozmadı. Hemşire yüzüme bakmadı bir daha. Korkunçtu. Adamın vedalaşırkenki yalandan neşesi. Koridordan sendeleye sendeleye çıktım. Daha sokağa varmadan ne olduğunu anladım: Babamın mıntıkasıydı bu. Benimle bebek gibi konuşması rahatlatıp gevşetirdi, sonra öfkesi karşısında şoka girerdim – onayından, takdirinden mahrum kalırdım bir anda. Trafik ışıklarında dayımla karşılaştım. Ağladığımı fark etmedi bile, ben de çok geçmeden sustum.

Yatakta uzanmış, yazacağım hikâyeleri düşünüyorum şehvetle.

"Bence" diyor R, "çocuk özlemiyle yanıp tutuştuklarını söyleyen tipler romantiklik yapıyor sadece."

Yandaki evde oturan adam, günün birinde birlikte çocuk sahibi olacağı birini bulursa çocuklarının kalacağı ranzalı odayı gösteriyor bana. Tepedeki pervanenin ranzanın üst katında doğrulup oturan çocuğun kellesini koparacağını belirtmekten imtina ediyorum.

Uçak havada sarsıldı ve şimşeklerle aydınlandı, oysa Melbourne'de yer güneşli, hava serin ve tazeydi.

Oturma odasına girdiğimde annem kanepede tek başına oturuyordu, zarif bir hali vardı. Kısa sohbetimiz sırasında kendimden koptuğumu

hissettiğim anlardan birini yaşadım: Yüzüne bakarken içimde bu insanı hem tanıyormuşum hem de tanımıyormuşum gibi kuvvetli bir his uyandı.

Lisede tiyatro gecesi. M'nin ekibi Molière sahneledi, *Le Médecin malgré lui*, yönetmenliğini de M üstlenmişti. Akıp gitti oyun, insanı baştan çıkarıyordu, çok komikti. M'nin yoldan geçen bir yabancı rolünde, karısını döven Sganarelle'yi durdurmaya çalıştığı küçük kısım – şimşek gibi parladı sahnede, yüzü önce haklı bir öfkeden, sonra telaş ve mahcubiyetten bembeyazdı. İnsanlar kahkahalarla güldü. Benim küçük sıska oyuncum. Gerçi pek benim sayılmaz artık.

Raymond Carver ben evde yokken ödemeli aramış, kafası karışan hukuk öğrencisi telefonu kapattırmış adama.

Çöp kutularının orada komşuma Melanie Klein'ı bilip bilmediğini soruyorum. "Psikanalizden düpedüz *nefret* ediyorum" diye çıkışıyor. Ediyorsundur eminim. Şu hayatına bir bak.

Bir kadın *Meanjin*'de kartpostallar kitabım hakkında eleştiri yazısı yazmış. Baştan aşağı övgü. "Ustaca." "Bu zekice hikâye." "Çizgisini hiç bozmuyor." "Olağanüstü." Yüzüm ışıldıyor, gardımı indiriyorum. Derken tam kapanışta kuyruğuyla fiske atıyor bana: "Şimdiye kadar... orta sınıf, çağdaş hayat ve ilişkiler konusunda yazarken parladı en çok. Bu en büyük yeteneği. Sınırının da bu olup olmadığını bundan sonra göreceğiz." Ne İSTİYOR bunlar benden?

Visconti'nin harikulade filmi *Bellissima*. Gülmekten kıvrandık oturduğumuz yerde: Bir çocuğun acılarının komedisi. Esas aksiyonun arka planında hep ikinci bir faaliyet var: Uzaktaki açık hava sahnesinde prova yapan bir dizi minik dansçı: "*Uno! Due! Tre! Quattro!*" Yüksek bir iskelede bir adam büyük büyük hareketlerle çivi çakıyor. Katman katman hayat.

Sonra Rialto'da herkes eve gitmeye hazırken A bir bira daha söyledi. Dörtte üçünü içince tuvalete gitti. T bardağı kaptığı gibi koca bir yudum aldı A'nın acı verici yavaşlığını hızlandırmak için. "Geliyor" diye tısladı. "Dudağımda köpük kalmış mı?"

"Güzel Olmamanın Cezası" adlı bir öykü yazmak istiyorum.

Evde kimse yokken bütün bir rulo renkli filmi bitirdim. Önce her bir yatağın nasıl bırakıldıysa öyle fotoğrafını çektim; sonra kendimi köşelere sıkıştırdım, dekorlar ayarladım, yere çömeldim, sandalyelere çıktım, yüzümü buruşturdum, kadrajlar yaptım – fotoğraf çekmek için *bakmayı* yeniden öğrenmek şart. Bu zor işi güzelce yapan insanlara karşı saygıyla doldu içim. Denemek çok hoşuma gitti. İçinde karakter olmayan bir öykü yazmayı düşündüm, adı "Dört Yatak" olacaktı, hatta başladım bile ama sonra bıraktım, korkudan herhalde.

Evlerinde kesekâğıtlarının içinde ızgara tavuk yedik ve Nat King Cole dinledik.

Rüyamda öğretmendim ve sınıfımda başa çıkması imkânsız bir oğlan vardı. Müdüre yolladım. Dedim ki, "Ben aptal değilim, anladın mı, bana gıcık olup olmaman bunu değiştirmez. Ama ne düşünüyorsun benim hakkımda?" Dürüstçe cevap verdi, "Bence *berbat* birisiniz." O anda Ocean Grove'daki eski evimin ön bahçesinde, küçük güzel çiçeklerle kaplı bir çalıyı gördüm yakın planda, yüzümün hemen yanında.

Postanenin önünde köpek tenya sıçtı. Arkasından sarkmaya devam ediyordu, koparmak için üstüne basmak zorunda kaldım.

Readings'te elime sadomazoşist ilişkilerle ilgili bir kitap aldım. Biri omzumun üstünden bakar diye kaçamak kaçamak okudum satırları. Korkutucuydu. Aslında çok ahlakçı olduğumu anladım: Aşktan ve sosyal kısıtlamalardan sıyrıldığında seksin o muazzam gücünden korkuyorum.

"Bebeklerini evde doğuran, ışıltılı düğünlerle evlenen ve ölünce zafer kazanmış gibi gömülen insanlar var" diye yazmış bir okur, beni kınayarak.

Fon toplantısından sonra bizimle birlikte çalışan yaşlı bir şairden şaşırtıcı bir mektup geliyor; uzun beyaz saçlarını Fransız topuzu yapan,

usul usul konuşan, nazik, ufak tefek, hafif titrek bir kadın bu: "Hiçbir zaman arkadaşsız kalmayacaksınız – türlü türlü arkadaşınız olacak hep, kimi yakın kimi değil, hem de şahsi tereddütlerinize rağmen." Sözlerindeki olağanüstü iyilik. Anaç davrandı bana. Alışık değilim.

Bahar geliyor. İnsanlar âşık oluyor – ya da güneşli rüzgârlar estiğinde, sınavlar yaklaştığında, kaldırımlara masalar atıldığında olacaklar. Peki ya ben? Kime âşık olabileceğimi hayal bile edemiyorum.

Işıl ışıl bir sabah, pencereler ardına kadar açık, teypte Crowded House, hukuk öğrencisiyle birlikte bir kuzu inciğiyle boğuşuyoruz. O elinde lastik eldivenlerle çevirip çekiştiriyor, ben de kocaman, kör bir bıçakla doğramaya uğraşıyorum etin suyuyla bize çorba yapabilsin diye. Tahtanın üstünde katliam. Önüne kan sıçrıyor. "Tişörtünü çıkarıp suya bas." "Ben bunu akıl edemezdim." "Kadınlar kanı iyi bilir." Hayatım boyunca oğlum olmaya en yakın kişi o olacak.

T ile Primrose Gully'de. Ayın yanı başında ikimizin de daha önce fark etmediği bir yıldız var. Yıldız da ay da barajın suyuna öyle net yansıyor ki insanın sinirleri bozuluyor, sanki birden her şeyi baş aşağı görmeye başlamışız gibi.

Kuru, sert bir rüzgâr uğulduyor gece boyu. Yıldızlar parlak. Pek çoğu sarı. "Şunlara bak" diyor T. "Acayip değiller mi? Onlar yüzünden ötekiler masmavi görünüyor. Ampule benziyorlar." Çimenlerle, yerdeki bez parçalarıyla oynuyor ve "pagan gelini" dediği bir şeyle çıkageliyor, samandan yapılmış bir bebek bu, üstünde bezden pis bir elbise, başında kukuletası. Beni yanına çağırdı bakayım diye, bebeği küçük bir çalıya dayalı görünce garip bir his kapladı içimi. İlkel, güçlü ve gizemli bir hali vardı. El falıma baktıracağımı söylediğimde A'nın paniğe kapılmasını yazabilirim belki. Bana burcunu söylemeyi reddedişini. Katedraldeki çayhaneleri mi kullansam? Kadınların rahibeliğe kabul törenlerini? Ayers Kayası'nı? Bundan bir roman çıkabilir. Of, bir sakin ol yahu.

Hukuk öğrencisi *Jazz Originals* kitabını piyanoda çalarken masanın başına geçip Faber Castel'lerle oyalanmaya daldım. Çizmek boyamaktan açık ara iyi.

Dergide bir eskiz: Üç kadın bir masada oturmuş; masanın üstünde, ön planda, kabataslak çizilmiş bir tabancayla çok yüksek topuklu bir ayakkabı var. Ressam çok az çizgiyle insanlar çıkarmış ortaya: Saçları komik, bob kesimli, ciddi yüzlü kadınlar.

"Ne kadar güzel olduğunu gördüm" dedi damat konuşmasında, "ve bir erkeğin hayatını onunla geçirmek istememesi için aptal olması gerektiğini düşündüm."

Halka açık davetlerde bazen erkeklerin bana söylediği şeyler. Tuhaf, dalga geçen, neredeyse hırçın bir tonla kitaplarımı sevdiklerini söylüyor, sonra onları neyin rahatsız ettiğini anlatıyorlar. Bu seferki: "Bach'ı popüler müzikle birlikte anmana tahammül edemedim. *İğrenç* bir şey bu benim için."

Sanırım artık yedi çocukları var. En küçükleri henüz bir iki aylık. Ziyaretlerine gitmeyi özledim, onları bir arada görmek, aile arasındaki dillerini, şarkılarını, sofrada yaptıkları şakaları, o *gürültüyü* duymak istedim.

Akademisyenin üstünde baldırlarının yarısına kadar gelen açık renk satenden dökümlü bir elbise vardı, güzel bir geceliğe benziyordu. Yemek kuyruğunda bekleyişini izledim, kafasının ne kadar büyük göründüğüne baktım, incelmiş bedeninin üstüne sapsağlam oturmuş, solgun ve yorgun.

Hukuk öğrencisi neredeyse sevgili oldukları kıza mektup yazmalı mıymış? Yazacaksa nasıl bir mektup olmalıymış bu? Bulduğum müthiş taktik: Kartpostal. Peki ne yazacakmış? Kısa bir şey. Şu nasıl: "Sevgili X, Çabucak dön. Sevgiler" ve imza. Mükemmel! Öpücük de koymalı mıymış? Bir tane koy. Tamam, çünkü *abartmak* istemiyormuş.

Rüyamda bir dava gördüm. Daktiloda bir rapor yazılıyor, sayfadan küçük bitkiler yeşertiyordu. Köklerindeki yazıları okuyabilmek için saplarıyla yapraklarını usulca bir kenara itmem gerekti.

Oz Sirki'nden gelen bir misafir. Kırlaşmış saçları, göz alıcı ve rahat kıyafetleri. Mutfakta hararetli hararetli konuşup çığlık çığlığa kahkahalar attık.

Kafam hikâyelerle dolu ama birini yakalayıp sayfaya tutturacak cesaretim yok.

Akademisyen Ortaçağ müziği konserinden sonra kontrtenoru küçük davulunu deri bir kayışla omzuna asmış halde sokakta yürürken gördüğünü söyledi. Bir çalının altında uyuyor herhalde diye düşündük.

Kavga ettik. M benimle sert konuştu. Saçma sapan, tam bir orta yaşlı gibi davrandım sanırım. Beni fırçalamasının canımı yakmasından utandım. Yarım yamalak sarıldı, geri çevirmedim. Hakkında eleştiri yazısı yazacağım bir oyuna gittim, arabamda yalnızdım, kulağımda klipsli küpelerim. Queensberry Street'in karanlığında yürürken büyük bir ümitsizliğe kapıldım. Şöyle geçti içimden: "İşte bu kadar dibe vurunca dua etmek gerek." Nasıl dua edeceğimi bilmiyordum ama bu düşünce *pratik bir tekniği* anımsatır gibi sundu kendini.

Yıldırım çarptı bana – bir *karakter* suretinde. Zihnim bütün gün fikirler ve planlarla dolup taştı. Öyle zengin bir malzeme ki gözümü kaçırmadan bakmaya cüret edemiyorum, diğer tarafa bakmak zorunda kalıyorum habire. Heyecanım ve özgüvenim kabarıyor, sonra bir anda geri çekilip telaş içinde bırakıyor beni: *Elimden gelir mi? Bilmem gerekenleri öğrenebilir miyim?* Demek istediğim, beni hikâyeye götürecek bir yaratık varlığa geliyor. Yapmak gereken tek şey kılavuzumu beklemekti. Arka kapıdan dışarı adım attım, kafam bunlarla doluydu, gece gündüz romanın dünyasında yaşadığın ve başka şeylere AÇIK OLMADIĞIN o hali hatırladım. Erkeklerin toz olup gitmesine şaşmamalı.

Bir Rus yolcu gemisi bir tankere çarpıp "Baltık Denizi'nin ılık sularına" gömülmüş. Üç yüz kişi ölmüş. "Gecelik istirahatlerine çekilenlerin kaçma şansı çok azdı."

Rüyamda yemek yapıp içine şu yeşil sümüklüböcek ilaçlarından

koyduğumu gördüm. Yemeği hep birlikte yedik, sonra korkunç gerçek ortaya çıktı; geriye dönük hafif bir dehşete kapılmakla birlikte tadının çok güzel olduğunda hemfikirdik.

Bir arkadaşımın romanı hakkında çıkan zehir zemberek eleştiri. Derginin editörüne eleştirmenin nasıl bir tip olduğunu soruyorum. "Ha, o mu?" diyor. "Hani şu ince yüzlü, siyah saçlı Avustralyalı kadınlardan, Heckle ile Jeckle'ı* hatırlatıyor biraz."

Primrose Gully. Ablam arabayı park etmiş, patikadan iniyor, tepeden tırnağa siyah giyinmiş, gözünde güneş gözlüğü, yüzü bembeyaz, mültecilere benziyor. Çok üzgün ve ağlıyor. İlişki yaşadığı evli adam; başkalarının yanındaykenki soğukluğu, geleceğim deyip gelmemeler; bütün gece gözünü kırpmadan beklemiş. Kendi iğrenç anılarım canlandı. Aşağılanmadan, insanın kendine saygı duymamasından, kendini cezalandırmasından bahsettim uzun uzadıya. Çenemi kapamayı öğrenmeliyim. Böyle gelişigüzel ve faydasız konuşmak şımarıklık aslında. Yürüyüşe çıkıp nehre baktık, yarıntının oradan dönüp büyük çam ağacının altından geçtik. Yakacak odun topladık. Sabah, "Gece uyanıp pencereden dışarı baktım" dedi. "Gökyüzü yıldız doluydu. Cennetteyim sandım."

Rigoletto provasından sonra, Z'nin arka kapısının pervazına dayanmış ufak tefek, beyaz yüzlü, uzun kafalı, çarpık çurpuk biri vardı. Garipti, uzun bir zaman gergin ve eğri büğrü bir halde karanlık bir çukurda yatmış, oradan sürüne sürüne yeni çıkmış bir şey gibi. "Bu V" dedi Z. Baş başa kaldığımızda bir yetişkini eğlemek zorunda kalan okul kızları gibi gerildim. Evden çıkıp yürürken R "İyi ki ikimiz de onunla evli değiliz!" dedi.

Daha sonra, bir rüya: V ile aramda karanlık, dile dökülmeyen bir çekim.

Ablam adamla ilişkisine son vermiş. "İki gün boyunca kendimi gerçekten mutlu hissettim, hâlâ da iyi hissediyorum. Ama bazen de çok üzülüyorum."

---

* 1946-1966 yılları arasında yayımlanan ve iki saksağanın maceralarını konu alan ABD yapımı çizgi film. (ç. n.)

"Üzgünlük sefillikten daha iyi ama, öyle değil mi? Daha haysiyetli."

Onunla çok gurur duydum. Kendini bir bataklıktan çıkarıp kurtardı sanki gözlerimin önünde.

Princes Park civarında köpeği yürüyüşe çıkardık ve buram buram hayvan boku kokusu geldi burnumuza. Botlarımızın tabanlarına baktık, temizdi. "Sirk var herhalde" dedi A şakasına ama sonra futbol sahasının öbür tarafında gerçekten de bir sirk olduğunu hatırladım; iki deve görmüştüm, çöllerinden uzakta yalnız ve uzun boylu.

Savaş sonrası Berlin'le ilgili bir belgesel. Bina yıkıntılarının arasında ağır aksak yürüyen sekiz yaş civarı bir oğlanın görüntüleri, başında şapkası, sırtında çantası, dizleri çıplak, ayağında çizmeler; sahibini görmediğimiz bir sesin sorularını yanıtlıyor: "Nereye gidiyorsun böyle?" "Ailemi kaybettim. Onları arıyorum." "En son ne zaman gördün aileni?" "Altı hafta oldu. Güle güle!" Gülümsüyor, dönüp gidiyor, işte misyonu olan bir adam; birkaç metre sonra arkasını dönüyor yeniden, el sallayıp "Güle güle!" diye bağırıyor ve yoluna gidiyor. Evyenin başında durup, bulaşıkları yıkayıp dizdim sersem sersem ve günün birinde söylemeye değer bir şeyim olacağından ümidimi kestim. Hayatın vahşetine, zulmüne dair hiçbir fikrim yok. Yazdıklarım da benim kadar cahil. *Hiçbir şey bilmiyorum.* Ama vahşet nedir bilmeyen birinin hiçbir şey bilmediği fikrine kapıldığımızda şeytana uyuyoruz belki – sadece şeytanlıklar, fenalıklar gerçek olabilirmiş, gerisinin bir hükmü yokmuş gibi.

Gece yarısından sonra, piyano barda bize yakın oturan, düğme iliğine karanfil iliştirmiş yaşlı bir adam vardı. Kare biçimli ellerini müziğin ritmiyle çırpıyordu, grubun bir parçası olduğunu ilan etmek ister gibi. Arkamızda kalan bir kadın ayaklı kadehini devirdi. Kadeh kırıldı. Kadın arkasına dönüp bakmadan dans pistine gitti. Üçüncü bir masadaki Japon bir turist eğilip kadehi, gövdesini ve ayağını halıdan alıp kadeh-kıranın masasına koydu hürmetkâr bir tavırla. Japon kadının hareketlerini, yerlere eğilişini gözlemleyen tek kişi yarı sarhoş genç bir adamdı, kadeh-kıranın masasında kalan bir sap: Adam sandalyesinde kaykılıp gözlerini Japon turiste dikti, kılını kıpırdatmadı.

Fon toplantısının en kötü anı, Kampuçya'daki katliamla ilgili bir roman yazmak isteyen adamın başvurusunu geri çevirdiğimiz andı. Dosyasına bakıp şöyle düşündüm: Bu adam plastik torbalarda boğulmuş insanlar görmüş ve ben burada oturmuş ona hikâyesini anlatmak için para alamayacağını bildiriyorum. Derdimi düzgün bir şekilde açıklamak istedim ama ağır ve ümitsiz hissettim kendimi. Prosedürlerimizin yetersiz ve yorucu olduğunu öne sürecekken ağzımdan donuk bir sesle şu çıktı sadece: "Eskiden gazeteciymiş, şimdi işçi." "Hayat zor" dedi başkan ve toplantıya devam ettik.

"Oğlu aşırı dozdan ölünce Katolik oldu" dedi gazeteci. "Tabii İşçi Partisi'nin sağ cenahında Katolik olmak tam da dezavantaj sayılmaz..."

L, festivaldeki insafsızca yakışıklı adam. Beklediğimden daha çok hoşlandım. Yumuşacık biri, konuşkan, coşkulu, anlattığı hikâyenin en heyecanlı yerine gelince kolunuzu dürten tiplerden. Geçmişinde feci duygusal çöküşler yaşadığından şüpheleniyorum. Neden etkileniyorum ki böyle bir adamdan? Of, saçma sapan konuşma. Adam *bir içim su.*

Öğrenci, aşkın sınıfsal sınırları aşan bir bağ kurup kuramayacağı konusunda ne düşündüğümü sordu bana. "Tabii ki kurar." Komünizme ikna olmuş ama katılığını hissetmiş sonra: "Kabuk gibi düştü üstümden."

Öğle yemeği arasında galeride, geniş, düz, sığ bir su kütlesinin başında oturdum, yatağı çakıl taşlarıyla kaplıydı. Gördüğüm en iyi rüyadaki su gibi titreşiyordu: Dalgalanıyordu içsel bir yaşamla. Kanepede yanımda oturan modern giyimli kız okuduğu ciddi romana dalmıştı. Orada durup şöyle düşündüm: *Mutluyum.*

Fay Zwicky, Les Murray'nin eserlerinin etkileri üzerine şöyle diyor: "Öyleyse neden kitaptaki pek çok şiirle uzun uzun boğuştuktan sonra kendimi dışlanmış, aklı karışmış ve yenilmiş hissediyorum?" *Dışlanmış* benim de kullandığım kelime.

Ablam Mondo Rock konserine beleş bilet ayarlamış. Giriş saatini beklerken bizi Collins'te yeni açılan Hyatt diye bir yere götürdü. Pembe mermerden gürültülü bir saray. Çok amatör bir şarkıcı ve

piyanist, ikisi de oğlan, birtakım masum klasikleri katlettiler. "Cık cık cık" dedi ablam, berbat bir Avustralya şampanyası kadehini kafasına dikip. "Bu 'Walk On By'ın çok yavan bir versiyonu." Ertesi sabah hukuk öğrencisi burun kıvırdı ama bence Mondo Rock gayet iyiydi. Eski moda bir gitar solosunda gözlerim doldu hatta. Şöyle düşündüm: Bir senedir yalnızım. Ve bu müzik hâlâ hoşuma gidiyor. Dans ederek geçireceğim bu yazı. Eğleneceğim.

Beğendiğim bir ev. Apaydınlık. Arka bahçesi yıkılabilecek kulübelerle dolu. Önde koca bir park, arka cepheyse Macedon Dağı'na bakıyor. Benim gibi insanlar ev alıyorlar mı?

V'nin Avrupa edebiyatının asları hakkında konuşurkenki sahiplenmeci tonu –"Evet, kitapların adları çok acayip" diyor Canetti'nin otobiyografisi hakkında– Alman şairi hatırlattı bana; o da bir seferinde, bütün gece oturup Çehov'un mektuplarını okumasıyla övünmüştü. Dünya üzerinde bunu başka kimse yapmamış gibi.

Senaryosunu yazdığım film televizyonda gösterildi. Odadaki coşkunun yavaş yavaş söndüğünü hissettim. Filmin hatalarından ve hamlıklarından, aceleye getirildiği yerlerden başka bir şey göremez oldum; benim istediğim küçük, samimi imgeler yerine uzaktan çekilmiş büyük büyük görüntüler. Yorgun ve aptal hissettim kendimi, biraz da mahcup. Bittiğinde birinin aramasını umuyordum ama O yatıya kalmıştı ve doğruca telefona gidip şehirlerarası aramalar yaptı ve bir saat boyunca bağıra çağıra konuştu. Havam o kadar kaçtı ki bir şey diyemedim. Sonra, çok geç bir saatte, Queensland'de oturan ve kitaplarımı seven yaşlı kadın aradı, "Taraflı baktığımı biliyorum ama ben bayıldım. Gözlerim doldu" dedi. Sesindeki tatlılığı duydum ve şöyle düşündüm: Ne güzel bir kadınmış.

Akşam sofrada hukuk öğrencisinin gözleri kapanıp duruyordu. Belli ki bütün akşamüstünü barda geçirmişti. Sırt çantalı çıtı pıtı Japon gezgin dikkatle ona bakıp, "İçki mi içtiniz?" diye sordu. "Çünkü burası alkol kokuyor."

L kitabı hakkında eleştiri yazısı yazanların kullandığı sıfat ve yakıştırmaların listesini çıkarmış daktiloda, bana gösteriyor. Bir buçuk

A4 sayfası. Yüksek sesle okuyor; gülmekten katılıyoruz. "Anlamsız ve kasıntı"dan "dâhiyane"ye koca bir yelpaze.

Kestirmiştim biraz, alt kattaki piyanodan gelen Bach sesleri tatlı tatlı uyandırdı beni; evde benden ve kızımdan başka kimsenin olmadığı akşamüstü boyunca kaslarını esneten o güçlü örüntüler.

"Bir şeyi kabul ettik mi güçlenip bizi ele geçireceğini düşünürdüm hep... Bu hiç de doğru değilmiş, insan ancak kabul ederek bunlara karşı bir tavır alabilirmiş meğer." Jung'un bir hastasının mektubundan. – Peter O'Connor, *Understanding Jung*

Sokaktan kızlar geçiyor, hızlı bir ritimde alkış tutuyor, coşkulu bir şarkı söylüyorlar.

Carlton Büyük Final'de mağlup olduktan sonra bağırıp böğüren bir masa dolusu abi kardeş. "Bu da *o gecelerden* biri olacak" diye mırıldandım içlerinden birinin genç karısına, "kalıp da buna katlanırsam ağzıma sıçsınlar." Kadın yoldaşça bir tavırla gülüp "Korkunçlar, değil mi!" dedi. Bu şahane kadınları nereden buluyor böyle magandalar?

V, "Seni hemen yeniden görmek istedim" diye yazmış. Yani benim kuruntum değilmiş. Karnımda dehşet çanları çaldı. Ürpertici bir yanı var adamın. Zekâsı.

Ben uyurken Japon kız gecenin iki buçuğunda Kuzey Melbourne'de yolda kalmış, bizi arayıp yardım istemiş. Sydney'den gelen misafir açmış telefonu, elinden bir şey gelmeyeceğini, taksi çağırmasını söylemiş, yani o karanlıkta kaderine terk etmiş kızı. Kız pes edip gençlerin kaldığı hostellerden birinde uyumuş. Sabah sekizde beni arayana kadar hiçbir şeyden haberim yoktu. Öfkeli ve mahcup bir halde gidip kızı alıyorum. Hukuk öğrencisi, kızın kaba misafiri kendisi sandığını duyunca yıkılıyor. "Telefonu açan ben olsaydım Kuzey Melbourne'e kadar koşardım. Gerekirse sırtımda taşıyıp getirirdim onu." "Eminim öyle yapardın, canım benim" diyorum sevgiyle. "Iyy, iğrenç" diyor M yüzünü buruşturup.

Dudaklarımda parlak bir ruj, üstümde açık renkli kıyafetler, sokakta yürüyorum. İnsanlar yüzüme bakıp gülümsüyor. Adımlarım uçarcasına. Hayata döndüm.

Bulletin'de filmimiz hakkında çıkan eleştiri. O kadar aksi bir yazı ki insan okurken utanıyor: Görünüşe göre bütün karakterlerim, ki buna yazdığım her şey dahilmiş, "sevimsizlikleriyle meşhur" ve yönetmen de sinemayı kameranın hareket edebilmesinden önceki ilkel bir safhaya geri götürmüş. "Şayet Bayan Campion Avustralya sinemasının yeni imparatoriçesi olarak anılacaksa..." Bu adamı bu kadar huysuz yapan ne acaba?

"Kızının etkileyici bir tipi var" diyor L. "Erkekler etrafında pervane oluyordur kesin."

"Pek sayılmaz. Entel dantel bir ekiple takılıyor hep. Küçümseyici bakışlarla oğlanları püskürtüyorlar."

Partide çizgili gömlekli, yuvarlak gözlüğü kaplumbağa desenli, temiz ve parlak görünümlü, Macarca havalı bir adı olan genç bir adam bir kitabımı okuduğunu söyledi. "Menzilimi genişletmem", "proletarya hakkında yazmam" gerektiğini düşünmüş. Birazcık sarhoştum, "Ne saçmalık. Niyeymiş o?" dedim.

"Çünkü orta sınıf sıkıcı. Dar kafalı, küçük, sınırlı bir azınlık."

Karısı ya da kız arkadaşı, göz alıcı, esmer bir kadındı, "Ben 'proleterim.' Proletaryaya kafayı takmış durumda" dedi. Arkadaşça baktı bana, gülüştük. Adamın meydan okuyuşundan sarsılmış bir halde yürüyüp gittim sonra.

Yağmur yumuşak yumuşak, azalıp çoğalmadan yağıyor. İnsanı avutuyor bu. Ne için ihtiyacım var avutulmaya? Orta sınıf olduğum için. Yazmadığım için. Kırk üç artı üç çeyrek yaşında olduğum için. Yalnız bir kadın olduğum için. Sadece 2 numara acı verici aslında. Geri kalanı genelde bana müthiş bir haz veriyor.

Parayla zaman arasında sürekli bir çekişme: Cilt kremini ucuza almak için Bell'in indirimli ürünler sattığı mağazaya giderek bir saatimi mi harcayayım, yoksa köşedeki eczanede üç beş dolar fazla harcayıp o bir saati mi kazanayım?

L mektubuma cevap vermedi. Sessizliğinin kışkırttığı bir kayıp hissi. Şunu hiçbir zaman unutmamalıyım, yazdığım bir şeyle ilgili dehşet balonu belleğimde şişmeye başladığında geriye dönüp yazdıklarımı sakin bir şekilde gözden geçirmek, tonun o metni sandığım kadar yıkıcı olmaktan kurtaran bir hafifliği olduğunu ortaya çıkarıyor. Yapman gerekenleri yap, uykunu al, daha az iç, canlı tutmaya çalış bu *kıymet* hissini.

Festival yemeğinde Amerikalı şair uzun masanın karşı köşesinden bakışlarımı yakalayıp *bırakmıyor*, neredeyse saldırganca bu yaptığı, çok geniş, çok pürüzsüz yüzüne ufak bir tebessüm iliştirmiş. Küçük ve esmer bir Buda gibi gülümsemeye devam ederek o kadar uzun bir süre gözlerimin içine bakıyor ki utançtan kasılıp yüksek sesle gülüyorum. Daha sonra masanın o ucuna taşınıyorum, bir kadın feminizmin erkek eşcinselliğinde yükselişe sebep olduğunu beyan ediyor. Şair çoğu insanın cinsel açıdan toplumumuzun müsaade ettiğinden "çok daha çekingen" olduğunu söylüyor. Bir grup insan, seksten ve aşktan bahsediyoruz uzun uzun. Genç editör hayatında hiç "önce iyice tanımadan" biriyle yatmadığını söylüyor. Şair kendini hep "aşka kadınlardan beklendiği kadar aç" hissettiğinden dem vuruyor; "aşksız seks" asla ilgisini çekmemiş. Ben insanların duygularını cinsel meraklarına göre örgütlediği fikrini ortaya atıyorum, "yani rastgele cinsel ilişkiler yerine rastgele duygusal ilişkiler yaşıyorsunuz." "Aşk" diyor genç editör, "*kendiliğinden* olur." "Yani insan aşkı arayamaz mı?" diye soruyorum.

Dünya üzerinde suçlarımın dökümünü yanında taşıyan bir ben varım. Diğer herkes kendisininkiyle meşgul.

Şair lobide yanıma gelip, "Yüzünü görmek bana teselli veriyor" dedi.

Bugün kalkıp duş alacağım ve reglimin nasıl gittiğine bakacağım; yatağımı toplayacağım; temiz ve rahat bir şeyler giyeceğim; festivalin son gününe gideceğim; bir ihtimal nehir boyu yürüyüp suya bakacağım; eve geleceğim.

Annem gece kalmaya geliyor. Çok yorgunum. Ondan "bana bakmasını" istiyorum.

"Mutfakta bir şeyler var mı?" diye soruyor. "Yumurta mesela?"

"Maalesef günlerdir evde değildim anne. Yiyecek hiçbir şey yok."

"Bakkala gideyim o zaman."

"Canım ne çekiyor biliyor musun? Erişteli tavuklu hazır çorba, haşlanmış yumurta ve ince dilimli kızarmış ekmek."

Gülüyor, hoşuna gitmiş gibi. Hukuk öğrencisi piyanoda "My Funny Valentine"ı çalıyor. Ablam arayıp bir partide Cyndi Lauper'la karşılaştığını söylüyor: "Gayet sıradan bir kadınmış. *Harika* biri." Yukarı çıkıp uzanıyorum.

Annem geri dönüyor. Yemeğimi yukarı getirip yatağıma oturuyor ve benimle çene çalıyor. Öylece uzanıp daldan dala konan hikâyelerine bırakıyorum kendimi. Gözlerim ara ara kapanıyor ama uyanık kalmakta güçlük çekmiyorum. Sevgi ve şükran dolu hissediyorum kendimi ona karşı. Saat dokuzda iyi geceler öpücüğümü verip tepsimle birlikte aşağı iniyor. Tuvalete girerken aynaya göz atıyorum. Yüzüm genç ve pürüzsüz, iki yıl önce kendimi salıp yirmi dört saat boyunca uyuduğum çöküşümden sonra olduğu gibi.

Günün birinde "Arabaya atlayıp Darwin'e gidelim mi?" demekten çekinmeyeceğim bir adamla tanışacağım, o da "Evet" diyecek ve dediğimi yapacağız.

Şair Rosa Cappiello. Dehşetengiz hüznü. Yersiz soruları: "Helen, mutlu musun?" Ve beyanları: "İçi temiz birini istiyorum." "Neden Yazıyorum" başlıklı panel için kaleme aldığı yazıyı okumamı rica ediyor. Yazı kadının can sıkıcı tutkusuyla dolu. Şiirleri de beni dehşete sürüklüyor; şiirlerinin çevirilerini okudum ona, dizelerdeki öfke ve tiksinti için bir kap ya da kanaldan fazlası olmamaya çalıştım. "Yat şuraya, adam" – ırza geçmek istiyor, "kucağına" cinsiyet dünyasını yola sokacak cinsel bir gazap "üflemek" istiyor; ama kendimi çok Presbiteryen hissettim, ihtiyatlı, küçük, derli toplu, sessiz. Şiirlerden biri bana gerçekten çok fazla geldi, hiç başlamadım bile. Ama Amerikalı şair onu bir kenara çekip alçak sesle ve ısrar edercesine konuştu. Geçerken söylediklerini duydum: "Sen gerçekten çok iyisin. Daha çok çalış, bırakma." Hiç arkadaşı yokmuş ya da çok az varmış, zamanını yalnız başına oturup işsizlik parasını bekleyerek geçiriyormuş gibi görünüyor. Festival oturumundan payına düşen ödemeyi aldığında sersemledi. "Burs

başvurusunda bulun; 25.000 dolar" dedim. Bir tuhaf güldü: "Ben o kadar çok para isteyemem." İtalya'yla burası arasında kaybolmuş, berbat İngilizcesinde sıkışıp kalmış. Başka bir türe mensupmuş gibi göründü gözüme, vahşi, acı içinde, benim hayal bile edemeyeceğim şeyler görmüş geçirmiş: Aşağılanmalar, şiddet, tiksinti, yalnızlık, korku. Yüzü vahşi bir hayvanın yüzü; yaşıtım olmasına rağmen cildi pürüzsüz, gözleri kısık, elmacıkkemikleri çıkık, konuşurken güzel üst dudağı pek oynamıyor, ağzı kallavi, bütün İtalyan ağızları gibi. Bacakları ince. Elleri güzel, küçük, dar ve narin; minicik ayaklarını çarpık çurpuk gösteren çirkin, çok yüksek topuklu sandaletler giymiş; ayakları kendilerine yetmeyen derinin üstünde kalmak için büzüşürken ayak parmakları şekilsizleşip yumru yumru olmuş, içe ve alta kıvrılmış, kaldırımdan geri durmaya çalışır gibi. "Ben çok acı çektim" dedi bana, "artık değişemem." Sesi zayıf ve kamış sesi gibi tiz. Şiirlerini İtalyanca okuduğunda çok zor işitildi. Kürsüde fısıldayıp mırıldanırken eteğinin titreştiğini görebildim.

Athenaeum'dan çıkarken –öyle yorgundum ki ağzımı açacak halim yoktu– genç bir kadın geldi yanıma.

"Ressam arkadaşınızla ilgili hikâyenizi dinledim. Çok kızdım. Bence acımasız bir hikâyeydi" dedi yumruklarını sıkarak. "İnsanların hayatı katlanılır kılmak için sığındığı bütün küçük yanılsamaları alıp *soydukça soyuyorsunuz*. Ben de ressam olmaya çalışıyorum ve..."

Pestilim çıkmış bir halde pürüzsüz ve solgun tenine, takıp takıştırdığı gümüşlere baktım ve şöyle geçirdim içimden: Yirmi yıl sonra gel de küçük yanılsamalarını o zaman konuşalım tatlım.

Yürüyüp gittim, arabama binip eve geldim ve doğruca yatağa girdim, akşamüstü beşti saat. Şöyle diyebilirdim ona: "Bak, *teselli diye bir şey yok*. Var sanıyorsan sanatçı değilsin belki de."

Botanik Bahçelerinde yürüdük C ile. Yağmur. Omuzlarımız ıslandı. Hayatlarımızdan bahsettik, yalnızlığımızdan; sırf daha az yalnız hissetmek için şeytana uyup istemediğimiz adamları hayatımıza geri alma olasılığından.

T ev aramanın neden bu kadar yorucu olduğunu açıklıyor: Çünkü baktığın her eve hayalinde taşınman gerekiyor; bütün mobilyalarını taşıyıp baştan yerleştiriyorsun, bir sürü yemek yapıp yiyorsun,

çöpünü bile çıkarıyorsun. Evet, ayrıca *kızından ayrılıyorsun* ve piyanonu arkada bırakıyorsun. Bir yarım hep kızımla olacak, ona bakmayı ve ona hayat kurmayı özleyecek her zaman.

Toki'de T'nin oğluyla akşam yemeği. On altı yaşında, yüzünün saf hatları, harikulade kemikler, gençliğin yüzde yarattığı o *gerilim*. Capcanlı sohbeti, kavgalarla, okul savaşlarıyla, "çatışmalarla" dolu hikâyeleri. Dönüşte Notturno'ya uğrayıp kahve içiyoruz. Kirli sakallı irikıyım bir tip giriyor içeri, elleriyle sokak çetelerininki gibi selamlaşma hareketleri yapıyorlar ve irikıyım tip Eddy adında birinin onu dövmek istediğiyle ilgili hummalı bir konuşmaya çekiyor T'yi. "Eddy mi? Yapma ya!" İrikıyımın üstünde kollarını pazılarına kadar sıyırdığı bir kazak var. Dışarıda bekleyen sıska kankası çağırınca gidiyor.

"Kimdi bu?"

"Hassan. Çok havalı biri."

"Belli. Nereden tanıyorsun?"

"Okuldan."

"İyi de en az yirmi beş yaşında o!"

"Hayır, aynı yaştayız."

"On altı yaşında mı? Sen ciddi misin?"

"Kesin bir saat önce filan tıraş olmuştur. Bir seferinde bıyık bırakmaya karar verdi. Ertesi gün bıyığı vardı."

Bahar. Perde kesik kesik esintilerle oynaşıyor bütün gece.

Ev için açık artırmaya girdik. Benim yerime babam teklif verdi, iki kez, hem geç kaldı hem de karşısındakini küçümseyen otoriter bir tavır takındı. Şaşırtıcı bir şekilde havalı davranıyordu. Tüccarlık damarlarında var. Alıp satmakla geçen bir hayat. "Amma da uzattılar ha. Şimdiye bir milyonluk yün alırdık." Ablam başımda dikilip sivri görüşler ve iddialı teoriler savurdu durmaksızın. Asfalta çöktüm, dizlerimi karnıma çektim, sırtımı çitlere verip gözlerimi yere diktim. Emlakçı, Koletsos adında mavi gözlü bir Yunan, bizimle evin içinde kalan ev sahipleri arasında mekik dokudu: "Adam satacak da karısı sorun çıkarıyor." Babam fiyat yükseltmeyi reddetti, omuz silkip sırtını çevirdi. Böylece kaçırdık evi. Ablam arabasıyla Kew'a döndü. Ben babamın arkasından arabaya yürüdüm. "Merak etme küçük hanım"

dedi. "Yakında ararlar, aldıkları tek ciddi teklif benimkiydi." *Nasıl anlıyor ki?* "Ararlarsa ne diyeyim?" "Evin kusurlarını say. Kulübenin çatısı çürük bir kere. Sonra o mutfağın hali. O banyo."

M'ye akşam yemeği pişirip servis yaptım. "Düşünüyorum da geçen sene bu zamanlar kalbim ne kadar kırıktı. Birlikte yemek yiyip Aretha Franklin albümleri dinlediğimiz zamanları hatırlıyor musun?"

Boş boş baktı, utanmıştı biraz. "Hayır. Hatırlamıyorum."

Randolph Stow, *To the Islands.** Yirmi üç yaşındayken yazmış. Tam erkek kitabı, genç erkek kitabı; Büyük Meselelerle ilgili, ölümle, ölmeye çalışmakla, cinayetle, cinayet işlemek istemekle, toprakla, mitle. Aslında epey zekice ama kasvetli bir yanı var, ölümüne ciddi; adamın kişiliğinde hafiflikten eser yok. Ağırlığı neredeyse eziyor insanı. Önemli Bir Kitap bu. Belki delidir yazar, ya da bütün hafifliğini, havailiğini, espritüelliğini yok eden korkunç bir şey geldi başına. Belki bunlardan yoksun doğan insanlar var.

Yeniden doğmuş Hıristiyan'la Kurosawa'nın *Ran*'ını izliyoruz. Bu erkek dramalarında hep olduğu gibi kendimi uzak ve dışlanmış hissediyorum. Ama şahane bir seyirlik.

"Olur da biriyle tanışıp ondan hoşlanırsanız" diyor Polonyalı haşin pratisyen hekim, "gözünüzü seveyim *prezervatif kullanın.*"

Bir antolojiye öykü göndermem gerekiyor. Tek kelime yazmadım. Kafamı topladığım ve tüm gerçek engellerin ne kadar derinlerimde olduğunu anladığım o katlanılmaz durumdaydım. Ama bu sabah bir saat çalıştım. Daktiloda yazılmış iki sayfa ve bir damar yakalamış olmanın ürkek hissi; taşın yerine oturduğunun sezgisi; sanki her şey biçimselmiş, yani esas aradığın *biçimmiş* de gerisi sonra gelirmiş gibi.

Okul konseri. M, Bach'ın 3 Numaralı Solo Çello Süiti'nin preludünü müthiş bir enerji, ritim ve *duyguyla* çaldı. Çok zor parça, o da bir sürü hata yaptı, yüzü de bembeyazdı ama çalışından cesaret okunuyordu ve onunla gurur duydum.

---

* Avustralyalı yazarın 1958'de yayımlanan romanı. (ç. n.)

Yetmişlerden tanıdığım bir diğer çatlak geliyor ziyarete. "Hatırlıyor musun hani o gün– hani nasıl–" Benimle ilgili hatıraları çarpık çurpuk, hatta uydurma gibi geldi ama tabii Rashomon etkisi bu. "Hatırlıyor musun, sana X *ve* Y ile üçlü yaptığımı söylemiştim? Sen kıskanmamış gibi davranmıştın ama sonra yemekte bana iki yanık pirzola vermiştin?"

Bir hikâyenin ilerleyen günlerde (ya da bir roman söz konusuysa, aylarda) kendime yuva edineceğim küçük ülkesini yontmaya başladım mı gizli bir güç hissediyorum içimde. Gevezelik etmeye ihtiyaç duymuyorum.

L ile aramda bir romantizm yok, olsa olsa şamatalı bir arkadaşlık. Ya da belki utangaçlığımızın paravanı bu.

Darryl Emmerson'ın *The Pathfinder*'ı – John Shaw Neilson'ın şiirleri notalara dökülmüş. Tatlı tenoru öyle güzel ki. Gelenlerin çoğu yaşlıydı. Şairin hayat hikâyesinden, o yalnız mücadelesinden çok etkilendim. Yanımda oturan kadın gözlüğünü kaldırıp gözlerini sildi iç çeke çeke. Kocası kadının ağladığını görünce kolunu omzuna attı. Neilson'ın yalnızlığını düşünürken bundan sonraki hayatımı yalnız geçirip geçirmeyeceğimi ve onun "şarkılarda" bulduğu teselliyi bulup bulmayacağımı merak ettim.

Rüyamda güzelliğini yitirmiş bir adam –yüzü yanmıştı– bana bir hediye getirdi. Paketi açtım, içinden önce domuz derisi bir eldiven teki çıktı, sonra da onun çifti, ellerimde birken iki olmuşlardı sanki. Kahverengi ve esnek eldivenlerdi, yıpranmış bir halleri vardı ama fiyat etiketleri üstlerindeydi hâlâ. Ellerime geçirdim. Tam oldular. Adam beni derin bir çayırdan geçirdi, Fransa'da bir yer, boy atmış yemyeşil çimenler, kenarda bir sıra kavak.

"Dün gece penislerle ilgili bir rüya gördüm" dedi T. "Üç penis vardı, deneyip karşılaştırdım hepsini. Kendi bedenine en çok yakışanı seçtim sonunda."

Primrose Gully'de gece vakti bir misafir: Yolun yukarısından bir adam. Gözlerini hiç kırpmıyor, tavırlarına bakılırsa hödüğün teki.

Bu uzun boylu şekli sarmaşıkların altından geçmek için eğilirken gördüğümde iyi ki yalnız değildim. Q ile sıkıldığımızı belli etmemeye, hoşsohbet olmaya çalıştık, bu esnada gümüşi, muhteşem bir ay yarıntının üzerinde yükseliyor, bulut kümelerinin, sonra da bulutların incecik bir tülbenti andıran perdesinin arasında kobalt mavisi gökte istikrarlı bir şekilde ilerliyordu. Biz hayranlık naraları atıyorduk, adamsa oralı olmadı hiç.

V'den mektup geldi. Tatlı denebilir sanırım. El yazım için "Şirin bir çocuksuluğu var" diyor, "ama bir yandan da yok."

İlk romanını yeniden okudum. Sesini duymadan önce romanı da, etrafında koparılan yaygarayı da anlamamıştım. Beni hiç güldürmemişti. Ama şimdi tonunu duyabiliyorum ve o kadar komik geliyor ki fuayede M'nin viyolonsel sınavından çıkmasını beklerken kıkır kıkır güldüğüm için ağzımı kazağımın boğazına gömmek zorunda kalıyorum. Buna verdiğim tepki bir tür panik. Bu kadar zeki birinin (üstelik sadece *öylesine* zeki biriymiş havası veriyor) *benimle* ne işi olsun ki?

Sınavdan yüzü kıpkırmızı çıkıyor. "Bil bakalım ne oldu? Bach'ın bir *sarabande*'ını partisyona bakarak çalmak zorunda kaldım! Hoca bana prelüdü çalmamın yeterli olduğunu söylemişti ama müfredatı gösterdiler! 'İKİ PARÇA' yazıyordu!" Akşam piyano öğretmeni arayıp özür diledi. Sesi titriyordu. Bu kadar sıkılıp gerilmesi şaşırttı beni. Dedim ki, "Bakın, M sınavdan gayet iyi çıktı. Eve ümitsizlikten yıkılmış bir halde gelseydi farklı hissederdim belki ama durumu çok iyi idare etti ve bu, geçtiğimiz dört sene boyunca aldığı iyi eğitim *sayesinde* oldu." Adam rahat bir nefes aldı, sakinleşmiş gibiydi. Daha sonra M pek çok müzik öğrencisinin hırslı annelerinden bahsetti. "Hayatlarını kızlarının üzerinden yaşıyorlar. *Nefret ediyorum* onlardan."

Karnıma ağrılar giriyor ve tek sebebi L'nin Hume'dan hızla bana doğru gelişi. Diken üstündeyim, gizleyemiyorum. Ben özgür bir kadınım. O özgür bir adam. Ondan hoşlanıyorum. O da benden hoşlanıyor. Niye sızlanıyorum ki?

M'yi okula bırakmak için erken kalkıyorum. Döndüğümde L mışıl mışıl uyuyor; "Ne tatlı" diye geçiriyorum içimden, sarı örtülere gömülmüş kumral bukleli başına bakarken. Kapıda durup sessiz, kıpırtısız bir uykuya duyulan saygıyla onu izliyorum.

"Vay be" diyor hukuk öğrencisi, "adam resmen taş gibi. Banyodan çıkarken gördüm de" –iki eliyle omuzdan bele bir jest yapıyor– "'gel klibime çık' diyesim geldi. 'Sen oyna benim yerime!'"

Westgate Köprüsü'ne çıkan karmaşık kavşaklarda manevralar yaparken içimi yakan bir merakla L'nin kalp kırıklığının hikâyesini dinliyorum. "Adını anamıyordum bile! Korkunç bir yıl geçirdim. Hayatımın en kötü yılıydı herhalde. Binlerce dolara mal olan telefon konuşmaları. Sürekli bir ülkeden ötekine koşturmalar. Sürekli bir gerilim. Üstüne dil problemi. Bu yıl bir tek senin yanında mutlu hissettim kendimi."

Başımı kaldırıyorum bir anda. *Benim yanımda mı?* Tarihleri mi karıştırıyorum yoksa?

Drama, şaşaaya, acıya bağımlı bu adam. Dönüp de kendine bakmamış hiç, en azından benim kastettiğim anlamda.

Odadan çıkınca gizli gizli adres defterine baktım. İşte oradaydı kadının fotoğrafı. Güzel olmasını bekliyordum ama yüzünde gördüğüm şey karşısında şoke oldum: Neredeyse korkutucu kırılganlıkta bir duygusallık vardı bu yüzde. Geniş bir yüz, ayrık gözler, kocaman olmasına rağmen çocuksu görünen bir ağız –korkutucu olan ağızdı– ki titriyor gibi görünüyordu, üst dudağın şekli öyle asimetrikti ki bu hayat için fazla hassas gibiydi. İçime bir korku saplandı – kadın için korktum, L için de, çünkü olup bitenleri küçük bir mabede koymuş, önünde bir mum yakmış, ibadet ediyor.

Bir rüyadan uyanıyor nefes nefese. Telefonu çalmış. Arayan oymuş ama sesi giderek uzaklaşıp kesilmiş – kâbus bu, onu ne kadar sarstığını hissediyorum, canını ne kadar acıttığını.

Epey sessiz sakin bir hayat sürdüğümü anlıyorum.

Restorandayken evliliğimin nasıl bittiğini soruyor. Dehşet içinde ürperiyor, eline bir bıçak alıp melodramatik hareketlerle kendini kalbinden bıçaklıyormuş numarası yapıyor.

"Böyle bir şey yaşasaydım, ben... ben... onu bir daha asla görmek istemezdim... hayatımdan bir kalemde silerdim! Ben olsam..."

"Öyle davranmak için kendi içinde bir şeyleri öldürmen gerekir. İntikam bu. Faydasız."

"İyi de bu kadar duygusal bir konuda *pısırıklık* yapamazsın ki. Senin de *hissetmeye* hakkın var."

"Şaka mı yapıyorsun? Sence ben bir şey hissetmemiş olabilir miyim? Yaralandım. Kan kaybettim resmen."

İnsan onunla bu dilde konuşabiliyor ancak.

Bana bir Gilberto kaseti bırakıyor. Arabada tekrar tekrar dinliyorum. Elime ne geçer bu işten? Neyse onun hazzı ancak. Öyleyse bırak neyse o olsun. Ve şükran duy.

V'nin romanının köşe bucağında Avustralya'ya özgü, şimdiye kadar basılı halde görmediğim ifadeler var. Tren istasyonlarından bahsediliyor, istasyonlardan biri "olduğu gibi pas tutmuştu. Peron, banklar, hatta bilet gişesi bile... hepsi eski raylardan yapılmıştı. Yolcuların eli avucu hep portakala bulanırdı." "Eli avucu hep portakala bulanmak." Annemin edeceği laflar. Gülüp duruyorum, insanlarda gördüğü korkunçluk tüylerimi ürpertiyor kimi zaman da.

Ben akşam yemeğini hazırlarken mutfakta hukuk öğrencisiyle birer bira içiyoruz. Âşık olmaktan söz ediyoruz.

"İnsan yaş aldıkça" diyor, "âşık olmamayı öğreniyor mu?"

"Sürecin nasıl işlediğini öğreniyor, aşamaları tanıyorsun."

"Yani kendini *durdurabiliyor* musun?"

"Kendini terbiye edebiliyorsun. İçinde bir telin daha kopabileceği anı hissediyorsun ve buna izin verip vermemeyi seçiyorsun."

"Ben binlerce kez 'Seni seviyorum' demişimdir."

"Ben de."

"Gerçekten mi?"

"Tabii ki" dedim. "Milyonlarca kez."

"Ben hepsinde ciddiydim."

"Ben de. Ama dur, iki üç kez kendimi zorlayarak söylemiş olabilirim."

"*Zorlayarak* mı?"

"Yani artık doğru olmadığında da söyledim. Karşımdaki kendini iyi hissetsin diye."

"O kadar iyi anlıyorum ki bu dediğini. Donna'nın buraya geldiği zamanları hatırlıyor musun? Seni seviyorum dedim mi ağlamayı bırakıyordu. Bir tek böyle durabiliyordu."

Haberlerde üç ergen intiharı: Bir oğlan çok fazla bisküvi yemesiyle ilgili bir tartışmadan sonra kendini asıyor; başka bir oğlan motosiklet almasına izin verilmediği için kendini vuruyor; on altı yaşında bir kız av tüfeğiyle canına kıyıyor, sebebini kimse bilmiyor. "Sakın ola aklınızdan bile geçirmeyin" diyor oğlanlardan birinin annesi televizyonda. "Geride ne bıraktığınızı bilmiyorsunuz."

Güneşli bir gün. Sümbül desenli, beyaz çizgili, dökümlü bir etek var üstümde. Çizgili şeyler giymenin psikolojik etkileri. Hareket ediyorlar, birbirlerini kesiyorlar, sesleri duyuluyor pır pır.

Rüyamda bisikletimle üniversite tarafına giderken inşaatı bitmemiş iki katlı bir binanın içinden geçiyordum. Üstümde ince, beyaz bir gecelik vardı ama siyah bir ceket de giymiştim, yani idare edecek kadar makul görünüyordum. İşçiler ben geçerken ıslık çaldı ama beni taklit ediyorlardı aslında, çünkü pedal çevirirken şarkı söylüyordum. Bahçenin birinde, "Bu kompost çukuru ne kadar derin?" diye sordum bir adama. Çukur çok güzeldi. Üstü yeşil yosun tabakasıyla kaplıydı ve ne çirkin görünüyordu ne de pis: Bir *özü* var gibiydi, pürüzsüz ve çözünmüştü şimdiden.

Çocuk hastanesinde gönüllü olmak geçti içimden. Ama hemşireler büyük çaplı bir grevde.

"Deneysel" filmleri izlemek müthiş bir keyif veriyor; kendimi daha *cüretkâr* hissettiriyorlar.

Çalışma odamdaki kanepede kendimden ümidi kesmiş bir halde uzanırken gözüm tel rafta unutulmuş bir deftere takıldı. Çekip aldım. *Çocuklar İçin Bach*'ı yazmaya başladığım dönemde tuttuğum günlük gibi bir şey. Önce, bunu bir gün satarım, diye geçirdim içimden. Sonra okudum ve büyük bir şaşkınlık ve rahatlamayla o sıralar zihnimin FELAKET bir durumda olduğunu gördüm. *Çocuklar İçin Bach*'ın derli toplu şeklini düşündüm, roman yazmanın bir

arıtma ve damıtma süreci olduğunu hatırladım. Kaostan güzellik çıkıyor; kaostan *biçim* çıkıyor.

Fay Zwicky bir makalesinde, Henry Handel Richardson'ın *The Getting of Wisdom*'ın *Maurice Guest*'ten daha iyi bir kitap olduğunu göremeyişini "taşralılığına" yoran Germaine Greer'i alıntılıyor: "... zira cahil kalmış bir ülkede sanat karşısında samimi bir heyecan duyan insanlar gündelik hayata yakın görünen her türlü sanata şüpheyle yaklaşmaya, sanatçı kişiliğin paranoyak ve abartılı olması gerektiği fikrini benimsemeye meyleder."

Yara bandı hikâyesi üzerinde çalıştım, biraz ağlattı beni; hâlâ pütürlü ve hantal ama üstünde *çalışıyorum* en azından.

Ev sahipleri teklifimi kabul etti. Kontrat imzaladım.

Bu sene kendi içimde kurduğum dengeden, istikrarımdan bahsederken "kıyıbaşı" kelimesini kullandım. Jungcu oturduğu yerde dikleşti. Freud'dan alıntı yaptı –"İd neredeyse ego da orada olacaktır"– ve "kıyıbaşı" imgesinin egonun idin tepesine bindiği fikrinden (elini pençe yapıp yukarıdan aşağıya doğru, bir şeyi kaplar, yakalar gibi bir hareket yaptı) daha iyi olduğunu söyledi. "Okyanus hâlâ orada. Hiçbir şey kalıcı bir şekilde ele geçirilmemiş. Hepsi her an suya çekilebilir. Kaybettiğin parçanla yeniden temas kurduğun için, büyük bir yansıtma yaparak bu parçanı tekrar kaybetmek istemiyorsun belli ki; ki âşık olmak dediğimiz şey bu yansıtmadır, iç huzurunun tümüyle başka birine bağlı olmasına izin vermek."

Kırk dördüncü doğum günüm (La Stupenda'nın da altmışıncı doğum günüymüş, havuza giderken radyoda duydum). M benimle kahvaltıya çıkmak istemiyor. Hukuk öğrencisi, belki biraz utanarak, eşlik etmeyi öneriyor.

L'ye kocamın bana doğum günümde limon ağacı hediye ettiğini söyledim.

"Limon mu? Ekşi meyve. Şeftali bulamamış mı?"

Rüyamda bir kanalın üstündeki köprüde durmuş aşağıdaki suya bakıyordum. Siyah, kıllı, kaygan derili bir yaratık su yüzüne çıktı, sonra kanal boyunca yüzmeye başladı. "Sıçan!" diye çığlık attım ama sıçan olamayacak kadar büyüktü. Yaratık uzaklaşırken tiksintiyle arkasından baktım, omuzları hareket ediyordu, derken kıyıya yanaşıp kendini yukarı çekti. Sıçan olmadığını fark ettim, kedi kadar büyüktü ve kuyruğunun dibindeki kalınlık yüzünden ne olduğunu anlayamıyordum.

Bu rüyayı ne tetikledi: Geçen gün hukuk öğrencisiyle arabadayken tramvay durağının yanında gördüğümüz ölü şey.

HG: "Sıçana bak. Kocaman."

HÖ: "Sıçan değil bence. Geri dönsene, bir daha bakalım."

U dönüşü.

HG: "Haklısın, yavru opossummuş."

İkimiz de içli sesler çıkardık. Sıçan sandığımızda "İsabet olmuş" diye düşünmüştük oysa.

M ile kanepede şaklabanlık faslı, kollarıma alıyorum onu, bandodaki trompetçi çocuk konusunda üstüne gidip güldürüyorum, oğlanın boyu bir doksan, beyaz tenli, yakışıklı, yüzü ve ifadesi Birinci Dünya Savaşı askerlerininki gibi, saçlarını atkuyruğu yapıyor.

V'nin *National Times*'ta çıkan Borneo yazısı. Yapması gerekeni yapan bir metin, işe duygularının karıştığına dair hiçbir emare yok. Neden karışsın ki zaten? Yaptığı şey gazetecilik.

Rüyamda ablamla iki başka kadın, devasa bir sinemada, bana yeni evime dikmem için bir sepet dolusu çiçek ve yeşillik verdi. Karşılığında onlara "Praise My Soul the King of Heaven"ın* sözlerini yazıp verdim.

İşe gittim ve "ışıldayan bir oğlan" hakkında bir öykü yazdım. Hikâye kendiliğinden akıverdi, sonra üstünde oynayarak, şunu bunu değiştirerek, kesip budayarak birkaç saat geçirdim; çok eğlenceliydi. Şimdi hantal tereddütlerimle öyküyü bozmamak için kendimi terbiye etmeliyim.

---

* Hıristiyan geleneğinde ünlü bir ilahi. (ç. n.)

R arayıp sahilde geçirecekleri üç hafta Sydney'deki evlerinde kalmamı önerdi.

M lise bitirme sınavının İngilizce ayağından keyfi çok yerinde geldi. Akşam yemeği vakti Amerika'dan babası aradı, M mutluluktan parladı telefon konuşmasından sonra.

Queensland'deki hanımefendiden bir çek geldi. Afallamış bir halde kabul ettim. Terapiye gidebilmesi için ablama verdim yarısını.

L kendisini duygusal dolambaçlarından kurtarmak için verdiği son mücadeleleri anlatıyor mektubunda ("Benim hiçbir şeyle başa çıkamayan bunalım bir tip olduğumu düşünüyorsun muhtemelen"), yanında yeni ekip biçtiği bahçesinin çizimi. Daha hafif, tasasız bir tonda cevap yazdım: "Sen durgun bir hayat için fazla albenili, fazla yakışıklısın, bu açıdan farklı türlerdeniz muhtemelen." Yaz boyu Sydney'de olacağımı söyledim. "Ama sen zaten çok meşgulsündür. Daha fazla kadın ilgisi görmek istemezsin. Bedeller denizinde batıp çıkan bir adam gibi konuşuyorsun zaten."

Kızları öldüren seri katiller Perth'te tutuklandı, dava açıldı. Otuzlarında, evli bir çift. Açık arazide sığ mezarlar. Boğmalar, cinsel saldırılar. Ne anlama geliyor bütün bunlar? Şeytan, derdi A. Çürümüşlüğü insanların.

M yarınki sınavı için çalışıp didinirken hukuk öğrencisiyle alt katta oturup bira içiyor, Miles Davis ve Mink De Ville dinliyoruz. Güzelliğin onu nasıl etkisi altına aldığını görmek beni büyülüyor. "Kumsaldayken, Helen, ona baktım –rengine, kollarının tenine–, düşüp bayılacaktım neredeyse. Düşündüm ki, Tanrı bu kadar mükemmel bir şeyi nasıl yaratabilir?"

Brunswick Havuzu'nda sırtımı tuğla duvara verip güneşin altında J'nin yeni öykülerinin prova baskılarını okuyarak bir saat geçirdim tek başıma. Müthiş bir üretkenlik. Elim kolum titreyene, şekerim düşene kadar okudum, eve gitmek zorunda kaldım sonra.

L telefonda homurdanıyor: "Brezilya'daki gösteriyi izledim – öf, neden bu ülkede yaşıyorum ki? Burası halinden fazla memnun. Oysa Brezilya enerji kaynıyor..." Falan filan, vır vır vır, ama altında korku var: Romanının ilk taslağı 900 sayfa uzunluğunda ve "karman çorman." Diyor ki, "Geçen gün *Postcards from Surfers*'ı tekrar okuyordum da, defterlere alınmış notlardan oluştuğu belli oluyor gerçekten, şahane bir şey bu, nasıl beceriyorsun?" Bahse girerim aslında düşündüğü şu: Bu kadının hayal gücü benimki kadar geniş ve yaratıcı değil. Heh heh. Öykümü cilalayıp *Adelaide Review*'ya gönderdim.

Havuzda yol üstünde K-Mart'tan aldığım süngerimsi şeye yattım, harikaydı. K-Mart, bütün güzelliklerin anası. Kremlendim, güneş gözlüklerimi taktım, tam uzanacakken gözüm havuzun kuzey ucuna kaydı, kenarda oturan dört kişiye ilişti gözlerim, farklı yaşlardan ve ebatlardan oluşan bir grup. Duruşlarındaki, grup halinde oturuşlarındaki, omurgalarının açılarındaki bir şey içimi öyle yoğun bir saadetle doldurdu ki gözlerim yaşardı. Bu basit hazzı nasıl unutabildim? Turnikeden geçecek parası olan her aptal tadabilir oysa. Gökyüzü masmaviydi, koca koca bulut kalyonları yelken açmıştı üstünde, beyaz, tabanları gri-mavi. Tenimin yanmaya başladığını hissettim. Gözümde deniz gözlüğüyle serin suda bir boy yüzdüm ürpere ürpere. Yakınımdaki sert tipli iki kız bana dostane bakışlar atıp gülümsedi. Of, mutluydum, çok hoşnuttum halimden!

Kitabım *Age*'in kısa listesine kaldı, daha önce kazanamadım, sanırım kısa listeye de ilk kez giriyorum. Jüri üyelerinin listesine baktım ve Yine kazanamadım, diye düşündüm. Bir şey hissetmiyorum. Ödül törenine de gitmemeye karar verdim. Herkesin ortasında utanıp aşağılanmak mı? Bir daha o işkenceyi asla yaşamayacağım.

Lygon Street'te Venetta Fields ve grubunun müziği eşliğinde dans ediyorum – gospelin muhteşem gücü, sevinç dolu nidaları. Bu müziğin beş dakikası, yeniden doğmuş bir Hıristiyanın altı ay boyunca evinizde kalıp ciddiyet taslamasından daha kolay dine döndürür insanı. Venetta Fields son şarkıdan önce şöyle dedi: "Alkış tutup şarkı söyleyen mavi elbiseli hanımefendi, siz bu parçayı biliyorsunuzdur belki – Steal Away to Jesus!" İnsanlar etra-

fına bakındı. Kadın *benden* bahsetmişti. Kızardım. İki erkek dans ediyordu –ikisinde de tam Avustralyalı eski mahkûm tipi vardı–, biri soluk benizli, bodur, ufak tefek bir adamcağızdı, yırtık kot şortunun açıkta bıraktığı bacakları çok kaslıydı, öteki uzun boyluydu, kambur duruyordu ve Hawthorn beresi takmış, ucuz, sarı bir pantolon giymişti. Tanışıyor gibilerdi ve dans edişlerinin insanın canını sıkan bir yanı vardı; gerginlerdi, kollarını sıkıp dizlerini büküyorlardı, omurgalarında akışkanlıktan eser yoktu, baştan aşağı saldırgancaydı. Hemen önümde siyah bir Amerikalı dans ediyordu, dev gibi bir adamdı, kalçaları, baldırları – o kasıntısız otoritesi; gösterişle, hatta hünerle alakası yoktu yaptığı şeyin, bedeniyle barışıktı sadece, hareket etmekten memnundu. Yaptığı her şey kalçalarından başlıyordu, merkezi orasıydı ve rahattı.

Roland Barthes, *Bir Aşk Söyleminden Parçalar*'da, kitap ithafları üzerine: "Yazı kurudur, küttür; bir tür silindir gibidir; ilgisiz, inceliksiz işler; yazgısından (bu yazgı ne kadar muammalı olursa olsun) sapmaktansa, 'ana, baba, sevgili' herkesi öldürebilir. Yazdığım zaman, şu kesin gerçeğe boyun eğmem zorunludur (...): yazıda iyi yüreklilik yoktur, yıldırı vardır daha çok: ötekini bunaltır, o da bunda armağanı görmek şöyle dursun, ustalığın, gücün, erginin, yalnızlığın kesinlemesini okur. İthafın acı çelişkisi de buradan kaynaklanır: seni boğanı ne pahasına olursa olsun sana vermek istiyorum."*

Hımm. Bilincin en ufak kıpırtılarını fark edip layıkıyla işlediğini anlıyorum, anlamlarını didikleyip ortaya çıkarıyor, yani (Handke gibi) o da benimle aynı hammaddeyi kullanıyor, çalışma alanı benim ev bildiğim yer, ama bunun üzerinde farklı edimler/eylemler icra ediyoruz.

Acaba kırklı yaşlarına gelince evli adamlarla ilişkiler yaşayan kadınlardan biri mi olacağım? Hayır! Kesinlikle olmayacağım. Yine de bu adamı –V'yi– çok merak ediyorum. Onunla yapılmış bir söyleşiyi okuyup ürkütücü ifadelerini ve endişelerini görüyorum; "kendi standartlarının aşınması" fikri karşısında "dehşete düşüyor"muş. Gerçek, sert, katı *animus* dile geliyor. Ama beni ikaz etmediğini

---

* Çev. Tahsin Yücel, Metis Yayınları, 2000. (Çeviride bazı değişikliklerle) (ç. n.)

söyleyemem; kendi el yazısını tarif ederken "sıkışık, gergin, kasıntı ve sarsak" demişti, "yani suçu kalemin ucuna atamam."

Adelaide Review öyküm için bana iki yüz dolar ödedi. Şimdi opera öyküsüyle uğraşıyorum. Her geçen gün bir yanı biraz daha iyileşiyor, her gün biraz daha kontrolüm altına alıyorum. Bugün nehir ve su imgelerini kurcaladım.

Windsor'da, davet edildiğim bir film festivaliyle ilgili toplantı. İki fincan çay, bir bardak portakal suyu *on bir dolar* tuttu. Az kalsın bayılacaktık.

Elizabeth Jolley üzerine yazan bir eleştirmen: "Bir zamanlar bize Avustralya edebiyatının *kötü çocuğu* diye sunulan Garner'a kıyasla..."

Elizabeth Bowen okuyorum, tabii ki çok iyi, kendi sinir bozucu İngiliz tarzında. Enginlikle değilse de derinliklerle dolu.

Üç ergen annesi, akşam yemeği masasında gülüşüyoruz. İkimiz, üçüncünün oğlunun ne kadar seksi olduğundan bahsediyoruz. Şaka yollu oğlanın bende kalmasını teklif ediyorum. "Al götür" diyor annesi. "Kalıbımı basarım sana gelince beyefendi kesilir. Ama bana 'Siktir ol geber' diyor."

Dolabın önündeki yüksek taburenin üstünde durup eski günlüklerimi okuyarak bir saat geçirdim. Çıplak ayaklarım soğuktan morardı. Yıllar önceki cehaletimin filtresi olmadan okuyunca daha da acı. Evliliğimin işinin bittiğini neden görememişim? Ruhunu çoktan kaybetmiş.

Bir kadının şıngırdayan kahkaha tufanı.

Babam Primrose Gully'ye gelip bana motorlu çim biçme makinesini kullanmayı öğretti. Tekerlek iki kez yerinden çıktı, bir parça telle tamir etmeyi gösterdi. Becerikliliğinden, sabrından ve doğaçlama yeteneğinden etkilendim. Eve gitti. Çimlerimi kendim biçtim. Babamın çim biçmeye kendini neden bu kadar kaptırdığını şimdi anlıyorum. Pozitif bir yıkıcılık bu. Takıntı haline getiriyorsun, çıkan

mahşeri gürültü etrafına duvar örüyor, karşında bir tasarım sorunu var; hamlelerin yerde desenler çiziyor. Seninle konuşanları duymuyorsun, telefonun sesini duymanın da imkânı yok, ulaşılamaz olma lüksüne sahipsin. Sonucu hemen görebiliyorsun. Çimleri biçtikten sonra tırmıkla temizledim.

Arka kapımızın önündeki yerli ağaç krem rengi çiçeklerle kaplandı. Sokağın iki yanında bu ağaçlardan var ama diğerleri taş çatlasa bir düzine çiçek açmış. Bizimkisi azgınca serpilen tek ağaç. Bunu hukuk öğrencisiyle birlikte marketten dönerken fark ettik. "Mutlu bir evimiz olduğu için herhalde" dedim.

Hukuk öğrencisi bir öğrenci evinde oda buldu, on güne taşınıyor.

"Bir sürü şeyim var" diyor L. Bana hayatını göstermek istiyor. Tatlı tatlı kokan teni, gür bukleleri. Yatak odası evinin tam ortasında. Sokak lambalarının ışığını perdeler kesiyor. Zifiri karanlıkta sevişiyoruz. Yatağı konusunda cömert, bana bol alan bırakıyor. Uyuyoruz, daha doğrusu o uyuyor, ben yüzeyin hemen altında süzülüyorum bütün gece, aralarda kısa dalışlar yapıyorum daha derine.

"Brisbane'de bir adamı tutuklamışlar, üstünde bomba varmış, Papa'yı havaya uçuracakmış. Akıl hastanesinden kaçmış zaten."

"Papa'ya doğru *maksatlı adımlarla* mı ilerliyormuş?"

Gülmekten yerlere yatıyoruz, niyeti bizi eğlendirmek değildi oysa.

"Kızlarla konuşmayı çok seviyorum" diyor hukuk öğrencisi. "Buna ihtiyaç duyuyorum. İçimdeki bir şeyi salıverme ihtiyacı gibi sanki."

Öğle yemeğinde V'yi, evli adamı süzmekten kendimi alamıyorum. Gözlerim üstünde serbestçe dolaşsın istiyorum. Düz bir adam. Boynu bembeyaz. Eski, yumuşak, rengi atmış bir Levi's gömlek, kot pantolon, yetmişler tarzı korkunç topuklu botlar ve siyah fitilli kadife ceket. Kıvırcık kafalı ve güleç L'nin tam tersi. Çok *erkek*. Çok kesin ve uzlaşmaz bir şey var onda. "Katı ve esneyemez" mi demek istiyorum? Bilmiyorum, henüz.

Toki'de hukuk öğrencisine bu iki adamdan bahsediyorum. Nefesini tutup dinliyor, ah vah ediyor, çığlığı basıyor. Onları kıyaslamaya başladığımda sandalyesinde kıvranıyor, canı acıyormuşçasına bağırıyor.

Hukuk öğrencisi bir partide ve Users' Club'da geçirdiği bir geceden sonra eve sendeleye sendeleye geliyor. "İşte bu Daniel dediğim çocuk bana, 'Yukarı gelsene! Şahane bir gitar var!' dedi. Çıktık yukarıda bir yatak odasına, çelik telli gitarı çalmaya başladık, o biraz blues çaldı, ben biraz blues çaldım ama şov yaptım biraz; müziğe pek yeteneği yoktu tamam mı, iyi çocuk ama işte... ne zaman sırf öyle hissettiğim, içimden geldiği için bir şey yapsam, 'Vay! Nasıl yaptın bunu? Bana da göstersene! Ben de öğrenmek istiyorum!' diyordu. 'Git şu albümü dinle. Ben sana nasıl öğreteyim' diyesim geldi."

L beni öğle yemeğinde arkadaşlarının evine götürdü. Güneş gören bir masada oturduk, içki içip sohbet ettik *insanların yaptığı gibi.* Çok iyi anlaştık, herkes şen şakraktı. L'nin yanındaki sandalyedeydim, onu beğendim, her şeyi beğendim. Tatlı hoşsohbetliğini, açıklığını gördüm. İnsanlar konuştuğunda dinledi, sıra ona gelince konuştu güzel güzel. Kadınlardan birinin karnı burnundaydı. Hamileliğin verdiği o dupduru cilt. Şirin ayak bilekleri, ışıldayan gözleri. Kendimi ona yakın hissettim, ona dokunmak, karnına pıt pıt vurmak, ışıltısını hayranlıkla seyretmek istedim ve yaptım da bunları.

Akşam yemeğinden sonra garson L'ye yanlış kahve getirdi, hatası söylendi ve geri gitti. Zaman geçti. L unutulduğunu anladı ve o andan itibaren her şey mahvoldu. L öfkeden kararıp kaskatı kesildi. Kızgınlığı olduğu gibi etrafına yayıldı. Dünyayla arasına bir parmaklık indi. Telaşa kapıldım. Bütün havam kaçtı. Yüzüm çöküp kemiklerime yapıştı sanki. Halimi fark edip, "Neyin var?" diye sordu. Süklüm püklüm bir sesle, "Kendimi üzgün hissediyorum. Ve korkmuş" dedim. "Özür dilerim" dedi. "Böyle şeylerden nefret ediyorum. İnsanlar bana böyle davranınca..." Şöyle demek istedim ona: "Garson seni küçümsemiyor, senden nefret de etmiyor; bir hata yaptı sadece." Ama bütün egosu bunun içine batmıştı. Benim de parmaklıklarım indi. Onunla açık konuşma şansını kaçırdım. Bu noktadan sonra ikimiz de derin bir suskunluğa gömüldük, öte yandan yüzeydeki samimiyeti devam ettirdik. Sabah, üstümüzde bir utangaçlık. Ondan

hoşlanıyorum. Güzelliğini kıskanıyor ve bu güzelliğin hayatını tahrip etmesinden nefret ediyorum. Parçalanmış, sorunları var; yalnızlığı benimki kadar kötü. Birbirimizi yıpratırdık kesin.

"İnsan kendi yazılarında Patrick White'ın etkisini hissedebiliyor, değil mi?" diyor adam. "Bazen bir cümleye bakıyorsun ve nereden geldiğini görebiliyorsun, yazarken farkında bile olmuyorsun oysa. White'ın gücü bu işte."

"Evet" diyor kadın neşeli neşeli, "benim gibi onu hemen hemen hiç *okumamış* biri için bile böyle."

Pellegrini'den içeri iki oyuncu giriyor, evliler, kadın adamdan daha meşhur ve daha itibarlı. Adam kadının arkasında, ona çok yakın yürüyor, kadını kalabalığın arasında güdüyor, çenesi kalkık, bakışları diyor ki, "Ben ünlüyüm ve size yalnızca şu iki sebepten bakıyorum: (1) Olur ya, çok ünlüyseniz selam veririm diye yoklamak için ve (2) çok ünlü değilseniz hevesli bakışlarınızı püskürtmek için." Kadının cildi beyaz, bembeyaz, *daha beyaz olamaz*: (1) kızıllığın verdiği beyazlık ve (2) "Ben hep kapalı mekânda çalışırım" diyen beyazlık; ışığı üstünden sektirip onu fotojenik kılıyor.

Üniversitenin dışında, karanlık bahçede, dev bir manolya ağacı tomurcuklarını uzatıp gösteriyor ve sokakta gece kuşları ötüyordu, biri bir ağaçta, öteki başka ağaçta. 1961'de bu kuşlar üzerine yazdığım Fransızca bir yazı geldi aklıma; yazın ilk demlerinde bir gece, üniversite hayatımda gireceğim ilk sınavlardan hemen önce, Union sandviç büfesinde duymuştum seslerini.

Rüyamda nehrin öteki tarafındaki çatlak eski erkek arkadaşım yanıma geliyor, tatlı tatlı şarkı söylüyordu.

Ayağa kalktım.

"Neden illa şimdi gitmen gerekiyor?"

"Çünkü saat altıda Melbourne'de işim var."

Birbirimizin gözlerinin içine bakıyorduk. Romantik ya da yumuşak bir bakış değildi, doğrudan, sert bir meydan okumaydı, katı benliklerimizden kopup gelmiş.

P Primrose Gully'de yürüdü benimle. Yılanlara karşı önlem olarak elimize sopa aldık. Çimenler upuzundu, güzel uçları kızıl-kahve.

Rüyamda sarı bir nesne gördüm. Ne olduğunu unuttum. Üstü kalın, kusursuz bir cila tabakasıyla mı kaplıydı? Büyüklüğü ne kadardı? Bunu bile unutmuşum. Işıldıyordu, parlaktı, pürüzsüzdü ve hoş etti gönlümü.

Lanşmanda yazar beni yanağımdan öptü ve kitabının kasetini verdi. Parlak makyajı, tilkimsi dar yüzü, saman sarısına boyanıp kare şeklinde kırpılmış saçları ve başında küçük, siyah bir fes.

Lanet olsun. İçimde V'den yana bir açıklık var. Aynı yerde yaşasaydık ona mektup yazıp derdim ki, "Bu gece / aziz efendim / fakirhanem ve bendeniz / refakatinize talibiz..." Ben Jonson, *Bir Dostu Akşam Yemeğine Davet*

Bir "terslik" olduğu takdirde ev kredisini "talep üzerine" geri ödeyeceğimi belirten belgeyi imzaladım, sonra babamın çenesi düştü, aile ekonomisine dair tumturaklı beyanlarda bulunup aynı şeyleri farklı farklı şekillerde pek çok kez söyledi. Biftek, mükemmel bir şekilde haşlanmış patates, Portarlington'dan satın aldıkları bezelye ve aynı yerden gelen çilekler yedik King Island kreması eşliğinde. Annemin geleneklerine uygun, klasik ve şahane bir öğle yemeği. Babam omzumun üstünden uzanıp bifteğime İtalyan usulü domates sosu döktü, hareketleri öyle ustacaydı ki Italian Society'de iş bulmasına yeterdi. Abimle birlikte eve gidiyoruz: Ilık bir rüzgâr, ovanın alçak ufku, çizgi çizgi gri bulutlar ve sımsıcak bir günbatımı.

Telefonda Y ile birlikte öykümün üstünden satır satır geçip pürüzleri giderdik, son cümleyi çıkardık, yanıltıcı noktalama işaretlerini düzelttik. İçim huzursuz tabii ki. Y öykünün "çok iyi" ve "güzel" olduğunu, "bayıldığını" söylerken doğruyu mu söylüyor sahiden?

Konuşma Gecesi.* O çirkin, çuval gibi formaların içinde esmer bacaklı yüzlerce kız. Genç bir kızın güzelliğini hiçbir şey bu kadar

* İngiliz okullarında doğmuş bir yıl sonu geleneği; başarılı öğrencilere ödüllerin verildiği, konuşmaların yapıldığı etkinlik. (ç. n.)

baltalayamaz. Dünyadaki en sabit, en sakin, en sadık, en az hırslı, en az gösterişli şey kızlardan oluşan bir madrigal grubundaki alto sesi olmalı. Hukuk öğrencisiyle fısıldaşıyoruz. "Ne kadar *sessiz*." "Ne kadar *dingin*." Koro iki keman eşliğinde Elgar'ın "The Snow"unu söylerken diğer tarafımda oturan bir baba açık açık ağlıyor, gözlerinin altındaki kırışıklarda yaşlar birikiyor; sonra, parça aralarında, iş dünyasıyla ilgili bir dergi çıkarıp okuyor. "*C'etait un peu sucré*"* diyor F. Hukuk öğrencisi ve ben, ikimizin de gözleri yaşlı, F'nin "*être ému*"yu** reddedişine kırılıyoruz. Bir ekonomi profesörü heyecan verici, feminist bir konuşma yapıyor. "Koca bir dünya sizi bekliyor; muhteşem bir hayatınız olabilir." Eve dönüş yolunda bundan bahsediyorum hayranlıkla. M o kadar etkilenmemiş: "Toplantılarda her hafta böyle laflar ediyorlar bize."

Adamın kıyafetleri çok pahalı, belli de oluyor; takımlarının İtalyan olduğu aşikâr, ayağına şu çok moda, ağır botlardan giymiş. Eski karısınınkiler de özenle seçilmiş, şık, modaya uygun parçalar ama yakından bakıldığında kesimlerle malzemelerin basit ve ucuz olduğu görülüyor. Parasını başka şeye harcıyor herhalde. Çok güzel bir kadın olabilirmiş. Onu durduran şey mutsuzluğu, kızgınlığı, hıncı.

Rüyamda polis adayıydım. Eğitim gördüğümüz binada kendimi yalnız hissediyordum, biraz da korkmuş. Gençten bir adamla arkadaş oldum, pek tipim değildi, kıvır kıvır saçlı ve fazla kaslıydı, zeki de sayılmazdı. Hepimize yıllık gibi bir şey verildi, içinde her birimizle ilgili birer sayfa vardı. Benimkinde bu adamla arkadaş olduğum yazıyordu, ben de utanıyordum.

L dünyanın ona saygı duymasını istiyor. O duyguyu biliyorum. Umarım bunu elde eder, çünkü onun gözünde çok önemli ve elde edemezse süngüsü düşecek, üzgün ve öfkeli biri olacak sonra.

Kendimi neyin içine sürüklüyorum acaba? Bir parça mutluluğun belki. Sakinim, keyfim yerinde sessiz sedasız, sanki iyi ve önemli bir şey olacakmış gibi. Korkmuyorum, gergin de değilim. Hayal

---

* (Fr.) Biraz iç bayıcıydı. (ç. n.)

** (Fr.) Duygulanma, etkilenme. (ç. n.)

edemiyorum olacakları, nasıl olacak, neye benzeyecek, birimiz ya da ötekimiz hangi inceliklere, hangi beceriksizliklere imza atacak? Bir kova soğuk su: Adam evli. Ayrıca o bir entelektüel ve *ben değilim*. Bizi tanıştıran Z, "Kitapların ve fikirlerin dünyasında yaşıyor o. Sanırım bu yüzden çocuğu olsun istemedi" demişti. Belki hızlı, hoyrat, talepkâr kaçamaklar yapmayı âdet edinmiştir. Ya da belki ikimiz için de önemli bir ilişki olur bu.

Barış nöbetinde bir papaz çıkıp dedi ki, "Geçen yıl yazdığım en önemli şey Kuzey ve Güney Kore'nin yeniden birleşmesiyle ilgili bir toplantıdaki açıklamalarımdı. Metindeki duyguyu ve politikayı siz de duyacaksınız." Sonra odun gibi bir sesle okumaya koyuldu, bitmek bilmeyen bir vaaz. Topukları birleşik, ayakları V şeklinde durdu. "Amin" dedi sonunda.

Borsari'ye gidip yeni bir bisiklet aldım, beş vitesli bir Puch, geniş, kadınsı ve bebek arabası kadar sağlam. Kadınlara göre bir gidonu ve etek koruyucusu var. Lygon Street'ten eve uçarak geldim; sırtım dik, şimdi M'ye verdiğim, yarış bisikletlerine benzeyen Hillman'da olduğu gibi öne eğik değil.

Heide'da resimleri çok beğendim. Arthur Boyd'un damat tabloları. İnsanların kulaklarından çıkan buketler. Bir çerçeve içinde, ressamın defterinden yırtılmış sayfalar, ellilerin başından kalma, sararan kâğıtta kurşunkalemle karalamalar. İmla kurallarını bilmiyor; çok tatlı bu. "*Hilal hep böyle görünüyo... Dingo'lar kemikler'i kokluyo.*"

Bahçenin etrafı çevrili, çiçek dolu, çok güzel. V botanik konusunda benden de cahil. En arkada olağanüstü bir sebze var, turp mu bu? Fransız mutfak posterindeki gibi bir şalgam mı yoksa? Rengi mor ve yeşil, büyüklüğü kavun kadar, alt kısmı toprağa değiyor ve kaslı gibi görünen uzun yapraklarının desteğiyle ayakta duruyor. Çatlamış, içi kuru, tahtamsı görünüyor.

V adını beğenmiyor. "Değiştirsene." "Adımı değiştireceksem soyadımı da değiştirmem gerekir, değil mi? Çünkü insan bu ikisidir." "Pek çok kadın hayatında en az bir kez soyadını değiştiriyor." Şaşırdı – bunu daha önce düşünmemiş hiç.

Ilık ve rüzgârlı gecenin sokaklarında çocuklar çeteler halinde ya da tek başlarına yürüyor tökezleye tökezleye. Ayakkabılarını ellerine almış, sigara tüttüren tombulca bir kız beni durdurup saati soruyor.

"On bire beş var."

"Ya. Daha geç oldu sanmıştım."

Yüzü biraz leke leke; sarhoş ve mutsuz bu kız, belki aşağılanmış da. Bana gülümsemeye çalışıyor. Hatları yerlerine demir atmamış, yüzünde kayıyorlar. İçim cız ediyor. Russell Street'e doğru yürüyüp gidiyor sendeleyerek.

V, "Neden ayakkabılarını çıkarmış? Gömleği de dışarı sarkmıştı" diyor.

"Mutsuz çünkü, ayrıca şişman olduğu için ayakları acıyor. Ayrıca muhtemelen adamın teki biraz önce ona kötü davranmış."

"Öyledir kesin. Ortada bir sıkıntı varsa işin içinde bir erkek vardır her zaman."

"Evet. Bakman yeterli, görürsün."

Bu atışma benim için öylesine bir konuşma, ciddiyetten uzak; ama onun için öyle değil belki.

Üsteliyor: "Sence gerçekten doğru mu bu?"

"Ha, bilmem ki."

"Bence kadınlar erkeklerin kadınlardan çok başka erkeklerle vakit geçirmeyi sevdiğini anlamıyor."

"Bu ille de bir sorun olmak zorunda değil, sence de öyle değil mi?"

Yakalanıp sıkıştırılmamak için bütün akşam yanlara kaçıp çalımlar atıyorum.

"Ellilerde ne yapıyordun?"

"Yatağıma yatıp kitap okuyordum. Little Richard albümleri dinleyip dans ediyordum. Ailemle vakit geçiriyordum. Sen ne yapıyordun?"

"Arabalarla meşguldüm" diyor V. "Sürat yapmaya bayılıyordum. MG'm vardı, orası burası çıkarılmıştı, tabanı yoktu."

"Ayaklarını nereye koyuyordun?"

"Eh, küçük bir parça taban vardı tabii şoför tarafında. Ama geri kalanında geçip giden yolu görebiliyordun."

Ben: "Eviniz nasıl?"
V: "Bir gün gelirsin."
Ben: (*içimden*) "Ne? Daha neler, saçmalama."

"Başka bir yazarla birlikte olmanın ne kadar şahane bir şey olduğu malum" diyor Nuttorno'daki kadın. "Canları sıkılmıyor, seni deli de sanmıyorlar." Ama V GİZEMLİ BİR YABANCI olmaktan çıkıp bütün kötülüklerini ve zayıflıklarını ortaya koyduğunda (ben de benimkileri) buraya yazdığım şeyler beni çok utandıracak.

Thelonious Monk'tan "Ruby My Dear" çalıyor. Tekrar tekrar. Kapakta: "Piyanoya karşı alışılmışın dışında bir yaklaşım geliştirdi, geleneksel üçlü caz armonileri yerine ikililerden ve altılılardan oluşan sol el akortlarıyla kırık notalar ve kümeler kullandı." Teknik terimler olduklarını biliyorum ama "kırık notalar ve kümeler"i ben uydursaydım keşke.

V bir mağazanın vitrinine bakarken bana arkasını döndü, burnuma kokusu geldi, çok hafif ama *dümdüz* bir koku, süssüz, parfümsüz (L'nin kokusu gibi değil, onunki taptaze ve bitkisel); yün kokusu, sıradan cilt kokusu, *genç* değil, bana babamı ve *dedemi* hatırlatan bir koku; bu bağlantı beni şoke etti ve şöyle düşündüm: Yaşlandığında seni hâlâ tanıyor olursam dümdüz bir hayat yaşamış olacağım.

Kasvetli kasvetli odama gelip kendimi yatağa attım ve yanındaki *New York Review* yığınını gördüm, bir de Joan London'ın güzelim öykü kitabını ve düşündüm ki, Ne olursa olsun, elimde bu küçük güç var; yazarım ben. Yaşanan her şeyi kullanabilirim, kullanıp şekillendirebilir ve böylelikle kontrolüm altına alabilirim.

İnsanların karşı cinste sağlığa iyi gelen birtakım kokular ve maddeler salgıladığı keşfedilmiş. Erkekler sağlık verici maddelerini yalnızca seks yoluyla geçirebiliyormuş. Kadınlarınki ise uzun mesafelerden bile iletilebiliyor, hatta atmosfere nüfuz edebiliyormuş ve kadınların yaydığı kokuyla maddeler diğer kadınlarda da işe yarıyormuş. *Gerçekten mi?*

Görüyorum ki bu günlükle yaptığım şey kendimle bir tartışma yürütmek, bu iki adam hakkında, kendim hakkında ve genel olarak erkekler hakkında.

Latin restoranında ailecek öğle yemeği. Tam ablam kızarıp bozarmış yüzüyle hemşire grevi hakkında car car konuşmaya başlamıştı ki mekâna iki adam daldı, biri üstü başı yemek içindeki öbürünün darbelerinden iki büklüm olmuştu ve öfkeyle şöyle böğürüyordu: "Bu ne cüret! Altı üstü garsonsun sen!" Sokağa yuvarlanıp gözden kayboldular. "Şaka gibi" diyor ablam, "çünkü adam 'Bu ne cüret?' diyordu. Hiçbir Avustralyalı böyle demez. 'Seni piç kurusu!' deyip yumruğu geçirir." "Bilemedim" diyor babamız. "Birinin bıçağı olsaydı işin şakası kalmazdı."

Kulübedeyken çaydanlığı ateşin üstünden almak için kalktığımda dar pencereden güzel bir manzara görüyorum: Mavi bir çit kuşu arabamın dış dikiz aynasındaki yansımasıyla kurlaşıyor. Pır pır edip kanatlarını çılgınca çırpıyor, camın önünde önce havada yüz seksen derece dönüp sonra tek ayağının üstünde bir tur atıyor, sonra aynanın kenarına tüneyip şaşkın şaşkın etrafına bakınıyor ve başa dönüyor, hepsini baştan yapıyor.

"Pek çok kişi böyle (mukaddes) bir çağrının farkında değildir ama içlerindeki 'Tanrısal' hissi anlamlandırmaya yönelik çok güçlü bir çekim duyabilirler, konvansiyonel dini inançları kabul etmedikleri ya da başkalarınca deli sanılmaktan ya da garip bulunmaktan çekindikleri için bu meyillerini bastırmaya çalışırlarsa hastalığa, kedere, bunalıma ve çaresizliğe gark olabilirler... Başta böyle yakışıksız bir özleme kapıldıklarını kabul etmek bile onlara acı verecektir ama bu aşamayı geride bırakabilirlerse insanların büyük kısmının aslında yaşadıkları şeyi çok iyi bildiğini ve onların da benzer özlem ve deneyimleri bastırdıklarını keşfedeceklerdir... Hepimiz az ya da çok tefekkür ederiz ve hepimiz, kapasitemiz dahilinde, Tanrı adını verdiğimiz ya da vermediğimiz şeyi deneyimlemeye muhtacızdır."
– Monica Furlong, *Contemplating Now*

Baştan sona doğru; romanımın konusu işte bu olmalı. Ruh, mutsuz bir kadına gelir. Kadın onu inkâr eder. Ruh gider. Bütün bunlar beni korkutuyor sanırım.

Kayıtsız ve soğuk mizacı mizacımı kısıtlayacak ya da çarpıtacak ya da uğruna *kendi kendimi* kısıtlayıp çarpıtacağım bir adama kapılma korkusu. Öte yandan çok daha güçlüyüm artık.

Onunla bir şey yaşayacaksam bunun tek yolu (a) yalanlar söylemek ve (b) birini incitmek. Bunu yapmaya hazır mıyım?

Annie Gottlieb'in "bir yazar olarak güçlerinin" tadını çıkarmaya başladığında annesinin onu kısırlaştırdığını gördüğü rüya. Bunun dehşetengiz şoku: *Ben* kısırlaştırıldığımı rüyamda görmekle kalmadım. *Monkey Grip*'i yazdığım yılla basıldığı yıl arasında gerçekten de kısırlaştırdım kendimi.

Akademik yıl sona eriyor. Bizim hukuk öğrencisi evden taşınıyor.

Ben: "Nasıl yaşayacağım sensiz?"

O: "Ya ben kiminle konuşacağım?"

"Bir arabanın motorunda" diyor V, "sorun çıkarabilecek iki şey vardır aslında. Benzin ya da –daha yüksek ihtimalle– ateşleme."

Pencere açık, perdeler buram buram kuru ot kokan ılık bir esintiyle dalgalanıyor.

Gidip biraz saçımı kestirdim. Kuaför balatayı sıyırmak üzere sanırım. Saçımı kuru kuru kesti, daha önce hiç böyle yapmazdı. Geç kaldı. Rengi solgun görünüyordu, dalgındı; perşembe günü Fransa'ya gidiyormuş. Evinden çıkmış ve geceleri kuaför salonunda yatıyormuş.

Biyografi yazarı gidişatını anlatıyor. "Mağdur kadınlar hakkında bir kitap daha yazmak istemiyordum aslında. Bu kadına başta hayranlık duyuyordum. Bir kahraman olduğunu düşünüyordum. Sonra gerçekte neler olup bittiğini gördüm ve kızdım. Sonra da surat astım." Ahenkli ahenkli gülüyor. "Evet, basbayağı *surat astım*. Ama anladım ki bu kitap ezilen bir kadın hakkında olmak *zorundaysa*, aynen öyle olacak."

Etrafımda bir güç bulutuyla dolaşıyorum, çünkü birinin "hakkımdaki neredeyse her şeyi" *ilginç bulduğunu* biliyorum.

Eski bir günlükte Y ile aramdaki şu konuşmaya denk geldim.

Ben: "Sevgilim başka bir şehirde yaşasın isterdim. Benim için deli olsun, haftada bir iki kez bana harikulade mektuplar yazsın, ara sıra bana gelsin, ben de ona gideyim –hakiki bir tutku yani– ama beni karısı yapmak istemesin."

Y: "İşte bunun altına imzamı atarım."

Ben de ona deli olmak isterim, bunu söylemeyi unutmuşum.

İki önemli akademisyen beni yemeğe davet etti. Dünyeviliklerini görünce şaşırıp mutlu oldum. Kadın mutfak işleriyle uğraşırken kısık sesle radyo açıyor, Bangles'a eşlik ediyor: "*Walk like an Egyp-she-an.*" Sarhoşluk hikâyesi anlatıyor; "küfelik" olmuşlar. Onlara mesela Heidegger'in olayının ne olduğunu sormaktan çekinmiyorum artık. Akşam yemeğinde yağmur yağıyor, usul usul ve dikey.

L'ye yazmaya elimin bir türlü gitmediği mektup:

"Ben bu hevessiz, gönülsüz ilişkilerde pek iyi değilim. Bir süre ihtiyacım olanın bu olduğunu sandım, çünkü sıkıntılı, yaralı bereli bir nekahet dönemindeydim, sen de benzer bir durumda göründüğün için böylesi uygun geldi. Ama ihtiyatını hissediyorum, bu benim sakınganlığımı da tetikliyor: Derim kalınlaştı. Şimdi sen dışarıda kaldın ve durum ortada işte."

Gerçeği olduğu gibi yazacak olsaydım şöyle demem gerekirdi: "Başka birine âşık oldum galiba."

Bir kadın *New York Times Book Review*'da *Postcards from Surfers*'ı ve *Çocuklar İçin Bach*'ı değerlendiriyor. "... Garner'ın Jane Bowles'ı anımsatan, ürkütücü, eğri bir ışıkla aydınlanan keskin, tuhaf imgeleri, katmanlarının yarattığı yoğun, zengin doku..."

Övgülere takılmanın tehlikesini biliyorum ama müsaadenizle Jane Bowles'la aynı cümlede anılmanın keyfini çıkarayım birazcık.

Köpeğimize kötü davranıyorum. Kendini ayaklarıma attığında onu görmezden geliyorum. Demek ki âşığım.

Rüyamda bir kanepede birinin yanına oturdum, kısmen ıslah edilmiş bir mahkûm olduğunu bildiğim neşeli bir adamdı bu. Kıllı ve sırnaşık bir köpek gelip aramıza kıvrıldı. Tuhaf bir eve gittik, mobilyasız, metruk bir odada, büyük, boş bir şöminede zar zor yanan bir ateş vardı. Adamın gelmesini beklerken (sevişecek miydik?) demiri alıp ateşi eşeledim, dağılan parçaları bir araya getirdim güzelce yansınlar diye. Odun yoktu, oda bomboş ve karanlıktı, ateş kül olmuştu neredeyse ama net bir alev çıkaramasa da belli belirsiz bir sıcaklık yayıyordu.

———

Havuza gittiğimde güneş çıktı bulutların arasından. Su minik sarı tüylerle doldu bir anda.

———

Polonyalı filozof kadın, Stendhal'in *Aşk Üzerine*'sini "ergenken" cazip ve kendi deneyimine yakın bulduğunu söyledi ama artık aşkı "zihnin kanseri" gibi görüyormuş. "Kalabalıktan bir adam seçiyorsun ve ondan bir rol oynamasını talep ediyorsun, şöyle olsun, böyle olsun istiyorsun – gülünç bir şey bu! Saçmalık!" Ayılmış halde çıktım oradan. Neyse ki *en vélo*'ydum* ve kararsız anlarımda beni hep neşelendirir bu.

———

Dergiden gelen İtalyan fotoğrafçı bana yetmişlerde "Profilin çok da müthiş sayılmaz" diyen fotoğrafçıyı hatırlattı. Ama bu seferki beni cezbedip güldürdü, kahkahalar attırdı. Avucunu yanağıma dayadı hatta.

———

"Yüksek güvenlikli cezaevindeki çocukların hepsi kitabını okudu" dedi şair. "*Bayıldılar*." Buna inanmam mı lazım şimdi? Endişe verici bakışları. Gözlerini hiç kırpmadan beş dakika bakabiliyor yüzüne. Hapishanede edindiği bir huy mu bu? Sert, kendini dayatan varlığı, sert konuşması ve anekdotları, *konuşmaya devam etme* ihtiyacı, şiddet söylemi – ona karşı gelen insanlara söyledikleri, onlara yapacağını söylediği şeyler, gerçekte onlara *yaptığı* şeyler. "Üstüne bir atladım, yakaladım kolunu, bağırıyorum böyle, 'Seni amcık, sen o kadının kolunu kırarsan gör bak nasıl kırıyorum seninkini.'" Düşünüp duruyorum, onu değerlendirirken bunları

* (Fr.) Bisiklette. (ç. n.)

dikkate almam gerekir mi? Almak istemem orta sınıfça bir şey mi? "Karımdan sıkılmıştım" diyor, "sürekli şey diyordum, 'Al şunu, git kendine güzel bir elbise filan al.' Ama almıyordu. Habire eşofmanla, ugg botlarla geziyordu."

Bütün gün çantamın ağzı açık dolaşmışım dışarıda. Noel kâbusu. Ama bir sürü yabancıyla göz göze gelip arkadaşça gülümsedik... İnsanların büyük kalabalıklar halinde olması hoşuma gidiyor, binlerce yalnız, en azından tek başına damla, her birinin alnı endişeden çizgi çizgi.

Utangaçlık duvarı birlikteyken ikimize de (ama en çok V'ye) engel oluyor. Cinsel utangaçlıktan bahsediyorum. Sanki birbirimizi daha yakışık alır bir yolla tanıyormuşuz gibi. Modern düzenin tersine çevrilmiş hali.

Bir gün bu defteri yakmam gerekecek. Aklım başıma gelsin diye karısının Noel hazırlıklarını düşünüyorum.

Ev sahibi gelip ön cephenin duvarındaki çatlağı ve o güçlü kuvvetli mor salkımı inceliyor. F de ziyarete geldi. Ütü masasını kurup kızlara "Bize şarkı söylesenize" diyorum. Biri piyano çalıyor, öteki şarkı söylüyor: *An die Musik.** Ben ütü yaparken F kollarını masaya dayamış sessiz sedasız oturuyor. Ona bakmaya cesaretim yok; bu parça birlikte keşfettiğimiz müziklerin acı verici anılarını uyandırıyor. "*Du holde Kunst, in wieviel grauen Stunden...*"** Daha az dokunaklı parçalarla devam edip Noel şarkılarına geçiyorlar. Biz de katılıyoruz. Bu esnada ev sahibi merdivenlerden inip çıkıyor. Koridorda karşılaşıyoruz. Durup kızları dinliyor: "Ne kadar güzel!" Daha sonra bana bir hikâye anlatıyor mutfakta: "Çocukken sesim çok güzeldi. Sürekli korolardaydım. İyi söylüyordum, seviyordum da. Babam da –harika bir adamdı– arabada yalnızken bana şarkı söyletirdi hep. Sonra bir gün tanıdığı bir adamla, ya bir iş arkadaşıdır ya da bir komşu, konuşmasına kulak misafiri oldum: 'Bazı adamların oğlu futbolcu olur. Bazılarınınki koşucu. Benimki de şarkıcı oldu

---

* (Alm.) "Müziğe." Schubert'in bestelediği, sözleri Franz von Schober'e ait eser. (ç. n.)

** (Alm.) "Ey güzel sanat, kaç karanlık saatte..." (ç. n.)

işte.' Benden utandığını düşündüm. Bu yüzden bıraktım. Bir daha şarkı söylemedim hiç. Yıllar sonra karşıma geçip şöyle dedi: 'Hiç anlayamamışımdır John, neden bıraktın şarkı söylemeyi?'"

Evin önündeki merdivenlerde duruyor. Ben bu evden çıkınca dört kız kalırsa onun için sakıncası olmazmış.

Belki de başka kadınlarla karısının öğrenmesine imkân tanıyacak şekilde flört ediyordur; sonra kadın serpilen ilişkiye noktayı koyuyordur ve o, ne kadar söylense de, aslında *bunu istiyordur, buna ihtiyaç duyuyordur.* Neden böyle bir şey düşündüğümü bilmiyorum. Aklımdan acı verici ihtimalleri geçiriyordum.

Televizyonda Freud'un canlandırmalar eşliğinde anlatılan hayat hikâyesi. Çok eğlenceli. Alt dudağı köpeklerinki gibi siyah mıymış gerçekten? Hastanedeki deli kadınlar: Sayıklıyorlar, vücutları seğiriyor ve hiçbir çareleri yok.

"İyi görünüyorsun. Mutlu görünüyorsun. Öyle misin?"

"Evet, mutluyum." Kemiklerimin üstünde etimin hafiflediğini hissediyorum.

Alman konuk editör benden Melbourne'le ilgili uzunca bir yazı istiyor. Aylık tirajları 250.000 olmasına rağmen bana 1200 dolar teklif ediyor. Yazıyı yazmakla az da olsa ilgilendiğimi ama meblağın beni heyecanlandırmadığını ima eden ufak tefek sesler çıkarıyorum. Yazışırız, diyoruz. Dışarıda ayağım daha kaldırıma değmeden bütün ilgimi kaybediyorum.

"Ben artık gerçek bir kadınım" diyor M, mutfak kapısında dönerek.

"Nasıl yani?"

"Geçici sürücü belgemi aldım. Araba kullanma iznim var artık. *Araba kullanabiliyorum* resmen."

Gülmekten öyle bir katılıyoruz ki duvarlara yaslanmak zorunda kalıyoruz. Gerçek bu: Onu dünyadaki herkesten daha çok seviyorum.

Ne zaman genç ve güzel olmadığımla ilgili endişelere kapılsam, yaşıtım bir erkek hayal ediyorum, yaşını gösteren biri, göz alıcı

değil, yüzü kırışmış, ama cinselliği hissediliyor ve bir karizması var. Onu bir grup insanın arasında düşünüyorum, sakince oturuyor, dikkat çekmeye çalışmıyor. Ve şöyle düşünüyorum, eğer *o* çekici olabiliyorsa ben de olabilirim.

Dün gece, F ve M ile arabada, hem yorgundum hem huysuz, yeni gizli fantezilerim gözüme saçma, manasız görünmeye başladı. İki insanın *bir çift olması* ne kadar sürer? Ama sonra F Noel hediyesi olarak bana kürek verdi. Yorgunluktan onunla ilgili bütün iyi ve güzel şeyleri unutmuşum, ne kadar komik olduğunu, eve giderken arabada (o kullanıyordu) M ile nasıl şarkı söylediğimizi yol boyu.

İki yaşında bir kız çocuğu yatağından çalınmış (şahıs sinekliği kesip girmiş) ve "cinsel saldırıya uğramış". Gecenin birinde, evinden on kilometre uzaktaki bir sokakta "ağlar ve başıboş dolaşır" halde bulunmuş. Doktorlar "iç organ yaralanmalarını" onarmak için ameliyat etmek zorunda kalmışlar.

Televizyonda Ortaçağ Gizem Oyunları'nı izlerken kendi kendime, hüngür hüngür ağladım. İbrahim ile İshak, ne korkunç bir hikâye; Tanrı'dan nefret ettim, kıskanç Tanrı korkunç adaklar istiyor ama sonra İbrahim'e oğlunu esirgeyebileceğini söylerken, "Ben kendi oğlumu kurban edeceğim ileride" diyor. Kalakaldım.

Annem Noel yemeğine bizim dört küçük kızken Ocean Grove'daki evin önünde çekilmiş çok eski fotoğraflarımızı getirdi. Dokuz on fotoğrafta o kadar çirkin çıkmışım ki moralim bozuk oturdum yirmi dakika. Babam fotoğraflarda "en şirin" ve "çekingen" görünenimizi seçip onu ilgiye boğdu bütün gün. Geri kalanımız bitişikteki odada oturduğumuz kanepeden kafamızı uzatıp, kardeşimiz sandalyesinin başında dikilirken babamızın ona sarılmasını, kolunu beline dolamasını izledik yan yan. Daha sonra yanımıza gelip, "Babam beni seviyor galiba" dedi. Utangaç bir gülme krizine girdik.

T pembe pantolonumu yamadı, sonra birimiz yatağına, birimiz kanepesine yayıldık ve genç ve sıkıcı adamlarla yatmak hakkında konuştuk çığlıkları basa basa. Müzik yaptığı barda bir adamdan hoşlanıyormuş. "Katil mi sence?" diye sordum. "Bilmiyorum" dedi.

"Çok sıkıcı biri, mizah anlayışı sıfır. Ama onu ne zaman görsem eve giderken içim karman çorman oluyor."

Rüyamda birinin bebeği olmuş, sonra ölmüştü. Hıçkıra hıçkıra ağlıyordu herkes. Baba perişan haldeydi. Yardımcı olmak istiyordum ama nasıl yapacağımı bilmiyordum. Taş döşeli arka bahçede, kapaklı metal bir konteynerin içinde ateş yaktım. Dumanlar çıktı, içeri gittim ve aklımdan çıktı hepsi.

Bu odada etrafıma bakarken anlıyorum ki burada en fazla iki ya da üç kez daha uyuyacağım.

1987

Hume'da sıcak, kuru bir gün, küçük, ayrıntılı bulutlarla dolu bir gök. İki üç ölü vombat gördüm, bir iki ölü kanguru, bir de çakılların üstünde canlı, kahverengi bir kuş, yanında da yarım düzine kadar canlı, kahverengi yavrusu. Tarcutta'daki tuvalette Vietnamlı bir kadın lavaboda bebeğinin pantolonunu yıkıyordu. Gülümsedim ona. "Nasıl..." dedi, "Sydney... kaç zaman?" "Dört saat." "Dört saat! Çok uzak!" Çocuğun kıyafetlerini gösterdi, kusma hareketi yaptı: "Benim oğlan – kus kus." Kendimi şarkılarla ve cinsel fantezilerle eğledim. Ne olacak bu halim? Ya fikrini değiştirdiyse? Şu önemli: *Sakın bekleme.* Sydney'in dış mahallelerinden geçerken bir oğlan gördüm, kaldırımda yere çömelmişti, eli araba çarpmışa benzeyen bir köpeğin böğründeydi. Oğlan başını kaldırıp yanında dikilen bir yetişkine baktı. Yol kenarına park etmiş bir araba vardı. Parlak, uzun tüylü, kahverengi-sarı çoban köpeği kesik kesik nefes alıyordu, dili dışarı sarkmıştı. Oğlanın yüzündeki ifade garip bir şekilde soğukkanlıydı. Bütün durumu yanlış yorumlamış da olabilirim.

Yapraklar serince bir rüzgârla dört dönüyor. Sydney'deki hiç kimse burada olduğumu bilmiyor. Geçici süreliğine kaldığım bu evde yiyecek hiçbir şey yok, aç da değilim. Başka bir şehirde, boş bir evde yetişkin olmak (ya da yetişkin kalmaya çalışmak) ne büyük şans. Bir yerlere gidebilirim, birini ziyaret edebilirim, adamlardan birini ya da ikisini de arayabilirim ama bu var olmama halini kaybetmek istemiyorum. Tanınmaz ve ulaşılmazım. Kendimi güçlü hissediyorum. Özgürlüğüm sona erecek kendimi takdim ettiğim anda.

İncelmişim. Giyinirken omuzlarımda ve kollarımın üst kısımlarında hareket eden kasları görüyorum. Yüzücü kasları bunlar.

Bernard Click'in George Orwell biyografisinde (Cyril Connolly'den mi bahsediliyordu? Yoksa Connolly Orwell hakkında mı böyle diyordu?): "Doğuştan yetenekli bütün yazarların egoizmiyle, o da duygusal açıdan bağımsızdı..."

Rüyamda harap halde bir ev gördüm, ortada bir yatak odası vardı ve kapıları her yana açılıyordu. Oda kirliydi, paslıydı, etrafa kâğıtlar saçılmıştı. Başka insanlarla birlikte canla başla çalışıp odayı temizliyor, çekidüzen veriyorduk. Biri farklı boyutlardaki döşeklere temiz beyaz çarşaflar takmıştı ama o kadar sıkılardı ki düzenli gibi görünen şey kaotikti aslında. Çarşafları çıkarıp yeniden takmak zorunda kaldım. İçerlemedim, aksine içimde böyle bir işe giriştiğimiz için heyecanlı bir mutluluk vardı.

L'nin arka bahçesi. Bronz teni, sürekli gülümsemesi, gülmesi. Uzun uzun konuşup ateş püskürdü, tepeden bakan tavırlarla ona kişisel sorular sormaya cüret eden arkadaşlarından, özellikle de çocuklu çiftlerden ne kadar rahatsız olduğunu anlattı. Nereye varmaya çalıştığını tam anlamadım. Yüzümü ellerime dayayıp gözlerimi kısarak güneşin altında oturup dinledim. Kafamda bir altmetin oluştu: En az bir kadınla çözülmemiş bir ilişkiye gömülmüş durumda hâlâ. Arkadaşları da bir seçim yapması için ısrar ediyor.

Kolumu omzuna atıyorum (beyaz tişörtünün üst dikişinde iki delik var). "Çocuk istiyor musun? Çocukların olacak mı?"

Yere bakıp sandalyesinde kımıldanıyor. O anda kafama dank ediyor: Ben onu *evlenmesine* yol açabilecek tam teşekküllü bir ilişkiye karşı koruyan bir siper görevi görüyorum. Babası onun bu korkusunu sezip şöyle demiş: "Önünde sonunda elini o ateşe sokmak ve neler olacağını görmek zorunda kalacaksın."

Benim de şöyle diyesim geldi: Bul birini, evlen. Çocukların olsun. Şöyle demem gerekirdi: Benim hayatımda mutlu bir yan hikâyeden ibaretsin. Ama sadece, "Beni seçme!" dedim.

Gülüştük.

"Ne kadar sakinsin" dedi. "Nasıl becerdin böyle olmayı?"

"Yaşlandım."

"O kadar da yaşlanmadın."

"Yeterince yaşlandım işte. Asabi olmaktan da bıktım."

"Elli yaşında asabiyet gülünç kaçar zaten."

(*İçimden*) "Kırkında da gülünç kaçacak bebeğim. İki yılın var." (*Dışımdan*) "Ayrıca bir senemi yalnız geçirdim."

Ama bunu duymadı sanırım, yani en önemli kısmı.

Öteki arıyor. O korkutucu kuruluktaki sesi. Sözcükleri uzatarak konuşuyor. Utanıyorum, kendimi terslenmiş ve beceriksiz hissediyorum. Bunu kaldırabileceğimden emin değilim.

Kaldığım evin bahçesindeki ağaçların altında oturuyoruz. Güneş gözlüğünü masanın üstüne koyuyor, rüzgâr öyle güçlü ki gözlük yüzeyde oradan oraya kayıyor. Romanının prova baskıları gelmiş, midesini bulandırıyorlarmış. Akıllı insanların sessiz kalmaya utandıkları zaman giriştikleri türden incir çekirdeğini doldurmayacak bir sohbete girişiyoruz. Oturma odasında büyük küf lekelerini gösteriyorum: "Evinde böyle bir duvar olsa bu konuda bir şey yaparsın, değil mi?" "Evet, öte yandan yapmamalarına hayranlık duymadan edemiyorum. O yüzey yakında pahalı Fransız duvar kâğıtları gibi görünecek. Brokar."

Galeride bana bir tablo gösteriyor, "Buradaki en iyi resim, hatta belki de Avustralya'dan çıkan en iyi resim." Hugh Ramsay'in "The Sisters"ı. "Neden en iyi?" "Eh, çok komik çünkü. Çünkü..." Sesi giderek sönüyor. Bir Picasso gösteriyor. Bana hiçbir şey ifade etmiyor. Geri kalıyorum. Sonra toparlanıp kendimi ondan ayırıyorum, kendi gözlerimle bakmaya başlıyorum. "Şu adamı görüyor musun?" diyor. "Dişlerini kendi yapmış. Tahtadan. Karısı beyaz, uzun eldivenler giyermiş. Yazın bile. Peki Lloyd Rees'in annesinin cüzamlı olduğundan haberin var mıydı?"

Kadın bir bahçıvan görüyoruz, genç, incecik, esmer bacaklı, üstünde şort var, gür saçları küt kesilmiş, başında bahçıvanların taktığı türden geniş kenarlı bir şapka. Pembe ve yumuşacık bir pilili elbise, dolgu topuk bağcıksız ayakkabılar ve küçük beyaz çoraplar giymiş yaşlı bir Çinli kadın geçiyor sokaktan, ona da hayranlık duyuyoruz.

"Yemek yapmayı biliyor musun?"

Şaşırıyor: "*Tabii ki* hayır."

Yılbaşı gecesi evi arıyorum. "Yemek masasını görmen lazım!" diyor M, sesi heyecandan ve mutluluktan cıvıl cıvıl. "Üstünde en az yirmi beş teneke bira var!"

Arkadaşlarımla birlikte Opera Binası'nda izlediğimiz berbat bir oyundan dönüyoruz. Su kenarında hava ipeksi. Bu şahane şehir. Her gece, kaldığım evin ışıklarını söndürüp Glenn Gould'un Fransız Süitleri'ni açıyorum, güzelliklerini, inceliklerini, düzenlerini dinleyerek mutlu mesut uykuya dalıyorum.

Onun monolit gibi evliliği ve ona kıyasla benim yalnızlığım, çelimsizliğim. Kendimi çok küçük hissediyorum, önemsiz, geçici. Kendimi kurtarmak için çok geç değil.

"Çalışmak için kiralık bir oda buldum. Moonee Ponds'taki bir butiğin üstünde. Kuzeye, çok uzaklardaki alçak bir dağa bakıyor. Bir köşesinde lavabo var. Gideri tıkanmış, bayat, kahverengi bir suyla dolu. Belki içinde sivrisinekler ürer. Umurumda değil. Günde üç cümle yazıyorum. Perişan, hırçın, asabi ve çekilmez haldeyim. Belki tek kitaplık bir kadınımdır ben."

Helen Garner'ın okurlar ve eleştirmenlerin büyük ilgisiyle karşılanan üç ciltlik günlüklerinin ilk cildi *Sarı Defter*, yazarın 1978-1987 yılları arasında tuttuğu notlardan oluşuyor.

Bir yazarın iç kemiren şüpheler ve küçük zaferlerle dolu günlerinden anneliğin zorlukları ve zevklerine, arkadaş sohbetlerinden ihanetlerin ve ayrılıkların şiddetine, gökyüzü ve yeryüzü manzaralarından şehir hayatının sürprizlerine, *Sarı Defter* gündelik hayatın canlılığıyla, yakalanan anların büyüsüyle dolup taşıyor. Helen Garner'ın her zamanki dürüstlüğü ve keskin mizahıyla...

"*Sarı Defter* hakkında illa bir şey söylenecekse, Garner'ın içgüdülerinin hakikiliğinin bir kanıtını oluşturduğu, sıradan yaşamın sıradışı bir şey olmakla kalmayıp büyük bir edebi girişimi de hak ettiğinin bir delili olduğudur. Bunun da ötesinde, doğru gözlemcinin bakışının altındayken ve gerekli beceriyle kaydedildiğinde hayatın görkemli, yürek burkucu sanat katına yükseltilebileceğini de kanıtlıyor bu kitap."

Alice Robinson

"Virginia Woolf'un günlüklerinden bu yana bir yazarın yayımladığı en iyi, en zengin günlükler."

Rachel Cooke, *The Guardian*



ISBN 978-975-08-6682-1

